

Κείμενο 1

Γιατί σήμερα οι άνθρωποι δε γελούν τόσο συχνά;

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο *Γέλιο, η καλύτερη θεραπεία* του Αλέξανδρου Λουπασάκη (εκδ. Κέδρος, 2002).

Κανένας δεν αμφισβητεί ότι δε γελάμε πλέον τόσο συχνά όσο άλλοτε. Γιατί όμως;

Εξαιτίας του άγχους, είναι το πρώτο που μας έρχεται στο μυαλό ως δικαιολογία.

«Φταίει η αποξένωση» θα πει κάποιος άλλος.

«Πες μας κάτι που δεν ξέρουμε» θα πουν οι... ανυπόμονοι.

Θα προτιμήσουμε να σας πούμε κάτι που όλοι ξέρουμε. Οι ρυθμοί που ζούμε είναι ταχύτατοι. Οι απαιτήσεις που έχουμε εμείς, αλλά και που ξέρουμε ή νιώθουμε ότι έχουν οι άλλοι από εμάς, είναι δυσβάσταχτες για το εικοσιτετράωρό μας. Επιπλέον, στενοχωριόμαστε για όλα όσα δεν έχουμε και ξεχνάμε να χαρούμε όλα όσα έχουμε. Γυρνώντας όμως πίσω στο παρελθόν, τα μάτια μας θα συναντήσουν ανθρώπους να γελάνε με τις καταστάσεις που τους συμβαίνουν. Θα ακούσουμε αστεία που, παρότι ήταν τόσο απλοϊκά, προκαλούσαν τρανταχτά γέλια. Αυτό που θα έπρεπε να μας προβληματίσει είναι ότι οι άνθρωποι αυτοί που «χτυπιούνται από τα γέλια» δεν είναι άνθρωποι που τα έχουν όλα! Τους λείπουν τα χρήματα, έχουν έλλειψη ακαδημαϊκής γνώσης και, σε εντυπωσιακά μεγάλο ποσοστό, δεν είναι «κοινωνικά καταξιωμένοι».

Το μυστικό λοιπόν ίσως να βρίσκεται στην άνοδο του βιοτικού μας επιπέδου! Μ' αυτό φυσικά δεν εννοούμε ότι θα πρέπει να γυρίσουμε στην εποχή των σπηλαίων. Αντίθετα, κάλλιστα μπορούμε να ζήσουμε με όλα όσα οι οικονομικές και τεχνολογικές ανέσεις μάς προσφέρουν. Αρκεί να θυμόμαστε ότι η οποιαδήποτε άνεση έχει ως σκοπό να δημιουργήσει συνθήκες τέτοιες, ώστε ο άνθρωπος να ευχαριστηθεί τη ζωή και να νιώθει ασφαλής! Ο δείκτης όμως αυτής της ευχαρίστησης, το γέλιο μας, βρίσκεται σε επίπεδα απελπιστικά χαμηλά! Έτσι λοιπόν, οι αιτίες δεν βρίσκονται στο άγχος ή στην αποξένωση. Αυτά είναι τα υποπροϊόντα της πραγματικής αιτίας. Η αιτία βρίσκεται στην υπέρμετρη ανταγωνιστικότητα μεταξύ των ανθρώπων, η οποία τρέφεται συνεχώς από ένα πλήθος αχόρταγων επιθυμιών. Αυτές είναι που δεν αφήνουν τον άνθρωπο να πάρει ανάσα. Δεν υπάρχει χρονικό κενό για γέλιο και παιχνίδι και «ιερή τεμπελιά». Παράλληλα, δεν εκφράζονται τα συναισθήματα και οι συγκινήσεις, ώστε να λειτουργεί η έκφραση και η εκφόρτιση ως βαλβίδα ασφαλείας στον ασφυχτικά πιεσμένο ψυχικό μας κόσμο.

Ο θωρακισμένος άνθρωπος είναι μπροστά μας. Τον βλέπουμε να λυγίζει κάτω από το ασήκωτο βάρος της σιδηρόφρακτης πανοπλίας που φοράει. Νομίζει ότι φοράει την πανοπλία, για να προφυλαχτεί από τους εχθρούς, ενώ σκάβει ο ίδιος με τον ψυχικό του κόσμο υπερβολικά στενεμένο, μέχρι ασφυξίας.

Κείμενο 2

Βασίλης Ρώτας (1889 – 1977)

Η κόρη με τα κόκκινα

Το παρακάτω απόσπασμα είναι από το διήγημα του Βασίλη Ρώτα «Η κόρη με τα κόκκινα», που δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό «Ελληνικά Γράμματα» το 1928.

Αφού ήπιαν καφέ κι έφαγαν γλυκά και το κουτσομπολιό για όσους δεν ήταν μπροστά στέρεψε κι άρχισαν τα πειράγματα και τ' αστεία αναμεταξύ τους, η στρουμπουλή καθηγητίνα, που ανακατευότανε σε όλα κι ήτανε το γενικό πειραχτήριο, πρότεινε να παίξουν κανένα παιχνίδι.

«Κύριε γυμνασιάρχη, να μη μας διώξετε ακόμη, είναι τόσο όμορφα εδώ στο σπίτι σας».

«Κυρία μου», έκανε ο γυμνασιάρχης πλησιάζοντάς την, ενώ ο καθηγητής ο άντρας της, που τη ζήλευε φοβερά, παρακολουθούσε δαγκωμένος απ' τη γωνιά του όλα της τα φερσίματα και τα φερσίματα των άλλων απέναντί της, «όχι μόνον δε σας διώχνω, παρά αν είναι τρόπος να σας κρατήσω κι όλη τη νύχτα...»

[...]

Τη στιγμή αυτή στάθηκε μπροστά τους γελαστή η πεταχτή καθηγητίνα, προτείνοντας ένα σκουφάκι, που είχε χαρτάκια διπλωμένα μέσα.

«Πάρτε, και ν' απαντήσετε με ειλικρίνεια στην ερώτηση. Και σεις κύριοι, από ένα. Ν' απαντήσετε με ειλικρίνεια στην ερώτηση και γρήγορα γιατί θα τα μαζέψουμε αμέσως». Κι αφού οι κύριοι πήραν, πήγε παραπέρα.

[...]

Ο γυμνασιάρχης είχε αφαιρεθεί διαβάζοντας τη δικιά του ερώτηση. «Τι θυμάστε με περισσότερη ευχαρίστηση;» Την ερώτηση αυτή την είχε γράψει η γυναίκα του. Ήταν το γράψιμό της. Σήκωσε τα μάτια του και την είδε στην άλλη άκρη της σάλας να κουβεντιάζει αδιάφορα με άλλες δυο κυρίες.

Η τύχη που του 'φερε την ερώτηση της γυναίκας του στα χέρια κι η ίδια η ερώτηση τον φέρανε σε μια περίεργη ψυχολογική κατάσταση και θυμήθηκε αμέσως την κόρη με τα κόκκινα. Δεν ήθελε όμως να το γράψει και προσπαθούσε να βρει κάτι άλλο νόστιμο να απαντήσει, μα η κόρη με τα κόκκινα δεν έφευγε απ' το νου του. Η καθηγητίνα έφερε πάλι βόλτα με το σκουφάκι.

«Τι, ακόμα, κύριε γυμνασιάρχη; Γράψτε γρήγορα».

Ο γυμνασιάρχης, σαν να πήρε κάποιαν απόφαση που δεν ταίριαζε στην ελαφρότητα του παιχνιδιού, έγραψε από κάτω από την ερώτηση, «την κόρη με τα κόκκινα», δίπλωσε το χαρτάκι και το 'ριξε στο σκουφάκι και μόλις το σκουφάκι απομακρύνθηκε, το μετανόησε.

[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια/-ες από τις παρακάτω διαπιστώσεις ισχύει/-ουν με βάση την άποψη του συντάκτη στο κείμενο 1;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Το άγχος και η αποξένωση είναι οι λόγοι που δε γελάμε συχνά σήμερα.		
2. Οι άνθρωποι στο παρελθόν γελούσαν περισσότερο επειδή τους έλειπαν λιγότερα πράγματα.		
3. Οι άνθρωποι στο παρελθόν γελούσαν περισσότερο επειδή δεν ήταν τόσο ανταγωνιστικοί.		
4. Η υπέρμετρη ανταγωνιστικότητα είναι η αιτία και για το άγχος, και για την αποξένωση, και για το γεγονός πως δεν γελάμε πια συχνά σήμερα.		
5. Η απληστία δημιουργεί υπέρμετρη ανταγωνιστικότητα, η τελευταία δημιουργεί ασφυξία, και έτσι καταλήγουμε να γελάμε λιγότερο.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης του κειμένου 1 καταλήγει σε μία θέση-συμπέρασμα μέσα από μια αντίθεση, με την οποία οργανώνει τη συλλογιστική του πορεία. **Να εντοπίσεις** μέσα στο κείμενο 1 την περίοδο λόγου που περιέχει πληρέστερα και σαφέστερα από κάθε άλλη την **βασική θέση-συμπέρασμα** του κειμένου. Ποια **σχέση** βλέπεις να έχει **με τον τίτλο** του κειμένου; Να εντοπίσεις και **δύο** περιόδους που αποτελούν τις **πιο βασικές προκείμενες**, τις πιο βασικές σκέψεις, δηλαδή, που οδηγούν σε αυτό το συμπέρασμα.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις τις μεταφορικές εκφράσεις του επιλόγου (πρώτη στήλη στον πίνακα) με τις κυριολεκτικές αποδόσεις των ίδιων νοημάτων από το κύριο μέρος του κειμένου 1 (δεύτερη στήλη στον πίνακα). Κάποιες μεταφορές της πρώτης στήλης αντιστοιχούν σε περισσότερες από μία κυριολεκτικές εκφράσεις της δεύτερης, όπου όμως τρεις εκφράσεις περισσεύουν, καθώς δεν σχετίζονται με καμία από τις μεταφορές.

Μεταφορικές εκφράσεις επιλόγου	Κυριολεκτικές εκφράσεις στο κύριο μέρος
1. Ο θωρακισμένος άνθρωπος 2. σιδηρόφρακτης πανοπλίας 3. τον ψυχικό του κόσμο υπερβολικά στενεμένο	I. άγχους II. στενοχωριόμαστε III. όλα όσα έχουμε IV. Τους λείπουν τα χρήματα V. εποχή των σπηλαίων VI. οικονομικές και τεχνολογικές ανέσεις VII. δεν είναι «κοινωνικά καταξιωμένοι VIII. (ο άνθρωπος) να νιώθει ασφαλής IX. Δεν υπάρχει χρονικό κενό X. δεν εκφράζονται τα συναισθήματα και οι συγκινήσεις XI. πιεσμένο ψυχικό μας κόσμο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές σε χωρία του Κειμένου 2 τη συμπεριφορά του γυμνασιάρχη, ο οποίος πρωταγωνιστεί στη σκηνή του αφηγήματος. Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο ρόλος της επικοινωνίας στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων]

Το κείμενο είναι απόσπασμα εισήγησης του Παναγιώτη Ι. Σταμάτη, Αναπληρωτή Καθηγητή Παιδαγωγικής Επικοινωνίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Στο απόσπασμα τονίζεται ο ρόλος της επικοινωνίας στις διαπροσωπικές σχέσεις. (διασκευή)

Η καθημερινή επικοινωνία είτε αναπτύσσεται μέσα στον χώρο της οικογένειας είτε μέσα στον χώρο της εργασίας, σε οποιοδήποτε περιβάλλον και αν αυτή διεξάγεται, διαμορφώνει ένα ευρύ πλέγμα σχέσεων, το οποίο, με τη σειρά του, συμβάλλει καταλυτικά στη διαμόρφωση ενός νέου πλέγματος σχέσεων κ.ο.κ. Κατά συνέπεια, η διαρκής διαμόρφωση και ανάπτυξη νέων πλεγμάτων σχέσεων καθιστούν την επικοινωνία μια εξαιρετικά πολύπλοκη διαδικασία και παράλληλα μια ζωτικής σημασίας πραγματικότητα, χωρίς την οποία δε θα μπορούσαν να προαχθούν και να ευδοκιμήσουν ούτε οι ανθρώπινες σχέσεις ούτε καν και η στοιχειώδης ικανοποίηση των βιοτικών αναγκών. Για να ειπωθεί αυτό με πιο απλά λόγια, χωρίς επικοινωνία, παραδείγματος χάριν, τα ζευγάρια δε θα μπορούσαν να συνάψουν οικογενειακές σχέσεις, οι εργοδότες δε θα μπορούσαν να βρουν εργαζόμενους για τις δουλειές τους, η εκπαιδευτική διαδικασία δε θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί κ.λπ.

Γενικότερα, χωρίς επικοινωνία θα επικρατούσαν καταστάσεις φαυλότητας¹, οι οποίες, κατά κανόνα, οδηγούν σε τέλμα και καταστροφή, σε αμέτρητες και επικίνδυνες συγκρούσεις με διαλυτικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη καθημερινότητα. Αντίθετα, με την επικοινωνία και την ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων κάθε άνθρωπος καταφέρνει, εφόσον το επιθυμεί, να δημιουργήσει οικογένεια, να έχει εργασία ανάλογη με τα προσόντα του, να μετέχει σε εκπαιδευτικές διαδικασίες. Γενικότερα, πετυχαίνει να αναπτύσσει σχέσεις φιλίας, συνεργασίας, αλληλεγγύης, αντιπαλότητας και κάθε άλλης μορφής σχέσεις, είτε θετικές είτε αρνητικές, έχοντας πάντα ως κριτήριο το προσωπικό του συμφέρον, χωρίς κατ' ανάγκη να σκέφτεται με ποιο τρόπο θα βλάψει το συμφέρον των άλλων ή το κοινωνικό συμφέρον ευρύτερα.

Σύμφωνα με σύγχρονες έρευνες, τα άτομα που έχουν αναπτύξει εξαιρετικές επικοινωνιακές ικανότητες είναι εκείνα που, κατά κανόνα, σημειώνουν εξαιρετικές

¹ Φαυλότητα: ανηθικότητα, ανεντιμότητα.

επιτυχίες στην προσωπική, στην επαγγελματική και στην κοινωνική τους ζωή (Beebe, Beebe, & Redmond, 2016, Wood, 2015). Είναι τα άτομα εκείνα που δημιουργούν, που απολαμβάνουν την καθημερινότητά τους, παρά τις υφιστάμενες δυσκολίες και τα προβλήματα. Είναι τα άτομα εκείνα τα οποία επιτυγχάνουν στον επαγγελματικό και κοινωνικό στίβο και απολαμβάνουν, κατά κανόνα, τα αγαθά αυτής της επιτυχίας ζώντας με τον πλέον ευχάριστο και, επομένως, καλύτερο δυνατό τρόπο. Έτσι, λοιπόν, μολονότι η επικοινωνία αποτελεί μια σύνθετη έννοια και μια πολύπλοκη διαδικασία, το γεγονός αυτό δεν εμποδίζει τον άνθρωπο που επιθυμεί να βελτιώσει την επικοινωνιακή του ικανότητα να το καταφέρει, καθώς υπάρχουν πολλοί τρόποι οι οποίοι θα στήριζαν αυτή του την επιθυμία και την προσπάθειά του να βελτιώσει το επικοινωνιακό του επίπεδο.

Κείμενο 2

Το τρίτο στεφάνι

Το μυθιστόρημα του Κώστα Ταχτσή με τίτλο «Το τρίτο στεφάνι» εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1963 και έκτοτε έχει μεταφραστεί σε επτά τουλάχιστον γλώσσες.

[...] Όταν τελειώσαμε το γυμνάσιο, ήθελα να πάω στο πανεπιστήμιο να σπουδάσω Νομικά. Στο σχολείο ήμουν πάντα η πρώτη στην έκθεση ιδεών και στην ιστορία. Ο μπαμπάς μ' ενεθάρρυνε, ήταν προοδευτικός άνθρωπος, πίστευε στη χειραφέτηση των γυναικών. [...] «Άσ' τη μωρέ να πάει κάνα-δυό χρόνια στο πανεπιστήμιο, να ξεσκουριάσει το μυαλό της!» της έλεγε. Αλλ' η μαμά είχε την αντίληψη ότι η θέση των γυναικών είναι στο σπίτι και μοναδικός τους προορισμός ο γάμος κι η ανατροφή των παιδιών τους. [...]

Αλλά δεν την αδικώ εντελώς. Είχε δουλέψει η ίδια σε όλη της τη ζωή σαν άντρας και καλύτερα από άντρας, κι είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο γάμος είναι η πιο εύκολη δουλειά για τη γυναίκα. Δεν ήθελε να βγω στην βιοπάλη. Νόμιζε ότι αν σπούδαζα Νομικά, θα 'παυα να 'μαι γυναίκα. «Αν είναι να μου γίνεις σουφραζέτα²», μου 'λεγε πολλές φορές όταν μ' έβλεπε να διαβάζω τα φιλοσοφικά βιβλία απ' τη βιβλιοθήκη του μπαμπά, «να σηκωθείς να φύγεις απ' το σπίτι μου!» Ο μπαμπάς αναγκάστηκε να υποχωρήσει και με συμβούλευσε να κάνω κι εγώ το ίδιο. Δεν ήθελε να την πικράνει. Την εποχή εκείνη η υγεία της είχε αρχίσει να υποσκάπτεται. Απ' την πολλή δουλειά κινδύνευε να πάθει υπερκόπωση. [...]

² Σουφραζέτα: Ο όρος Σουφραζέτες επινοήθηκε από την εφημερίδα Daily Mail ως ένας υποτιμητικός χαρακτηρισμός για τα μέλη του κινήματος υπέρ του δικαιώματος ψήφου στις γυναίκες, το οποίο δραστηριοποιήθηκε στα τέλη του 19ου και τις αρχές του 20ου αιώνα στο Ηνωμένο Βασίλειο.

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

- Να τοποθετήσετε τις παραπάνω φράσεις του κειμένου 1 στον πίνακα που ακολουθεί, έτσι ώστε να φαίνεται η σχέση αιτίας-αποτελέσματος που φαίνονται να έχουν τα νοήματα στο κείμενο:

A diagram of a 4-qubit quantum circuit. It consists of four parallel vertical lines representing qubits. On each line, there is a right-pointing arrow, indicating a single-qubit operation applied to each qubit independently. The arrows are positioned at the same vertical level on each line.

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Σε επιστημονικό ή σε πολιτιστικό περιοδικό είναι πιθανότερο να συναντήσεις το κείμενο 1 (μονάδες 3); Να απαντήσεις συμπληρώνοντας και τον παρακάτω πίνακα, που αφορά μερικά από τα χαρακτηριστικά του κειμένου (μονάδες 12).

	Μεγάλες περίοδοι	Σύνθετη σύνταξη	Χρήση κυρίως μεταφορικής γλώσσας	Πολύ καλή συνοχή	Χρήση κυρίως του συναισθήματος	Επικράτηση γ' ρηματικού προσώπου
ΝΑΙ						
ΟΧΙ						

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με βάση την οπτική της μητέρας που εκφράζεται στο Κείμενο 2 να παρουσιάσεις τη θέση και τον ρόλο της γυναίκας. Θεωρείς ότι η αφηγήτρια συμμερίζεται ή όχι την άποψη αυτή; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο αυθεντικός διάλογος

Το παρακάτω κείμενο προέρχεται από τη συλλογή δοκιμίων του Ευάγγελου Π. Παπανούτσου «Η κρίση του πολιτισμού μας». 1989. Αθήνα: Φιλιππούτης, 61-62. Ο συγγραφέας ήταν σημαντικός Έλληνας παιδαγωγός, φιλόσοφος, θεολόγος και δοκιμιογράφος του 20ου αιώνα.

Η παραδοχή, που αποτελεί το λογικό θεμέλιο του αυθεντικού διαλόγου, μπορεί να διατυπωθεί ως εξής: «Διαλέγομαι» με τον άλλο ή τους άλλους, επειδή αναγνωρίζω ότι κανείς μας δεν είναι αποκλειστικός κάτοχος της αλήθειας. Παραδέχομαι δηλαδή ότι όποιος δε συμφωνεί μαζί μου όχι από άγνοια του θέματος ή από πείσμα, αλλά από τη διαφορετική θέση που έχει πάρει απέναντι στο ζητούμενο, είναι πολύ πιθανό ότι κατέχει, όπως και εγώ, ένα μέρος της αλήθειας. Αυτό το «μέρος» έχει δικαίωμα και είναι συμφέρον μου να ακουστεί και, εάν αποδειχτούν γνήσιοι οι τίτλοι της εγκυρότητάς του, να «συνυπάρξει» με εκείνο που εγώ ισχυρίζομαι ότι κατέχω.

Όμως, για να ελευθερώσει πραγματικά τον στοχασμό, ο διάλογος πρέπει να αναπτύσσεται με συνεχή βηματισμό προς τα εμπρός, καθώς τότε το ένα πρόσωπο και τότε το άλλο θα πιάνει το νήμα των σκέψεων, για να το πάει παραπέρα, και θα είναι πάντα έτοιμο να υποστεί αμείλικτο έλεγχο για τις «θέσεις» και τις «αρνήσεις» του. Το καλό παιχνίδι είναι και εδώ να πετάει η μπάλα από χέρι σε χέρι και να μην πέφτει κάτω, ώσπου να φτάσει στο τέρμα.

Επομένως, επιτυχημένος είναι ο διάλογος που, αν και έχει προγραμματιστεί η πορεία του, δεν αποκλείει τις εκπλήξεις «καθ' οδόν». Με τους αιφνιδιασμούς, που προκαλούν οι «απρόβλεπτες επιθέσεις», ανοίγονται στη συζήτηση δρόμοι, πολλές φορές ανυποψίαστοι, με αποτέλεσμα να έρχεται στην επιφάνεια μια νέα όψη του προβλήματος και να αρχίζουν να διαγράφονται με αρκετή σαφήνεια λύσεις απροσδόκητες.

Κείμενο 2

Η Λυγερή

Το απόσπασμα έχει αντληθεί από το μυθιστόρημα του Αντρέα Καρκαβίτσα «Η Λυγερή», Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα.

Η λυγερή εχόρευσε τω όντι¹ με χάριν και αφέλειαν πολλήν. Έλειπεν όμως από αυτήν η ευθυμία, η όρεξις εκείνη, η πτερώνουσα τους πόδας². Ούτε κινήσεις είχεν αρκετάς, ούτε το βεργολύγισμα³ εκείνο το βαρύ της εποχής, το οποίον παρομοιάζει την χορεύουσαν με παγώνι, όταν σκύπτει να ποτισθή εις την πηγήν. Τούτο δε διέφυγε το εξησκημένον μάτι των άλλων γυναικών και ήρχισαν μεταξύ των να φέρουν εν ψιθυρισμώ τας κρίσεις των. Τι έπαθε, καλέ· πώς χορεύει έτσι η Ανθή!... Από όλας δε περισσότερον παρατήρησε τούτο η σπιτονοικοκυρά και το έδειξε χαιρεκάκως εις την μεσόκοπον γείτονά της, την αδελφήν του Γιώργη του Βρανά. Όχι, δεν ηδύνατο να συγχωρέση τοιαύτα λάθη εις τον χορόν η αγαθή Παντελιού. Αν εχόρευον έτσι αι θυγατέρες της, η Βασιλική της αν εχόρευεν έτσι, δεν θα την άφινε ποτέ πλέον να χορεύση. Και βλέπεις, αδελφή, ότι επάχυνεν ακόμη αυτή η κόρη· βλέπεις τι άσχημη έγινε; πού πρώτα, που ήτο μια πανώρια λυγερή!... Έπειτα τι κάμνει τάχα πως δεν την μέλει και χαμηλώνει τα μάτια, σαν την Παναγιά; Αυτά δεν χωνεύονται πλέον!... Και ζωηρευθείσα αίφνης⁴, εψιθύρισεν εις το αυτί της συντρόφου της.

- Ξέρεις, αδελφούλα μου, που αν είν' αλήθεια τα λόγια του κόσμου, ο Γιωργάκης δεν κάνει καλά να πάρη αυτή την ψευτοπαναγιά!...

Κι ενδιαφέρετο η χονδρή και πληθωρική γυνή περί του μέλλοντος του Γιώργη του Βρανά και ανησύχει διά την τύχην του. Η μητρική καρδιά της δεν ηδύνατο ν' ανεχθή τοιαύτην του νέου ατυχίαν. Δεν εχάθηκαν δα από τον κόσμον τα κορίτσια· είνε άλλα, που τον παρακαλούν· αρκεί να θέλη μόνον!... Και ήσαν οι λόγοι ούτοι πλαγία ομολογία των συμπαθειών, τας οποίας έτρεφε προς τον Γιώργη, και των προσδοκιών της, ως καλού γαμβρού δια την θυγατέρα της, την Βασιλικήν. Την ηξεύρει δα όλον το χωριόν την Βασιλικήν, την πρωτότοκόν της, τι προκομμένη είνε και τι εύμορφη! Ας μη λέγη τίποτε η Παντελιού, διότι είνε μητέρα και να μην υποτεθή ότι θέλει να επαινέση την κόρην της...

ΘΕΜΑΤΑ

¹ Πράγματι

² Αυτή η διάθεση που δίνει φτερά στα πόδια

³ Κυματοειδής κίνηση του σώματος του χορευτή

⁴ Ξαφνικά

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχίσεις καθετί που αναφέρεται στην πρώτη στήλη του πίνακα με το αποτέλεσμα του, βάσει του κειμένου 1, στην δεύτερη στήλη.

1. Παραδέχομαι	I. λύσεις απροσδόκητες
2. πότε το ένα πρόσωπο και πότε το άλλο θα πιάνει το νήμα των σκέψεων	II. Διαλέγομαι
3. δεν αποκλείει τις εκπλήξεις «καθ' οδόν»	III. ελευθερώνω πραγματικά τον στοχασμό
4. νέα όψη του προβλήματος	IV. δρόμοι, πολλές φορές ανυποψίαστοι

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συμπυκνώσεις καθεμία παράγραφο του κειμένου 1 σε μία περίοδο (σύνολο τρεις περίοδοι), έτσι ώστε να σχηματιστεί συλλογισμός που να αποδίδει την πορεία της σκέψης συνολικά στο κείμενο.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις κάθε εκφραστική επιλογή του κειμένου 1, που βλέπεις στην πρώτη στήλη του πίνακα, με τη λειτουργία της, στην δεύτερη στήλη.

1. Α' ενικό πρόσωπο: Παραδέχομαι	I. Αποστασιοποίηση, αντικειμενικός τόνος
2. Γ' ενικό πρόσωπο: πότε το ένα πρόσωπο και πότε το άλλο θα πιάνει το νήμα των σκέψεων	II. Μετριασμός του νοήματος
3. Μεταφορά: να πετάει η μπάλα από χέρι σε χέρι και να μην πέφτει κάτω	III. Εξομολογητικός, αυτοκριτικός τόνος
4. Εναντίωση: αν και έχει προγραμματιστεί η πορεία του, δεν αποκλείει τις εκπλήξεις «καθ' οδόν»	IV. Έμφαση στην κύρια πρόταση
5. Εισαγωγικά: «απρόβλεπτες επιθέσεις»	V. Συνειρμός με κάτι ωραίο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο αφηγητής αποκαλύπτει με πολλούς τρόπους, μέσω της αφήγησής του, τις κρυφές σκέψεις και επιθυμίες των ηρώων του αποσπάσματος. Πώς βλέπει συγκεκριμένα τη στάση της Παντελιούς για τη σχέση του Γιώργη του Βρανά με την Ανθή και τη Βασιλική; Συμφωνείς με την επιθυμία πολλών γονιών να (προ)σχεδιάζουν εκείνοι το μέλλον των παιδιών τους;

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο σεβασμός στους ηλικιωμένους είναι δείγμα πολιτισμού]

Το παρακάτω κείμενο είναι μήνυμα της Βασιλικής Νάκου, Πρόεδρος του Κέντρου Κοινωνικής Πρόνοιας Κεντρικής Μακεδονίας, με την ευκαιρία της Παγκόσμιας Ημέρας Τρίτης Ηλικίας την Πέμπτη 1^η Οκτωβρίου 2020. Προσπελάστηκε στις 23.12.2020 από τον ιστότοπο <https://ecopress.gr>. Ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

«Ο σεβασμός στους ηλικιωμένους, στην τρίτη ηλικία, είναι δείγμα πολιτισμού και ωριμότητας του κοινωνικού συνόλου. Δεν είναι υποχρέωση ούτε ικανοποίηση κάποιας ανάγκης. Είναι μια αυτονόητη αναγνώριση της προσφοράς και του έργου των ανθρώπων, στους οποίους δεν οφείλουμε μόνο την ύπαρξή μας, αλλά και όλα όσα απαρτίζουν την ζωή μας, όπως η ελευθερία που απολαμβάνουμε.

Οι άνθρωποι της Τρίτης Ηλικίας είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικό κομμάτι της Ελληνικής Κοινωνίας. Οι ηλικιωμένοι σήμερα αποτελούν ένα ενεργό και πλειοψηφικό «συστατικό» της ανάπτυξης του τόπου μας. Δεν είναι αδρανείς και δεν βρίσκονται στο περιθώριο. Αντίθετα, στην εποχή μας διαδραματίζουν έναν ολοένα και σημαντικότερο ρόλο, μέσω του εθελοντικού έργου τους, της μετάδοσης των εμπειριών και των γνώσεών τους, της βοήθειας που δίνουν στα παιδιά τους αναλαμβάνοντας να φροντίζουν τα εγγόνια τους, αλλά και με την αυξανόμενη συμμετοχή τους στην αγορά εργασίας.

Το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Κεντρικής Μακεδονίας (Κ.Κ.Π.Κ.Μ.) στα παραρτήματα και στις δομές του έχει τον σεβασμό ως κορωνίδα απέναντι στα άτομα που περιθάλλει είτε είναι ηλικιωμένοι είτε είναι άτομα με ειδικές ανάγκες. Το Κ.Κ.Π.Κ.Μ. έχει στο DNA του την βαθύτατη υποχρέωση απέναντι στους ανθρώπους αυτούς, όχι μόνο για τη συνεχιζόμενη προσφορά τους, αλλά και για λόγους ευαισθησίας, απέναντι σε μια ομάδα πολιτών που καθίστανται εκ των πραγμάτων όλο και πιο αδύναμοι.

Η ασφαλής και αξιοπρεπής διαβίωσή τους είναι η αποστολή μας. Καθήκον μας είναι να τους παρέχουμε όχι μόνο στέγη, σίτιση και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, αλλά κυρίως ένα περιβάλλον θαλπωρής, συντροφικότητας, ανάπτυξης των κοινωνικών δεξιοτήτων τους και μείωσης της ιδρυματοποίησης και του αποκλεισμού.

Η σημερινή ημέρα είναι αφιερωμένη στους ηλικιωμένους μας, αλλά πρέπει κάθε μέρα οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας να την αντιμετωπίζουν με ελπίδα και δίψα για την ζωή!»

Κείμενο 2

[Δύο άσπονδες φίλες]

Το απόσπασμα προέρχεται από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά «Λεωνής», βιβλιοπωλείο της Εστίας, 2008 (23^η έκδοση). Αθήνα.

Ο Λεωνής και η Κατίνα έφτασαν στο σπίτι του παππού λίγο μετά τις εννιά το βράδυ, με ένα αμάξι γεμάτο μπαούλα και βαλίτσες. Το σπίτι του Λεωνή δεν κινδύνευε ακόμα, αλλά δεν ήταν απίθανο να κινδυνέψει σε μερικές ώρες, αν βαστούσε ο άνεμος. Αποφασίστηκε λοιπόν να φύγει το παιδί με τα πολύτιμα πράγματα του σπιτιού και με μια σοβαρή προμήθεια από είδη ρουχισμού για καλό και για κακό. Το σπίτι του παππού ήταν έξω από κάθε κίνδυνο, κοντά Γαλατά – Σεράϊ, στο κέντρο του Σταυροδρομιού. Ποτέ δεν είχε φτάσει η φωτιά ίσαμε εκεί.

Η Κατίνα δήλωσε πως δε θυμότανε άλλη φορά μια θεομηνία σαν κι αυτήν.

-Πολλές φωτιές είδα, είπε, και σεισμούς και σκοτωμούς, μα τέτοιο κακό δεν έχω ξαναδεί, σαράντα εννιά χρονώ γυναίκα.

-Χωρίς τα καλοκαίρια, είπε η γιαγιά.

Καθόλου δεν αγαπούσε την Κατίνα η γιαγιά. Βέρες Φαναριώτισσες κι οι δυό, γεννημένες και μεγαλωμένες μες στην καρδιά του Φαναριού, στον ίσκιο του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της Μεγάλης του Γένους Σχολής, είχανε μεγάλες διαφωνίες για ένα πλήθος φαναριώτικα ζητήματα που δεν ενδιαφέρονε κανέναν άλλον, για διάφορες λεπτομέρειες σχετικά με τις νηστείες, με το εορτολόγιο και με τις λειτουργίες, για το πώς γίνεται το τριαντάφυλλο γλυκό, επίσης για διάφορα κουτσομπολιά του Φαναριού, τι κάνει η ανηψιά του Μητροπολίτη Καισαρείας και τι λέει η ψυχοκόρη του Μεγάλου Πρωτοσυγκέλλου και άλλα τέτοια. Εξάλλου, η Κατίνα είχε την αδυναμία να θέλη να φαίνεται πιο νέα από τη γιαγιά και δεν έχανε την ευκαιρία για να ανακατώνη στη συζήτηση το ζήτημα της ηλικίας. Η γιαγιά δεν της το συγχωρούσε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο από τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 1 δείχνει περισσότερο τον βασικό σκοπό του; Αφού επιλέξεις από τον πίνακα, να δικαιολογήσεις σύντομα την επιλογή σου (έως 30 λέξεις).

1. Ο σεβασμός στους ηλικιωμένους, στην τρίτη ηλικία, είναι δείγμα πολιτισμού και ωριμότητας του κοινωνικού συνόλου.
2. Είναι μια αυτονόητη αναγνώριση της προσφοράς και του έργου των ανθρώπων, στους οποίους δεν οφείλουμε μόνο την ύπαρξή μας, αλλά και όλα όσα απαρτίζουν την ζωή μας
3. Οι ηλικιωμένοι σήμερα αποτελούν ένα ενεργό και πλειοψηφικό «συστατικό» της ανάπτυξης του τόπου μας.
4. Το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Κεντρικής Μακεδονίας (Κ.Κ.Π.Κ.Μ.) στα παραρτήματα και στις δομές του έχει τον σεβασμό ως κορωνίδα απέναντι στα άτομα που περιθάλπει
5. Η σημερινή ημέρα είναι αφιερωμένη στους ηλικιωμένους μας, αλλά πρέπει κάθε μέρα οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας να την αντιμετωπίζουν με ελπίδα και δίψα για την ζωή!

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Παρατήρησε πιο κάτω τις θεματικές περιόδους του κειμένου 1. Να επιλέξεις και να τοποθετήσεις σωστά πέντε από τις παρακάτω λέξεις στα κενά, ώστε να ενισχύσεις την συνοχή του κειμένου:

- λοιπόν
- ίσως
- και
- βέβαια
- αντίθετα
- γενικότερα
- διότι
- οπότε

....., ο σεβασμός στους ηλικιωμένους, στην τρίτη ηλικία, είναι δείγμα πολιτισμού και ωριμότητας του κοινωνικού συνόλου.

Οι άνθρωποι της Τρίτης Ηλικίας είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικό κομμάτι της Ελληνικής Κοινωνίας.

Το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Κεντρικής Μακεδονίας (Κ.Κ.Π.Κ.Μ.),, στα παραρτήματα και στις δομές του έχει τον σεβασμό ως κορωνίδα απέναντι στα άτομα που περιθάλλει είτε είναι ηλικιωμένοι είτε είναι άτομα με ειδικές ανάγκες.

..... η ασφαλής και αξιοπρεπής διαβίωσή τους είναι η αποστολή μας.

Η σημερινή ημέρα,, είναι αφιερωμένη στους ηλικιωμένους μας, αλλά πρέπει κάθε μέρα οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας να την αντιμετωπίζουν με ελπίδα και δίψα για την ζωή!

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις (μονάδες 10) και να περιγράψεις σύντομα (μονάδες 5) δύο λόγους για τους οποίους η συντάκτρια του κειμένου χρησιμοποιεί το α' πληθυντικό πρόσωπο στις δύο τελευταίες παραγράφους του κειμένου (...αποστολή μας... να τους παρέχουμε... στους ηλικιωμένους μας...)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με βάση χωρία του Κειμένου 2 να ερμηνεύσεις την στάση της γιαγιάς απέναντι στην Κατίνα και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με αυτή της τη στάση. Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η τρίτη ηλικία, οι «εξωγήινοι» και τα tablets

Το κείμενο αποτελεί άρθρο που δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική σελίδα Protagon.gr από τη Μαρίσα Δημοπούλου στις 10 Απριλίου 2017. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 – 04 – 2021 (διασκευή).

Πώς προσεγγίζουν οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας ένα tablet; Είναι κάτι εξωγήινο για αυτούς. Δεν μεγάλωσαν με υπολογιστές και με κινητά τηλέφωνα. Δεν είχαν ποτέ την ευκαιρία ή την ανάγκη να περιηγηθούν στο Διαδίκτυο, να μάθουν να χειρίζονται μια οθόνη αφής. Κι όμως οι εξωγήινοι είναι οι ίδιοι. Έτσι αισθάνονται! «Αισθάνομαι σαν να έρχομαι από άλλον πλανήτη!», μας λέει η Ιωάννα, μια από τις επιμορφούμενες, που βρέθηκε μαζί με άλλα 15 άτομα σε χώρο του δήμου Πειραιά, για να παρακολουθήσει τα σεμινάρια που παραχωρεί σε ανθρώπους άνω των 50 ετών ο φορέας «50 και -Ελλάς» (ΜΚΟ), γιατί αποφάσισε ότι δεν θέλει να εξαρτάται πλέον από τρίτους για τις δικές της υποχρεώσεις.

«Αρχίζουμε από τα βασικά», μας λέει ένας από τους δασκάλους. Καθένας εξερευνά το tablet που του παραχωρείται για τα μαθήματα μέσα στην αίθουσα εκμάθησης. Μάθημα δεύτερο: φωτογραφία και βίντεο. Φυσικά και το λατρεύουν. Πολλές από τις γυναίκες βιάζονται να μάθουν πώς εξαφανίζονται οι ρυτίδες από τα πρόσωπά τους. Άλλοι βιάζονται να μάθουν πόσοι τρόποι υπάρχουν, για να κοινοποιήσεις μια φωτογραφία, αναρωτιούνται – εύλογα – γιατί πρέπει να υπάρχουν τόσες μορφές επικοινωνίας – Viber, Messenger – και ποιος ακριβώς βλέπει τη φωτογραφία τους όταν τη στέλνουν σε έναν φίλο τους. Συχνά μπερδεύονται. Πώς να μην μπερδευτούν; Τα άλμπουμ έχουν χειροπιαστά εξώφυλλα, με διαφορετικές σελίδες, με θήκες για φωτογραφίες, με χώρο να γράψεις τη λεζάντα σου από δίπλα και την ημερομηνία. Δεν είναι εικόνες που αλλάζουν μ' ένα σκρολάρισμα!

Πολλοί από τους ανθρώπους της τρίτης ηλικίας αποφασίζουν να μυηθούν στον κόσμο των νέων τεχνολογιών, για να διευκολύνουν τη ζωή τους, και συγκεκριμένα για τις τραπεζικές συναλλαγές, τις πληρωμές λογαριασμών και φόρων. Αλλά οι περισσότεροι θέλουν απλώς να αποκτήσουν πρόσβαση στον παράδεισο των επικοινωνιών, που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι να γνωρίσουν αυτό που συμβαίνει γύρω τους. «Όταν δεν καταλαβαίνουν τι συμβαίνει στις οθόνες όπου είναι κολλημένα τα παιδιά τους, τα εγγόνια τους, οι συγγενείς τους, αισθάνονται εκτός. Δεν μπορούν να επικοινωνήσουν με τις νεότερες γενιές, δεν καταλαβαίνουν τι παιχνίδια παίζουν, για ποιο πράγμα μιλάνε», λέει η κ. Μυρτώ Μαρία Ράγγα, ψυχολόγος και υπεύθυνη προγραμμάτων και δημοσίων σχέσεων της ΜΚΟ.

Είναι κι αυτός ένας τρόπος να καταρριφθούν ορισμένα – πολύ ελληνικά – στερεότυπα που εμφανίζουν τους συνταξιούχους ως μη παραγωγικά άτομα. «Όταν τον αντιμετωπίζεις ως έναν άνθρωπο που δεν μπορεί να προσφέρει κάτι ή να πάρει αποφάσεις, τότε αναπόφευκτα σε κάποια φάση θα αντιμετωπίζει και ο ίδιος κατ' αυτόν τον τρόπο τον εαυτό του», προσθέτει.

Τα προγράμματα εκμάθησης των νέων τεχνολογιών σε ανθρώπους της τρίτης ηλικίας άρχισαν για πρώτη φορά το 2010, μέσα από τη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά προγράμματα για την εκμάθηση υπολογιστών σε άτομα άνω των 50 ετών. Κάθε χρόνο πολλαπλασιάζονται οι ενδιαφερόμενοι που θέλουν να γνωρίσουν τον ψηφιακό κόσμο. Είναι εύκολο; «Δεν είναι δύσκολο! Αν το παίρνουμε σιγά σιγά – και ειδικά αν είναι μεγάλες οι οθόνες! – είναι απλά πράγματα», συμφωνούν τρεις από τους μαθητές την ώρα που τελειώνει το μάθημα. «Αρκεί να έχουν διάθεση να μάθουν. Αν είναι πρόθυμοι, τελικά αλλάζει ο τρόπος που αντιμετωπίζουν αυτόν τον κόσμο», τονίζει η κυρία Ράγγα.

Κείμενο 2

Ο Κακός Δρόμος

Το απόσπασμα από το διήγημα του Γρηγόριου Ξενόπουλου «Ο Κακός Δρόμος» βρίσκεται στο βιβλίο «Ο Κακός Δρόμος κ' άλλα καινούρια διηγήματα» (1908-1911), εκδοτικός οίκος Γεωργίου Φέξη, Αθήνα, 1912. (έχει διατηρηθεί η ορθογραφία του πρωτότυπου κειμένου).

[...] Και να τους, τέλος πάντων! Γυρίζουν. Βουβοί, με φοβισμένα βήματα, σιγά σιγά, περπατούν κ' οι δυό τους σαν τους κλέφτες. Κανέννας να μην τους ακούση, κανέννας να μην τους δη. Πού να το ξέρουν πως η κλειστή γρίλλια¹ είχε άγρυπνα μάτια γι' αυτούς!... Η Χρηστίνα τους βλέπει, ω, πώς τους βλέπει!... Τα μάτια της τα γατίσια θέλουν να σχίσουν το νυχτερινό μισοσκοτάδο, για να διακρίνουν κάθε λεπτομέρεια επάνω στις δυό εκείνες ανθρώπινες σκιές, για να διαβάσουν ως και τη ντροπή, γραμμένη, αν ήταν στο πρόσωπο της Χρυσούλας... Μα το πρόσωπο αυτό είνε όλο σχεδόν σκεπασμένο με το μαύρο μαντιλόνι², και σκύφτει, ω πώς σκύφτει, σα να ήθελε να κρυφτή κι' από τον Τζώρτζη τον ίδιο!... Να τους, έφτασαν... Μπροστά στην πόρτα της, η Χρυσούλα χώνει το κλειδί στην κλειδαρότρυπα, και αγάλια – αγάλια³, χωρίς κρότο⁴, το γυρίζει. Να, η πόρτα τώρα χάσκει⁵... Το κεφάλι της βάνει στοίχημα η Χρηστίνα πως η φιλενάδα της την είχε λαδωμένη αποβραδύς σε όλους της τους αρμούς, για να μην τρίξη ούτε όσο τρίζει η γάτα που χαίρεται. Κι' ακόμη βάνει στοίχημα το κεφάλι της, πως ήταν συνεννοημένη με την αδελφή της, με την Έλενα, – εκείνο το σιγαλό ποτάμι – να της τραβήξη από μέσα τον καδινάτσο⁶, που θα τον έβαλε βέβαια ο κυρ Λάμπρος – ο κακομοίρης

¹ Το ξύλινο παραθυρόφυλλο

² Μαντίλι (ιδιωματισμός στα Επτάνησα)

³ Σιγά -σιγά

⁴ Χωρίς θόρυβο

⁵ ανοίγει

⁶ Ο σύρτης

– πριν πέση να κοιμηθή... Μπορεί και με τη μάννα της. Γιατί όχι; Τέτοια μάννα που' είχε!... Άξιζε τώρα να βγάνη κ' εκείνη το μακελλάρη⁷ της, και να συναπαντηθούν εκεί στη «μπασιά⁸», Χρυσούλα και Φιορέττα⁹, Τζώρτζης και Γερόλυμος... χά, χά, χά!...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια από τα αποσπάσματα του κειμένου 1 στον πίνακα δείχνουν τους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας αποφάσισαν να μετάσχουν στα σεμινάρια;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Δεν μεγάλωσαν με υπολογιστές και με κινητά τηλέφωνα.		
2. «Αισθάνομαι σαν να έρχομαι από άλλον πλανήτη!»		
3. Πολλές από τις γυναίκες βιάζονται να μάθουν πώς εξαφανίζονται οι ρυτίδες από τα πρόσωπά τους.		
4. αναρωτιούνται – εύλογα – γιατί πρέπει να υπάρχουν τόσες μορφές επικοινωνίας – Viber, Messenger		
5. Τα άλμπουμ έχουν χειροπιαστά εξώφυλλα, με διαφορετικές σελίδες, με θήκες για φωτογραφίες, με χώρο να γράψεις τη λεζάντα σου από δίπλα και την ημερομηνία.		
6. για να διευκολύνουν τη ζωή τους, και συγκεκριμένα για τις τραπεζικές συναλλαγές, τις πληρωμές λογαριασμών και φόρων.		
7. θέλουν απλώς να αποκτήσουν πρόσβαση στον παράδεισο των επικοινωνιών, που προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες.		
8. να γνωρίσουν αυτό που συμβαίνει γύρω τους.		
9. Δεν μπορούν να επικοινωνήσουν με τις νεότερες γενιές, δεν καταλαβαίνουν τι παιχνίδια παίζουν, για ποιο πράγμα μιλάνε		
10. Κάθε χρόνο πολλαπλασιάζονται οι ενδιαφερόμενοι που θέλουν να γνωρίσουν τον ψηφιακό κόσμο.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

⁷ Ο χασάπης (εδώ: ως επάγγελμα). Πρόκειται για τον χασάπη της γειτονιάς, τον Γερόλυμο, που έχει παράνομο δεσμό με τη μητέρα της Χρυσούλας Φιορέττα.

⁸ Η είσοδος (λαϊκότροπη λέξη)

⁹ Το όνομα της μητέρας της Χρυσούλας.

Να εντάξεις στα κενά του παρακάτω πίνακα τις πληροφορίες του κειμένου 1 που ακολουθούν και να αντιστοιχίσεις έπειτα καθένα από τα τρία μέρη του τίτλου με ένα μέρος του κάτω πίνακα:

Η τρίτη ηλικία,	οι «εξωγήινοι»	τα tablets
-----------------	----------------	------------

Αφόρμηση	Το κύριο θέμα του κειμένου	Το ευρύτερο πρόβλημα
-------------------	-------------------------------------	-------------------------------

1. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι να γνωρίσουν αυτό που συμβαίνει γύρω τους.
2. στερεότυπα που εμφανίζουν τους συνταξιούχους ως μη παραγωγικά άτομα.
3. Πώς προσεγγίζουν οι άνθρωποι της τρίτης ηλικίας ένα tablet;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Σε πολλά σημεία του Κειμένου 1 υπάρχουν αυτούσια τα λόγια κάποιων ανθρώπων. Να εντοπίσεις πέντε σημεία του κειμένου που γίνεται αυτό (μονάδες 5). Επίσης, να περιγράψεις σύντομα δύο λόγους για τους οποίους η συντάκτρια κάνει αυτήν την επιλογή (μονάδες 5+5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις τη στάση της Χρηστίνας στο Κείμενο 2, αναφέροντας σχετικά χωρία, και να την ερμηνεύσεις, με κριτήριο τις αντιλήψεις που ίσχυαν σε παλαιότερα χρόνια. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το μαθητικό χιούμορ

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από τη διπλωματική εργασία της Κρομμύδα Μαρίας με τίτλο: «Το χιούμορ» στην ΑΣΠΑΙΤΕ του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, σελ. 37 – 38, Ιωάννινα, 2016. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 – 04 – 2021. (συντομευμένο)

Σίγουρα το γέλιο και η χαλαρή διάθεση είναι μια μορφή διεξόδου στο σχολείο από το εντατικό διδακτικό πρόγραμμα, τις μαθητικές υποχρεώσεις των μαθητών και τον κόπο από τη συμμετοχή τους σε εξωσχολικές δραστηριότητες. **Ιδιαίτερα** σε περιόδους οικονομικής κρίσης, ίσως είναι και επιβεβλημένο να δημιουργείται μια πιο ευχάριστη και χαλαρή αντιμετώπιση της διδακτικής διαδικασίας. Άλλωστε, σήμερα πολλά παιδιά βιώνουν προβλήματα που πηγάζουν από την οικονομική δυσπραγία ή και σε συνδυασμό με τη διάλυση οικογενειακών δεσμών. Οπότε, είναι προτιμότερο το σχολικό περιβάλλον να αναπτύξει και να ενσταλάξει¹ εκ νέου μορφές αλληλεγγύης και αγάπης μεταξύ των ανθρώπων σε μια κοινωνία που βάλλεται ποικιλοτρόπως.

Η καθημερινότητα στο χώρο του σχολείου δεν είναι εύκολη ούτε για τους εκπαιδευτικούς ούτε για τους μαθητές. Υπάρχει το άγχος, η εγρήγορση, η επιδίωξη για μεγιστοποίηση της προσοχής, το στρες των εξετάσεων, η ανταγωνιστικότητα, η προσπάθεια για αποδοτικότητα και από τους δύο εμπλεκόμενους. Αυτό όμως που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι το χιούμορ δεν είναι ένας αυτόματος μηχανισμός, με τη βοήθεια του οποίου μαγικά θα αρχίσει να βελτιώνεται το κλίμα στην τάξη, θα μειωθεί το άγχος και συνακόλουθα θα αυξηθεί το ενδιαφέρον των μαθητών και η αποδοτικότητά τους. Η επισημάνση αυτή δεν πρέπει να περάσει απαρατήρητη.

Πράγματι, η παρουσία του χιούμορ επηρεάζει προς το καλύτερο την απόδοση των μαθητών, αυξάνοντας την προσοχή και τη νοητική εγρήγορση, βελτιώνοντας την αυτοσυγκέντρωση και τα κίνητρα για μάθηση. **Η εμπειρία έχει δείξει ότι** είναι προτιμότερο να υπάρχει έστω και ελάχιστο χιούμορ παρά να μην υπάρχει καθόλου. Το ζητούμενο από πλευράς εκπαιδευτικών είναι να επιτευχθεί ο βέλτιστος δυνατός συνδυασμός επάρκειας και ικανοτήτων, σοβαρότητας και αληθινού, υγιούς ενδιαφέροντος για τον μαθητή. Όταν όλα αυτά διανθίζονται με μικρές δόσεις χιούμορ, το αποτέλεσμα συγκεντρώνει περισσότερες πιθανότητες να είναι ευνοϊκό.

Η σχέση αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών στο σχολείο εμπλέκει **ασφαλώς** και το περιεχόμενο της διδακτέας ύλης κάθε γνωστικού αντικειμένου. Όταν η σχέση είναι αρμονική, η πρόσληψη των γνώσεων και η κατανόηση των μαθησιακών αντικειμένων, γίνεται, κατά

¹ ενσταλάζω: (μτφ.) Καλλιερρώ σε κάποιον σταδιακά ένα συναίσθημα, μια διάθεση, μια αντίληψη.

τεκμήριο, ευκολότερα και πιο ουσιαστικά. Στοιχεία εγγύτητας, καλοσύνης, κατανόησης και αποδοχής, υποστήριξης και ενθάρρυνσης βελτιώνουν το κλίμα στην αίθουσα. Τα αντίθετα διαταράσσουν το καλό κλίμα και δεν προάγουν τη γνώση.

Από τα προηγούμενα κατανοεί κάποιος την αναγκαιότητα και άλλων παραγόντων επιτυχίας στη σχολική πραγματικότητα. **Επομένως**, το χιούμορ μπορεί να ιδωθεί ως εργαλείο που έχει υποβοηθητικό ρόλο στην προσέλκυση του ενδιαφέροντος και της προσοχής του μαθητή και όχι ως αυτοσκοπός. Με το χιούμορ στη φαρέτρα του ο εκπαιδευτικός προσπαθεί να μειώσει την ανία και να εντείνει το ενδιαφέρον των συμμετεχόντων. **Ωστόσο**, ο τρόπος που διδάσκει κάθε εκπαιδευτικός είναι μοναδικός, δεν υπάρχουν έτοιμες συνταγές και η ενεργός μαθητική συμμετοχή αποτελεί πρόκληση και ζητούμενο.

Κείμενο 2

«Δάσκαλε»

Ο Γιάννης Τζίκας είναι δάσκαλος, ποιητής και συγγραφέας πολλών βιβλίων για παιδιά. Το συγκεκριμένο ποίημα είναι αφιερωμένο στον δάσκαλο, σε κάθε εκπαιδευτικό και στο χρέος απέναντι στα παιδιά. Πηγή: <https://itzikas.wordpress.com>

«Δάσκαλε, την πόρτα της τάξης σαν διαβείς
ψηλά το κεφάλι, χαμογέλα
ζεστή την καθημερινή σου καλημέρα να την πεις.

Κι όταν το μάθημα αρχίσεις
λόγια πολλά μη λες
οι κινήσεις σου απλές, λιτές
μα τεντωμένες οι αισθήσεις.

Δώσε το λόγο στα παιδιά.
Δεν έχεις τίποτα να πάθεις.
Κοίτα τα μάτια τους τα λαμπερά.
Πολλά απ' αυτά έχεις να μάθεις.

Μη στέκεσαι στις στείρες γνώσεις.
Συνεργασία, αγάπη, ανθρωπιά,
αυτά πρέπει να δώσεις.
Το κριτικό το πνεύμα ν' ανυψώσεις.

Δάσκαλε άκου...
Απ' τη μεριά της Ζάκυθος
Σου κρένει ο ποιητής:
“Πάντ' ανοιχτά, πάντ' άγρυπνα
τα μάτια της ψυχής”»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αναφέρεις σύντομα (έως 60 λέξεις) τρεις διαφορετικούς λόγους για τους οποίους το χιούμορ είναι αναγκαίο στη σχολική τάξη, σύμφωνα με το κείμενο 1.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να μελετήσεις τα επιχειρήματα που αναπτύσσει η συντάκτρια του κειμένου 1 και την τεκμηρίωσή τους. Ποιο από τα παρακάτω είδη τεκμηρίων διακρίνεις να χρησιμοποιεί κυρίως; Αφού επιλέξεις το σωστό, να παραθέσεις μια περίοδο του κειμένου όπου φαίνεται χαρακτηριστικά το είδος αυτό.

- A. Γεγονότα
- B. Γνώμες ειδικών
- Γ. Γενικά αποδεκτές αλήθειες
- Δ. Στοιχεία από έρευνες
- E. Παραδείγματα

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συντάκτρια του κειμένου 1 προσπαθεί να κάνει τα λεγόμενά της να φαίνονται πιο αντικειμενικά. Ποιες από τις παρακάτω λέξεις-φράσεις λειτουργούν προς αυτήν την κατεύθυνση; Αφού τις εντοπίσεις, να αντικαταστήσεις δύο από αυτές με άλλες λέξεις ή φράσεις που να δίνουν πιο υποκειμενικό τόνο στα λεγόμενα.

- 1. Σίγουρα
- 2. Ιδιαίτερα
- 3. Πράγματι
- 4. Η εμπειρία έχει δείξει ότι

5. ασφαλώς
6. Επομένως
7. Ωστόσο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις ποιος είναι ο ορθός ρόλος του εκπαιδευτικού σύμφωνα με το Κείμενο 2 και με ποια συμπεριφορά του εκπαιδευτικού αυτός πραγματώνεται; Να τεκμηριώσεις την ερμηνεία σου με στοιχεία του κειμένου. Συμφωνείς με τις προτροπές του ποιητικού υποκειμένου προς τον δάσκαλο; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 150 περίπου λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η επίδραση του χιούμορ στο παιδαγωγικό κλίμα της σχολικής τάξης

Το κείμενο που ακολουθεί είναι απόσπασμα από άρθρο της Δέσποινας Παπαδοπούλου με τίτλο «Το χιούμορ ως εκπαιδευτικό εργαλείο κατά τη μαθησιακή διαδικασία» δημοσιευμένο το 2020 στο περιοδικό Επιστημονικά Χρονικά – Τόμος 25ος, Τεύχος 3. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 – 04 – 2021 (διασκευή).

Το παιδαγωγικό κλίμα μιας σχολικής τάξης δε διατηρείται πάντα σταθερό, αλλά επηρεάζεται από αρκετούς παράγοντες που μπορεί να συνυπάρχουν, να μεταβάλλονται, να αλληλοεπιδρούν σε διαφορετικό βαθμό μεταξύ τους, τόσο από την έναρξη του σχολικού έτους, όσο και κατά τη διάρκειά του. Ανάμεσα στους παράγοντες που συγκαταλέγονται σε εκείνους που μπορούν να επηρεάσουν το παιδαγωγικό κλίμα της σχολικής τάξης είναι και ο ίδιος ο εκπαιδευτικός. Η χιουμοριστική διάθεσή του μπορεί να αποφορτίσει έντονες καταστάσεις ή και κρίσεις, που πιθανόν να συμβούν στη σχολική τάξη ή να βοηθήσει τους μαθητές να χαλαρώσουν από την έντονη μαθησιακή πίεση που δέχονται. Κάνει τα προβλήματα που υπάρχουν λιγότερο έντονα και σε καμία περίπτωση δεν καλύπτει τα ίδια τα προβλήματα. Δε στρέφεται κατά των μαθητών με κακεντρεχή σχόλια για αυτούς ή τον κωμικό σχολιασμό χαρακτηριστικών, συνηθειών, λόγων ή ενεργειών τους.

Από την έρευνα του Askildson φάνηκε ότι η χρήση του χιούμορ δημιούργησε ένα πιο άνετο και ευνοϊκό μαθησιακό περιβάλλον τόσο για τους δάσκαλους όσο και για τους περισσότερους μαθητές (82%) που απάντησαν. Πιο συγκεκριμένα, φάνηκε ότι μειώθηκε η ανησυχία, βελτιώθηκε η προσεγγισιμότητα του δασκάλου και αυξήθηκαν τα επίπεδα του ενδιαφέροντος των μαθητών, ως αποτέλεσμα της χρήσης του χιούμορ από τους δασκάλους.

Σε περιβάλλοντα που τα χαρακτηρίζει αυταρχικότητα και πίεση, η σκέψη επιβραδύνεται. Σε αντίθεση, το χιούμορ δημιουργεί μια χαλαρή ατμόσφαιρα που διευκολύνει τη μάθηση. Επίσης, είναι γνωστό ότι η κριτική σκέψη δεν αναπτύσσεται σε περιβάλλον επικριτικό, απειλητικό, υποτιμητικό, αλλά σε περιβάλλον άνετο, ευχάριστο, ασφαλές, το οποίο την υποκινεί. Το χιούμορ είναι ενθαρρυντικό για μια υγιή συμμετοχή όλων των μαθητών, ανεξαρτήτως φυλής ή θρησκείας.

Ως παιδαγωγικό εργαλείο μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικό στην παρακίνηση για το μάθημα και στην προαγωγή του παιδαγωγικού περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο εκφράζονται απόψεις και λάθη, χωρίς να καταστρέφεται η αυτοεικόνα του μαθητή. Έτσι οι δάσκαλοι που δηλώνουν ότι τα λάθη είναι φυσιικά και αποδεκτά, γελώντας πρώτα με τα δικά τους, κάνουν τους μαθητές να αισθάνονται λιγότερο ανήσυχoi και πιο άνετοι στην επικοινωνία και να παίρνουν

περισσότερα ρίσκα στην επιδίωξη της μάθησης. Ταυτόχρονα, κάνει τους μαθητές να νιώθουν ότι δεν απειλούνται, ενδυναμώνει ή διατηρεί τόσο τις καλές σχέσεις ανάμεσα στους εκπαιδευτικούς και τους μαθητές όσο και μεταξύ των ίδιων των μαθητών.

Κείμενο 2

Μαινόμενο πεδίο

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Ιφιγένειας Χρυσόχου «Πυρπολημένη Γη», 1999, Αθήνα: εκδ. Αλέξανδρος, σ.σ.65-72.

Κοντά δύο χρόνια απ' τον καιρό της μεγάλης πλημμύρας, δεν πάτησε πια προξενιό στο σπίτι της Νικολέλαινας. Τα 'χασε η κυρα-Λέγκω, όταν εκείνο το πρωινό, είδε την προξενήτρα, όχι τόσο για την επίσκεψη όσο γιατί έκανε λόγο για τη μικρή της κόρη. «Αυτήν θέλει ο γαμπρός», είπε.

- Ακούς, εκεί, να ζητάνε τη μικρή, αφού είναι μεγάλη στη μέση; Και για όλα αυτά εσύ φταις, άρπαξε τον άντρα της η Νικολέλαινα, όταν έφυγε η προξενήτρα.

- Γιατί εγώ;
- Όταν ζήτησε την κόρη μας ο Γιώργης ο Καλλιώρας, έπρεπε να τη δώσεις.
- Να τη δώσω στο μεροκαματιάρη μας;
- Εσύ το λες αυτό; Τι ήτανε ο παππούλης σου; Απ' τη Μυτιλήνη δεν ερχότανε να δουλέψει στο μεροκάματο τα καλοκαίρια;
- Εκείνος δεν πήρε προίκα. Ούτε έβαλε στο μάτι πλούσια νύφη. Με τη δουλειά του πρόκοψε.
- Κι ο Γιώργης σου το 'πε. «Τίποτα δε θέλω».
- Ήξερε ότι δε θα 'δινε την κόρη μου ξεβράκωτη.
- Κι έπρεπε με τέτοιο τρόπο να τον διώξεις;
- Τι να σου πω, με είχε τυφλώσει ο θυμός τότε. Εγώ τον εκτιμούσα και τον λογάριζα για τίμιο. Κι εκείνος να ξελογιάσει το παιδί μου...
- Γιατί δηλαδή, επειδή αγαπούσε το κορίτσι μας, δεν ήτανε τίμιος; Ύστερα, αν το πάρεις έτσι, φταίει η δικιά μας. Ας μην του 'δινε θάρρος.
- Γι' αυτό και εγώ την κανόνισα για καλά.
- Σαν δε ντρέπεσαι... Κι έπρεπε να τη σακατέψεις στο ξύλο; Από τότε έχει να πάρει απάνω της. Πετσι και κόκκαλο έμεινε. Πίσω απ' την πλάτη μας το φωνάζει ο κόσμος, ότι χτικιάρικο το κατάντησες το παιδί σου.
- Ο έρωτας φταίει.
- Εσύ φταις σε όλα. Κι εγώ φταίω, που σ' άκουσα. Από τότε που 'διωξες το Γιώργη, κακήν κακώς πήγαμε. Πρώτα οι πλημμύρες. Πνίγηκαν τα ζωντανά, και καταστράφηκαν τα σπαρτά. Ούλη η σοδειά πήγε χαμένη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις καθένα από τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 1 στη σωστή θέση στον πίνακα:

1. Σε περιβάλλοντα που τα χαρακτηρίζει αυταρχικότητα και πίεση, η σκέψη επιβραδύνεται. Σε αντίθεση, το χιούμορ δημιουργεί μια χαλαρή ατμόσφαιρα που διευκολύνει τη μάθηση.
2. Η επίδραση του χιούμορ στο παιδαγωγικό κλίμα της σχολικής τάξης
3. Η χιουμοριστική διάθεσή του μπορεί να αποφορτίσει έντονες καταστάσεις ή και κρίσεις, που πιθανόν να συμβούν στη σχολική τάξη ή να βοηθήσει τους μαθητές να χαλαρώσουν από την έντονη μαθησιακή πίεση που δέχονται.
4. Το παιδαγωγικό κλίμα μιας σχολικής τάξης δε διατηρείται πάντα σταθερό, αλλά επηρεάζεται από αρκετούς παράγοντες που μπορεί να συνυπάρχουν.
5. Από την έρευνα του Askildson φάνηκε ότι η χρήση του χιούμορ δημιούργησε ένα πιο άνετο και ευνοϊκό μαθησιακό περιβάλλον.

Θέμα	
Εισαγωγή	
Διατύπωση θέσης	
Υποστήριξη θέσης	

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Προκειμένου να ενισχύσεις την συνοχή του κειμένου 1, να ξαναγράψεις τα παρακάτω αποσπάσματά του προσθέτοντας στο καθένα μία από τις λέξεις-φράσεις του πίνακα που ακολουθεί (τρεις λέξεις-φράσεις του πίνακα περισσεύουν):

- Η χιουμοριστική διάθεσή του μπορεί να αποφορτίσει έντονες καταστάσεις ή και κρίσεις...
- Δε στρέφεται κατά των μαθητών με κακεντρεχή σχόλια για αυτούς ή τον κωμικό σχολιασμό χαρακτηριστικών, συνηθειών, λόγων ή ενεργειών τους.
- Το χιούμορ είναι ενθαρρυντικό για μια υγιή συμμετοχή όλων των μαθητών...
- Ως παιδαγωγικό εργαλείο μπορεί να είναι πολύ αποτελεσματικό...

Αντίθετα,
Οπότε,
λοιπόν
Άλλωστε,
Πολύ περισσότερο,
Όμως
Ιδίως

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Το κείμενο 1, ως επιστημονική δημοσίευση, έχει χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου. Να βρεις δύο τέτοια στοιχεία στο κείμενο και να τα περιγράψεις σύντομα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα χαρακτήριζες τον πατέρα του Κειμένου 2 από τα λόγια και τις επιλογές του; Ποια συναισθήματα σου δημιουργεί η ανάγνωση του κειμένου; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Εμείς δεν θα γεράσουμε άραγε;

Η Κατερίνα Τζωρτζακάκη είναι ψυχολόγος και συγγραφέας. Με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Ηλικιωμένων (1 – 10 – 2019) ανάρτησε αυτό το άρθρο στην ηλεκτρονική ιστοσελίδα HUFFPOST. Το κείμενο προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 – 04 – 2021. (διασκευή)

Καθημερινά στη σημερινή κοινωνία αγωνιζόμαστε, για να κερδίσουμε χρήματα και αναγνώριση. Ωστόσο, αφήνουμε επιδεικτικά τους ηλικιωμένους πίσω. Και αυτό είναι ένα μεγάλο παράδοξο. Ακόμη κι αν δεν μας περισσεύει αγάπη για τους άλλους, δεν θα έπρεπε με κάποιον τρόπο να προνοούμε, ώστε η δική μας η ζωή στο μακρινό μέλλον να είναι ανθρώπινη;

Είναι στη φύση του ανθρώπου να μη σκέφτεται τα γηρατειά. Συνήθως νιώθουμε μέχρι μια ηλικία άτρωτοι, πως κάπως μαγικά εμείς δεν θα βρεθούμε σε αυτή τη θέση και θα είμαστε για πάντα νέοι και δυνατοί. Σπάνια αναρωτιόμαστε τι θα μπορέσει να απαλύνει τη μοναξιά, τον πόνο της απώλειας, την αδυναμία του σώματος. Στην τηλεόραση παρελαύνουν κακέκτυπες μορφές «τραβηγμένες», που απορεί κανείς αν όντως πιστεύουν πως ξεγελούν, αν όντως πιστεύουν πως αρέσουν. Κι αυτά τα πρότυπα ακολουθούνται από τους υπολοίπους κι έτσι προχωράμε, μα κανένας άνθρωπος ποτέ δεν κατάφερε να νικήσει την πραγματικότητα, κανένας δεν αντιστάθηκε ποτέ στη ροή της ζωής. Το ποτάμι του χρόνου μάς παρασέρνει όλους, έστω κι από λίγο μέρα με τη μέρα.

Οπωσδήποτε, η νέα γενιά είναι υπερφορτωμένη με δραστηριότητες και η παλιά φεύγει πικραμένη. Η ενδιαμέση γενιά είναι γεμάτη άγχος και ενοχή. Αυτό που δεν καταλαβαίνουμε είναι πως αφήνουμε έτσι πλούτο να φεύγει από τα χέρια μας σαν νερό. Οι ηλικιωμένοι έχουν ζήσει σε παλιότερες εποχές, έχουν γνώση, είναι το μόνο που μας συνδέει με το παρελθόν μας. Χωρίς το παρελθόν μας δεν έχουμε ταυτότητα, τα παιδιά μας μένουν χωρίς ρίζες, η χώρα μας χάνει όλα εκείνα που την κάνουν να ξεχωρίζει.

Τι θα πρέπει λοιπόν να γίνει; Μήπως τελικά τα παιδιά του νηπιαγωγείου και του δημοτικού θα έπρεπε να επισκέπτονται τα γηροκομεία και να ακούνε ιστορίες από τις παλιές εποχές; Μήπως οι έφηβοι, αντί να μαθαίνουν τόσες ξένες γλώσσες, θα έπρεπε να κάνουν εθελοντισμό κάποιες ώρες; Και όσοι σπουδάζουν ανθρωπιστικές επιστήμες θα μπορούσαν άραγε να γίνουν χρήσιμοι σε προγράμματα υποστήριξης ηλικιωμένων, αποκτώντας έτσι και πολύτιμη εμπειρία; Κάποια καθηγήτρια μου περιέγραψε τους σύγχρονους μαθητές ως αδιάφορους για όλα. Μα οι έφηβοι προσπαθούν απεγνωσμένα να αντιγράψουν εμάς τους ενήλικους. Αν μας ενοχλούν τόσο, είναι επειδή είναι ο πιο αληθινός καθρέφτης μας.

Έτσι η αλυσίδα της σημερινής κοινωνίας έχει σπασμένους κρίκους, έχει γενιές απομακρυσμένες, έχει εγωπάθεια και ατομικισμό. Χρειάζεται να δώσουμε χώρο στους ηλικιωμένους, να τους δώσουμε δύναμη έτσι ώστε να μπορέσουν κι εκείνοι να υποστηρίξουν την κοινωνία, όπως και για όσο μπορούν. Ο άνθρωπος της νέας εποχής έχει πληροφορίες και επιστήμη, μα χρειάζεται και ανθρωπιά και λογικό νου. Χρειάζεται να φέρεται στους άλλους με τον τρόπο που θέλει να του φερθούν. Ας κοιτάξουμε λοιπόν το πρόσωπό μας στον καθρέφτη κι ας αναρωτηθούμε έστω και μια φορά: Εμείς δεν θα γεράσουμε άραγε;

Κείμενο 2

Καζαντζάκης [Αναφορά στον Γκρέκο]

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Καζαντζάκη «Αναφορά στον Γκρέκο», κεφάλαιο Γ' «Η μάνα» και αναφέρεται στον παππού του.

[. . .] Δυο φορές τον χρόνο, τη Λαμπρή και τα Χριστούγεννα, κινούσε από το μακρινό χωριό ο παππούς μου κι έρχονταν στο Μεγάλο Κάστρο να δει τ' αγγόνια και την κόρη. Λογάριαζε πάντα κι έρχονταν να χτυπήσει την πόρτα την ώρα που κάτεχε πως το θεριό ο γαμπρός του δεν ήταν στο σπίτι. Γέρος κοτσονάτος, με άκουρα άσπρα μαλλιά, με γαλάζια γελούμενα μάτια, με βαριές χερούκλες όλο ρόζους. Άπλωνε να με χαϊδέψει, και το δέρμα μου ξεγδέρνονταν. [. . .]

Η γυναίκα του είχε πεθάνει κι αυτή από χρόνια, και κάθε που ερχόταν ο παππούς μου στο σπίτι έφερνε την αθιβολή¹ της και τα μάτια του βούρκωναν. Την αγαπούσε περισσότερο και από τα χωράφια του, και τη σέβονταν. Φτωχός ήταν όταν παντρεύτηκε, μα υπομονευόταν: «Πράμα² δεν είναι», έλεγε, «η φτώχεια και η γύμνια, φτάνει να 'χεις καλή γυναίκα».

Παλιά συνήθεια ήταν τότε στα χωριά της Κρήτης, όταν γύριζε το δειλινό ο άντρας από τα χωράφια, να του 'χει η γυναίκα του έτοιμο χλιαρό νερό, να σκύβει να του πλένει τα πόδια. Ένα δειλινό γύρισε ο παππούς μου κατακουρασμένος από τη δουλειά, κάθισε στην αυλή, κι ήρθε η γυναίκα του με μια λεκάνη χλιαρό νερό, γονάτισε μπροστά του κι άπλωσε να του πλύνει τα σκονισμένα πόδια. Ο παππούς μου την κοίταξε με συμπόνια, είδε τα χέρια της που τα 'χε φάει η καθημερινή λάτρα του σπιτιού, είδε τα μαλλιά της που είχαν αρχίσει και άσπριζαν, τη λυπήθηκε. Σήκωσε το πόδι, έδωσε μια στη λεκάνη το νερό και την αναποδογύρισε.

«Από σήμερα και πέρα, γυναίκα», είπε, «δε θα μου πλένεις τα πόδια· δεν είσαι μαθές δούλα μου, γυναίκα μου είσαι και κυρά μου» [. . .]

ΘΕΜΑΤΑ

¹ Αθιβολή: κουβέντα, σκέψη, ανάμνηση

² Πράμα: τίποτα

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αναφέρεις επιγραμματικά τρεις διακριτούς λόγους για τους οποίους «αφήνουμε επιδεικτικά τους ηλικιωμένους πίσω», σύμφωνα με το κείμενο 1 (έως 40 λέξεις συνολικά).

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Τα παρακάτω αποσπάσματα από το κείμενο 1 αποτυπώνουν τη συλλογιστική του πορείας. Θα πρέπει όμως να αφαιρέσεις τρία από αυτά ώστε να γίνει πιο συνεκτική, να μη διακόπτεται η λογική συνέχεια (μονάδες 6). Επίσης, για να ενισχύσεις τη συνοχή, θα πρέπει να προσθέσεις σε ένα από αυτά τη λέξη «βέβαια» και σε άλλο ένα τη λέξη «όμως» (μονάδες 4).

1. αφήνουμε επιδεικτικά τους ηλικιωμένους πίσω.
2. Είναι στη φύση του ανθρώπου να μη σκέφτεται τα γηρατειά
3. Στην τηλεόραση παρελαύνουν κακέκτυπες μορφές «τραβηγμένες», που απορεί κανείς αν όντως πιστεύουν πως ξεγελούν, αν όντως πιστεύουν πως αρέσουν.
4. Οπωσδήποτε, η νέα γενιά είναι υπερφορτωμένη με δραστηριότητες
5. Αυτό που δεν καταλαβαίνουμε είναι πως αφήνουμε έτσι πλούτο να φεύγει από τα χέρια μας σαν νερό.
6. Τι θα πρέπει λοιπόν να γίνει;
7. Κάποια καθηγήτρια μου περιέγραψε τους σύγχρονους μαθητές ως αδιάφορους για όλα.
8. Έτσι η αλυσίδα της σημερινής κοινωνίας έχει σπασμένους κρίκους, έχει γενιές απομακρυσμένες,
9. Χρειάζεται να δώσουμε χώρο στους ηλικιωμένους, να τους δώσουμε δύναμη έτσι ώστε να μπορέσουν κι εκείνοι να υποστηρίξουν την κοινωνία,
10. Ας κοιτάξουμε λοιπόν το πρόσωπό μας στον καθρέφτη κι ας αναρωτηθούμε έστω και μια φορά: Εμείς δεν θα γεράσουμε άραγε;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις κάθε ένα από τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 1 (πρώτη στήλη) με μία γλωσσική επιλογή (στήλη 2) και έπειτα με τον στόχο που υπηρετεί (στήλη 3).

Απόσπασμα	Γλωσσική επιλογή	Στόχος
1) Κάποια καθηγήτρια μου περιέγραψε	i. Υποτακτική έγκλιση	1. Ποιητική διάθεση
2) η αλυσίδα της σημερινής κοινωνίας έχει σπασμένους κρίκους	ii. Πρώτο πληθυντικό πρόσωπο	2. Προσωπικός, υποκειμενικός τόνος
3) Ο άνθρωπος της νέας εποχής έχει πληροφορίες και επιστήμη	iii. Πρώτο ενικό πρόσωπο	3. Ταύτιση με τον αναγνώστη
4) Ας κοιτάξουμε	iv. Μεταφορά	4. Αποστασιοποίηση, αντικειμενικός τόνος
5) το πρόσωπό μας στον καθρέφτη	v. Τρίτο ενικό πρόσωπο	5. Προτροπή

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα χαρακτήριζες τον παππού από τις πράξεις του και τη στάση που είχε προς την γυναίκα του;
Να τεκμηριώσεις την άποψή σου με στοιχεία του Κειμένου 2. Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου προκάλεσε η ανάγνωση (120 - 150 λέξεις);

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Δημιουργικότητα για μια υγιή τρίτη ηλικία]

Το ακόλουθο άρθρο (ελαφρώς διασκευασμένο εδώ) δημοσιεύτηκε στον ιστοχώρο της εφημερίδας «Καθημερινή» στις 14/07/2021.

Αν θέλετε να μείνετε υγιείς, καθώς μεγαλώνετε, και να εξασφαλίσετε μακροζωία, ίσως θα πρέπει να προσθέσετε μερικούς ακόμη μυς στην καθημερινή σας άσκηση: εκείνους της δημιουργικότητας. Σύμφωνα με την Washington Post, η έρευνα που διεξάγεται αφήνει να εννοηθεί ότι η δημιουργικότητα αποτελεί «κλειδί» για μια υγιή τρίτη ηλικία. Η συμμετοχή σε δραστηριότητες, όπως το τραγούδι, οι θεατρικές παραστάσεις ή άλλες παραστατικές τέχνες, αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής των ηλικιωμένων και η δημιουργικότητα μπορεί να εξασφαλίσει μακροζωία.

Όταν οι ερευνητές μιλούν για δημιουργικότητα, δεν εννοούν μόνο τις τέχνες. Ο συγγραφέας και ψυχίατρος στο Πανεπιστήμιο Τζορτζτάουν, Νόρμαν Ρόζενταλ, ορίζει τη δημιουργικότητα ως ικανότητα για αναπάντεχες συνδέσεις, είτε δηλαδή να προσεγγίζει κανείς καθημερινά πράγματα με νέο τρόπο είτε να αναδεικνύει ασυνήθιστα πράγματα που διαφεύγουν της προσοχής των άλλων, συνειδητοποιώντας τη σημασία τους. Ο Τζέιμς Σ. Κάουφμαν, ο οποίος διδάσκει το εισαγωγικό μάθημα σε ένα τμήμα δημιουργικότητας στο Πανεπιστήμιο του Κονέκτικατ, δίνει έμφαση στην «καθημερινή δημιουργικότητα». Η φράση, που ανήκει στην ειδικό επί του θέματος Ρουθ Ρίτσαρντς, αφορά καθημερινές ασχολίες, όπως η ανατροφή των παιδιών, η κηπουρική ή η παροχή συμβουλών σε έναν φίλο.

Ο Κάουφμαν πιστεύει ότι ο καθένας μπορεί να είναι δημιουργικός. «Η δημιουργικότητα μπορεί να καλλιεργηθεί, όταν καταπιάνεται κανείς με αυτά που του αρέσουν είτε σε μικρή είτε σε μεγάλη ηλικία. Θα πρέπει όμως να αποφεύγετε τις συγκρίσεις με ιδιοφυείς δημιουργούς και να μην εστιάζετε τόσο στο αποτέλεσμα ώστε να σταματάει να έχει πλάκα η διαδικασία».

Οι άνθρωποι που ταξιδεύουν τείνουν να είναι πιο δημιουργικοί, λέει η Ντάρια Ζαμπελίνα, καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Άρκανσο. Τα ταξίδια ενθαρρύνουν τους ανθρώπους να επανεξετάζουν τα μοντέλα πραγματικότητας που έχουν διαμορφώσει. Ορισμένες μελέτες αποδεικνύουν ότι οι ταξιδιώτες έχουν μεγαλύτερη δημιουργική επιτυχία και όσοι απολαμβάνουν άγνωστες εμπειρίες τα πάνε καλύτερα στα

www.paidiainet.com

τεστ που προϋποθέτουν αντισυμβατική σκέψη ή ανοιχτά ερωτήματα που μπορούν να απαντηθούν με αναρίθμητους τρόπους. Οι επιδόσεις σε τέτοιου είδους εξετάσεις διαφέρουν από εκείνες που μετρούν το IQ και ίσως προβλέπουν πτυχές δημιουργικότητας που μπορεί να αναπτύξουν οι άνθρωποι στον πραγματικό κόσμο.

Η συγγραφέας Ναόμι Σιχάμπ Νάι, μια 69χρονη από το Σαν Αντόνιο των ΗΠΑ, αυτοαποκαλείται «περιπλανώμενη ποιήτρια». Μέσα από μεγάλα ταξίδια έχει γίνει πιο παρατηρητική, εντοπίζοντας τις ομοιότητες που βλέπει ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς στη δουλειά της, η οποία περιλαμβάνει μυθιστορήματα, λογοτεχνία για νέους, στίχους καθώς και ποίηση. «Είναι πολύ σημαντικό να εκτίθεται κανείς σε εμπειρίες και να είναι λιγότερο μονοκόμματος και επικριτικός», λέει η Νάι, η οποία τιμήθηκε με το βραβείο του Εθνικού Κύκλου Βιβλιοκριτικών για το σύνολο του έργου της.

Κείμενο 2

Ο Αχιλλέας μετά θάνατον

Το ποίημα του Γιάννη Ρίτσου (1909 – 1990) ανήκει στη συλλογή «Γιάννης Ρίτσος: Ποιήματα, Ι΄» (1963-1972), εκδόσεις Κέδρος, 1998.

Πολύ κουράστηκε — τί να τις κάνει πια τις δόξες; — φτάνει.
Καλά τους γνώρισε τους εχτρούς και τους φίλους — φίλοι τάχα —
πίσω απ' το θαυμασμό και την αγάπη, δικά τους συμφέροντα κρύβαν,
δικά τους ύποπτα όνειρα οι παμπόνηροι, οι αθώοι.

Τώρα,
στη νησίδα Λευκή¹, μονάχος επιτέλους, ήρεμος, χωρίς αξιώσεις,
χωρίς καθήκοντα και σφιχτές πανοπλίες, χωρίς προπάντων
την ταπεινήν υποκρισία του ηρωισμού, μπορεί να γεύεται ώρες ώρες
την βραδινήν αλμύρα, τ' άστρα, τη σιωπή και την αίσθηση εκείνη
πράα κι απέραντη, της γενικής ματαιιότητας, συντροφευμένος μόνον
από τις άγριες αίγες.

Μα κι εδώ, μετά το θάνατό του ακόμη,
τον καταδίωξαν καινούργιοι θαυμαστές, — σφετεριστές της μνήμης του ετούτοι —
του στήσανε βωμούς κι αγάλματα, προσευχήθηκαν, έφυγαν. Μονάχα
θαλασσοπούλια μέιναν σιμά του — κάθε πρωί, πετάνε κάτω στ' ακρογιάλι,
βρέχουνε τα φτερά τους και γυρνάνε βιαστικά για να πλύνουν
το δάπεδο του ναού του με απαλές, χορευτικές κινήσεις. Έτσι,

¹ Νησί στη Μαύρη Θάλασσα, όπου λέγεται πως βρισκόταν ο τάφος του Αχιλλέα.

μια ιδέα ποίησης κυκλοφορεί στον αέρα (ίσως η μόνη δικαίωσή του)
κι ένα χαμόγελο συγκαταβατικό περνάει στα χείλη του, για όλους και για όλα,
καθώς προσμένει πάλι νέους προσκυνητές (και ξέρει πως του αρέσει)
μ' όλο το θόρυβό τους, τα παπούρια τους, τ' αβγά τους, τα γραμμόφωνά τους,
καθώς προσμένει τώρα την Ελένη — ναι, την ίδια αυτήν, που για την ομορφιά της
τη σάρκινη κι ονειρική, τόσοι Αχαιοί και Τρώες (μαζί κι αυτός) αφανιστήκαν.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Να κατατάξεις τα παρακάτω στοιχεία του κειμένου 1 στον πίνακα που ακολουθεί:

1. Υγεία
2. Μακροζωία
3. Συμμετοχή σε τέχνες
4. Ικανότητα για αναπάντεχες συνδέσεις
5. Να προσεγγίζει κανείς την καθημερινότητα με νέο τρόπο.
6. Να αναδεικνύει κανείς ασυνήθιστα πράγματα που διαφεύγουν της προσοχής των άλλων.
7. Να καταπιάνεται κανείς με αυτά που του αρέσουν
8. Τα ταξίδια
9. Αντισυμβατική σκέψη
10. Να είναι κανείς λιγότερο μονοκόμματος και επικριτικός

Πώς μπορεί κανείς να είναι δημιουργικός	Τι είναι δημιουργικότητα	Ποια είναι τα αποτελέσματα της δημιουργικότητας
.....		
.....		

Μονάδες 10

2^ουποερώτημα (μονάδες 10)

Στο κείμενο 1 η τελευταία παράγραφος («Η συγγραφέας Ναόμι Σιχάμπ Νάι... για το σύνολο του έργου της.»):

- Α. Είναι το συμπέρασμα όλου του κειμένου.
- Β. Είναι τεκμηρίωση της άποψης του Νόρμαν Ρόζενταλ (παράγραφος 2).
- Γ. Είναι τεκμηρίωση της άποψης του Τζέιμς Σ. Κάουφμαν (παράγραφοι 2 και 3).
- Δ. Είναι τεκμηρίωση της άποψης της Ντάρια Ζαμπελίνα (παράγραφος 4).

Αφού επιλέξεις το σωστό (μονάδες 5), να εξηγήσεις σύντομα την επιλογή σου (μονάδες 5).

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιες άλλες πληροφορίες της τελευταίας παραγράφου από το κείμενο 1 θα μπορούσε ο συντάκτης του να μας μεταφέρει σε ευθύ λόγο της Ναόμι Σιχάμπ Νάι και εντός εισαγωγικών; Να επιλέξεις (μονάδες 5) και να μετασχηματίσεις (μονάδες 10) ανάλογα το απόσπασμα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων να παρουσιάσεις τεκμηριωμένα, με αναφορές στο Κείμενο 2, τις σκέψεις και τα συναισθήματα του Αχιλλέα (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιουργήθηκαν κατά την ανάγνωση του κειμένου και γιατί (μονάδες 5);

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Όλοι διέκριναν την ομοιότητα στο βλέμμα, κανείς τη μοναξιά

Το παρακάτω κείμενο δημοσιεύτηκε την 27/04/2018 από τον Χρήστο Ασημακόπουλο στον ιστότοπο, <https://www.ogdoo.gr/apopseis/xristos-asimakopoulos/oloi-diekrinan-tin-omoiotita-sto-vlemma-kaneis-tin-monaksia> (Προσαρμόστηκε για τις ανάγκες της εξέτασης).

Το γύρο του διαδικτύου έκανε τον προηγούμενο μήνα η εικόνα ενός ηλικιωμένου άνδρα που κρατά στην αγκαλιά τη γάτα του. Ο λόγος, όπως αναφέρουν όλοι, είναι η ομοιότητα που έχουν τα βλέμματα των δύο πλασμάτων.

Διαβάζω και σας μεταφέρω: «Τη φωτογραφία τράβηξε η ερασιτέχνης φωτογράφος Βικτωρία Άλεξ τα ξημερώματα μιας ημέρας του Μαρτίου στη στάση ενός μεταμεσονύκτιου λεωφορείου. Η ομοιότητά τους είναι τόσο αξιοσημείωτη που, εκτός του ότι η φωτογραφία έγινε viral στο Facebook, το στιγμιότυπο έφτασε μέχρι και την ηλεκτρονική έκδοση της ιταλικής Vogue.¹»

Άρα, ο μόνος λόγος που η εικόνα του ηλικιωμένου κυρίου έφτασε ως τη Vogue είναι αυτή η στιγμιαία ομοιότητα που καθήλωσε ο φακός. Αν ο 93χρονος άνθρωπος δεν είχε γάτα, ή είχε γάτα με λάθος βλέμμα, κανένας δεν θα έμπαινε στον κόπο να ασχοληθεί μαζί του. Η αναπαραγωγή της εικόνας έγινε γιατί η ομοιότητα εντάχθηκε στη σφαίρα του αξιοπερίεργου. Όπως ας πούμε ένας παπαγάλος που τραγουδάει τσάμικα ή ένας σκύλος που ζωγραφίζει κόκκαλα με την ουρά του.

Εξάλλου, οι μεγάλοι άνθρωποι είναι για την κοινωνία της εικόνας αόρατοι, εκτός αν έχουν φάει ξύλο στη διάρκεια μιας συγκέντρωσης διαμαρτυρόμενοι για τις πενιχρές τους συντάξεις ή αν τους έχουν κακοποιήσει αδυσώπητοι ληστές. Κανείς δεν είναι περίεργος για τις ιστορίες τους, κανείς δεν προσπαθεί να επωφεληθεί από την περιφρονημένη εμπειρία τους και τέλος, και κυρίως, κανείς δεν νοιάζεται για την ΜΟΝΑΞΙΑ τους. Την μοναξιά, όπως έλεγε ο παππούς μου ο Δημήτρης, για να ξεχωρίσει την μοναξιά που σου επιβάλλεται από τη μοναξιά που επιδιώκεις.

Οι γέροι είναι βάρος, έχουν εμμονές, ξεχνούν, είναι άρρωστοι. Είναι η εικόνα που τρέμουμε, γιατί σε κάποια χρόνια θα την αντικρύσουμε στον καθρέφτη. Είναι η υπενθύμιση της φθοράς που караδοκεί να μας κυριεύσει.

Δεν αναρωτήθηκε κανείς τι έκανε ένας άνθρωπος 93 ετών 3.30 τα ξημερώματα στο βραδινό λεωφορείο; Πού πήγαινε, από πού ερχόταν, τον περίμενε κανείς, όταν θα γύριζε, τον αναζητούσε, τον αγαπούσε;

¹ Γυναικείο περιοδικό

Αυτά είναι ψιλά γράμματα, θα μου πείτε, το ακανθώδες ερώτημα είναι αν υιοθέτησε εκείνος το βλέμμα της γάτας ή εκείνη το δικό του.

Κείμενο 2

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

Λένα Πλάτωνος (1951-)

Το ποίημα είναι της Λένας Πλάτωνος (1951 -), η οποία είναι μουσικός, συνθέτρια ηλεκτρονικής και έντεχνης μουσικής.

Πρωτομαγιά

το αεράκι παίζει με τα λευκά κουρτινάκια

είμαι ευτυχισμένη

έχω βρει στο ράδιο εξαίσιο σταθμό

εκπέμπει τα τραγούδια που αγαπώ

Βέβαια εσύ λείπεις

όμως είμαι, είμαι ευτυχισμένη

Παίρνω τους φίλους μου

ευχόμαστε ο ένας στον άλλον

βέβαια εσύ λείπεις

Όμως φτιάχνω μαγιάτικο στεφάνι

από τους φίλους μου

και την απουσία σου

είμαι ευτυχισμένη

είμαι ευτυχισμένη

είμαι ευτυχισμένη.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο από τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 1 συμπυκνώνει πληρέστερα την άποψη που θέλει να εκφράσει ο συντάκτης; Αφού επιλέξεις το σωστό απόσπασμα, να αναφέρεις μία λέξη του αποσπάσματος που συμπυκνώνει περισσότερο από τις άλλες το θέμα.

Α. «... ο μόνος λόγος που η εικόνα του ηλικιωμένου κυρίου έφτασε ως τη Vogue είναι αυτή η στιγμιαία ομοιότητα που καθήλωσε ο φακός.»

Β. «Η αναπαραγωγή της εικόνας έγινε γιατί η ομοιότητα εντάχθηκε στη σφαίρα του αξιοπερίεργου.»

Γ. «Οι μεγάλοι άνθρωποι είναι για την κοινωνία της εικόνας αόρατοι»

Δ. «Κανείς δεν νοιάζεται για την μοναξιά τους»

Ε. «Οι γέροι είναι θάρος, έχουν εμμονές, ξεχνούν, είναι άρρωστοι.»

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης του κειμένου 1 αναπτύσσει αρκετά την αφορμή που χρησιμοποιεί για να θέσει το θέμα του. Ποιες παραγράφους περιλαμβάνει αυτή η αφορμή; Και πώς ο τίτλος βοηθάει τον αναγνώστη ώστε να υποψιάζεται εξ αρχής το θέμα του κειμένου;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις καθεμιά φράση (κείμενο 1) της πρώτης στήλης με το αντίστοιχο ύφος από την δεύτερη:

Η φράση	δείχνει
Όπως ας πούμε ένας παπαγάλος που τραγουδάει τσάμικα	Ειρωνεία
Οι μεγάλοι άνθρωποι είναι για την κοινωνία της εικόνας αόρατοι, εκτός αν έχουν φάει ξύλο	Νοσταλγία
Την μοναξιά, όπως έλεγε ο παππούς μου ο Δημήτρης	Χιουμοριστική διάθεση
Το ακανθώδες ερώτημα είναι αν υιοθέτησε εκείνος το βλέμμα της γάτας ή εκείνη το δικό του.	Πικρία

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Κατά την άποψή σου, είναι πραγματικά ευτυχισμένο το ποιητικό υποκείμενο, όπως δηλώνει μέσα στο ποίημα (μονάδες 10); Πόσο ευτυχισμένος/-η θα μπορούσες να είσαι προσωπικά χωρίς την παρουσία στη ζωή σου του πιο αγαπημένου σου προσώπου (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Κείμενο 1

Γιατί είναι εύκολο να μάθω ξένες γλώσσες;

Άρθρο της Φύλλιδος Γαβριηλίδου που δημοσιεύτηκε στην ηλεκτρονική εφημερίδα Huffpost στις 2/3/2019 (διασκευή).

Γνωρίζετε ότι κάθε επιπλέον ξένη γλώσσα που μιλάμε έχει τη δυνατότητα να αυξήσει το εισόδημά μας κατά τουλάχιστον 2% σε ετήσια βάση; Αυτό το επιχείρημα από μόνο του είναι ικανό να μας πείσει να προσπαθήσουμε να μάθουμε ξένες γλώσσες, έστω κι αν μια ζωή πιστεύαμε πως είναι δύσκολο ή πως δεν μπορούμε να τα καταφέρουμε.

[...] Ο άνθρωπος μαθαίνει ξένες γλώσσες όπως και τη μητρική του γλώσσα. Η κλασική εκπαίδευση, όμως, πηγαίνει ενάντια σε αυτό. Προσπαθούμε να μάθουμε γλωσσικές γνώσεις μέσα από ατελείωτες λίστες λεξιλογίου, αμέτρητες ασκήσεις γραμματικής και κάνουμε ελάχιστη πρακτική εξάσκηση πάνω στον επικοινωνιακό χαρακτήρα της γλώσσας. Η γλώσσα, όμως, είναι σαν ζωντανός οργανισμός και οφείλουμε να μάθουμε να τον αντιμετωπίζουμε ως τέτοιο. Το να μαθαίνουμε κανόνες ή απλά λέξεις ασύνδετες μεταξύ τους δεν μπορεί να φέρει αποτελέσματα, γιατί πολύ απλά το μυαλό δε μπορεί να βγάλει νόημα από όλα αυτά. Τουλάχιστον, όχι εύκολα. Αντιθέτως, κάποιος οδηγείται στο να κατακτήσει μια γλώσσα, όταν έχει την ευκαιρία να συνδέσει το παλιό με το καινούργιο, να συλλέξει και να αναγνωρίσει μοτίβα, να εξασκηθεί και να κάνει λάθη, πολλά λάθη, να μάθει από αυτά και να πάει παρακάτω.

[...] Πώς όμως μαθαίνουμε γλώσσες; Κάθε φορά που το μυαλό εκτίθεται στη γλώσσα συγκεντρώνει υλικό, παραδείγματα και μοτίβα. Σιγά σιγά, και με την προϋπόθεση πως δουλεύουμε σωστά, αρχίζει να οργανώνει όλο αυτό το υλικό σε “κουτάκια”. Αναγνωρίζει λεξιλογικές, συντακτικές και γραμματικές δομές και τις κατηγοριοποιεί. Έτσι αρχίζει να βγάζει νόημα από το αρχικό χάος. Άλλωστε, ο στόχος του εγκεφάλου είναι η προστασία και η επιβίωσή μας. Προσπαθεί να βγάλει νόημα από οτιδήποτε μπορεί να αντιλαμβάνεται ως ξένο ή ως απειλή, έτσι ώστε να επαναφέρει την τάξη και την ασφάλεια στη ζωή μας. Όταν πια έχει κατηγοριοποιήσει κάτι επαρκώς, το μυαλό είναι σε θέση να το συστηματοποιήσει – πράγμα που πρακτικά σημαίνει να κάνει χρήση αυτού. Από αυτήν τη χρήση, που μπορεί να μην είναι πάντα σωστή, συγκεντρώνει και πάλι όσα λάθη γίνονται και τα ξανακατηγοριοποιεί βρίσκοντας το σωστό. Αυτό σημαίνει συνειδητή εξάσκηση.

Με το να τα κάνετε όλα αυτά συνειδητά και να καλλιεργήσετε έτσι το γλωσσικό σας ένστικτο, μπορείτε μέσα σε λίγους μήνες να καλλιεργήσετε τις δεξιότητες ενός πολύγλωσσου και να αυξήσετε την αξία του βιογραφικού σας, καθώς και τις πιθανότητες να βρείτε εκείνη τη δουλειά που πάντα ονειρευόσασταν ή να κάνετε το μεταπτυχιακό των ονείρων σας.[...]

Κείμενο 2

Η μεγάλη Χίμαιρα

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα *Η μεγάλη χίμαιρα* του πεζογράφου Μιχάλη Καραγάτση (1908-1960), εκδ. Εστία, 2002.

[...] Την παραμονή των Χριστουγέννων ήρθε ο Μηνάς. Θα έμενε ως του Αϊ Γιαννιού, να περάσει τις γιορτές με τους δικούς του.

Από μια βδομάδα πρωτύτερα, η Ρεϊζαίνα ετοιμαζόταν να δεχτεί το μικρό της γιο. Τακτοποίησε τη βορεινή κρεβατοκάμαρα με ανήσυχη φροντίδα. Σημείωσε σ' ένα χαρτί όλα τα φαγητά και τα γλυκά που του άρεσαν. Κατέβηκε στη Σύρα, να ψωνίσει η ίδια όλα τα υλικά που θα της επέτρεπαν να ικανοποιήσει τις γαστριμαργικές επιθυμίες του. Κι όταν όλα ετοιμάσθηκαν, έβγαλε απ' το σεντούκι το καλό ταφταδένιο φόρεμά της. Το σιδέρωσε προσεκτικά, το φόρεσε¹ και περίμενε ανυπόμονα τον ερχομό του βαποριού.

Στις πέντε το απόγεμα κατέβηκαν στη Σύρα, κάθισαν σε μια μπουραρία της προκουμιάς και περίμεναν πότε θα φανεί το βαπόρι. Ο καιρός ήταν κακός¹ φυσούσε Νοτιάς δυνατός κι έβρεχε. Η συνομιλία προχωρούσε δύσκολα, γιατί τα ελληνικά της Μαρίνας ήταν ακόμη αδύνατα. Μα η Ρεϊζαίνα είχε το μυαλό της αλλού, δεν παρακολουθούσε. Έτσι, δίχως να το καταλάβουν, ο Γιάννης κι η Μαρίνα συνέχιζαν να μιλούν γαλλικά.

Κατά τις έξι φάνηκε να 'ρχεται το βαπόρι. Χωρίς να περιμένουν την αγκυροβολία και τη μανούβρα, πήγαν στον ντόκο¹. Η βροχή τους μούσκευε. Κοιτούσαν στο συνωστισμό του καταστρώματος να ξεχωρίσουν το Μηνά. Πρώτη τον είδε η Ρεϊζαίνα. [...]

Ο Μηνάς φιλάει πρώτα το χέρι της μητέρας του, με σεβασμό βαθύ. Εκείνη, με κίνηση σπασμωδική τον αγκαλιάζει, τον σφίγγει πάνω στο κοκκαλιάρικο στήθος της, ρουφάει τη δροσιά του νεανικού προσώπου με τα φλογερά χείλια της. «Πώς τον αγαπάει!» στοχάζεται η Μαρίνα. «Μα το φαινόμενο είναι ξεχωριστό; Ή μήπως αντιπροσωπεύει μια γενικότερη ελληνική πραγματικότητα; Σε τούτο το λαό ο δεσμός του αίματος εξακολουθεί πάντοτε να είναι τρομακτικά ιερός, όπως άλλοτε.» [...]

¹ Ντόκος (ο): προβλήτα λιμανιού

Τώρα, ο Μηνάς και ο Γιάννης αγκαλιάζονται, φιλιούνται. Σαν άντρες, προσπαθούν να δώσουν συγκρατημένη τυπικότητα στις εκδηλώσεις τους. Πίσω όμως από την προσπάθεια, η αγάπη δεν μπορεί να κρυφτεί. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις τις δύο στήλες μέσα στον πίνακα, τροποποιώντας τη σειρά των σκέψεων από το κείμενο 1, έτσι ώστε να αντιστοιχούν νοηματικά οι ενέργειες της κλασικής εκπαίδευσης με αυτές που απαντούν στο ερώτημα «Πώς όμως μαθαίνουμε γλώσσες;». Στην τελευταία γραμμή θα πρέπει να τοποθετήσεις το τελικό αποτέλεσμα που περιέχουν και οι δύο στήλες.

Η κλασική εκπαίδευση	Πώς όμως μαθαίνουμε γλώσσες;
1. Να μάθουμε γλωσσικές γνώσεις	I. Το μυαλό εκτίθεται στη γλώσσα.
2. Να μάθουμε ατελείωτες λίστες λεξιλογίου, αμέτρητες ασκήσεις γραμματικής.	II. Το μυαλό συγκεντρώνει υλικό.
3. Το μυαλό δε μπορεί να βγάλει νόημα από όλα αυτά.	III. Το μυαλό αρχίζει να οργανώνει όλο αυτό το υλικό σε «κουτάκια».
4. Κάνουμε ελάχιστη πρακτική εξάσκηση.	IV. Το μυαλό αρχίζει να βγάζει νόημα από το αρχικό χάος.
5. Μαθαίνουμε κανόνες ή απλά λέξεις ασύνδετες μεταξύ τους.	V. Το μυαλό αναγνωρίζει λεξιλογικές, συντακτικές και γραμματικές δομές.

Η κλασική εκπαίδευση	Πώς όμως μαθαίνουμε γλώσσες;
Τελικό αποτέλεσμα:	Τελικό αποτέλεσμα:

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις τις παρακάτω σκέψεις στις σωστές θέσεις στον πίνακα ώστε να σχηματιστεί ο συλλογισμός που περιέχεται στο κείμενο 1:

1. Με το να τα κάνετε όλα αυτά συνειδητά και να καλλιεργήσετε έτσι το γλωσσικό σας ένστικτο, μπορείτε μέσα σε λίγους μήνες να καλλιεργήσετε τις δεξιότητες ενός πολύγλωσσου.
2. Προσπαθεί (ο εγκέφαλός μας) να βγάλει νόημα από οτιδήποτε μπορεί να αντιλαμβάνεται ως ξένο ή ως απειλή.
3. Κάθε φορά που το μυαλό εκτίθεται στη γλώσσα συγκεντρώνει υλικό, παραδείγματα και μοτίβα.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συντάκτρια του κειμένου 1 είναι σύμβουλος αυτοβελτίωσης και προσωπικής ενδυνάμωσης, πράγμα που σημαίνει ότι μέσα από το κείμενό της αποσκοπεί στο να προβάλλει τις υπηρεσίες που προσφέρει. Να περιγράψεις με συντομία το πώς εξυπηρετούν αυτόν τον σκοπό το α' και β' πληθυντικό πρόσωπο στα ρήματα που χρησιμοποιεί.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο απόσπασμα του Κειμένου 2 ο αφηγητής περιγράφει τους τρόπους με τους οποίους εκδηλώνουν τα συναισθήματά τους τα μέλη μιας οικογένειας μεταξύ τους, το ένα προς το άλλο. Δείχνει, μάλιστα, να διακρίνει την τυπικότητα από την ουσία σε αυτές τις εκδηλώσεις. Πιστεύεις ότι αυτή η τυπικότητα εμποδίζει την ουσία στις συγκεκριμένες εκδηλώσεις του συναισθήματος, μεταξύ μητέρας και γιου αλλά και μεταξύ των δύο αδερφών, Γιάννη και Μηνά (μονάδες 9);

Υπάρχουν και σήμερα αυτές οι δύο πλευρές, η τυπική και η ουσιαστική, στην εκδήλωση του συναισθήματος ανάμεσα στα μέλη των οικογενειών (μονάδες 6);

Η απάντησή σου να έχει έκταση 150 περίπου λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Γεροντολυμπιακοί: Οι Ολυμπιακοί της Τρίτης Ηλικίας

Το παρακάτω άρθρο (διασκευασμένο) του Άγγελου Χανιώτη δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο www.lifo.gr στις 28-9-2021.

Ανάμεσα στις αλλαγές που προκαλούν ανθρωπογενείς παράγοντες στη φύση, δύο είναι εκείνες που ξεχωρίζουν: η κλιματική αλλαγή και (στις ανεπτυγμένες χώρες) η αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Όσο δραματικές επιπτώσεις θα έχει στην άνοδο της στάθμης της θάλασσας και στο κλίμα η μάλλον αναπόφευκτη πλέον άνοδος της μέσης θερμοκρασίας κατά τουλάχιστον έναν βαθμό Κελσίου τις επόμενες δεκαετίες, άλλο τόσο δραματικές θα είναι οι επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία από την άνοδο του προσδόκιμου ζωής κατά περίπου πέντε χρόνια την επόμενη τριακονταετία. Το 1950 στην Ελλάδα το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση ήταν εξήντα τέσσερα χρόνια, σήμερα είναι ογδόντα δύο, το 2050 προβλέπεται να είναι πάνω από ογδόντα έξι και μέχρι το 2100 θα πλησιάζει τα εκατό.

Όπως η τεχνολογική εξέλιξη είναι η κύρια αιτία για την κλιματική αλλαγή, η βελτίωση της διατροφής, των συνθηκών ζωής, της προληπτικής ιατρικής και της περίθαλψης διαρκώς αυξάνει τη διάρκεια της ζωής μας, φέρνοντας τις ανεπτυγμένες κοινωνίες αντιμέτωπες με οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις, όπως η αναδιοργάνωση του συστήματος συνταξιοδότησης, η μακροχρόνια φροντίδα για τα άτομα της τρίτης ηλικίας και τα ψυχολογικά προβλήματα της γήρανσης.

Στις νέες προκλήσεις συγκαταλέγονται η ανάγκη για μια γενικότερη αλλαγή της αντιμετώπισης του γήρατος από την κοινωνία και η ανάγκη να δοθούν κίνητρα στους ηλικιωμένους για δραστήρια ζωή όσο αντέχουν. Είναι, λοιπόν, ώρα να τεθεί στο τραπέζι και το ζήτημα της διοργάνωσης Ολυμπιακών της Τρίτης Ηλικίας, των Γεροντολυμπιακών (Gerontolympics). Η ιδέα δεν είναι χωρίς κάποιες αναλογίες με αρχαίες πρακτικές. Η ομορφιά του γερασμένου σώματος ήταν αντικείμενο διαγωνισμού στην Αθήνα, όπου οι πιο «κοτσονάτοι» γέροι είχαν τιμητικό ρόλο στην πομπή των Παναθηναίων ως «θαλλοφόροι¹». Και

¹ θαλλοφόροι: αυτοί που φέρουν θαλλούς, δηλ. κλαδιά με φύλλα, βλαστάρια

παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχαν ειδικοί αγώνες για τους πρεσβύτερους, αρκετοί αθλητές συνέχισαν να αγωνίζονται ως και την πέμπτη δεκαετία της ζωής τους.

Οι Ολυμπιακοί της Τρίτης Ηλικίας θα μπορούσαν να οργανωθούν κατά ηλικιακές ομάδες (π.χ. 65-70, 70-75 κ.ο.κ.) και να περιλαμβάνουν κατάλληλα αγωνίσματα για ηλικιωμένα άτομα. Θα μπορούσαν να γίνουν και μια νέα ευκαιρία για τη μόνιμη τέλεσή τους στην Ελλάδα με χρήση των ολυμπιακών εγκαταστάσεων. Το σημαντικότερο κέρδος θα είναι το ψυχολογικό: η ενδυνάμωση του αισθήματος στους ηλικιωμένους ότι δεν αποκλείονται από τη σημαντικότερη εκδήλωση παγκόσμιου βεληνεκούς.

Οι αθλητές των Παραολυμπιακών Αγώνων έχουν δώσει ήδη νέο νόημα στο αρχαίο ρητό «νους υγιής εν σώματι υγιεί», θυμίζοντάς μας ότι ένα σώμα με αδυναμίες και περιορισμούς κλείνει μέσα του μια αδάμαστη ψυχή. Οι Ολυμπιακοί της Τρίτης Ηλικίας θα μας δείξουν ότι και το γερασμένο σώμα φιλοξενεί θέληση για ζωή.

Κείμενο 2

Ερωτόκριτος

Στο απόσπασμα που ακολουθεί από τον «Ερωτόκριτο» του Βιτσέντζου Κορνάρου, ο Πεζόστρατος, πατέρας του Ερωτόκριτου, απευθύνεται στο γιο του.

Κράζει τον τότες σπλαχνικά, και λέγει· «Ίντα λογιάζεις,
και πλιό δεν είσαι ζωντανός, μ' αποθαμένος μοιάζεις;
Ἕφηκες² τσι ξεφάντωσης, κι ουδέ δουλειές γυρεύγεις,
τω' δουλευτάδω' δε μιλείς πλιό να τως αρμηνεύγεις³.
Ουδέ γεράκια, ουδέ σκυλιά, ουδ' άλογα ανεμνείαζεις.
Δεν είσαι νοικοκύρης πλιό, σα να'σουν ξένος μοιάζεις.
Πάντα τη μοναξιά ζητάς, τη μοναξάν ξετρέχεις,
και σ' τσι δουλειές μας, ως θωρώ⁴, έγνοιαν κι αμιά δεν έχεις.
Σα γέρος απορίχτηκες, και δεν ψηφάς τη νιότη,

² Ἕφηκες: άφησες

³ τως αρμηνεύγεις: να τους δίνεις συμβουλές, να τους καθοδηγείς

⁴ θωρώ: βλέπω

τη στράτα εκείνην την καλή, βλέπω, ήλλαξες την πρώτη.

Θωρείς με πούρι⁵, Καλογιέ, γέροντας είμαι τώρα,

και να μακρύνω δεν μπορώ πλινόν όξω από τη Χώρα.

Και οι δουλειές μας στα χωριά καθημερινό πληθαίνουν,

κι ωσά δεν πας, ακάμωτες, παιδάκι μου, απομένουν.

Πούρι δεν έχω άλλο παιδί στον κόσμο παρά σένα,

κ' εσύ θέ' να τα χაίρεσαι ό,τι έχω κοπιασμένα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια/ποιες από τις παρακάτω διαπιστώσεις ισχύουν με βάση τον συντάκτη του κειμένου 1;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Η τεχνολογική εξέλιξη και η άνοδος του προσδόκιμου ζωής έχουν επιπτώσεις στο κλίμα.		
Οι επιπτώσεις από την τεχνολογική εξέλιξη και την άνοδο του προσδόκιμου ζωής θα είναι ανάλογα δραματικές.		
Τα κίνητρα στους ηλικιωμένους για δραστήρια ζωή θα είναι η βάση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που δημιουργεί η άνοδος του προσδόκιμου ζωής.		
Η διοργάνωση Γεροντολυμπιακών αγώνων θα αντιμετωπίσει τις οικονομικές προκλήσεις που δημιουργεί η άνοδος του προσδόκιμου ζωής.		
Οι Γεροντολυμπιακοί θα είναι αγώνες ομορφιάς γερασμένου σώματος.		

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

⁵ πούρι: όντως, βέβαια, αλήθεια

Να εντοπίσεις στο κείμενο 1 δύο συγκρίσεις που κάνει ο συντάκτης και να περιγράψεις σύντομα τα μέρη καθεμιάς (μονάδες 4), Να αναφέρεις το κριτήριο κάθε σύγκρισης (μονάδες 4) και το πώς αξιοποιεί τις συγκρίσεις αυτές για να υποστηρίξει την άποψή του (μονάδες 2).

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να κατατάξεις τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 1 στον πίνακα που ακολουθεί:

1. [...] η βελτίωση της διατροφής, των συνθηκών ζωής, της προληπτικής ιατρικής και της περίθαλψης διαρκώς αυξάνει τη διάρκεια της ζωής μας.
2. Στις νέες προκλήσεις συγκαταλέγονται η ανάγκη για μια γενικότερη αλλαγή της αντιμετώπισης του γήρατος από την κοινωνία.
3. Το σημαντικότερο κέρδος θα είναι το ψυχολογικό: η ενδυνάμωση του αισθήματος στους ηλικιωμένους ότι δεν αποκλείονται από τη σημαντικότερη εκδήλωση παγκόσμιου βεληνεκούς.
4. [...] ένα σώμα με αδυναμίες και περιορισμούς κλείνει μέσα του μια αδάμαστη ψυχή.
5. [...] και το γερασμένο σώμα φιλοξενεί θέληση για ζωή.

Γλώσσα που αποσκοπεί στη λογική	Γλώσσα που αποσκοπεί στο συναίσθημα

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο παράπονο εκφράζει ο Πεζόστρατος προς το γιο του τον Ερωτόκριτο στο Κείμενο 2 και γιατί; Εντοπίζεις στα λόγια του κάποιες στερεοτυπικές αντιλήψεις για τα χαρακτηριστικά και τις υποχρεώσεις του νεαρού άντρα; Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σε 100-150 περίπου λέξεις αξιοποιώντας 3 σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 .

Μονάδες 15

Κείμενο 1

**Ένα ευρηματικό υπαίθριο αναγνωστήριο θέλει να καταπολεμήσει
τον αναλφαβητισμό στην Ινδία**

Το άρθρο που ακολουθεί δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο www.lifo.gr την 1-8-2021.

Στην Ινδία ο στόχος της κυβέρνησης είναι να καταπολεμήσει ανάμεσα στους νέους ενήλικους άνδρες και γυναίκες τον αναλφαβητισμό μέχρι το 2030. Οι αριθμοί αποκαλύπτουν μια τραγική πραγματικότητα. Περίπου 750 εκατομμύρια άτομα άνω των 15 ετών δεν έχουν ακόμη βασικές δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής. Η προσπάθεια να μάθουν να διαβάζουν θα οδηγήσει στη μείωση του εγκλήματος, στην ανακούφιση από τη φτώχεια, στη βελτίωση της υγείας και την αύξηση της απασχόλησης.

Το αρχιτεκτονικό γραφείο Nudes ετοίμασε στο Μπουμπάι μια υπαίθρια αρθρωτή κατασκευή που μπορεί να λειτουργεί ως βιβλιοθήκη, αλλά και ως υπαίθριο αναγνωστήριο και στοχεύει να προωθήσει την αρετή της μάθησης μέσω της δημιουργίας ενός διαδραστικού χώρου.

Το περίπτερο «Book Worm» είναι σε ανοιχτό χώρο, για να μπορέσει να προτρέψει παιδιά και νέους που διστάζουν να περάσουν το κατώφλι βιβλιοθηκών και αποφεύγουν τις δομές και τα θεσμικά όργανα, να νιώσουν πιο άνετα με έναν τόπο ανάγνωσης.

Ο στόχος ήταν να δημιουργηθεί ένα τοπίο βιβλίων που καλεί τα παιδιά να εξερευνήσουν και να μάθουν ταυτόχρονα. «Θέλαμε τα παιδιά να ασχολούνται με την ανάγνωση ως διασκεδαστική δραστηριότητα, να τα ενθαρρύνουμε να διαλέγουν βιβλία και να διαβάζουν, ανεξάρτητα από τη γλώσσα. Το περίπτερο είναι σαν ένα «σκουλήκι» που μέσα από το τοπίο γεννήθηκε, για να προσφέρει μια μοναδική εμπειρία περιήγησης κατά μήκος ενός μονοπατιού», λένε οι αρχιτέκτονες.

Το «Book Worm» είναι ένα αναπτυσσόμενο περίπτερο κατασκευασμένο από περίπου 3.600 αρθρωτά προκατασκευασμένα στοιχεία, για να φιλοξενήσει βιβλία και χώρους για ανάγνωση. Έχει χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα και προωθεί τεχνολογίες αειφόρου οικοδόμησης, για να φιλοξενήσει ανάγνωση, δραστηριότητες αφήγησης και να αναπτύξει την κοινωνικότητα.

Το περίπτερο κατασκευάστηκε και αναπτύχθηκε επιτόπου εντός μίας εβδομάδας. Φιλοξενεί βιβλία που έχουν δωρηθεί από διάφορα σχολεία σε όλη την πόλη. Αυτά τα βιβλία θα δωρηθούν στο τέλος σε ΜΚΟ¹ και σε άπορα παιδιά, όταν το περίπτερο διαλυθεί και

¹ ΜΚΟ : Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

ταξιδεύει σε άλλα μέρη της χώρας, τόσο σε αγροτικές όσο και σε αστικές περιοχές, διαδίδοντας το μήνυμα της ενδυνάμωσης μέσω της εκπαίδευσης.

Κείμενο 2

Ένας ελεύθερος πολίτης

Το απόσπασμα προέρχεται από το βιβλίο του Ζήση Σκάρου (1917 -1997) «Το κορίτσι με το σαντούρι», εκδ. Μέλισσα, Αθήνα: 1963.

Στην αποθήκη (του κύριου Δημήτρη) δούλευε πάνω από μια βδομάδα. Το βράδυ κοιμόταν πάνω στα σανίδια και το πρωί τον ξυπνούσε η κόρη της καθαρίστριας. Λενιώ την έλεγαν. [...]

Ένα απόγευμα καταφθάνει πάλι η μάνα της και τον φωνάζει όξω.

- Σου είπε τίποτα ο κυρ Δημητράκης;

- Όχι.

- Κάτι θέλει να σου πει. Πήγαινε τώρα και θύμισέ του.

Γύρισε και μπήκε στο γραφείο.

- Έχετε να μου πείτε τίποτα, αφεντικό;

- Πόσω χρονών είσαι;

- Είκοσι.

- Έχεις γονιούς;

- Έχω, μα είναι μακριά, στο χωριό.

- Και συ τι κάνεις εδώ;

- Τίποτα. Είμουν άνεργος, βρήκα μια μέρα την κυρα-Μαρία την καθαρίστρα και μ' έφερε σε σας.

Τ' αφεντικό χαμογέλασε. Κάτι ήθελε φαίνεται να του πει και δεν ήξερε πώς ν' αρχίσει...

Ξάφνου του πετάει τον πόντο.

- Σ' αρέσει, βρε, η Λενιώ;

Τα 'χασε. Ένιωσε να κοκκινίζουν τα μάγουλά του κι έσκυψε το κεφάλι.

- Έλα, πες. Σ' αρέσει; Αν ξέρεις μάλιστα και κάμποσα γραμματάκια... Θα σου βρω εγώ καλύτερη δουλειά.

- Είμαι φοιτητής, ψιθύρισε.

- Τι είσαι; Τινάχτηκε πάνω τ' αφεντικό.

- Είμαι φοιτητής της νομικής.

- Φοιτητής; Καλά. Πήγαινε. Θα μιλήσω στην κυρα-Μαρία...

Βγήκε κι ακούμπησε σε μια τρακάδα ξύλα. Καθώς σκεφτόταν αν έπρεπε να τρέξει ως το σπίτι της καθαρίστριας να μάθει τι έγινε, βλέπει ξάφνου την κυρα-Μαρία να ορμά κλεφτά στο γραφείο.

Όταν βγήκε, είχε άλλη όψη. Είταν αρκετά ταραγμένη και μ' ένα νευρικό γέλιο του λέει:

- Είσαι γραμματιζούμενος, κανακάρη μου; Και δε μου το 'λεγες; Ακούς γραμματιζούμενος! Να, πάρε διάβασε, αφού ξέρεις να διαβάζεις!... του πέταξε ένα σημείωμα κι αρπάζοντας την κουβέρτα που του είχε δώσει η Λενιώ, έφυγε φορτσάτη.

Μουδιασμένος άνοιξε το σημείωμα κι άρχισε να διαβάζει: «Αγαπητέ κύριε. Σας ζητώ συγγνώμη για την πλάνη μου. Είσαστε ελεύθερος. Δημήτριος Καλούδας».

Έκανε το σημείωμα κομματάκια κι αφέθηκε να παρασυρθεί απ' το πλήθος του δρόμου σαν ελεύθερος πια, όπως είταν, πολίτης.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχίσεις καθεμία πληροφορία του κειμένου 1 από τη στήλη Α' με την εξήγησή της από τη στήλη Β', λαμβάνοντας υπόψη ως κριτήριο τις λέξεις με τους τονισμένους χαρακτήρες.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. Το «Book Worm» είναι ένα αναπτυσσόμενο περίπτερο κατασκευασμένο από περίπου 3.600 αρθρωτά προκατασκευασμένα στοιχεία.	I. Περίπου 750 εκατομμύρια άτομα άνω των 15 ετών δεν έχουν ακόμη βασικές δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής.
2. «Θέλαμε τα παιδιά να ασχολούνται με την ανάγνωση ως διασκεδαστική δραστηριότητα».	II. Η προσπάθεια να μάθουν να διαβάζουν θα οδηγήσει στη μείωση του εγκλήματος, στην ανακούφιση από τη φτώχεια , στη βελτίωση της υγείας και την αύξηση της απασχόλησης.
3. Ο στόχος της κυβέρνησης είναι να καταπολεμήσει ανάμεσα στους νέους ενήλικους άνδρες και γυναίκες τον αναλφαριθμητισμό .	III. Το περίπτερο θα διαλυθεί και θα ταξιδέψει.
4. Αυτά τα βιβλία θα δωρηθούν στο τέλος σε ΜΚΟ και σε άπορα παιδιά.	IV. Οι νέοι διστάζουν να περάσουν το κατώφλι βιβλιοθηκών και αποφεύγουν τις δομές.

Μονάδες 10

2ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συμπληρώσεις τον παρακάτω συλλογισμό, επιλέγοντας τις τρεις πληροφορίες του

κειμένου 1 (με οποιαδήποτε σειρά) που ταιριάζουν στο συμπέρασμα, προκύπτουν δηλαδή με βάση τις προκειμένες:

Προκειμένες	Συμπέρασμα
Περίπου 750 εκατομμύρια άτομα άνω των 15 ετών δεν έχουν ακόμη βασικές δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής.	Γι' αυτό, το Book Worm θα θα και θα
Οι νέοι διστάζουν να περάσουν το κατώφλι βιβλιοθηκών και αποφεύγουν τις δομές.	

Πληροφορίες

1. είναι κατασκευασμένο από αρχιτεκτονικό γραφείο
2. είναι σε ανοιχτό χώρο
3. είναι διασκεδαστική δραστηριότητα
4. έχει χαμηλό αποτύπωμα άνθρακα
5. προωθεί τεχνολογίες αειφόρου οικοδόμησης
6. ταξιδεύει σε όλη τη χώρα

Μονάδες 10

3ο υποερώτημα (μονάδες 15)

- να δημιουργηθεί
- κατασκευάστηκε και αναπτύχθηκε

Πώς θα χρησιμοποιούσε τα παραπάνω υπογραμμισμένα ρήματα του κειμένου 1 η κυβέρνηση της Ινδίας σε ανακοίνωσή της όπου θα επεδίωκε την αυτοπροβολή της; Να μετασχηματίσετε συντακτικά τα ρήματα (μονάδες 6) και να εξηγήσετε σύντομα το επικοινωνιακό αποτέλεσμα του μετασχηματισμού αυτού (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη στάση της κυρα-Μαρίας και του εργοδότη μετά την αποκάλυψη της φοιτητικής ιδιότητας του ήρωα της ιστορίας στο Κείμενο 2 (μονάδες 10); Ο ίδιος στο τέλος του αποσπάσματος δηλώνει ελεύθερος. Ποια η δική σου γνώμη (μονάδες 5); Να αναπτύξεις σε 120 – 150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Μαθήματα ζωής]

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα των απαντήσεων του συγγραφέα Νίκου Δήμου σε συνέντευξη που έδωσε στο περιοδικό *Esquire* τον Ιανουάριο του 2007 (<https://www.georgakopoulos.org/work/people/nikos-dimou/>, διασκευή της συνέντευξης).

Βλέπω πολλούς ανθρώπους που γερνάνε και παραιτούνται. Μαραζώνουν. Εγώ όσο γερνάω επιταχύνω. Γκαζώνω. Επειδή έχω λιγότερο χρόνο στη διάθεσή μου, επιταχύνω για να ζήσω πιο πολλά πράγματα. Αυτό δεν νομίζω ότι είναι αντιπροσωπευτικό. Είμαι λίγο παράφρων.

Όσο περνούν τα χρόνια **έχεις** την εντύπωση ότι αλλάζεις, ότι τώρα ξέρεις περισσότερα από όσα ήξερες πριν από τριάντα χρόνια. Αμ δε. Απλώς τώρα τα εκφράζεις διαφορετικά.

Η τεχνολογία με κρατάει ζωντανό και ξύπνιο. Κάθε μέρα κάτι γίνεται. Είναι ο μόνος χώρος στον οποίο κάτι γίνεται. Σε άλλους δεν γίνεται τίποτα, σε άλλους πηγαίνουμε και ανάποδα.

Αν κάποιος ήθελε να με περιγράψει με μία λέξη, αυτή θα ήταν η «περιέργεια». Περιέργεια σε όλα τα επίπεδα. Διανοητική, φιλοσοφική, ό,τι θέλετε. Διέλυα τα παιχνίδια μου, όταν ήμουν παιδί. Δεν τα έσπαγα – τα αποσυναρμολογούσα. Και μετά τα επανα-συναρμολογούσα. Στα 13 μου έφτιαξα το πρώτο μου τεχνολογικό επίτευγμα, για το οποίο είμαι ακόμα και τώρα υπερήφανος: Ένα ραδιόφωνο με γαληνίτη¹. Με ένα χαρτόνι, ένα πηνίο, ένα κομμάτι γαληνίτη, ένα χερούλι, μια ακίδα και ένα ζευγάρι ακουστικά, μπορούσες να ακούσεις τους δύο σταθμούς της εποχής, χωρίς ρεύμα ή μπαταρίες. Είχα βρει τις οδηγίες σε ένα αμερικανικό περιοδικό.

Πήρα τον πρώτο μου υπολογιστή το 1985. Το Ίντερνεντ είναι για μένα το σημαντικότερο πράγμα που εφηύρε ο άνθρωπος σε όλη του την ιστορία. Είμαι πανευτυχής που το πρόλαβα.

Το blog μου το ξεκίνησα για πλάκα, αλλά στην πραγματικότητα είναι ένα έργο. Και είναι κατά πάσα πιθανότητα το τελευταίο μου σημαντικό έργο, και ίσως και το πιο αξιόλογο. Το blog για έναν συγγραφέα είναι κάτι φανταστικό. Το βιβλίο είναι σαν μια μποτίλια στο πέλαγος – την πετάς και δεν ξέρεις πού θα φτάσει, ποιος θα την ανοίξει. Στο blog ο συγγραφέας είναι σαν τον ηθοποιό – έχει το κοινό απέναντί του και νιώθει την αντίδρασή του, και στο τέλος εισπράττει και το χειροκρότημα ή την αποδοκιμασία. Είναι σαν ένα βιβλίο που περιέχει και όλες τις σημειώσεις που έχουν κάνει στα περιθώρια όλοι όσοι το διάβασαν.

Αγαπώ τα τεχνολογικά επιτεύγματα που με προεκτείνουν ως άνθρωπο. Και το πλυντήριο και το ασανσέρ είναι τεχνολογικά επιτεύγματα, αλλά δεν με συναρπάζουν. Και δεν συναρπάζουν

¹ Είδος ορυκτού, το κυριότερο μετάλλευμα, στο οποίο περιλαμβάνεται μόλυβδος.

κανέναν – έχετε δει κάποιον να πλένει το πλυντήριό του τις Κυριακές; Το αυτοκίνητο είναι η κινητική μου προέκταση. Η φωτογραφία είναι προέκταση του ματιού μου. Ο υπολογιστής είναι προέκταση του μυαλού μου, της μνήμης μου. Το κινητό τηλέφωνο είναι η προέκταση της ικανότητάς μου να επικοινωνώ. Αυτές είναι οι πλευρές της τεχνολογίας που αγαπώ. Όλες τις χρησιμοποιώ – δεν μου αρέσει να ανεβαίνω 10 πατώματα με τις σκάλες – αλλά δεν έχω καμία προσωπική σχέση με το ασανσέρ. Μόνο όταν χαλάει.

Είμαι υπερήφανος γιατί έχω παραμείνει έντιμος. Το λέω κι ως ακούγεται λίγο βαρύγδουπο. Κατάφερα να περάσω μέσα από χώρους αρκετά δύσκολους – η διαφήμιση, οι επιχειρήσεις, η δημοσιογραφία – χωρίς συμβιβασμούς, χωρίς να κάνω κάτι για το οποίο να ντρέπομαι, πληρώνοντας υψηλό τίμημα μερικές φορές. Κατάφερα να διατηρήσω την ακεραιότητα και την παιδικότητά μου. **Να μη γίνω ποτέ μεγάλος.** Αυτό, ναι, νομίζω ότι είναι ένα επίτευγμα.

Κείμενο 2

Πάνω σε μια χειμωνιάτικη ακτίνα. Στ'

Το ποίημα είναι του Γ. Σεφέρη (1901-1971) και ανήκει στη συλλογή «Τρία κρυφά ποιήματα» του 1966. Βρίσκεται στη συγκεντρωτική έκδοση «Ποιήματα» (Αθήνα: Εκδόσεις «Ικαρος»).

Πότε θα ξαναμιλήσεις;

Είναι παιδιά πολλών ανθρώπων τα λόγια μας.

Σπέρνονται, γεννιούνται σαν τα βρέφη

ριζώνουν, θρέφονται με το αίμα.

Όπως τα πεύκα

5

κρατούνε τη μορφή του αγέρα

ενώ ο αγέρας έφυγε, δεν είναι εκεί

το ίδιο τα λόγια

φυλάγουν τη μορφή του ανθρώπου

κι ο άνθρωπος έφυγε, δεν είναι εκεί.

10

Ίσως γυρεύουν να μιλήσουν τ' άστρα

Που πάτησαν την τόση γύμνια σου μια νύχτα

Ο Κύκνος ο Τοξότης ο Σκορπιός²

ίσως εκείνα.

Αλλά πού θα είσαι τη στιγμή που θα 'ρθει

15

εδώ σ' αυτό το θέατρο το φως;

² Ονόματα αστερισμών.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης του κειμένου 1 δηλώνει στον επίλογο υπερήφανος για την παιδικότητα που διατήρησε γερνώντας. Ποιες από τις παρακάτω (υπογραμμισμένες στο κείμενο) πληροφορίες είναι στοιχεία αυτής της παιδικότητας;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. όσο γερνάω επιταχύνω		
2. έχω λιγότερο χρόνο στη διάθεσή μου		
3. Περιέργεια		
4. επίτευγμα, για το οποίο είμαι ακόμα και τώρα υπερήφανος		
5. Το blog μου το ξεκίνησα για πλάκα		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην έβδομη παράγραφο του κειμένου 1 («Αγαπώ τα τεχνολογικά επιτεύγματα ... Μόνο όταν χαλάει.») ο συντάκτης αναφέρεται σε παραδείγματα. Ποια είναι αυτά (μονάδες 3); Με ποιο κριτήριο τα ταξινομεί ο συντάκτης σε δύο κατηγορίες (μονάδες 4); Και τι επιτυγχάνει συγκρίνοντας τις δύο αυτές κατηγορίες μεταξύ τους (μονάδες 3);.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο πίνακας που ακολουθεί περιέχει φράσεις από το κείμενο 1 (πρώτη στήλη, με τονισμένους χαρακτήρες μέσα στο κείμενο), εκφραστικές επιλογές που συνιστούν αυτές οι φράσεις (δεύτερη στήλη) και την σκοπιμότητα αυτών των επιλογών (τρίτη στήλη). Να αντιστοιχίσεις κάθε στοιχείο της πρώτης στήλης με ένα στοιχείο της δεύτερης και κάθε στοιχείο της δεύτερης με ένα στοιχείο της τρίτης στήλης.

Φράσεις από το κείμενο	Εκφραστική επιλογή	Σκοπιμότητα
1. Βλέπω	I. Παρακείμενος	i. Αντικειμενικός τόνος
2. έχεις	II. Α'ενικό πρόσωπο	ii. Συνυποδήλωση, υπονοούμενο

3. έχετε δει κάποιον να πλένει το πλυντήριο του τις Κυριακές;	III. Β'ενικό πρόσωπο	iii. Συναισθηματική προσέγγιση του αναγνώστη
4. έχω παραμείνει	IV. Μεταφορά	iv. Υποκειμενικός τόνος
5. Να μη γίνω ποτέ μεγάλος.	V. Χιούμορ	v. Κάτι συντελεσμένο, οριστικό και αμετάκλητο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε ποιους άλλους ανθρώπους ανήκουν τα λόγια καθενός μας, κατά τη γνώμη σου; Εσύ ποιους ανθρώπους θα ξεχώριζες ως προς αυτό το κριτήριο, για τα δικά σου λόγια δηλαδή; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Γέλιο και ευφυΐα

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Αλέξανδρου Λουπασάκη *Γέλιο-Η καλύτερη θεραπεία* (2002), 123-124, Αθήνα, Κέδρος (διασκευή).

[...] Σκεφτείτε πόσο δύσκολο είναι να κάνετε κάποιον να γελάσει. Δεν είναι τυχαίο που η κωμωδία θεωρείται το δυσκολότερο είδος για τους ηθοποιούς και τους συγγραφείς. Όταν μας συμβαίνει κάτι δυσάρεστο, θεωρείται λογικό και αυτονόητο να στεναχωριόμαστε. Πόση ευφυΐα χρειάζεται, για να πράξει κάποιος το αυτονόητο; Αντίθετα, χρειάζεται ευστροφία, για να απεγκλωβιστούμε¹ από την ιδιωτική μας λογική και να δούμε την εύθυμη όψη μιας κατάστασης.

Θεωρητικά, οι περισσότεροι από εμάς γνωρίζουμε ότι η ανησυχία για ένα πρόβλημα δεν θα μας δώσει τη λύση. Ωστόσο, το πιθανότερο είναι να μας φέρει σε χειρότερη θέση, γιατί διπλασιάζει το φορτίο στις πλάτες μας. Εξαιτίας της ανησυχίας, μπαίνουμε σε κατάσταση άγχους και αισθανόμαστε περισσότερο πιεσμένοι. Επιπλέον, έτσι όπως είμαστε πιεσμένοι, γινόμαστε ενεργειακά πιο φτωχοί. Δεν φτάνει που έχουμε το πρόβλημα, έχουμε και άγχος από πάνω! Το βρίσκετε σοφό αυτό;

(Χαμο)γελώντας, δεν μειώνουμε το πρόβλημα, αλλά διαλύουμε την ανησυχία και το πρόσθετο άγχος. Όταν (χαμο)γελάμε, δεν σημαίνει ότι δεν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματά μας. Ουσιαστικά, η ευφυΐα μας κινητοποιείται, ώστε να γίνει μια διαφορετική διαχείριση δυνατοτήτων. Απεγκλωβιζόμαστε από την αυτοπαγίδευσή μας στο ναρκοπέδιο της σοβαροφανούς ιδιωτικής μας λογικής. Ως γνωστόν, τα προβλήματα πάνε μαζί με τις λύσεις τους. Από όσες περισσότερες πλευρές δούμε κάτι, τόσες περισσότερες πιθανότητες έχουμε να βρούμε τη λύση. Το γέλιο φωτίζει κάποιες ξεχασμένες πλευρές των προβλημάτων μας, χώρια που μας χαλαρώνει κιόλας! Μας δείχνει τον δρόμο, μας ανάβει το φως και μας ξεκουράζει κι από πάνω!

Κείμενο 2

¹ απεγκλωβίζομαι: απελευθερώνομαι

[Οι σκλάβοι στα δεσμά τους]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη «Οι σκλάβοι στα δεσμά τους», εκδόσεις Γράμματα, 1994.

Ήταν απόγιομα. Ο κόντες Αλέξανδρος Οφιομάχος Φιλάρετος, γερασμένος, σκυφτός, μικρότερος, αλλά με άσπρα μακριά γένια, με χοντρά ροδοκόκκινα χείλη, όπως όλοι οι άνθρωποι του γένους του, επερπατούσε ανήσυχα απάνω κάτω στο γραφείο του, τυλιγμένος μέσα σ' ένα τρίπαλιο πανωφόρι, που το φορούσε από χρόνια πολλά για το σπίτι το χειμώνα. Εκείνην την ημέρα δεν έκανε όμως κρύο.

Το δωμάτιο ήταν μεγάλο, σ' ένα αρχαίο, άφεγγο σπίτι, μέσα στα στενά της χώρας· είχε τέσσερα μεγάλα παράθυρα, όλα στον ίδιον τοίχο, ήταν όμως σκοτεινό, σα να κλειούσε μέσα του σταχτή, σκονισμένον αέρα, γιατί άλλα νεόχτιστα σπίτια πολύ εστενοχωρούσαν τώρα απ' όλες τες μεριές το παλιό αρχοντικό των Οφιομάχων, που στα παλιά χρόνια υψωνότουν μονάχο και περήφανο ανάμεσα σε φτωχικά μόνο χαμόσπιτα. [...]

Κι εκοίταξε με πίκρα κοκκινίζοντας άξαφνα το γενεαλογικό τους δέντρο· κι έπειτα μία μία τες εικόνες των προγόνων του, τες αρχόντισσες από το σπίτι του, με το περήφανο κι ευγενικό χαμόγελο, με τα πλούσια γυμνά τους στήθη, το σιδεροαρματωμένον πολεμιστή που με τους Βενετούς είχε πολεμήσει στο Μωριά και στην Κρήτη τους Τούρκους, τους άντρες με τες χρυσοκέντητες στολές, με τες λευκές περούκες, που όλοι τον εκοίταζαν αδιάφοροι μέσα από τες θαμπές χρυσωμένες ή μαύρες κορνίζες τους, και τους εφώναζε θυμωμένος, χωρίς να ξέρει τι έλεγε: «Φταίτε εσείς!»

Και ξακολούθησε έπειτα από μία στιγμή, κάνοντας μία χειρονομία και γυρίζοντας απότομα τες πλάτες του στες εικόνες: «Καλά βαστάχτηκα ως τα τώρα!... Ως τα τώρα;... Ε, ας πω ως τα τώρα... Μα τώρα κι η γυναίκα μου αρχίζει και μυρίζεται... Δεν είμαι πλια καλός να της κρύψω τες στενοχώριες... Κι ωστόσο δεν επούλησα ακόμη τίποτα... Τίποτα σημαντικό... τίποτα που να μπορεί ν' ακουστεί... ας πούμε τίποτα!... Μα ωστόσο τα σπίτια μου, και τούτο εδώ ακόμη είναι χαμένα... ας τα ξεγράψω... τα βαρύνουν δύο τρεις υποθήκες το καθένα... και οι ελιές μας εκεί όξω;... Όχι αυτές είναι άγγιχτες... αυτές τουλάχιστο, όπως μου τες άφηκε ο πατέρας μου... Μα το σπίτι γκρεμίστηκε... πάει! Και κάνω ακόμη τον περήφανο και λέω που τ' άφηκα επίτηδες να πέσει, γιατί δε μ' αρέσει η εξοχή, και κάνω τον καλόνε με τους χωριάτες και τους αφήνω να μου ξαγοράζουν τα βάρη που μου πλερώνουν, να αγοράζουν τα λιόδεντρα που πλησιάζουν τες κατοικίες τους... Τώρα ως κι αυτοί με μυρίστηκαν... Κι όλα αυτά για τα καθημερινά έξοδα... [...] Τι πιστεύουν, τι δεν πιστεύουν δεν

με μέλει!... Τότες τουλάχιστο εδιόρθωσα πάλι κάποιες δουλειές... τες εμπάλωσα... Αμή τώρα; Εδώ σε θέλω!... Και τι να πω στη γυναίκα μου, τη σιόρα Μαρία; Ουφ, κι αυτή είναι δυστυχισμένη!... Θα λέει ο κόσμος: έχει έναν άντρα τόσο άσωτο!... Απ' όξω από το χορό πολλά τραγούδια γίνονται! Κι οι θυγατέρες μου; Ω οι κακομοίρες! Κι οι γιοι μου; Ποιος ξέρει αυτοί πώς θα τα καταφέρουν μια μέρα... Μα ως κι αυτοί... ως κι αυτοί...»

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια/-ες από τις παρακάτω διαπιστώσεις ισχύουν με βάση το κείμενο 1;

	ΝΑ Ι	ΟΧΙ
Οι ευφυείς άνθρωποι είναι λογικό και αυτονόητο να μην χαμογελάνε όταν συμβαίνει κάτι δυσάρεστο.		
Το να βλέπουμε και την εύθυμη πλευρά των πραγμάτων είναι ευφυΐα.		
Οι ευφυείς άνθρωποι δεν έχουν ποτέ άγχος.		
Το άγχος ή το χαμόγελο δεν επηρεάζουν το μέγεθος του προβλήματος, αλλά την αντιμετώπισή του.		
Το χαμόγελο προκύπτει από την ευφυΐα αλλά και κινητοποιεί την ευφυΐα.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χρησιμοποιήσετε τέσσερις μόνο από τις παρακάτω περιόδους του κειμένου 1 έτσι ώστε να σχηματίσετε συλλογισμό που να αποδίδει την κύρια συλλογιστική πορεία του κειμένου:

- Όταν μας συμβαίνει κάτι δυσάρεστο, θεωρείται λογικό και αυτονόητο να στεναχωριόμαστε.
- Πόση ευφυΐα χρειάζεται, για να πράξει κάποιος το αυτονόητο;
- Ωστόσο, το πιθανότερο είναι (η ανησυχία, το άγχος) να μας φέρει σε χειρότερη θέση, γιατί διπλασιάζει το φορτίο στις πλάτες μας.
- (Χαμο)γελώντας, δεν μειώνουμε το πρόβλημα, αλλά διαλύουμε την ανησυχία και το πρόσθετο άγχος.
- Ως γνωστόν, τα προβλήματα πάνε μαζί με τις λύσεις τους.

6. (Το γέλιο) Μας δείχνει τον δρόμο, μας ανάβει το φως και μας ξεκουράζει κι από πάνω!

1 ^η προκείμενη	
2 ^η προκείμενη	
3 ^η προκείμενη	
Σύνοψη-συμπέρασμα	

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις τη χρήση των παρενθέσεων στις λέξεις «(Χαμο)γελώντας» και «(χαμο)γελάμε» στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 1.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με στοιχεία από το Κείμενο 2 τη συναισθηματική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο κόντες Αλέξανδρος Οφιομάχος Φιλάρετος που πρωταγωνιστεί στη σκηνή της αφήγησης και να εκθέσεις στερεότυπα για το φύλο που αναδεικνύονται από την ανάγνωση. Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 150-200 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τρίτη ηλικία και θετική ψυχολογία

Το κείμενο είναι δημοσιευμένο στο ηλεκτρονικό περιοδικό Psychopedia.gr με θέματα ψυχολογίας. (προσπέλαση 28.3.2021) και είναι διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Η ψυχολογία ως επιστήμη της ανθρώπινης νόησης, του συναισθήματος και της συμπεριφοράς καλείται να αναλάβει νέο ρόλο, πέρα από τους τρόπους αντιμετώπισης και θεραπείας της ψυχικής νόσου. Καλείται να συμβάλει στην καλλιέργεια ικανοτήτων και την επιδίωξη της ψυχολογικής ευημερίας με έναν νέο κλάδο, τη Θετική Ψυχολογία, η οποία μελετά τους τομείς στους οποίους οι άνθρωποι είναι ικανοί και αποτελεσματικοί, και καταγράφει πώς το καταφέρνουν. Τα θετικά συναισθήματα, η θετικότητα έχουν κεντρική θέση στον κλάδο της Θετικής Ψυχολογίας. [...]

Οι ηλικιωμένοι είναι ο κατεξοχήν πληθυσμός που μπορεί να απολαμβάνει αποτελεσματικά τις θετικές εμπειρίες. Απαλλαγμένοι από τις καθημερινές έγνοιες και τον βιοπορισμό, έχουν όλες τις προοπτικές να ενεργοποιήσουν τη διαδικασία του «απολαμβάνειν». Τρεις είναι οι απαραίτητες προϋποθέσεις, για να μπορέσει κανείς να απολαύσει τις μικρές χαρές της ζωής. Πρώτον, να μην είναι επιβαρυνμένος με προβλήματα αυτοεκτίμησης και κοινωνικές έγνοιες. Δεύτερον, να επικεντρώνεται σε αυτό που συμβαίνει την παρούσα στιγμή. Τρίτον, να έχει έναν βαθμό αναγνώρισης των θετικών συναισθημάτων που νιώθει. Η αναπόληση των θετικών συναισθημάτων έχει εκτεταμένα μελετηθεί κυρίως στον πληθυσμό τρίτης ηλικίας, με επαναλαμβανόμενα θετικά αποτελέσματα στην ενδυνάμωση της ευεξίας. Η καλή προσαρμογή του ατόμου της μεγάλης ηλικίας στις δυνατότητες και τους περιορισμούς του γήρατος είναι αυτό που αναφέρεται ως «πετυχημένα ή καλά γηρατεία».

Το γήρας συχνά φαντάζει σαν μια ανεξέλεγκτη απώλεια του εαυτού, της χαράς, των ικανοτήτων, και μπορεί να ξυπνά μέσα μας εικόνες άνοιας, ασθένειας ή και κατάθλιψης. Οι απαισιοδόξεις πεποιθήσεις και σκέψεις για το γήρας δυσκολεύουν έναν ενήλικα από το να το διανύσει επιτυχώς. Μια επιτυχής μετάβαση απαιτεί, κατ' αρχάς, υψηλό επίπεδο νοητικών λειτουργιών. **Προσπαθήστε, λοιπόν, να κρατάτε το μυαλό σας ενεργό μέσα από το διάβασμα, το γράψιμο, τις συζητήσεις, τη διαρκή επίλυση προβλημάτων.** Τελευταίες έρευνες αποκαλύπτουν ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος μπορεί να συνεχίσει να αναπτύσσεται

ακόμη και στην τρίτη ηλικία, όταν το περιβάλλον είναι βοηθητικό και πλαισιώνεται από πλούσια ερεθίσματα. Ας μην ξεχνάμε ότι είναι ιερή η συμβολή των ατόμων τρίτης ηλικίας στην οικογένεια και την κοινωνία μέσω της σοφίας που μόνο εκείνοι κατέχουν.

Κείμενο 2

Ανδρέας Καρκαβίτσας (1865-1922)

Ο ζητιάνος

Το μυθιστόρημα «Ο ζητιάνος» του Ανδρέα Καρκαβίτσα δημοσιεύτηκε πρώτη φορά στο περιοδικό Εστία το 1896. Το παρακάτω απόσπασμα είναι από το δημοσιευμένο κείμενο των εκδόσεων Νεφέλη, 1989. Διατηρήθηκε η ορθογραφία του κειμένου.

[...]

– Εγώ θα σου δώσω το σερνικοβότανο¹, είπεν αδράζοντας² την ευκαιρία ο Τζιριτόκωστας. Πιέτο, και το πρώτο που θα πιάσης θα είνε σερνικό³.

-Αμ' ετούτο; Είπε δείχνοντας την κοιλιά της με αποστροφή. Αν είνε και τούτο θηλυκό;

Ο Τζιριτόκωστας την κοιτάζε κατάματα. Έπειτα εγύρισε στη γριά Σταμάτω, που εκαθόταν στη γωνιά αμίλητη σαν ξόανο. Έπειτα έφερε περίγυρα στους γυμνούς και καπνισμένους τοίχους τα μάτια του, έως την αραχνοκαμένη σκεπή και τα εκάρφωσε τέλος στην άλληνη άκρη του σπιτιού αντίκρυ. Εκεί ήταν η θέσις που έμεναν τα ζώα του Μαγουλά, δύο βώδια καματερά και μια αγελάδα. [...] Τώρα και τα τρία ζωντανά έλειπαν μαζί με τον Μαγουλά στο χωράφι. Μόνον ένα αρνί ήταν εκεί δεμένο, του σπιτιού θρεφτάρι, μ' ένα κουδουνάκι στο λαιμό και ανακάτευε κάποτε με τα λεπτά ποδάρια του την ξερή φάκνα.

-Να είχαμε ένα νεφρό, είπεν ο οΤζιριτόκωστας αργά και σοβαρά κοιτάζοντας πάντοτε στον στάβλο. Εγώ ημπορούσα να σου πω τι παιδί έχεις μέσα στην κοιλιά σου.

-Τι νεφρό; Ερώτησεν αμέσως η Κρουστάλλω πρόσχαρη.

-Να, αρνίσιο, αν είχα ένα νεφρό, αμέσως θα σας έλεγα.

-Νεφρό αρνίσιο...ένα νεφρό αρνίσιο! Εψιθύρισεν κοιτάζοντας τη μάννα της, σαν να ήθελε να την συμβουλευθή πώς ημπορούσαν να εύρουν ένα νεφρό αρνίσιο.

-Πού να βρούμε; Είπεν, ανασηκώνοντας τους ώμους η γριά.

Και δεν είχαν άδικο. Σπανίως σφάζουν στα χωριά. Το κρέας το τρώγουν οι χωριάτες μόνον τρεις-τέσσερες φορές τον χρόνο, τη Λαμπρή, τα Χριστούγεννα και τις Αποκριές. [...]

¹Σερνικοβότανο: βοτάνι που πίστευαν πως όταν το καταναλώσει, όπως το τσάι, η γυναίκα θα γεννήσει αγόρι.

²Αδράζω: αρπάζω

³Σερνικό: αρσενικό.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο/-α από τα παρακάτω ισχύουν με βάση το κείμενο 1;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Η Θετική Ψυχολογία ασχολείται ειδικά με τους ηλικιωμένους.		
2. Οι ηλικιωμένοι θα μπορούσαν να απολαμβάνουν θετικές εμπειρίες περισσότερο από τις άλλες ηλικίες.		
3. Οι τρεις προϋποθέσεις για τις χαρές της ζωής αφορούν ειδικά τους ηλικιωμένους.		
4. Καλά γηρατειά είναι να διατηρεί κανείς τις δυνάμεις της νεότητας.		
5. Η προτροπή «να κρατάτε το μυαλό σας ενεργό» αφορά όλους μας.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα χρησιμοποιώντας για κάθε κελί μία περίοδο λόγου από το κείμενο 1. Προσπάθησε να επιλέξεις τις πιο περιεκτικές περιόδους, ώστε να σχηματιστεί η κύρια συλλογιστική πορεία του κειμένου.

1 ^η διαπίστωση:.....	Συμπέρασμα-προτροπή:
2 ^η διαπίστωση:.....	
3 ^η διαπίστωση:.....	

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

1. «να επικεντρώνεται σε αυτό που συμβαίνει την παρούσα στιγμή.»
2. «Προσπαθήστε, λοιπόν, να κρατάτε το μυαλό σας ενεργό...»
3. «Ας μην ξεχνάμε ότι...»

Παρατήρησε τα παραπάνω αποσπάσματα στο κείμενο 1. Ποιο ρηματικό πρόσωπο χρησιμοποιεί ο συντάκτης στο καθένα (μονάδες 3); Να εξηγήσεις σύντομα τι θέλει να επιτύχει ο συντάκτης με τη χρήση καθενός από τα τρία διαφορετικά ρηματικά πρόσωπα που βλέπεις στα αποσπάσματα αυτά (μονάδες 12).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τον ζητιάνο (Τζιριτόκωστα) και την Κρουστάλλω λαμβάνοντας υπόψη τις στερεότυπες αντιλήψεις της εποχής στην οποία αναφέρεται το κείμενο. Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Γιατί δεν γελάμε λοιπόν;

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί διασκευή άρθρου που δημοσιεύθηκε στον ιστότοπο <http://www.ex-elixi-psychotherapy.gr>

Το γέλιο είναι μια κατεξοχήν συλλογική εμπειρία. Σπανίως γελάμε μόνοι μας. Ωστόσο, μολονότι ο ρόλος του γέλιου έχει μελετηθεί ήδη από την αρχαιότητα, μόλις τις τελευταίες δεκαετίες οι κοινωνικοί επιστήμονες έχουν αρχίσει να αξιολογούν πραγματικά την «θεραπευτική επίδραση» που **μπορεί** να έχει το γέλιο όχι μόνο στην ψυχο-διανοητική υγεία του ατόμου αλλά και στις διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις.

Το γέλιο δεν είναι μόνο ένας μηχανισμός εκτόνωσης και θεραπείας της ψυχοσωματικής έντασης, είναι και μηχανισμός ενίσχυσης και σύσφιγξης των διαπροσωπικών σχέσεων και των κοινωνικών δεσμών. Σύμφωνα με τους ανθρωπολόγους, μολονότι όταν γελάμε σε βάρος κάποιου, το γέλιο **μπορεί** να γίνει μέσο επίδειξης εξουσίας και επιβολής, όταν γελάμε μαζί με κάποιον άλλον άνθρωπο, το γέλιο γίνεται μέσο να μοιραστούμε μια κοινή εμπειρία ανακούφισης που συνήθως σχετίζεται με την απομάκρυνση από κάποιον (πραγματικό ή φανταστικό) κίνδυνο. Το γέλιο μάς κάνει να νιώθουμε καλά, γιατί εξουδετερώνει επώδυνα συναισθήματα όπως φόβο, θυμό, ανία, απελευθερώνοντάς τα. Αυτή η απελευθέρωση **μπορεί** να παρεμποδίσει ή και να σταματήσει τις αψιμαχίες, να εξομαλύνει τις εντάσεις και να μας βοηθήσει να δούμε και να κατανοήσουμε την οπτική γωνία των άλλων ανθρώπων. Σε πολλές κοινωνίες, μάλιστα, υπάρχουν στην παράδοσή τους ειδικές τελετουργίες γέλιου με στόχο την διαχείριση προβλημάτων στις σχέσεις και την σύσφιγξη των ομαδικών και κοινωνικών δεσμών.

Γιατί δεν γελάμε λοιπόν; Γιατί οι περισσότεροι άνθρωποι όσο μεγαλώνουν γελούν όλο και λιγότερο και αντιμετωπίζουν με αμηχανία, επιφύλαξη ακόμα και οργή τυχόν προτροπές να αξιοποιήσουν τις «θεραπευτικές ιδιότητες του γέλιου» ή με άλλα λόγια να «αφήσουν έστω και για λίγο» την σοβαρή αντιμετώπιση των προβλημάτων τους; Η απάντηση είναι ότι όποιος γελάει πολύ και εύκολα **μπορεί** να θεωρηθεί «μη

σοβαρός». Ένα από τα πρώτα πράγματα που «κόβονται» στο σχολείο είναι τα γέλια. Μεγαλώνουμε κυνηγημένοι από την απειλή ότι θα φανούμε γελοίοι και ελαφρόμυαλοι. Ενηλικιωνόμαστε και μας έχει γίνει κυριολεκτικά πλύση εγκεφάλου ότι για να μας πάρουν οι άλλοι σοβαρά πρέπει να δείχνουμε σοβαροί. Για να παραμείνουμε σοβαροί πρέπει «να έχουμε τον έλεγχο» των συναισθηματικών εκδηλώσεων και της συμπεριφοράς μας.

Αυτή η προσπάθεια διατήρησης του ελέγχου ενισχύει τον ανταγωνισμό και την καχυποψία και τελικά μας οδηγεί σταδιακά στην αποξένωση από τον εαυτό μας και τους άλλους. Είναι πολύ σημαντικό να μπορούμε να διακρίνουμε το σημαντικό από το ασήμαντο χωρίς να χάσουμε την ικανότητά μας να παίρνουμε τα πράγματα και με παιχνιδιάρικο τρόπο. Το να είμαστε πάντα «σοβαροί» σε σχέση με σημαντικά πράγματα **μπορεί** να μας εγκλωβίσει μέσα στον πόνο. **Μπορεί** το γέλιο **να μην** είναι πανάκεια, να μην λύνει όλα τα προβλήματα, να μην αλλάζει και να μην εξαφανίζει τα δύσκολα πραγματικά γεγονότα που συναντάμε στη ζωή. Όμως αν επιτρέπουμε στον εαυτό μας να μην χάνει την παιγνιώδη διάθεση – ακόμα και μπροστά σε πραγματικά μεγάλες δυσκολίες και απώλειες – στην πραγματικότητα του επιτρέπουμε να μένει συνδεδεμένος με την χαρά και το νόημα της ζωής.

Κείμενο 2

Το γέλιο σου

Το παρακάτω απόσπασμα ανήκει στην ποιητική συλλογή «Οι σίχοι του καπετάνιου» (μετάφραση Β. Λαλιώτης, εκδ. Τύρφη, Θεσσαλονίκη, 2019, σελ. 28-31) του Χιλιανού ποιητή Pablo Neruda.

Πάρε μου το ψωμί, αν θέλεις,
πάρε μου τον αέρα, αλλά
μη μου παίρνεις το γέλιο σου.

Μη μου παίρνεις το ρόδο,
τη βρύση που σταλάζει,
το νερό που άξαφνα
σκάει μες στη χαρά σου,
το ασημένιο κύμα

το ξαφνικό που σε γεννάει.

Η πάλη μου είναι σκληρή και γυρίζω
με τα μάτια κουρασμένα
έχοντας δει φορές
τη γη που δεν αλλάζει,
μα μπαίνοντας το γέλιο σου
στον ουρανό ανεβαίνει ψάχνοντάς με
κι όλες ανοίγει για μένα
τις πόρτες της ζωής σου.

Αγάπη μου, την ώρα
την πιο σκοτεινή ανθίζει
το γέλιο σου, κι αν ξαφνικά
βλέπεις πως το αίμα μου λεκιάζει
τις πέτρες του δρόμου,
γέλα, γιατί το γέλιο σου
θα είναι για τα χέρια μου
σαν δροσερό σπαθί.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια/-ες από τις παρακάτω διαπιστώσεις ισχύουν με βάση το κείμενο 1;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Το γέλιο μαζί με άλλους έχει περισσότερα θεραπευτικά αποτελέσματα		
2. Κάποιοι με το γέλιο εκδηλώνουν αρνητικά συναισθήματα ενώ κάποιοι απομακρύνονται από αυτά.		
3. Οι άνθρωποι που αποφεύγουν να γελάνε είναι «σοβαροί».		
4. Για να μας πάρουν οι άλλοι σοβαρά πρέπει να δείχνουμε σοβαροί.		

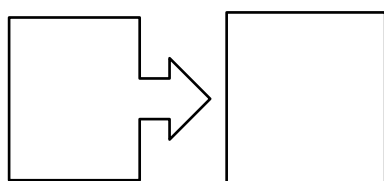
5. Όταν αντιμετωπίζουμε σημαντικά πράγματα δεν γίνεται να γελάμε.

Μονάδες 10

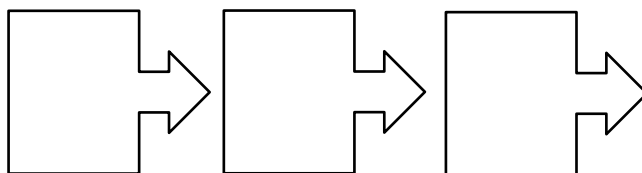
2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις κατάλληλα στο σχήμα τα παρακάτω αποσπάσματα της δεύτερης παραγράφου από το κείμενο 1, ώστε να σχηματιστεί σωστά ο συλλογισμός που περιέχει:

1. Το γέλιο είναι και μηχανισμός ενίσχυσης και σύσφιξης των διαπροσωπικών σχέσεων και των κοινωνικών δεσμών
2. όταν γελάμε σε βάρος κάποιου
3. όταν γελάμε μαζί με κάποιον άλλο άνθρωπο
4. μέσο να μοιραστούμε μια κοινή εμπειρία ανακούφισης
5. να εξομαλύνει τις εντάσεις και να μας βοηθήσει να δούμε και να κατανοήσουμε την οπτική γωνία των άλλων ανθρώπων
6. ειδικές τελετουργίες γέλιου
7. μέσο επίδειξης εξουσίας και επιβολής

Παράδειγμα:

Συμπέρασμα:

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να παρατηρήσεις τη χρήση της λέξης «μπορεί» στα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 1:

1. ... την «θεραπευτική επίδραση» που **μπορεί να** έχει το γέλιο...
2. ... το γέλιο **μπορεί να** γίνει μέσο επίδειξης εξουσίας...
3. Αυτή η απελευθέρωση **μπορεί να** παρεμποδίσει...
4. ...εύκολα **μπορεί να** θεωρηθεί «μη-σοβαρός»...
5. ... **μπορεί να** μας εγκλωβίσει μέσα στον πόνο.
6. **Μπορεί** το γέλιο **να μην** είναι πανάκεια...

Πώς λειτουργεί η επανειλημμένη χρήση της στο κείμενο; Ποια είναι η λέξη που μπορεί μόνη της να αντικαταστήσει τις λέξεις με τονισμένο χαρακτήρα στα αποσπάσματα 1 έως 5;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τις ιδιότητες που αποδίδει το ποιητικό υποκείμενο στο γέλιο της αγαπημένης του (μονάδες 10); Ποια συναισθήματα σου δημιούργησε η ανάγνωση του ποιήματος και γιατί (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο διάλογος και οι ομαδικές δραστηριότητες στην τάξη]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του Γιάννη Μπασλή «Εισαγωγή στη διδασκαλία της γλώσσας. Μια σύγχρονη ολιστική και επικοινωνιακή προσέγγιση», 128-129. Αθήνα: Νεφέλη(2006).

[...] Καθώς τα παιδιά συνεργάζονται σε μια ομαδική δραστηριότητα, έχουν την ευκαιρία πρώτα από όλα να διατυπώσουν κάποιες προτάσεις και να διερευνήσουν με τα άλλα μέλη της ομάδας αν μπορούν αυτές να τεθούν σε εφαρμογή. Επειδή όμως τα παιδιά συνεργάζονται στο πλαίσιο της ομάδας και δεν ανταγωνίζονται το ένα το άλλο, δεν πιέζονται να διατυπώσουν απόψεις απόλυτα επεξεργασμένες. Έτσι, έχουν την ευκαιρία να καταθέσουν δοκιμαστικά μια ιδέα, που μπορεί τα άλλα παιδιά να τη συζητήσουν, να την υιοθετήσουν ή να την τροποποιήσουν. Με αυτόν τον τρόπο δεν καλλιεργούν μόνο τον λόγο αλλά αναπτύσσουν παράλληλα την κοινωνική δεξιότητα της συνεργασίας. Όπως είναι γνωστό, στο σχολείο οι μαθητές αποκτούν κυρίως την εμπειρία του ανταγωνισμού παρά της συνεργασίας, γι' αυτό πολλές φορές δυσκολεύονται να συνεργαστούν. Ωστόσο, μια σύγχρονη κοινωνία χρειάζεται πολίτες που μπορούν να λειτουργήσουν ως μέλη μιας ομάδας και η ομαδική εργασία αποτελεί το πρώτο βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

Η συμμετοχή του παιδιού σε μια τέτοια δραστηριότητα, που το υποχρεώνει να υποστηρίξει τις απόψεις του μπροστά σε άλλους, το κάνει να αποκτήσει βαθμιαία εμπιστοσύνη στον εαυτό του και στις ιδέες του. Αλλά και η συνεργασία ενός παιδιού με συμμαθητές του, που βλέπουν τα πράγματα από διαφορετικές οπτικές γωνίες και έχουν πολλές διαφορετικές εμπειρίες και πολιτιστικό υπόβαθρο, το εξαναγκάζει να λάβει υπόψη του την ώρα που μιλάει και τις ανάγκες των ακροατών του. Έτσι, είναι επόμενο να μειωθεί ο εγωκεντρισμός του, αφού είναι υποχρεωμένο να συνυπολογίσει τις ιδέες των συνεργατών του.

Τέλος, η συμμετοχή σε συζήτηση καλλιεργεί όχι μόνο την ομιλία αλλά και την ακρόαση, αφού το παιδί, για να εκπληρώσει τον ρόλο του, θα πρέπει να ακούει προσεκτικά τις απόψεις των μελών της παρέας, για να μπορέσει να αντιδράσει κατάλληλα. Κι αυτό αποτελεί σημαντικό στοιχείο για μια επιτυχημένη συνεργασία. Συμπερασματικά, μπορούμε να πούμε ότι, συμμετέχοντας οι μαθητές σε ομάδες, όπου συζητείται ένα θέμα, αυξάνουν όχι μόνο τις ευκαιρίες να μιλούν, αλλά και τις δυνατότητες να επεξεργάζονται ποικίλα θέματα.

Κείμενο 2

Οι σκλάβοι στα δεσμά τους

Το παρακάτω απόσπασμα έχει αντληθεί από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Κωνσταντίνου Θεοτόκη, εκδόσεις Γράμματα, 1994

Εφορούσε η Ευλαλία ένα ψιλό πράσινο φόρεμα και με πλατιά μανίκια, που άφηνε να φαίνεται ο αλαβαστρένιος λαιμός της και το νέο της πρόσωπο έλαμπε, ενώ τα δάχτυλά της γλιστρούσαν πάνου στα φιλντισένια τάστα, πότε αργά, πότε γοργά, πότε σμίγοντας μαζί, πότε ανοίγοντας, γεννώντας έτσι τη ρυθμική αρμονία και κάπου κάπου ένα πετράδι εσπιθίριζε. [...]

-Πόσο είναι όμορφη αυτή η σονάτα! είπε ο Γιώργης ακούοντας ακόμα στ' αυτιά του όλες τες μελωδίες της.

-Πώς άρεσε και του Άλκη! είπε ντροπαλά η Ευλαλία, ταραγμένη ακόμη από τη συγκίνηση κι αντικρατώντας μ' ένα χαμόγελο έναν αναστεναγμό, που της ανασήκωνε το στήθος.

-Δε λησμονάς ακόμη; της είπε ο Γιώργης πικρά.

-Ακόμη! του αποκρίθηκε κι ακολούθησε μία μακρινή και θλιβερή σιωπή.

Έφερε στο νου της τα περασμένα. Πόσος καιρός είχε περάσει απ' όταν είχε παίξει αυτήν την ίδια σονάτα του Άλκη! Ήταν στο σπίτι του πατέρα της, εκεί που τώρα αυτή δεν ήταν πλια, γιατί ο γιατρός Αριστείδης Στεριώτης ήταν άντρας της, άντρας της αληθινά! Κι αυτή η ιδέα της θύμιζε τόσα πράγματα, που ήταν υποχρεωμένη να τα κάμει, που δεν ήθελε να τα κάμει... μία ολόκληρη ζωή ανυπόφερτης σκλαβιάς, που εβάραινε απάνου της, αλλά έπρεπε αδιάκοπα να παραδίνεται στον άντρα που δεν αγαπούσε, που δεν έμοιαζε με τον Άλκη, που δεν ήταν ο Άλκης. Αχ! της εφαινότουν τώρα πως εκείνος την είχε μάθει να νιώθει και να αισθάνεται τη γλώσσα εκείνης της μουσικής. Μία γλώσσα σαν άλλου κόσμου, που ανάγκη δεν είχε από λόγια κι ορισμένες έννοιες για να ξηγά τη ζωή, την αγάπη, τον πόθο, για να γεννά μέσα στην καρδιά το φόβο και το έλεος. Εσωμάτωνε η μουσική, σα σ' ένα όνειρο, την αρμονία της αγάπης, που έλειπε από τη ζωή της, τη δίψα ενού έρωτα, που ξεσκέπαζε της ζωής τα μυστήρια, το θλιβερόν πόνο, που εγινότουν μία άλλη θλίψη, ένα αναθύμημα παρμένο από τούτον τον κόσμο, που εσβηνότουν στον άλλον που τον εδημιουργούσε τ' όνειρο μιας απέραντης ευτυχίας!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιους από τους παρακάτω σκοπούς έχει ο συντάκτης του κειμένου 1, κατά τη γνώμη σου;

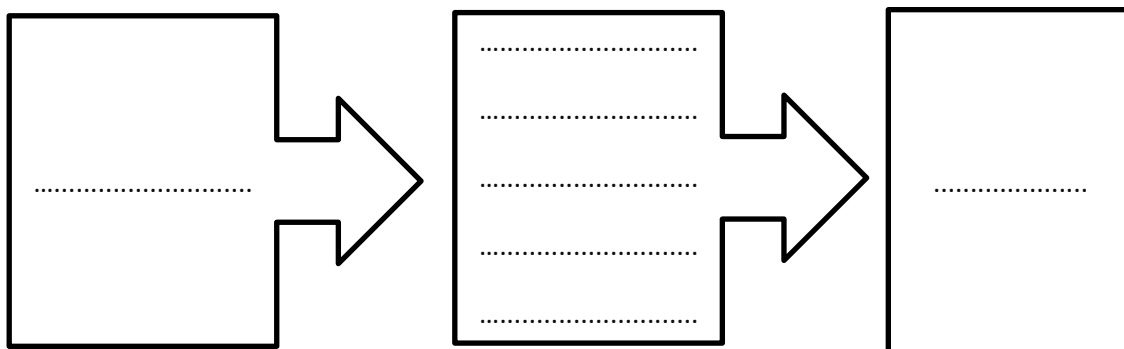
Ένας από τους σκοπούς του συντάκτη είναι...	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. να αναδείξει την αδυναμία των παιδιών να καταθέτουν ιδέες.		
2. να αναδείξει το πρόβλημα του ανταγωνισμού.		
3. να αναδείξει τα ατομικά οφέλη των ομαδικών δραστηριοτήτων στο σχολείο.		
4. να αναδείξει τα κοινωνικά οφέλη των ομαδικών δραστηριοτήτων στο σχολείο.		
5. Να αναδείξει τα οφέλη της συμμετοχής του μαθητή σε συζητήσεις.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις κατάλληλα τις παρακάτω φράσεις-σκέψεις από το κείμενο 1 στα σχήματα, ώστε να φαίνονται σωστά οι σχέσεις αιτίου-αποτελέσματος που έχουν μεταξύ τους.

1. τα παιδιά συνεργάζονται σε μια ομαδική δραστηριότητα
2. καλλιεργούν τον λόγο
3. αναπτύσσουν την κοινωνική δεξιότητα της συνεργασίας
4. (γίνονται) πολίτες που μπορούν να λειτουργήσουν ως μέλη μιας ομάδας στην κοινωνία
5. (το παιδί) να αποκτήσει βαθμιαία εμπιστοσύνη στον εαυτό του
6. να μειωθεί ο εγωκεντρισμός του
7. (η συμμετοχή σε συζήτηση) καλλιεργεί την ακρόαση

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Φαντάσου ότι πρέπει να μετατρέψεις το κείμενο 1 σε ομιλία προς τους συμμαθητές σου, σε σχολική εκδήλωση. Να μετασχηματίσεις στις παρακάτω φράσεις του το ρηματικό πρόσωπο στα ρήματα με τους τονισμένους χαρακτήρες, ώστε να ανταποκρίνεται το κείμενο σε αυτήν την περίπτωση επικοινωνίας (μονάδες 10). Να κάνεις και όποιες άλλες αλλαγές είναι απολύτως απαραίτητες, χωρίς να αλλοιώνεις το περιεχόμενο των φράσεων (μονάδες 5).

1. Καθώς τα παιδιά **συνεργάζονται** σε μια ομαδική δραστηριότητα...

2. Με αυτόν τον τρόπο δεν **καλλιεργούν** μόνο τον λόγο αλλά **αναπτύσσουν** παράλληλα την κοινωνική δεξιότητα της συνεργασίας.
3. Όπως είναι γνωστό, στο σχολείο οι μαθητές **αποκτούν** κυρίως την εμπειρία του ανταγωνισμού παρά της συνεργασίας...
4. Ωστόσο, μια σύγχρονη κοινωνία χρειάζεται πολίτες που **μπορούν να λειτουργήσουν** ως μέλη μιας ομάδας...
5. Η συμμετοχή του παιδιού σε μια τέτοια δραστηριότητα [...] το κάνει να **αποκτήσει** βαθμιαία εμπιστοσύνη στον εαυτό του και στις ιδέες του.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια συναισθήματα δημιουργούνται στην Ευλαλία στο Κείμενο 2, καθώς παίζει τη σονάτα στο πιάνο; Πώς τα ερμηνεύεις από την αφήγηση; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κωδικός θέματος: 15931

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ)

Α΄ ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

Κείμενο 1

Η ώρα των Zoomers

Το παρακάτω απόσπασμα αποτελεί διασκευή του άρθρου της Κορίνας Σαμάρκου, που δημοσιεύθηκε στην Καθημερινή στις 18/10/2021.

Υπήρχε ζωή και πριν από το Google; Για την Generation Z, πάντως, όχι. Τους λένε Zoomers, γενιά του Tik Tok¹ και είναι όσοι γεννήθηκαν από το 1996 έως το 2016. Για την ακρίβεια, λοιπόν, οι μεγαλύτεροι από αυτούς ήταν μόλις δύο ετών, όταν ο Λάρι Πέιτζ και ο Σεργκέι Μπριν ίδρυσαν την Google σε ένα γκαράζ του Μένλο Παρκ στην Καλιφόρνια. Γι' αυτό και οι Zoomers είναι γέννημα-θρέμμα του διαδικτύου, «ψηφιακοί ιθαγενείς» όπως χαρακτηρίζονται, αφού ο κόσμος πριν από την εποχή των «έξυπνων» κινητών τηλεφώνων είναι γι' αυτούς σαν να μην υπήρξε ποτέ.

Η γενιά Z θεωρεί την τεχνολογία αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης ζωής, προέκταση του εαυτού της. Γι' αυτό, άλλωστε, και το 58% από όσους ανήκουν σε αυτή τη γενιά δηλώνουν ότι δεν αντέχουν περισσότερες από τέσσερις ώρες χωρίς διαδίκτυο. Έρευνες έχουν δείξει ότι εννέα στους δέκα Zoomers θεωρούν αποδεκτό να χρησιμοποιούν το τηλέφωνό τους ακόμα και μέσα στο μπάνιο. Κάθε ένας από αυτούς θα περάσει σχεδόν έξι χρόνια της ζωής του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αφού αυτή η δραστηριότητα απορροφά περισσότερο χρόνο από ό,τι το φαγητό, το διάβασμα και η κοινωνικοποίηση μαζί. Σε μια γενιά που είναι πάντα σε σύνδεση στο διαδίκτυο, οι τέσσερις στους δέκα δεκαεξάρηδες παραδέχονται ότι προτιμούν να βρίσκονται με τους φίλους τους μέσω κάποιας συσκευής παρά από κοντά. Αλλά και όταν βρεθούν στον ίδιο χώρο, τουλάχιστον οι μισοί ομολογούν ότι αυτό που κάνουν είναι να κάθονται σιωπηλοί, καθώς ο καθένας κοιτάζει την οθόνη του κινητού του. Οι Zoomers περνούν τόσο πολύ χρόνο σκρολάροντας², ώστε αυτό επηρεάζει πλέον την ίδια τους τη φύση. Έχει διαπιστωθεί, για παράδειγμα, ότι οι φοιτητές της Ιατρικής σήμερα δυσκολεύονται με τα ράμματα, αφού δεν έχουν συνηθίσει

1 Tik Tok: δημοφιλές στους εφήβους μέσο κοινωνικής δικτύωσης.

2 σκρολάρω: μετακινώ προς τα πάνω ή προς τα κάτω μια σελίδα στην οθόνη για να δω το προηγούμενο ή επόμενο τμήμα του περιεχομένου της.

να χρησιμοποιούν τα χέρια τους στην καθημερινότητα, παρά κυρίως για να χειριστούν τη δισδιάστατη οθόνη.

Κείμενο 2

[Η Σοφία Νοταρά]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Γιώργου Θεοτοκά «Αργώ», πρώτος τόμος, εκδόσεις Εστία, Αθήνα. 1992.

Μια άλλη γυναίκα θα αφοσιωνότανε στα παιδιά της και θα εύρισκε εκεί μια παρηγοριά κ' ένα σκοπό της ζωής της. Μα η ανήσυχη φύση της Σοφίας δεν μπορούσε να ικανοποιηθεί μονάχα με τη μητρική αγάπη. Παρά την υποταγή της και την καρτερία της, δεν έσβησε ποτέ ολότελα μέσα της η λαχτάρα εκείνη μιας ανώτερης ιδανικής ζωής που κυβερνούσε την πρώτη νιότη της. Ο ρομαντισμός της, πεσμένος, κρυμμένος, της έτρωγε ακατάπαυστα τα σωθικά και μπορούσε να ξεσπάσει άγρια από τη μια στιγμή στην άλλη.

Το μυστήριο βάσταξε καμμιά δεκαριά χρόνια, ως ότου μια μέρα το ποτήρι ξεχείλισε. Η Σοφία ξαφνικά παράτησε τα παιδιά της, την κοινωνική της θέση, το όνομα και την περιουσία του αντρός της κ' έφυγε κρυφά με έναν Ιταλό τυχοδιώκτη, που έπαιζε βιολί στα εστιατόρια και λεγόταν Girolamo Senigaglia. Ο θεός ξέρει τι ζωή τράβηξε μ' αυτόν τον άνθρωπο, που υπήρξε ένας χυδαίος εκμεταλλευτής του ταλάντου της, της ομορφιάς της και της απελπισίας της. Ακούστηκε πως, μετά τον ευρωπαϊκό πόλεμο, καταλήξανε να κάνουνε μαζί μουσική στους συνοικιακούς κινηματογράφους της Λόντρας. Βγάζανε όπως –όπως ό,τι χρειαζότανε για να μην πεθάνουν από ασιτία. Μα ο Ιταλός μεθοκοπούσε, την έβριζε με τα πιο απαίσια λόγια, της τραβούσε τα μαλλιά, την έδερνε. Εκείνη του φιλούσε τα γόνατα και ξεφώνιζε μες στους λυγμούς της: «Σ' αγαπώ – σε λατρεύω – θέλω να πεθάνω για σένα...». Εξακολούθησαν να σέρνονται μερικά χρόνια, πειναλέοι και παθιασμένοι, από κινηματογράφο σε κινηματογράφο, κι από παλιόσπιτο σε παλιόσπιτο. Κανείς δεν ξέρει τι απόγιναν όταν οι ηχητικές ταινίες καταργήσανε τις ορχήστρες των κινηματογράφων και πέταξαν χιλιάδες μουσικάντηδες στους δρόμους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις, με βάση το κείμενο, ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμιά από τις παρακάτω διαπιστώσεις.

- Α. Η γενιά Z μεγάλωσε με Google, κοινωνικά δίκτυα και έξυπνα τηλέφωνα.
- Β. Η γενιά Z ασχολείται με τα ΜΚΔ σε βαθμό υπερβολικό.
- Γ. Η γενιά Z δεν κοινωνικοποιείται καθόλου.
- Δ. Η γενιά Z εμπλουτίζει τις κινητικές της δεξιότητες μέσα από το σκρολάρισμα.
- Ε. Η γενιά Z δυσκολεύεται να διαχειριστεί τον καταίγισμό των πληροφοριών που αντιμετωπίζει στο διαδίκτυο.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι η σωστή;

Η αναφορά στην Google στην αρχή του κειμένου:

- Α. Εισάγει γενικότερα στο θέμα του κειμένου, που είναι η Google.
- Β. Εισάγει ειδικά στο θέμα της πρώτης παραγράφου, που είναι η Google.
- Γ. Αποτελεί απλώς αφορμή για το θέμα, που αφορά περισσότερο τη σχέση των Zoomers με τα smartphone και τα ΜΚΔ.
- Δ. Δεν σχετίζεται με τα παρακάτω, απλώς είναι ένα εντυπωσιακό στοιχείο στη ζωή της γενιάς Z.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποια/ες διαφορά/-ές θα έβλεπες στην τελευταία περίοδο του κειμένου, αν αντί της φράσης «Έχει διαπιστωθεί ότι...» υπήρχε η φράση «Διαπιστώνω ότι...»;

Να δικαιολογήσεις σύντομα την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Η Σοφία Νοταρά, πρωταγωνίστρια του αποσπάσματος, διαλέγει, κατά τα λεγόμενα του συγγραφέα, να ζήσει μια ζωή επεισοδιακή και εξαθλιωμένη. Να χαρακτηρίσεις την προσωπικότητα της ηρώιδας στηριζόμενος/-η σε συγκεκριμένα χωρία του κειμένου.

Κείμενο 1

[Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος]

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από το βιβλίο του καθηγητή Γλωσσολογίας στο τμήμα Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών Αργύρη Αρχάκη «Γλωσσική Διδασκαλία και Σύσταση των Κειμένων». (εκδ. Πατάκης, 2009).

Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος είναι δύο ισότιμες, αλλά λειτουργικά διαφορετικές, μορφές λόγου, που εξυπηρετούν διαφορετικές επικοινωνιακές ανάγκες. Οι διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου σε γενικές γραμμές οφείλονται στις διαφορετικές συνθήκες παραγωγής τους.[...]

Ο προφορικός είναι κυρίως λόγος **απροσχεδιαστος**, επειδή, πολύ συχνά διαμορφώνεται τη στιγμή που εκφωνείται υπό την πίεση του χρόνου και του ακροατή. Γι' αυτό τον λόγο εμφανίζει συχνά συντακτικά ατελείς και **ανολοκλήρωτες** προτάσεις. Αντίθετα, ο γραπτός λόγος είναι κυρίως λόγος προσχεδιασμένος, αφού ο συγγραφέας του έχει συνήθως μεγαλύτερη άνεση χρόνου, ώστε από πριν να σκεφτεί και να οργανώσει το γραπτό του, να το ελέγξει, να το διορθώσει και, αν χρειαστεί, να το ξαναγράψει. Γι' αυτό ο γραπτός λόγος εμφανίζει συνήθως ολοκληρωμένες συντακτικά προτάσεις.

Μια άλλη διαφορά μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου εντοπίζεται στη δυνατότητα επαφής μεταξύ πομπού και δέκτη. Στον προφορικό συνομιλιακό λόγο το κείμενο, την ίδια στιγμή που παράγεται από τον πομπό, προσλαμβάνεται από τον δέκτη, ο οποίος συχνά είναι παρών στον ίδιο χώρο, ενώ σε αντίθετη περίπτωση μπορεί να υπάρχει ακουστική και οπτική επαφή μαζί του, όπως στις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις ή στη ζωντανή επικοινωνία μέσω σύνδεσης. Σε κάθε περίπτωση, ο δέκτης έχει τη δυνατότητα να απαντήσει ή να αντιδράσει στα **λεγόμενα** του συνομιλητή του. Αντίθετα, στον γραπτό λόγο ο συγγραφέας δεν έχει άμεση επαφή με τους αναγνώστες του, απευθύνεται σε δέκτες απόντες, οι οποίοι θα προσλάβουν το κείμενό του ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα και μόνο τότε θα μπορούν να αντιδράσουν στα γραφόμενά του.

Η μέχρι τώρα συζήτηση για τα λειτουργικά και γλωσσικά γνωρίσματα του προφορικού και του γραπτού λόγου αποτυπώνει περισσότερο τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους. Δεν πρέπει όμως να διαφεύγει της προσοχής μας ότι ορισμένες φορές τα χαρακτηριστικά αυτά συναντώνται **αναμεμιγμένα** κατά την προφορική ή γραπτή παραγωγή διαφόρων ειδών λόγου. Έτσι, π.χ. μια διάλεξη, αν και **εκφέρεται** προφορικά,

www.paidai.net.com

βασίζεται σε προσχεδιασμένο και συνήθως αναλυτικό κείμενο, ενώ η επαφή του ομιλητή με τους αποδέκτες του είναι περιορισμένη και έμμεση. Αντίθετα, το κείμενο μιας επιστολής σε φιλικό πρόσωπο μπορεί να μην είναι σε μεγάλο βαθμό προσχεδιασμένο, να περιέχει γνωστά θέματα και επιπλέον πολλές εκφράσεις του προφορικού λόγου («και που λες», «να σου πω», «άκου να δεις»). Κατά συνέπεια οι δύο μορφές λόγου είναι προτιμότερο να μην προσεγγίζονται μονοδιάστατα αλλά πολυδιάστατα.

Κείμενο 2

Η Αγγέλικα (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Αργύρη Εφταλιώτη «Η Αγγέλικα», Νησιώτικες Ιστορίες, Εκδοτικός Οίκος Φέξη, Αθήνα, 1911.

Έγινε μεγάλη ταραχή σαν πρωτοφάνηκε στο χωριό η Αγγέλικα. Συνηθισμένος ο κόσμος από τις ντροπαλές και συμμαζεμένες χωριατοπούλες, βλέπει άξαφνα μέσα στο χωριό μια κοπέλα, που τους φάνηκε σα θεά. Πρώτο, που ήταν κάτασπρη σα να μην την είδε ήλιος ποτές, δεύτερο, πρόσχαρη, γελαζόμενη και ζωηρή, που τους τρέλαινε σα γελούσε και τους έδειχτε τα μεγάλα της τα δόντια. Τρίτο, που δε φορούσε χωριάτικα, μόνο της χώρας φορέματα. Μα τι πρώτο, και τι δεύτερο, και τι δέκατο. Ήτανε να τηνε βλέπεις και να μη χορταίνεις.

Επανάσταση έφερε στο χωριό η Αγγέλικα. Οι καλοί χωριανοί δεν το λογάριαζαν τέτοιο κακό. Ο σκοπός τους ήταν αθώος. Αυτοί ζητούσανε μια καλή δασκάλισσα, να μάθει τα κορίτσια τους γράμματα. Γράφουνε λοιπό στη χώρα, και σε λιγάκι έρχεται η Αγγέλικα. [...]

Μήτε δω δε σταμάτησε το κακό. Η Αγγέλικα, καθώς είπαμε, ήτανε ζωηρή και μιλητική. Άρχισε λοιπό σιγά σιγά να ψαλιδίζει και της χωριατοπούλας η γλώσσα, κι ας ήταν και κανένας ξένος μπροστά της. Καμιά φορά έλεγε και κατιτίς αδιάντροπο του πατέρα της. Οι προεστοί κι οι εφόροι ήταν καλοί πατριώτες κι ήθελαν την πρόοδο του χωριού. Η νοικοκυροσύνη τους όμως ήταν κι από τον πατριωτισμό μεγαλύτερη, και κάθε φορά που έπαιζαν τα κομπολόγια τους στο καφενεδάκι τους συλλογιούνταν πώς να τη συμμαζέψουνε λιγάκι αυτήν τη δασκάλισσα.

Να τη διώξουνε δεν ταίριαζε. Μια δασκάλισσα έπρεπε να 'χουν. Ποιος ξέρει αν δεν τους ήρχονταν και χειρότερη.

—Εγώ τονε βρήκα τον τρόπο, τους λέει μια μέρα ένας τους – Σπανό τον έλεγαν, αν και δεν ήτανε σπανός. Να την παντρέψουμε τη δασκάλισσα. Θα νοικοκυρευτεί και θα συχάσει κι αυτή και μεις.

—Πού να την παντρέψεις! Δεν άκουσες τι έλεγε τις προάλλες, της κόρης μου, πως είναι ντροπής να την παντρεύουν οι γονιοί της και να μη διαλέγει απατή της το παλικάρι της!

—Άι, την αφήνουμε λοιπόν και τον εδιαλέγει απατή της. Λίγο τερτίπι κι έγινε η δουλειά. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο κείμενο 1, η σύγκριση ανάμεσα στον προφορικό και τον γραπτό λόγο:

	Σωστό	Λάθος
A. Είναι τρόπος ανάπτυξης του κειμένου.		
B. Είναι το θέμα του κειμένου.		
Γ. Γίνεται για να αναδειχτεί η αξία ειδικά του προφορικού λόγου.		
Δ. Γίνεται για να αναδειχτεί η αξία ειδικά του γραπτού λόγου.		
E. Γίνεται για να αποδειχθεί πως είναι ανταγωνιστικά μεταξύ τους είδη.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις τις παρακάτω περιόδους στον πίνακα, ώστε να σχηματίζουν συλλογισμό:

1. Ο προφορικός και ο γραπτός λόγος είναι δύο ισότιμες, αλλά λειτουργικά διαφορετικές, μορφές λόγου.
2. Ο προφορικός είναι κυρίως λόγος απροσχεδίαστος, επειδή, πολύ συχνά διαμορφώνεται τη στιγμή που εκφωνείται υπό την πίεση του χρόνου και του ακροατή.
3. Μια διαφορά μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου εντοπίζεται στη δυνατότητα επαφής μεταξύ πομπού και δέκτη.

Προκείμενες	Συμπέρασμα

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντικαταστήσεις με συνώνυμες λέξεις τις παρακάτω λέξεις που υπάρχουν (υπογραμμισμένες) στο κείμενο, έτσι ώστε να απλοποιηθεί ο λόγος:

1. απροσχεδίαστος
2. ανολοκλήρωτες
3. λεγόμενα
4. αναμειγμένα
5. εκφέρεται

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις (σε 120-150 λέξεις) την αντίδραση των χωρικών μετά την έλευση της Αγγέλικας και την σταδιακή αποκάλυψη του χαρακτήρα της (μονάδες 10) και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την επιθυμία των προεστών να την παντρέψουν (μονάδες 5).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Κοινωνικά δίκτυα

Το κείμενο είναι χρονογράφημα τού Κοσμά Βίδου και έχει δημοσιευτεί στο ΒΗΜΑ στις 1.9.2015.

«Έχουμε κι – πώς του λέτι; – Γουί Φι» είπε ο ηλικιωμένος ιδιοκτήτης τών ενοικιαζόμενων δωματίων. «Ιπειδή όμους δεν τα ξέρου αυτά, τουν κωδικό θα τουν βρείτι γραμμένου ‘κεί δα». Ακριβώς επειδή διέθετε «Γουί Φι» τον είχαμε επιλέξει. Εξάρτηση από την τεχνολογία; Θα το έλεγα δώρο τής τεχνολογίας. Με το WiFi, την ασύρματη σύνδεση στο Διαδίκτυο, έχω την πληροφορία όταν τη θέλω, «ταξιδεύω» ακόμα και αν παραμένω ακίνητος, ψυχαγωγούμαι, επικοινωνώ. Τσεκάρουμε λοιπόν αν το «Γουί Φι» τού παππού είχε σήμα καμπάνα (την έχω πάθει πολλάκις, επιλέγοντας ξενοδοχεία που υπόσχονται Internet αλλά αποκρύπτουν επιμελώς ότι η ταχύτητα σύνδεσης είναι τόσο χαμηλή ώστε δεν υπάρχει περίπτωση να μπεις) και ξεκινήσαμε για μια πρώτη βόλτα.

Στάση στη μοναδική καφετέρια για παγωτό. Στα γύρω τραπέζια δεκάδες παιδιά, μόνα τους ή σε παρέες, βυθισμένα σε κομπιούτερ και tablets. Εξω οι γονείς τους και οι γονείς των γονιών τους βόλταραν. Μέσα, τα νιάτα του χωριού ζούσαν σε μια δική τους, παράλληλη πραγματικότητα, η οποία δεν διασταυρωνόταν με την πραγματικότητα των δικών τους. Έβγαλα και εγώ την ταμπλέτα μου, ζήτησα τον κωδικό τού WiFi.

Κοίταξα προς το παράθυρο: η ορεινή φύση με καλούσε να βγω. Κοίταξα την οθόνη μου: κάτι πολύχρωμα πλασματάκια με καλούσαν να τα πετύχω με ένα μπαλόνι γεμάτο νερό. Βόλτα ή παιχνίδι; Ιδού η απορία. «Ντροπή», είπαμε, «για να ξεφύγουμε από τα κομπιούτερ ήρθαμε!». Βγήκαμε. Σκέφτομαι τώρα ότι ίσως να είμαστε η τελευταία γενιά που μας απασχολούν τέτοια διλήμματα. Ότι ζούμε μια μοναδική τεχνολογική επανάσταση που μπορεί να μας αλλάξει εντελώς. Αυτό με τρομάζει. Η πρόοδος όμως δεν πρέπει να με τρομάζει. Πρέπει;

ΥΓ.: Η διαφορά είναι πως εμείς που μεγαλώσαμε χωρίς WiFi και που η καθημερινότητά μας δεν αποτυπωνόταν καρέ-καρέ σε κοινωνικά δίκτυα, διατηρούμε (ίσως) ακόμα τις άμυνές

μας απέναντί τους. Εν αντιθέσει με τα σημερινά παιδιά, διαθέτουμε τον τρόπο να αποδράσουμε, έστω προσωρινά, από τον ψηφιακό μας εγκλεισμό...

Κείμενο 2

Σουλιώτης και Αρβανίτης

Το διήγημα είναι από το βιβλίο του Γιάννη Βλαχογιάννη «Μεγάλα Χρόνια: Τα παληκάρια τα παλιά», Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα.

Στο Μεσολόγγι, το πικρό, που πολέμαγε νύχτα και μέρα, από τους πρώτους πούτρεξε βοήθειά του με τον Καραϊσκάκη, ήταν ο Κίτσος ο Τζαβέλας. Όταν αποφασίσανε να πατήσουν το στρατόπεδο τού Κιουταχή, κάθε παληκάρι συνεριζότανε¹ το γείτονά του στην παληκαριά. Έτσι κι ο Κίτσος είχε έναν αντίμαχο αχώριστον από κοντά του² είχε τον Κιτσάκη, τ' όμορφο το Σουλιωτόπουλο, αγόρι δεκαέξι χρονών, πρωτοξαδέρφι από τη γενιά του. Για τον Κιτσάκη παιγνίδι ήταν ο πόλεμος. Χαρές μονάχα και γλυκειές λαχτάρες εύρισκε σ' αυτόν. Ήταν αγνό το παληκάρι, κ' ήταν άμαθο. Κ' ήτανε γραμμένο να χαθή από την αποκοτιά³ του, που περνούσε κάθε σύνορο, και έφτανε την αψηφησιά⁴ τη θεία⁵ τού χαρομαγεμένου.

Μές το πολεμικό το μάνισμά⁶ του, τραβώντας ίσα στον οχτρό τη νύχτα εκείνη, βρέθηκε ολομόναχος όξω από το τσαντίρι⁷ τού βεζίρη, ανάμεσα στους Αρβανίτες, που τον είχανε τρομάξει. Τότε ξύπνησε. Σαν πεινασμένα αγρίμια τον τριγύρισαν αυτοί. Και γελούσαν άσκημα. Μα η ομορφιά κ' η τρέλλα του έκοβε κάθε ορμή τους. Τα καριοφίλια⁸ γυρισμένα απάνω του σωπαίνανε.

- Δεν είσαι συ του Ζυγούρη Τζαβέλα το παιδί; Ρώτησε ο καπετάνος⁸ τους θαμάζοντάς τον.
- Πολεμάτε, εγώ είμαι! Είπ' ο Κιτσάκης, έτοιμος στο θάνατο.

¹ ανταγωνιζόταν

² τολμηρή, ριψοκίνδυνη ενέργεια

³ αδιαφορία και περιφρόνηση

⁴ θεική

⁵ τρέλα, μανία

⁶ Η σκηνή, το κατάλυμα

⁷ όπλα της εποχής πριν και κατά την ελληνική επανάσταση

⁸ αρχηγός

- Ήτανε παληκάρι, ωρέ παιδί, μα εσύ θα τον περάσης... Κάποτε με γλύτωσε απ' το θάνατο' σύρε, γύρισε στη μάννα σου!

Ο Κιτσάκης όμως άναψε. Τόχε ντροπή να τού θυμάν⁹ τη μάννα του τέτοια στιγμή.

- Χτυπάτε, θα χτυπήσω! Είπε. Και 'τοιμάστηκε.
- Σύρε! Είπε ο Αρβανίτης.

Ανοίξαν τόπο να περάση. Κι έφυγε ο Κιτσάκης ντροπιασμένος. Ποτέ δεν πίστευε πως θάχε γι' αυτόν ο πόλεμος τέτοιο άξαφνο φαρμάκι. Αρβανίτης να τού χαρίση τη ζωή...

Δεν είχε ξεμακρύνει πολύ, κι ένα τουφέκι ακούστηκε. Κ' έπεσε σκοτωμένο το παληκαρόπουλο.

Μανισμένος¹⁰ ο καπετάνος ο Αρβανίτης τράβηξε το σπαθί, κι άρπαξε από τα μαλλιά τον άπιστο πούχε ρίξει.

- Γιατί τόκαμες; Άγριος τονέ ρώτησε.
- Έχασα κ' εγώ τον αδερφό μου...
- Πότε, κι' από ποιον;
- Στην Άμπλιανη¹¹... απ' τον ξάδερφό του, τον Κίτσο τον Τζαβέλα.

Με λύπη έβαλε ο Αρβανίτης το σπαθί στη θήκη.

⁹ Θυμίζουν (ιδιωματισμός)

¹⁰ Έξω φρενών, οργισμένος

¹¹ Πριν την Επανάσταση του 1821, η Άμπλιανη ήταν ο μεγαλύτερος οικισμός της Ευρυτανίας μετά το Καρπενήσι..

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιους από τους παρακάτω αναγνωρίζεις ως σκοπούς του κειμένου 1; Να απαντήσεις συμπληρώνοντας τον παρακάτω πίνακα:

	ΝΑ Ι	ΟΧΙ
Α. Να δείξει πόσο πίσω είναι οι άνθρωποι στα χωριά.		
Β. Να απορρίψει την τεχνολογία έναντι μιας πιο φυσικής ζωής.		
Γ. Να επικρίνει τα σημερινά παιδιά ως εξαρτημένα από την τεχνολογία.		
Δ. Να συγκρίνει την γενιά του με τα σημερινά παιδιά.		
Ε. Να δείξει ότι η τεχνολογία μάς αποκόπτει αναγκαστικά από τη φύση.		
ΣΤ. Να προβληματίσει σχετικά με την ισορροπία μεταξύ πραγματικής και εικονικής ζωής.		
Ζ. Να εκφράσει μια ανησυχία για τα σημερινά παιδιά.		
Η. Να δείξει ότι η γενιά του δεν κινδυνεύει να εξαρτηθεί από την τεχνολογία.		
Θ. Να δείξει πόσο ωραία είναι η ορεινή Ελλάδα.		
Ι. Να αποδείξει ότι η ζωή ήταν γενικά καλύτερη στο παρελθόν		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις με μία λέξη τη νοηματική σχέση που βλέπεις σε κάθε ζεύγος φράσεων στην πρώτη στήλη του παρακάτω πίνακα και να αντιστοιχίσεις κάθε πληροφορία της τελευταίας στήλης με ένα ζεύγος από την πρώτη στήλη. Να περιγράψεις με συντομία την σκοπιμότητα αυτής της νοηματικής σχέσης που παρατηρείται σταθερά μέσα στο κείμενο 1.

Στα ζεύγη εκφράσεων	η νοηματική σχέση είναι	Ανάμεσα
«Γουί Φι – WiFi» (1 ^η παράγρ.)		σε δραστηριότητα και σε στατικό παιχνίδι
«δική τους, παράλληλη πραγματικότητα – πραγματικότητα των δικών τους» (2 ^η παράγρ.)		σε διαφορετικές γενιές
«Κοίταξα προς το παράθυρο – Κοίταξα την οθόνη μου» (3 ^η παράγρ.)		σε εικονική πραγματικότητα και σε πραγματική ζωή
«εμείς – τα σημερινά παιδιά» (4 ^η παράγρ.)		σε παραδοσιακό τρόπο ζωής και σε τεχνολογία

Μονάδες 10**3° υποερώτημα (μονάδες 15)**

«Η πρόοδος όμως δεν πρέπει να με τρομάζει. Πρέπει;» Να μετασχηματίσεις το απόσπασμα έτσι ώστε η ερώτηση να προηγείται της άλλης πρότασης, κάνοντας και τις προσαρμογές που θα χρειαστούν (μονάδες 8). Υποδηλώνει κάτι διαφορετικό το μετασχηματισμένο απόσπασμα (μονάδες 7); Να εξηγήσεις σύντομα την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια ηρωικά χαρακτηριστικά αποδίδει ο αφηγητής στο πρόσωπο τού Κιτσάκη; Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σου προκαλεί η θυσία του, δεδομένου ότι βρισκόταν περίπου στην ίδια ηλικία με αυτή που βρίσκεσαι εσύ σήμερα; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Τα δύο πρόσωπα του ηλικιακού ρατσισμού

Το παρακάτω κείμενο είναι άρθρο της Ελένης Στάμου, πεζογράφου και ψυχολόγου. Δημοσιεύτηκε στις 17.12.2019 στον ιστότοπο <https://www.athensvoice.gr>.

Ο ηλικιακός ρατσισμός είναι η συστηματική δημιουργία στερεοτύπων και η εδραίωση προκαταλήψεων που οδηγούν σε διαχωρισμό κάποιων ατόμων από τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας και τον αποκλεισμό τους από σημαντικές δραστηριότητες, με μοναδικό κριτήριο την ηλικία τους.

Πρόκειται συχνά για ένα σύνολο υπόρρητων¹ ιδεοληψιών², που εισχωρούν ποικιλοτρόπως στον καθημερινό μας τρόπο σκέψης και έκφρασης, χρωματίζοντας την επικοινωνία μας με τους άλλους. Ευπώλητα βιβλία, δημοφιλείς ταινίες, η τηλεοπτική διαφήμιση, το καθημερινό λεξιλόγιο, πολλές θεσμικές αποφάσεις βρίθουν³ παραδειγμάτων του ηλικιακού ρατσισμού, που συχνά δεν τον αντιλαμβανόμαστε ως τέτοιο. Δυστυχώς, πολύ συχνά θεωρούμε τις συναφείς αντιλήψεις και πρακτικές ως κάτι απόλυτα φυσιολογικό. [...]

Φυσικός είναι και ο φόβος μας για τα γηρατειά, που δεν μας επιτρέπει πάντα να συνειδητοποιήσουμε ότι μπορεί η βιολογική ωρίμανση, μετά από κάποιο ηλικιακό όριο, να είναι εκφυλιστική, η ψυχική ωρίμανση, όμως, έχει πλήθος θετικών γνωρισμάτων, όπως την πρακτική σοφία, τη βελτίωση της κριτικής μας ικανότητας, τη δυνατότητα να προσεγγίζουμε ένα ζήτημα από διαφορετικές σκοπιές και να λαμβάνουμε εύστοχες αποφάσεις. Για αυτούς τους λόγους και μόνο ίσως θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι η τρίτη ηλικία μπορεί, ως προς ορισμένες απόψεις, να είναι σίγουρα λειτουργική, αν όχι και αναπτυξιακή.

Σε αντίθεση με ό, τι ίσως νομίζουμε, ο ηλικιακός ρατσισμός έχει οξυνθεί στις μέρες μας λόγω της εντυπωσιακής αύξησης μεθόδων τεχνικής παράτασης της νεότητας. Αυτή η αρνητική εξέλιξη αποτυπώνεται στο ότι η διαφήμιση, η πλαστική

¹υπόρρητος: αυτός που δε λέγεται ευθέως, αλλά αφήνεται να εννοηθεί, ο δύσκολα εντοπίσιμος

²ιδεοληψίες: εμμονές, ψυχαναγκασμοί, εμφάνιση επίμονων ιδεών και συναισθημάτων

³βρίθουν: είναι γεμάτες

χειρουργική, η φαρμακολογία κι η βιομηχανία του θεάματος, εκμεταλλευόμενες την αγωνία του σύγχρονου ανθρώπου, δίνουν συχνά την εντύπωση ότι μπορούμε να αναβάλουμε τη γήρανση επ' αόριστον. Η τεχνική επεξεργασία των φωτογραφιών, το μακιγιάζ, οι πλαστικές επεμβάσεις προβάλλουν το ιδεώδες της αιώνιας νεότητας και την ψευδαίσθηση ότι το ίδιο το άτομο ελέγχει σε μεγάλο βαθμό τη διαδικασία της γήρανσης. Αυτή η ψευδής αίσθηση έχει ως συνέπεια όποιος δεν δείχνει αιώνια έφηβος, να θεωρείται ότι έχει κάποιο πρόβλημα, για το οποίο του αξίζει κάθε δυνατή μομφή⁴.

Τέλος, είναι σημαντικό να συνειδητοποιήσουμε ότι, λόγω του άγχους μας για τα γηρατειά και εξαιτίας της δυσκολίας μας να αποδεχθούμε την ηλικιακή διαφορετικότητα, τις τελευταίες δεκαετίες τα όρια ανάμεσα στα στάδια του βίου συγχέονται και όλα τείνουν προς την εξομοίωση των γενεών. Το αποτέλεσμα είναι πως, αντί να έχουμε μια θετική σχέση με το οποίο ηλικιακό στάδιο βρίσκεται ο καθένας μας, προσπαθούμε διαρκώς να προβάλλουμε μια διαφορετική πραγματικότητα. Δεν είναι σαφές αν πρόκειται για «απάτη» ή αυταπάτη, καθώς το μεγαλύτερο θύμα του ηλικιακού ρατσισμού ίσως να είναι τελικά ο ίδιος μας ο εαυτός.

Κείμενο 2

Κονιάκ μηδέν αστέρων

Το παρακάτω ποίημα είναι της Κικής Δημουλά, από τη συλλογή «Ποιήματα», εκδόσεις Ίκαρος, 1998.

Χαμένα πάνε εντελώς τα λόγια των δακρύων.

Όταν μιλάει η αταξία η τάξη να σωπαίνει

—έχει μεγάλη πείρα ο χαμός.

Τώρα πρέπει να σταθούμε στο πλευρό

του ανώφελου.

Σιγά σιγά να ξαναβρεί το λέγειν της η μνήμη

να δίνει ωραίες συμβουλές μακροζωίας

σε ό,τι έχει πεθάνει.

⁴μομφή: η κατηγορία

Ας σταθούμε στο πλευρό ετούτης της μικρής
φωτογραφίας
που είναι ακόμα στον ανθό του μέλλοντός της:
νέοι ανώφελα λιγάκι αγκαλιασμένοι
ενώπιον ανωνύμως ευθυμούσης παραλίας.
Ναύπλιο Εύβοια Σκόπελος;
Θα πεις
και πού δεν ήταν τότε θάλασσα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι τα δύο πρόσωπα του ηλικιακού ρατσισμού που περιγράφει ο τίτλος του κειμένου 1; Να επιλέξεις δύο από τις παρακάτω απαντήσεις ως ορθές, σύμφωνα με το κείμενο.

- A. Ο φόβος μας για τα γηρατειά
- B. Ο αποκλεισμός και η υποτίμηση όσων δεν δείχνουν νέοι
- Γ. Το άγχος μας για τα γηρατειά
- Δ. Η σύγχυση ανάμεσα στα στάδια του βίου
- E. Η εξομοίωση των γενεών
- ΣΤ. Η αυταπάτη ότι μπορούμε να μη γεράσουμε ποτέ.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις στη σωστή στήλη του πίνακα που ακολουθεί τις παρακάτω πληροφορίες από την 4^η παράγραφο («Σε αντίθεση ... κάθε δυνατή μομφή») του κειμένου 1:

1. Αυτή η ψευδής αίσθηση έχει ως συνέπεια όποιος δεν δείχνει αιώνια έφηβος, να θεωρείται ότι έχει κάποιο πρόβλημα
2. η διαφήμιση, η πλαστική χειρουργική, η φαρμακολογία κι η βιομηχανία του θεάματος δίνουν συχνά την εντύπωση ότι μπορούμε να αναβάλουμε τη γήρανση επ' αόριστον.
3. Η τεχνική επεξεργασία των φωτογραφιών, το μακιγιάζ, οι πλαστικές επεμβάσεις προβάλλουν το ιδεώδες της αιώνιας νεότητας
4. ο ηλικιακός ρατσισμός έχει οξυνθεί στις μέρες μας

Θέση	Τεκμηρίωση	Ολοκλήρωση-επαναδιατύπωση θέσης

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Όπως αναφέρεται στο εισαγωγικό σημείωμα του κειμένου 1, η συντάκτρια είναι πεζογράφος και ψυχολόγος. Ποια από τις δύο αυτές ιδιότητες φαίνεται περισσότερο στο κείμενο (μονάδες 5); Να υποστηρίξεις την επιλογή σου με βάση δύο χαρακτηριστικά του κειμένου 1 (μονάδες 10)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε 100-150 λέξεις να εκθέσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου (μονάδες 10). Πιστεύεις ότι οι ηλικιωμένοι, στην εποχή μας, αντιμετωπίζουν με τρόπο ανάλογο με του ποιητικού υποκειμένου τη φυσική τους γήρανση (μονάδες 5);

Κείμενο 1

[Γονείς και έφηβοι: Μια διαρκής σύγκρουση]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από τη συνέντευξη του J. K. Freud, ψυχαναλυτή. Η συνέντευξη δόθηκε στη Δάφνη Σκαλιώνη και αναρτήθηκε στον ιστότοπο <https://book.ert.gr> στις 17 Δεκεμβρίου 2018.

Είναι απαραίτητο οι έφηβοι να συγκρούονται με τους γονείς τους και οι γονείς να συγκρούονται με τους εφήβους. Πρέπει να τους βάζουν όρια και να μην είναι «φίλοι» τους. Είναι βασικό οι γονείς να θέτουν όρια και οι έφηβοι να έχουν έναν γονιό με τον οποίο να μπορούν να συγκρουστούν. Το πρόβλημα της σύγχρονης κοινωνίας είναι η έλλειψη επικοινωνίας με τους γονείς. Επικοινωνούν ελάχιστα με τα παιδιά τους και οι έφηβοι πλέον είναι υπερβολικά μόνοι τους. Δεν έχουν κάποιον με τον οποίον να συγκρουστούν. Έτσι, νιώθουν παραμελημένοι και εγκαταλειμμένοι. Οι αυταρχικοί γονείς του παρελθόντος έχουν δώσει τη θέση τους σε γονείς πολύ ανεκτικούς.

Αυτό δημιουργεί γενιές νέων υπερβολικά παραμελημένων. Έτσι, οι νέοι καταφεύγουν σ' έναν μηχανισμό άμυνας και γίνονται επιθετικοί απέναντι στους γονείς που δεν τους προσέχουν. Οδηγούνται στο να γίνονται τυραννικοί ως άμυνα απέναντι στην αγωνία τους και τη μοναξιά τους. Έτσι είναι οι σύγχρονοι έφηβοι: παιδιά που βιώνουν τρομακτική εγκατάλειψη.

Χωρίς όρια τα παιδιά νιώθουν εγκαταλειμμένα. Αν και οι έφηβοι νομίζουν ότι λαχταρούν την απόλυτη ελευθερία, τελικά βιώνουν το απόλυτο χάος. Ένα παιδί που έχει απέναντί του έναν ενήλικα που θα του ορίσει μια ορισμένη ώρα, για να γυρίσει στο σπίτι ή που θα του πει «Κάνε τα μαθήματά σου!», καταλαβαίνει ότι ο ενήλικας νοιάζεται γι' αυτό. Έτσι, όταν τα σύγχρονα παιδιά και έφηβοι δεν έχουν απέναντί τους ενήλικες που νοιάζονται γι' αυτούς, νιώθουν πραγματικά εγκαταλειμμένοι. Νιώθουν αγωνία. Έχω πει ότι τον τελευταίο καιρό βλέπουμε γονείς που είναι οι ίδιοι αρκετά έφηβοι. Είναι όλοι μικροί στο σπίτι. Δεν υπάρχει κανένας ενήλικας να θέτει κανόνες. Κι αυτό προκαλεί μεγάλο άγχος. Είναι πολύ δύσκολο να είσαι γονιός. Είναι μια πρόκληση, μια πραγματική πρόκληση.[...]

Οι μεγάλες συγκρούσεις μεταξύ γονιών και παιδιών πολύ συχνά αφορούν τη διαχείριση του χρόνου. Οι έφηβοι έχουν μια πολύ ιδιαίτερη σχέση με τον χρόνο. Λένε, «Πρέπει να φύγω γρήγορα» και περνούν ώρες μπροστά απ' τον καθρέπτη. Έχουν επίσης μια ορισμένη σχέση με την αυτοεικόνα τους. Οι έφηβοι χρειάζονται «άδεια», για να κατοικήσουν το νέο τους σώμα. Θέλουν να

οικειοποιηθούν το σώμα τους, που άλλαξε. Έτσι, οι έφηβοι κάνουν πέρσινγκ¹ ή τατουάζ ή σύμβολα ταυτότητας. Πολλές φορές οι γονείς αντιδρούν. «Πώς το έκανες αυτό;» Πολλά παιδιά μου λένε «Έκανα τατουάζ... αλλά δεν θέλω να το δει ο πατέρας μου». Τελικά, λαμβάνει χώρα ένα παιχνίδι εξαπάτησης, για να μην αποκαλυφθεί η πράξη. Γενικά, όλα έχουν να κάνουν με το σώμα. Τα ρούχα που φοράνε... τα αξεσουάρ που φοράνε...

[...] Όλοι φοβόμαστε το καινούργιο. Είναι κάτι πολύ ανθρώπινο. Εμείς που δεν είμαστε παιδιά της ψηφιακής εποχής, νιώθουμε φόβο. Τα παιδιά μας είναι παιδιά της ψηφιακής εποχής και συνδέονται με τα μέσα αυτά με άλλον τρόπο. Το μόνο που πρέπει να κάνουμε είναι να προσπαθήσουμε να καταλάβουμε τι ακριβώς κάνουν και να επικοινωνήσουμε μαζί τους. Πρέπει να ψάξουμε όμως με τι άλλο μπορούν να συνδεθούν. Πρέπει να μιλάμε με τα παιδιά, για να συνδέονται με άλλα πράγματα. Ξέρουμε ότι είναι πολύ ελκυστική η σύνδεση που προσφέρει το Ίντερνετ και τα μέσα γενικά. Ξέρουμε τους κινδύνους τους. Όμως, πρέπει να μιλάμε με τα παιδιά, με τους εφήβους, έτσι ώστε να ανοίξουν άλλα κανάλια σύνδεσης.[...]

Κείμενο 2

Εφηβεία

Το παρακάτω ποίημα είναι του Ηλία Σιμόπουλου (1913-2015), ποιητή με πολύχρονη παρουσία στα ελληνικά γράμματα. Αντλήθηκε από την ιστοσελίδα http://filologikes.maties.blogspot.com/2016/08/blog-post_16.html

Τι όμορφο που ήτανε
το παραμύθι της άνοιξης
τα κυριακάτικα πρωινά
με τις καμπάνες του 'Αη-Σπυρίδωνα
σα μιαν εξαίσια μουσική συναυλία –
όταν ανεβαίναμε
τα μαρμάρινα σκαλοπάτια
όταν κατεβαίναμε
τους κήπους με τις τριανταφυλλιές
όταν δεν υπήρχε χτες
ούτε σήμερα
ούτε αύριο
παρά μονάχα τα ηλιοκαμένα μας σώματα
με τα πλατιά στέρνα, τα γερά μπράτσα

¹ τρύπημα σε διάφορα σημεία του σώματος

τα εφηβικά μας όνειρα
που δεν υποψιάζονταν τα δόντια της φθοράς
ο δίχως σύνορα ουρανός
κι ο στρατηλάτης άνεμος
που 'φερνε τα μηνύματα
μιας άνοιξης αιώνιας

Τι όμορφο που ήτανε
το παραμύθι της άνοιξης!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις πιστεύεις ότι εκφράζουν την πρόθεση του συντάκτη του κειμένου 1; Να απαντήσεις συμπληρώνοντας τον πίνακα με ένα Ναι ή Όχι.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
A. Να αναδειξεί τα προβλήματα στις σχέσεις γονέων – εφήβων.		
B. Να προτείνει τρόπους αντιμετώπισης των συγκρούσεων μεταξύ γονιών-εφήβων.		
Γ. Να ασκήσει έντονη κριτική στον τρόπο που συμπεριφέρονται οι γονείς.		
Δ. Να επιρρίψει ευθύνες στους εφήβους για την επιθετική συμπεριφορά τους απέναντι στους γονείς τους.		
E. Να τονίσει την ανάγκη της σύσφιξης των σχέσεων και της ουσιαστικής επικοινωνίας ανάμεσα σε γονείς και εφήβους.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα τοποθετώντας τις παρακάτω φράσεις του κειμένου 1 στη στήλη που θεωρείς σωστή για την καθεμιά.

ΑΙΤΙΕΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΗΣ ΓΟΝΕΩΝ - ΕΦΗΒΩΝ	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

1. Πρέπει να ψάξουμε με τι άλλο μπορούν να συνδεθούν.
2. Γονείς που είναι οι ίδιοι αρκετά έφηβοι.
3. Οι έφηβοι κάνουν πίρσινγκ ή τατουάζ ή σύμβολα.
4. Το πρόβλημα της σύγχρονης κοινωνίας είναι η έλλειψη επικοινωνίας με τους γονείς.
5. Οι έφηβοι πλέον είναι υπερβολικά μόνοι τους.
6. Πρέπει να τους βάζουν όρια.
7. Οι έφηβοι νιώθουν παραμελημένοι και εγκαταλειμμένοι.
8. Γίνονται επιθετικοί απέναντι στους γονείς που δεν τους προσέχουν.
9. Δεν υπάρχει κανένας ενήλικας να θέτει κανόνες.
10. Πρέπει να μιλάμε με τα παιδιά, για να συνδέονται με άλλα πράγματα.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να βρεις και να περιγράψεις σύντομα (μονάδες 10) δύο λόγους για τους οποίους ο J. K. Freud, στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 1 χρησιμοποιεί το α' πληθυντικό πρόσωπο («Όλοι φοβόμαστε το καινούργιο... Όμως, πρέπει να μιλάμε με τα παιδιά...σύνδεσης...»)

Πιστεύεις ότι, αν χρησιμοποιούσε γ' ενικό ή γ' πληθυντικό θα άλλαζε και ο τρόπος σύνδεσης με το αναγνωστικό κοινό (5 μονάδες);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια τα συναισθήματα του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και ποιος λόγος τα προκαλεί, όπως προκύπτει από την ανάγνωσή του (μονάδες 10); Ταυτίζεσαι ή διαφοροποιείσαι ως έφηβος/η με το σκηνικό που στήνεται στο ποίημα (μονάδες 5) ; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η δύναμη της γλώσσας ισοδυναμεί με βόμβα μεγατόνων

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο ομότιμος καθηγητής γλωσσολογίας και ακαδημαϊκός Χριστόφορος Χαραλαμπίκης στην Εύα Κακλειδάκη (<https://paspirtou.gr/eyakakleidaki/hristoforos-haralampakis-i-dynami-tis-glossas-isodynami-me-bomba-megatonon> ανακτήθηκε στις 10/01/2023)

Η γλώσσα είναι δύναμη κ. Χαραλαμπίκης;

Βεβαίως και είναι δύναμη που ισοδυναμεί με βόμβα μεγατόνων. Η γλώσσα δεν είναι μόνο «σύστημα επικοινωνίας», όπως γράφουν τα περισσότερα λεξικά, και όπως διδάσκονται οι μαθητές στο σχολείο, αλλά και όργανο επιβολής και επικυριαρχίας. [...]

Έχετε αναφέρει ότι η ελληνική γλώσσα αποτελεί μοναδικό φαινόμενο στην ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού. Γιατί;

Υπάρχουν λόγοι και επιστήμονες οι οποίοι με υπέρμετρο ζήλο εκθειάζουν «το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας» με γενικότητες και υποκειμενικές κρίσεις που δεν συνάδουν με την επιστημονική τεκμηρίωση. Ο παλαιάς κοπής ρητορισμός, σε υπερθετικό πάντα βαθμό, ότι η ελληνική γλώσσα είναι η «ωραιότερη», η «πιο εύηχη» και η «πλουσιότερη» γλώσσα του κόσμου, σαγηνεύει πολλούς, οι οποίοι νιώθουν δικαιολογημένη υπερηφάνεια, αλλά για λάθος λόγους.

Η νεοελληνική γλώσσα είναι και για μένα, όταν μιλώ με την ιδιότητα του απλού Έλληνα πολίτη, η πιο εύηχη, η πιο μελωδική και η πιο ωραία γλώσσα του κόσμου, κρίνοντας με βάση το συναίσθημα, καθώς ψυχολογικά ο άνθρωπος νιώθει την έμφυτη ανάγκη να επαινεί το σπίτι του. Ως γλωσσολόγος όμως, δεν βλέπω το λόγο γιατί η Ελληνική υπερτερεί σε μουσικότητα έναντι της Γαλλικής, λ.χ., ή της Ιταλικής. Υπάρχουν, επίσης, σύγχρονες γλώσσες, όπως η Αγγλική, που διαθέτουν πλουσιότερο λεξιλόγιο από τη δική μας.

Άλλοι είναι οι αντικειμενικώς εξακριβώσιμοι λόγοι που πρέπει να μας κάνουν υπερήφανους για την ελληνική γλώσσα. Τους απαριθμώ εν τάχει: 1. Η ελληνική γλώσσα έχει ζωή τουλάχιστο 4.000 χρόνων προφορικής και 3.500 χρόνων γραπτής παράδοσης. Είναι η αρχαιότερη γλώσσα της Ευρώπης και η μόνη, με εξαίρεση δύο κινεζικές διαλέκτους, που παρουσιάζει αδιάσπαστη συνέχεια. 2. Τα Ομηρικά έπη, η Ιλιάδα και η Οδύσσεια, μεταφρασμένα, όπως και η Αγία Γραφή, σε όλες τις γλώσσες του κόσμου, αποτελούν αθάνατα μνημεία λόγου με απaráμιλλη αισθητική και νοηματική πληρότητα. 3. Επί έξι αιώνες (300 π. Χ. - 300 μ. Χ.) η Ελληνική υπήρξε lingua franca, διεθνής γλώσσα με μεγάλη αίγλη σε ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο. 4. Ως γλώσσα της νέας θρησκείας συνέβαλε

αποφασιστικά στη διάδοση του χριστιανισμού, ο οποίος άλλαξε τη ροή της ιστορίας. 5. Από την εποχή της Αναγέννησης ως σήμερα η Ελληνική αποτελεί, με τη Λατινική, αστείρευτη πηγή δημιουργίας νέων επιστημονικών όρων. Αρκεί να σκεφτεί κανείς πόσες σύγχρονες λέξεις έχουν τα μορφήματα bio- (βιο-) ή -logy (-λογία). [...]

Κείμενο 2

Το γλωσσάριο των ανθέων (απόσπασμα)

Το ποίημα του Νίκου Εγγονόπουλου (1907 – 1985) ανήκει στη συλλογή ΕΛΕΥΣΙΣ, που εκδόθηκε το 1948 (Ποιήματα, Αθήνα, Ίκαρος, 1977, σ. 264).

την ποίησιν ή την δόξα;
την ποίηση
το βαλάντιο¹ ή την ζωή;
τη ζωή
Χριστόν ή Βαραββάν;
Χριστόν
την Γαλάτειαν ή μίαν καλύβην;²
την Γαλάτεια
την Τέχνη ή τον θάνατο;
την Τέχνη
τον πόλεμο ή την ειρήνη;
την ειρήνη

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια από τα παρακάτω ισχύουν, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Χρ. Χαραλαμπάκη, ως «γλωσσολόγου»;

¹ βαλάντιο= το πορτοφόλι, κατ' επέκταση, τα χρήματα.

² Με την παροιμιώδη φράση «την Γαλάτειαν και μίαν καλύβην» τονίζεται η απόρριψη του πλούτου και της δόξας για χάρη του έρωτα.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Η ελληνική γλώσσα είναι η πιο μελωδική γλώσσα του κόσμου.		
2. η ελληνική γλώσσα αποτελεί αστείρευτη πηγή δημιουργίας νέων επιστημονικών όρων.		
3. Η ελληνική γλώσσα αποτελεί όργανο επιβολής και επικυριαρχίας.		
4. Η ελληνική γλώσσα έχει τουλάχιστο 4.000 χρόνων γραπτής παράδοσης.		
5. Η ελληνική γλώσσα είναι η αρχαιότερη γλώσσα της Ευρώπης.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 («Η νεοελληνική γλώσσα είναι ... λεξιλόγιο από τη δική μας») ο καθηγητής γλωσσολογίας οργανώνει τον λόγο του με μία αντίθεση. Ποια είναι αυτή (μονάδες 4) και τι πετυχαίνει, κατά τη γνώμη σου, με την επιλογή του (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

«Υπάρχουν λόγιοι και επιστήμονες οι οποίοι με υπέρμετρο ζήλο εκθειάζουν “το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας” με γενικότητες και υποκειμενικές κρίσεις που δεν συνάδουν με την επιστημονική τεκμηρίωση. Ο παλαιάς κοπής ρητορισμός, σε υπερθετικό πάντα βαθμό, ότι η ελληνική γλώσσα είναι η “ωραιότερη”, η “πιο εύηχη” και η “πλουσιότερη” γλώσσα του κόσμου, σαγηνεύει πολλούς, οι οποίοι νιώθουν δικαιολογημένη υπερηφάνεια, αλλά για λάθος λόγους.»

Ποιος/-οι είναι ο στόχος/-οι του καθηγητή γλωσσολογίας στην παραπάνω παράγραφο;

Είναι αυτός ο στόχος του καθηγητή;	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Θέλει να μεταδώσει το αίσθημα υπερηφάνειας που νιώθει για το μεγαλείο της ελληνικής γλώσσας.		
Θέλει να ειρωνευτεί όσους εκθειάζουν την ελληνική γλώσσα χωρίς να στηρίζονται σε επιστημονικά επιχειρήματα.		
Θέλει να επαινέσει τους επιστήμονες που ασχολούνται με τη μελέτη της ελληνικής γλώσσας.		
Θέλει να κατακρίνει όσους εκφράζουν απόψεις για την ελληνική γλώσσα βασιζόμενοι μόνο σε επιστημονικά τεκμήρια.		

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες αξίες προκρίνει το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση ζωής που προβάλλει; Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Συνάντηση με έναν ράπερ]

Το κείμενο που ακολουθεί είναι συνέντευξη που πήρε ο δημοσιογράφος Γιάννης Πανταζόπουλος από το Φίλιππο Γιαγκούλη, γνωστό ράπερ. Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε στις 5.11.2019 στη Lifo¹.

Πριν από λίγες μέρες, βρέθηκα στη Θεσσαλονίκη και συνάντησα έναν από τους διασημότερους Έλληνες ράπερ, τον Φίλιππο Γιαγκούλη, ευρέως γνωστό ως FY. Πέρασα αρκετές ώρες μαζί του και τον πέτυχα στη φάση της ηχογράφησης του νέου του άλμπουμ. Η καθημερινότητά του είναι πλέον τελείως διαφορετική. Εμφανίσεις, φωτογραφίες, στούντιο, περιοδείες, συνεντεύξεις, είναι μερικές από τις νέες υποχρεώσεις που καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου του. [...]

Μετρώντας, ήδη, στο ενεργητικό του πλήθος hits², όπως το «Δε με θέλουν», το οποίο έχει αγγίξει τα 21 εκατομμύρια views³, θυμάται ότι ξεκίνησε να ασχολείται με τη ραπ περίπου από τα 15 του. Σήμερα έχει γίνει δημοφιλής, επειδή τραγουδάει και ραπάρει σε μια νέα αργκό⁴ που έχει επινοήσει ο ίδιος, γεγονός που του έχει αποφέρει εκατομμύρια views στο YouTube⁵ και τεράστια επιτυχία στους χώρους όπου εμφανίζεται.

Όσες ώρες είμαστε μαζί, είναι χαμογελαστός, ευδιάθετος, λέει συνεχώς «bro⁶» και «αδερφέ», αλλά η λέξη «Prince⁷» είναι αυτή που τον χαρακτηρίζει. Παρατηρώ ότι βρίσκεται διαρκώς σε κίνηση και εκπέμπει θετική ενέργεια. Τις στυλιστικές επιλογές τις κάνει μόνος του και αγοράζει ό,τι του αρέσει, π.χ. την τσάντα Louis Vuitton⁸ που είχε μαζί του, αλλά και το κόσμημα Gucci⁹ που κρεμόταν στο λαιμό του. Αργότερα, ακούμε μερικά από τα νέα του μουσικά κομμάτια. Κατά τη διάρκεια της ακρόασης χορεύει στους ρυθμούς των hits και με την ολοκλήρωσή τους περιμένει να του πεις τη γνώμη σου.

¹ Η Lifo είναι εβδομαδιαίος δωρεάν έντυπος οδηγός πόλης που μοιράζεται σε επιλεγμένα σημεία σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας. Το LIFO. gr ξεκίνησε ως ιστότοπος του εντύπου, αλλά πλέον περιλαμβάνει ειδήσεις, πολιτιστικά θέματα, ρεπορτάζ και έρευνες, οδηγό πόλης, αγορά, και ενότητα με βίντεο.

² Hits: οι επιτυχίες

³ Views: όρος που χρησιμοποιείται από την αγγλική γλώσσα, για να αποτυπώσει τις προβολές βίντεο στο διαδίκτυο

⁴ Αργκό: η συνθηματική γλώσσα

⁵ YouTube: ιστότοπος, ο οποίος επιτρέπει κοινοποίηση, αποθήκευση, αναζήτηση και αναπαραγωγή ψηφιακών βίντεο και ψηφιακών ταινιών

⁶ Bro: εναλλακτική χρήση του όρου brother (αδερφέ)

⁷ Prince: πρίγκιπας

⁸ Louis Vuitton: μάρκα δερμάτινων ειδών

⁹ Gucci: γνωστός οίκος μόδας (είδη ένδυσης)

«Όποιος πιστεύει ότι είναι εύκολη η παραγωγή ενός άλμπουμ, δεν ξέρει τι του γίνεται. Όπως η δουλειά του δημοσιογράφου έχει τις δυσκολίες της, έτσι και η δική μας έχει τις δικές της. Όποιος διαφωνεί, προτείνω να αλλάξουμε για μια ημέρα, για να δει αν θα αντέξει τις κρίσεις πανικού» λέει και συμπληρώνει: «Με σκληρή δουλειά μπορείς να πετύχεις τα πάντα. Και θεωρώ ότι αν έχεις δουλέψει μέσα σου, στο τέλος έρχονται τα χρήματα, η επιτυχία και η δόξα. Βέβαια, η επιτυχία είναι κάτι που δεν συγχωρείται από ανθρώπους που δεν έχουν κατορθώσει τίποτα στη ζωή τους, ειδικά από αυτούς που βρίσκονται στην ίδια ηλικία μ' εμένα».

Τις περισσότερες μέρες της εβδομάδας ακολουθεί πιστά το αμερικανικό ωράριο και, όπως εξηγεί, κοιμάται στις οκτώ το πρωί και ξυπνά στις έξι το απόγευμα. Μου βάζει να ακούω συνεχώς κομμάτια του Αμερικανού ράπερ Lil Wayne, από τον οποίο έχει επηρεαστεί πάρα πολύ λόγω της συνοδείας ηλεκτρικής κιθάρας και της χρήσης του Auto-Tune¹⁰. Ποιο πιστεύει ότι είναι το συστατικό της επιτυχίας; «Δεν μπορώ να μιλήσω για τους άλλους, μόνο για μένα. Προσωπικά, θεωρώ σημαντική την αυθεντικότητα. Να είσαι 1.000% ο εαυτός σου. Αυτήν τη στιγμή η ραπ είναι το πιο επιτυχημένο μουσικό είδος».

Όσον αφορά τις αιτιάσεις¹¹ορισμένων για το κατά πόσο οι εκπρόσωποι της ραπ αποτελούν σωστά πρότυπα για τους νέους, υποστηρίζει: «Πρώτα απ' όλα, είναι τεράστια τιμή να είσαι πρότυπο για τη νεολαία. Επίσης, ανήκω σ' εκείνους που δεν επιλέγουν να έχουν στίχους χυδαίους ή να προβάλλουν σεξιστικά υπονοούμενα. Από κει και πέρα, η μουσική μου είναι αποτέλεσμα ερεθισμάτων, συνειρμών, γεγονότων και στιγμών της καθημερινότητας. Για μένα η ραπ είναι τέχνη και μέσο έκφρασης.».

Για τον Φίλιππο, όλοι οι άνθρωποι γεννήθηκαν έχοντας έναν σκοπό στη ζωή τους. Εκείνος ευτύχησε να γνωρίσει πολύ νωρίς την επιτυχία και τα τραγούδια του να γίνουν η αφορμή ακόμα και για πολιτικά σχόλια.

Κείμενο 2

Ο Μότσαρτ¹²

Το ποίημα του Μίλτου Σαχτούρη περιλαμβάνεται στο βιβλίο «Ποιήματα 1945-1971» (εκδ. Κέδρος, 1977).

¹⁰ Auto-Tune: ψηφιακός επεξεργαστής ήχου

¹¹ Αιτιάσεις: κατηγορίες

¹² Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ: ένας από τους σημαντικότερους συνθέτες κλασικής μουσικής.

Ο ΜΟΤΣΑΡΤ μ' ένα μαύρο σκύλο τριγυρίζει τα καμένα σπίτια· ψάχνει κει μέσα στην καυτή τέφρα και την καρβουνίλα.

Σε μερικές γωνιές δεν έχουν ακόμη σβήσει οι φωτιές...

—ΠΑΡΑΞΕΝΟ —λέει— ΠΟΥΘΕΝΑ ΔΕΝ ΑΚΟΥΓΕΤΑΙ ΠΙΑ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΜΟΥ...

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ράπερ Φίλιππος Γιαγκούλης στο κείμενο 1 φαίνεται να είναι υπερήφανος για όσα έχει πετύχει. Ποιες από τις παρακάτω φράσεις του κειμένου το επιβεβαιώνουν;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Εμφανίσεις, φωτογραφίσεις, στούντιο, περιοδείες, συνεντεύξεις		
την τσάντα Louis Vuitton, αλλά και το κόσμημα Gucci		
Με σκληρή δουλειά		
Αν έχεις δουλέψει μέσα σου		
το αμερικανικό ωράριο		
την αυθεντικότητα		
1.000% ο εαυτός σου		
το πιο επιτυχημένο μουσικό είδος		
πρότυπο για τη νεολαία		
για πολιτικά σχόλια		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3η παράγραφο ο συντάκτης του κειμένου 1 περιγράφει τον ράπερ και στην 4η ο ίδιος

ο ράπερ διατυπώνει τις σκέψεις του.

α. Ποια νοηματική σχέση συνδέει την 3η με τη 4η παράγραφο (μονάδες 3);

α. προσθήκης/συμπλήρωσης

β. χρονική

γ. σύγκρισης

δ. αιτίας - αποτελέσματος

β. Τι πετυχαίνει με αυτόν τον συνδυασμό ο συντάκτης; Αφού επιλέξεις από τις παρακάτω προτάσεις, όποια θεωρείς σωστή σχολίασε σύντομα την επιλογή σου (μονάδες 7).

α. να δώσει μια ολοκληρωμένη εικόνα στο αναγνωστικό κοινό για τον ράπερ.

β. να εκφράσει την προσωπική του γνώμη.

γ. να παρουσιάσει τις προσωπικές απόψεις του ράπερ.

δ. να υποτιμήσει τις δυσκολίες του επαγγέλματος του μουσικού.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

«Όποιος πιστεύει ότι είναι εύκολη η παραγωγή ενός άλμπουμ, δεν ξέρει τι του γίνεται. Όπως η δουλειά του δημοσιογράφου έχει τις δυσκολίες της, έτσι και η δική μας έχει τις δικές της. Όποιος διαφωνεί, προτείνω να αλλάξουμε για μια ημέρα, για να δει αν θα αντέξει τις κρίσεις πανικού» λέει και συμπληρώνει: «Με σκληρή δουλειά μπορείς να πετύχεις τα πάντα. Και θεωρώ ότι αν έχεις δουλέψει μέσα σου, στο τέλος έρχονται τα χρήματα, η επιτυχία και η δόξα. Βέβαια, η επιτυχία είναι κάτι που δεν συγχωρείται από ανθρώπους που δεν έχουν κατορθώσει τίποτα στη ζωή τους, ειδικά από αυτούς που βρίσκονται στην ίδια ηλικία μ' εμένα».

Πιστεύεις ότι, αν ο συντάκτης του κειμένου 1 απέφευγε να παραθέσει αυτούσια τα λόγια του ράπερ και τα απέδιδε με δικό του τρόπο, σε πλάγιο λόγο, θα άλλαζε η αίσθηση που δημιουργεί το κείμενο;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 εκφράζεται ένα παράπονο. Ποιο είναι αυτό και ποιες σκέψεις ή/και συναισθήματα σου δημιουργεί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Τα πρότυπα των νέων]

Το παρακάτω κείμενο υπογράφεται από την Κατερίνα Σώκου, δημοσιογράφο που ζει στην Αμερική. Έχει δημοσιευθεί στη στήλη «Απόψεις» της εφημερίδας Καθημερινή στις 23.1.2019.

Ήταν το θέμα της έκθεσης εκείνη τη χρονιά στις Πανελλαδικές Εξετάσεις. Η πρώτη μου σκέψη ήταν ότι, αν είναι να έχει κανείς πρότυπα, ας είναι υψηλά: χωρίς να είμαι θρησκευόμενη – κάτι που φρόντισα να επισημάνω – πρότεινα τον Ιησού Χριστό, που κήρυξε την αγάπη για τον πλησίον. Ούτε σε επαναστάτες αναφέρθηκα ούτε σε εθνικά σύμβολα. Ούτε καν στους σταρ της σοουμπίζ! Δεν κέρδισα φίλους σε κανένα στρατόπεδο: πήρα έναν μέτριο βαθμό, ο οποίος ήταν τελικά το καλύτερο δώρο, γιατί βρέθηκα στο Ιστορικό Ιωαννίνων – μακάρι να μπορούσα να πω ότι το έκανα επίτηδες, αλλά μάλλον ήμουν εκτός κλίματος.

Ας κάνω μια δεύτερη προσπάθεια: υποψήφια για 10 βραβεία Όσκαρ η ταινία «The Favorite» του σκηνοθέτη Γιώργου Λάνθιμου. Στους ημιτελικούς του αυστραλιανού Open ο τενίστας Στέφανος Τσιτσιπάς. Δύο Έλληνες που, ξεκινώντας από την Ελλάδα, με ελληνικά βιώματα και περιορισμούς και όχι από το Λος Άντζελες ή την Ελβετία, φτάνουν στην κορυφή του αντικειμένου τους. Ο κόσμος θαυμάζει το κατόρθωμά τους, χωρίς να ασχολείται ιδιαίτερα με την καταγωγή τους. Αλλά εμείς ξέρουμε: είναι δύο από εμάς, τους Έλληνες, που αντιμετωπίζουμε αντίστοιχους περιορισμούς και δυσκολίες, και γι' αυτό μιλούν στην καρδιά. Είναι ώρα να μιλήσουν και στο μυαλό, να γίνουν πρότυπα για το νέο μοντέλο του δημιουργικού και επιτυχημένου επαγγελματία. Εκείνου που είναι διεθνώς ανταγωνιστικός, ακριβώς επειδή δουλεύει σκληρά, αλλά και επειδή έχει ένα μεγάλο όραμα και, για να το υπηρετήσει, δεν διστάζει να ανοίξει τα φτερά του στο εξωτερικό και βήμα βήμα να φτάσει να αξιοποιεί τους καλύτερους ηθοποιούς του Χόλυγουντ ή να προπονείται στις καλύτερες σχολές τένις του κόσμου. [...]

Κείμενο 2

[Αγαπούλα]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο της Μαρίας Κέντρου-Αγαθοπούλου «Η παραίτηση», Κέδρος, 2002.

Ένα πρωί, στην αυλή της, που έσκιζε με το τσεκούρι ξύλα για προσάναμμα, ο Γιωργάκης — τρία τέσσερα χρονών — απ' το απέναντι σπίτι, έβγαλε το κεφαλάκι του από την πόρτα της κουζίνας τους, με όλο το σώμα του μέσα για ν' αποφύγει τον παγωμένο χειμωνιάτικο αέρα, και φώναξε μ' εκείνη την τσιριχτή φωνή που βγάζουν πολλές φορές τα μικρά παιδιά και λες πού τη βρίσκουν τέτοια δύναμη μες στο μικρό τους σώμα, φώναξε λοιπόν «Αγαπούλα, θα σε κάνουμε νύφη».

Όταν τέλειωσε με τα ξύλα και ανέβηκε στο σπίτι, είπε της μητέρας της ότι «αυτό» της φώναξε ο εγγονός της κυρίας Ευτέρπης κι ότι την έσκιαξε εκείνη η τσιριχτή φωνή του παιδιού και σαν να μην κατάλαβε στην αρχή από πού είχε έρθει, όμως, έτσι άξαφνα που είχε σηκώσει το κεφάλι της και κοίταξε απέναντι αφήνοντας καθηλωμένο το τσεκούρι ανάμεσα στη βαθιά σχισμή ενός κούτσουρου, πρόλαβε και είδε εν ριπή οφθαλμού¹ (ή έτσι της φάνηκε;) από πού ερχόταν η φωνή κι άκουσε συγχρόνως μια πόρτα να κλείνει με πάταγο, και μετά τίποτα.

Η μητέρα της, προσπαθώντας να κρύψει τη χαρά της, είπε μάνι μάνι, όμως με κάποια προσποιητή αδιαφορία, «σίγουρα η γιαγιά του η κυρία Ευτέρπη θα το 'βαλε το μωρό να σου φωνάξει έτσι, σε θέλει, φαίνεται, για το γιο της τον Παύλο», κι η Αγαπούλα είπε «μαμά, δεν είσαι με τα καλά σου που θα πάρω έναν άντρα που δεν αγαπώ, εσύ κοίταξε να το βγάλεις αυτό απ' το μυαλό σου, τ' ακούς; πες πως δεν σου το 'πα ποτέ», κι εκείνη δεν τόλμησε να βγάλει άλλη λέξη από το στόμα της.

Όμως, από την άλλη κιόλας μέρα άρχισαν κάτι συχνές επισκέψεις της γειτόνισσας κυρίας Ρωζάνης, και σους πους με τη μητέρα της Αγαπούλας κάτι ψήνανε οι δυο τους, μια υπόθεση σκοτεινή θαρρείς, γιατί η κυρία Ρωζάνη ήταν καπάτσα² προξενήτρα.

ΘΕΜΑΤΑ

¹ σε μια ματιά (κυριολ.), σε ελάχιστο χρόνο (μεταφ.)

² επιδέξια, έξυπνη και πονηρή που μπορεί να καταφέρει τα πάντα με διάφορα μέσα.

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του κειμένου 1, με τη φράση της «Ας κάνω μια δεύτερη προσπάθεια:», εκφράζει την πρόθεση:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Να ξαναγράψει έκθεση στις Πανελλαδικές εξετάσεις.		
Να προτείνει πρότυπα για άλλη μια φορά.		
Να προτείνει ξανά τα ίδια πρότυπα.		
Να αξιολογηθεί για τα πρότυπά της, από διαφορετικούς αναγνώστες πια.		
Να εξετάσει ξανά τα πρότυπα που παλιότερα είχε απορρίψει.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συμπληρώσεις τον πίνακα που ακολουθεί με τα παρακάτω στοιχεία του κειμένου 1. Κάποιες θέσεις στον πίνακα θα παραμείνουν κενές.

1. πρότυπα
2. θρησκευόμενη
3. Ιησούς Χριστός
4. επαναστάτες
5. εθνικά σύμβολα
6. σαρ της σοουμπίζ
7. Γιώργος Λάνθιμος
8. Στέφανος Τσιτσιπάς
9. δημιουργικός και επιτυχημένος επαγγελματίας

Θέμα του κειμένου	Κατηγορίες	Παραδείγματα
.....		
		
		
		
		

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Τι πετυχαίνει η συγγραφέας με την επιλογή του πρώτου ενικού προσώπου των ρημάτων στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 10); Γιατί επιλέγει το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο στο χωρίο της δεύτερης παραγράφου: «Αλλά εμείς ξέρουμε: είναι δύο από εμάς, τους Έλληνες, που αντιμετωπίζουμε αντίστοιχους περιορισμούς και δυσκολίες, και γι' αυτό μιλούν στην καρδιά» (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο 2 τη στάση της Αγαπούλας στο ζήτημα του γάμου (μονάδες 10), εξετάζοντας παράλληλα αν αυτή η στάση είναι αποδεκτή στην εποχή μας (μονάδες 5).
Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Ο Γιάννης θα 'πρεπε να διδάσκεται στα σχολεία

Το κείμενο έχει δημοσιευτεί στο διαδίκτυο: Πηγή: Protagon.gr από το Sportscaster 25 Σεπτεμβρίου 2021. Είναι ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Τα λόγια του σε συνεπαίρνουν, όσο και τα «καρφώματα» ή οι «τάπες» του. Η γοητεία του υπερβαίνει τα σπορ και αγγίζει τις πιο ευαίσθητες χορδές μας. Κάθε του φράση τον ψηλώνει ακόμη περισσότερο στην εκτίμησή μας. Ο Γιάννης Αντετοκούνμπο δεν είναι μόνο το βιονικό κορμί, ο υπεραθλητής. Είναι και μια προσωπικότητα-πρότυπο. Παράδειγμα προς μίμηση.

Πώς το καταφέρνει αυτό, ο Γιάννης Αντετοκούνμπο; Πώς γίνεται κάθε τηλεοπτική του εμφάνιση να σε καθηλώνει, να σε συγκινεί, να σε κάνει να τον θαυμάζεις όλο και πιο πολύ;

Δεν είχε την τύχη να μαθητεύσει σε καλά σχολεία, να σπουδάσει, να μορφωθεί. Η μάχη για την επιβίωση δεν του επέτρεψε αυτήν την... πολυτέλεια. Κι όμως, τα λόγια του σε συνεπαίρνουν. Χαίρεσαι να τον ακούς να μιλάει, σχεδόν όσο απολαμβάνεις να τον βλέπεις να «καρφώνει» στο καλάθι και να μοιράζει «τάπες». Μέσα στην τόση πολυλογία της εποχής μας, οι κουβέντες του δεν περισσεύουν. ίσως, επειδή αναβλύζουν από τα βάθη της ψυχής του.

Υπάρχει μια υπέροχη αντίφαση στον Γιάννη. Αν και, πλέον, πρωταγωνιστεί στον κόσμο της αθλητικής βιομηχανίας θεάματος, εκείνος παραμένει πραγματικός. Αυθεντικός και ανυπόκριτος. Δεν «τυφλώθηκε» από τους προβολείς της δόξας, ούτε μεταλλάχθηκε σε κατασκεύασμα των διάφορων «ειδικών» επικοινωνιολόγων. Είναι ένας αυτόφωτος σούπερ-σταρ, και το φως πηγάζει από μέσα του.

Το διαπιστώσαμε για πολλοστή φορά στη συνέντευξη που παραχώρησε σε γνωστή αθλητική εκπομπή, λίγο πριν επιστρέψει στο Μιλγουόκι για την προετοιμασία των Μπακς ενόψει της νέας σεζόν του NBA. Ο άνθρωπος Γιάννης «έλαμψε», πάλι, περισσότερο από τον υπεραθλητή. Η γοητεία του υπερβαίνει τα σπορ και αγγίζει τις πιο ευαίσθητες χορδές μας. Η απάντησή του στην ερώτηση «τι θα θυσίαζε για να έχει τον πατέρα του (που «έφυγε» τον Σεπτέμβριο του 2017) ξανά στο πλευρό του», ήταν η πιο συγκινητική στιγμή. «Τον πατέρα μου! Δεν υπάρχει σκέψη σε αυτό. Τον πατέρα μου! Πάρτε τα όλα, δεν με νοιάζει... Να γυρίσω πίσω στα Σεπόλια και να πουλάω cd, δεν με νοιάζει, καν»,

αποκρίθηκε, κάνοντας -σίγουρα- πολλούς πατεράδες να βουρκώσουν. Κάθε του φράση τον ψηλώνει ακόμη περισσότερο στην εκτίμησή μας. [...]

Ζήτησε να μην τον αποκαλούν «Πρωταθλητή» και «MVP». Αρνήθηκε το ότι είναι ο καλύτερος παίκτης στον κόσμο. Επειδή είναι η επιτομή της σεμνότητας. Ο παρείσακτος των Σεπολίων και ο παγκόσμιος Γιάννης είναι το ίδιο πρόσωπο. Το ίδιο ευγενικός, γελαστός και αγαπησιάρης, τότε που είχε ανάγκη να κερδίσει τη συμπάθεια των γύρω του, για να επιβιώσει, αλλά και τώρα, που όλοι «θα σκότωναν» για μια φωτογραφία δίπλα του. Με το δαχτυλίδι του πρωταθλητή στο χέρι του, αμέτρητα ατομικά βραβεία στο σαλόνι, και... ένα καράβι εκατομμύρια στους τραπεζικούς του λογαριασμούς. [...]

Ο Γιάννης δεν είναι μόνο το βιονικό του κορμί, που έγινε αντικείμενο επιστημονικής μελέτης. Δεν είναι μόνο οι άθλοι του, που η ιστορία του μπάσκετ εξακολουθεί να γράφει με χρυσά γράμματα. Είναι, πάνω απ' όλα, μια προσωπικότητα-παράδειγμα προς μίμηση. Πρότυπο. Ο Γιάννης θα 'πρεπε να διδάσκεται στα σχολεία.

Κείμενο 2

[Η Νασούλα ξέρει]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο: Όταν κοιμούνται οι φίλοι μου, Πατάκης 2021, του Αύγουστου Κορτώ.

Η Νασούλα Δημούδη ξέρει γιατί τρώει ξύλο: γιατί αυτό της πρέπει.

Γιατί της πέφτει λάθος το αλάτι στο φαΐ. Γιατί ξεχνάει να ξεσκονίσει τα κουφώματα. Γιατί είναι αφηρημένη και χαζεύει σαν τον χάνο όταν της μιλάς. Γιατί, αντί να σιάχνεται σαν καθωσπρέπει κυρά, όταν βγαίνει απ' το σπίτι, πετιέται στον μανάβη με την παντόφλα και γελάει η γειτονιά. Γιατί μεγάλωσε πια, δεν είναι δροσερή παιδούλα – κοντεύει τα είκοσι εφτά! – κι η αλλοτινή ομορφιά της ξεθωριάζει. Γιατί δεν ξέρει να επιβάλλει την τάξη στο ίδιο της το σπίτι. Γιατί είναι άχρηστη σαν μάνα, κι έχει κάνει τη Γιώτα, την κόρη της, σαν τα μούτρα της.

Ο κύρης της, ο Αλέκος – γκαραζιέρης με δικό του γκαράζ – ξέρει. Όπως της έχει πει χίλιες φορές: Στ' αμάξι ένα λάθος, ένα μπουλόνι που δεν έσφιξες καλά, ένα καπάκι που δε βίδωσες, μπορεί να σε σκοτώσει. Όλα έχουν τη θέση τους, κι όταν δεν είναι στη θέση τους, τι κάνεις; Τα αρπάζεις με το χέρι και τα συμμορφώνεις, τα βάζεις σε μια σειρά. Και το ίδιο ακριβώς πρέπει να κάνει ο άντρας, ο αφέντης του σπιτιού, όταν το νοικοκυριό κι η φαμίλια του δεν είναι σε σειρά.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για ποιους από τους παρακάτω λόγους, σύμφωνα με το κείμενο 1, ο Γιάννης θα έπρεπε να διδάσκεται στα σχολεία; Αφού απαντήσεις με ΝΑΙ ή ΟΧΙ σε καθεμιά από τις επιλογές του πίνακα (μονάδες 5), να υπογραμμίσεις αυτόν που θεωρείς τον σημαντικότερο λόγο (μονάδες 5).

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
τα «καρφώματα» και οι «τάπες» του σε συνεπαίρνουν.		
τα λόγια του σε συνεπαίρνουν.		
Υπάρχει μια υπέροχη αντίφαση στον Γιάννη.		
είναι υπεραθλητής, με βιονικό κορμί.		
είναι μια προσωπικότητα-παράδειγμα.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να βρεις μια περίοδο λόγου στο κείμενο 1 η οποία περιέχει το κύριο συμπέρασμα του κειμένου και να δικαιολογήσεις την επιλογή σου.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εντοπίσεις στο κείμενο 1 ένα σύντομο απόσπασμα για κάθε έναν από τους σκοπούς που αναφέρει ο πίνακας (μονάδες 9) και να περιγράψεις σύντομα τον τρόπο που το κάθε απόσπασμα επιτυγχάνει αυτόν τον σκοπό (μονάδες 6).

Σκοπός	Απόσπασμα	Τρόπος που επιτυγχάνεται
Αμεσότητα, αυθεντικότητα		
Συγκίνηση		
Θαυμασμός		

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις την κατάσταση την οποία βιώνει η Νασούλα (μονάδες 10) στο Κείμενο 2 και να εκφράσεις τα συναισθήματα που σου προκάλεσε η ανάγνωσή του (μονάδες 5). Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100 – 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η φιλία

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα δοκιμίου του Ευάγγελου Παπανούτσου (Πρακτική Φιλοσοφία, εκδ. Δωδώνη, Αθήνα 1984).

Όταν σε κάποια βαρυσήμαντη καμπή του βίου μας μελετούμε ή επιχειρούμε κάτι πολύ σοβαρό και επικίνδυνο, έχουμε ανάγκη από έναν καλόγνωμο σύμβουλο και αυστηρό κριτή, για να συζητήσουμε μαζί του ελεύθερα και χωρίς περιστροφές το πρόβλημά μας. Αναζητούμε, αν όχι ένα ακόμη ζευγάρι ώμους έτοιμους να φορτωθούν κι εκείνοι μαζί μας και έτσι να μοιραστεί το φορτίο, τουλάχιστον ένα χέρι σίγουρο και ένα μάτι καθαρό, που θα μας ενθαρρύνει ή θα μάς αποτρέψει, αν κρίνει ότι δε βρισκόμαστε στον σωστό δρόμο, ότι δεν έχουμε εκτιμήσει ορθά τις δυνάμεις μας, ή δεν αναλογιστήκαμε τις συνέπειες των πράξεών μας. Ποιος, εκτός από τον φίλο μας, μπορεί να είναι ο καλύτερος σύμβουλος και κριτής μας;

Για να φανεί η αξία της φιλίας, δε θα διστάσω να επικαλεστώ ένα φαινομενικά παράδοξο γεγονός. Έχει παρατηρηθεί ότι στις κρίσιμες στιγμές της ζωής τους πολλοί, όταν τους λείπει ο φίλος, καταφεύγουν στην κρίση του εχθρού. Διαισθάνονται ότι, όπως η αγάπη, έτσι και το μίσος μπορεί να δει καθαρά μέσα μας και να μας ζυγίσει με σκληρότητα, αλλά και με ακρίβεια. Γι' αυτό, φθάνουν στο σημείο να ανεχτούν να ακούσουν από τα χείλη του εχθρού τον αυστηρό λόγο που χρειάζεται, για να ορθοποδήσουν¹. Ξέρουν ότι την ώρα εκείνη του «μεγάλου ναι» ή του «μεγάλου όχι», όπως θα έλεγε στη γλώσσα του ο Καβάφης, θα κριθεί η τύχη τους. Τότε, λοιπόν, χρειαζόμαστε τον φίλο και στην έλλειψή του, τον εχθρό!

Η φιλία, όμως, είναι και εξαιρετικά ευαίσθητη. Όπως τα ευγενή ποτά αλλοιώνονται αμέσως με την παραμικρή πρόσμειξη ακάθαρτων ουσιών, έτσι και η φιλία δεν αντέχει στη νόθευση και διαλύεται πολύ εύκολα. Την αποσυνθέτει η ιδιοτέλεια, ο φθόνος και η αντιζηλία, τα παράγωγα, δηλαδή, του εγωισμού. Αρκεί μια σταγόνα από το δηλητήριο αυτό, για να χαθεί η εκτίμηση, να λείψει η εμπιστοσύνη και να σβήσει η αγάπη των φίλων.

Έτσι, εξηγούνται και οι δυσχέρειες που έχουν να υπερνικήσουν οι φιλίες μεταξύ ομοτέχνων, για να διατηρηθούν. Δύσκολα βρίσκει τον φίλο ο δικηγόρος σε άλλο δικηγόρο,

¹ Ορθοποδώ (ή ορθοποδίζω): αναλαμβάνω τις χαμένες μου δυνάμεις, περνώ από μια κακή κατάσταση σε μια καλή ή γενικά ικανοποιητική.

ο γιατρός σε άλλο γιατρό, ο καλλιτέχνης σε άλλο καλλιτέχνη, γιατί τις σχέσεις τους τις δηλητηριάζει ο φόβος και η υποψία του ανταγωνισμού. Στη φιλία πρέπει να πηγαίνουμε με ανέφελη καρδιά· τότε τη χαιρόμαστε.

Κείμενο 2

Το αμάρτημα της μητρός μου (απόσπασμα)

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το διήγημα του Γιώργου Βιζυηνού «Το αμάρτημα της μητρός μου». Στη σκηνική ενότητα η αφήγηση γίνεται από τη μητέρα του συγγραφέα.

Ήταν τότε κοντά, που επαντρολογιέτο ο Φώτης ο Μυλωνάς. Ο μακαρίτης ο πατέρας σου παράργησε το γάμο τους, ως που ν' αποσαραντήσω εγώ, για να τους στεφανώσουμε μαζί. Ήθελε να με βγάλει και μένα στον κόσμο, για να χαρώ σαν 'πανδρευμένη, αφού κορίτσι δεν μ' αφήκεν η γιαγιά σου να χαρώ.

Το πρωί τούς στεφανώσαμε, και το βράδυ ήταν οι καλεσμένοι στο σπίτι τους· και επαίζαν τα βιολιά, και έτρωγεν ο κόσμος μέσα στην αυλή, κι' εγύρνα η κανάτα με το κρασί από χέρι σε χέρι. Και έκαμεν ο πατέρας σου κέφι, σαν διασκεδαστικός που ήταν ο μακαρίτης, και μ' έρριψε το μανδύλι του, να σηκωθώ να χορέψουμε. Σαν τον έβλεπα να χορεύη, μου άνοιγεν η καρδιά μου, και σαν νέα που ήμουνε, αγαπούσα κ' εγώ το χορό. Κ' εχορέψαμε λοιπόν κ' εχόρεψαν και οι άλλοι καταπόδι μας. Μα εμείς εχορέψαμε και καλλίτερα και πολύτερα.

Σαν εκοντέψανε τα μεσάνυχτα, επήρα τον πατέρα σου παράμερα και τον είπα· άνδρα, εγώ έχω παιδί 'στην κούνια και δεν μπορώ πια να μείνω. Το παιδί πεινά· εγώ εσπάργωσα. Πώς να το βυζάξω μέσ' στον κόσμο και με το καλό μου φόρεμα! Μείνε συ, αν θέλεις να διασκεδάσης ακόμα. Εγώ θα πάρω το μωρό να πάγω στο σπίτι.

- Ε, καλὰ γυναίκα! Είπε ο σχωρεμένος, και μ' επαπάρισε 'πα στον ώμο. Έλα, χόρεψε κι' αυτό το χορό μαζί μου, και ύστερα πηγαίνουμε κ' οι δύο. Το κρασί άρχισε να με χτυπά στο κεφάλι, καὶ αφορμή γυρεύω κι' εγώ να φύγω.

Σαν εξεχορέψαμε κ' εκείνο το χορό, επήραμε τη στράτα².

Ο γαμβρός έστειλε τα παιχνίδια³ και μας εξεπροβόδησαν ως το μισό το δρόμο. Μα είχαμε ακόμη πολύ ως το σπίτι. Γιατί ο γάμος έγινε στον Καρσιμαχαλά. Ο δούλος επήγαινε μπροστά με το φανάρι. Ο πατέρας σου εσήκωνε το παιδί, και βαστούσε και μένα από το χέρι.

- Κουράσθης, βλέπω, γυναίκα!

² τον δρόμο (της επιστροφής)

³ τα όργανα

- Ναι, Μιχαλιό. Κουράσθηκα.
- Άιντε βάλ' ακόμα κομμάτι δύναμι, ως που να φθάσουμε στο σπίτι, θα στρώσω τα στρώματα μοναχός μου. Εμετάνοιωσα που σ' έβαλα κ' εχόρεψες τόσο πολύ.
- Δεν πειράζει, άνδρα, του είπα. Το έκαμα για το χατήρι σου. Αύριο ξεκουράζομαι πάλι.
- Έτσι ήρθαμε στο σπίτι. Εγώ εφάσκισα⁴ κ' εβύζαξα το παιδί κ' εκείνος έστρωσε. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο από τα παρακάτω αποσπάσματα δείχνει περισσότερο τον βασικό σκοπό του κειμένου;
Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου.

- α. Ποιος, εκτός από τον φίλο μας, μπορεί να είναι ο καλύτερος σύμβουλος και κριτής μας;
- β. Έχει παρατηρηθεί ότι στις κρίσιμες στιγμές της ζωής τους πολλοί, όταν τους λείπει ο φίλος, καταφεύγουν στην κρίση του εχθρού.
- γ. Η φιλία, όμως, είναι και εξαιρετικά ευαίσθητη. Την αποσυνθέτει η ιδιοτέλεια, ο φθόνος και η αντιζηλία, τα παράγωγα, δηλαδή, του εγωισμού.
- δ. Δύσκολα βρίσκει τον φίλο ο δικηγόρος σε άλλο δικηγόρο, ο γιατρός σε άλλο γιατρό, ο καλλιτέχνης σε άλλο καλλιτέχνη.
- ε. Στη φιλία πρέπει να πηγαίνουμε με ανέφελη καρδιά· τότε τη χαιρόμαστε.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις δύο συγκρίσεις που κάνει ο συγγραφέας στο κείμενο 1 και να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα : Μέρη της σύγκρισης (μονάδες 4), Κριτήριο σύγκρισης (μονάδες 4), Συμπέρασμα της σύγκρισης (μονάδες 2).

Μέρη της σύγκρισης	Κριτήριο σύγκρισης	Συμπέρασμα της σύγκρισης

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

⁴ έβαλα την πάνα (με όρους της εποχής μας)

Όταν σε κάποια βαρυσήμαντη καμπή του βίου μας μελετούμε ή επιχειρούμε κάτι πολύ σοβαρό και επικίνδυνο, έχουμε ανάγκη από έναν καλόγνωμο σύμβουλο και αυστηρό κριτή. Αναζητούμε ένα χέρι σίγουρο και ένα μάτι καθαρό, που θα μας ενθαρρύνει ή θα μάς αποτρέψει, αν κρίνει ότι δε βρισκόμαστε στον σωστό δρόμο, ότι δεν έχουμε εκτιμήσει ορθά τις δυνάμεις μας, ή δεν αναλογιστήκαμε τις συνέπειες των πράξεων μας. Ποιος, εκτός από τον φίλο μας, μπορεί να είναι ο καλύτερος σύμβουλος και κριτής μας;

Πώς θα μετασχηματιζόταν το παραπάνω απόσπασμα αν αποτελούσε μέρος μιας προσωπικής επιστολής σε έναν φίλο/η που θέλεις ως σύμβουλο και κριτή; Να τροποποιήσεις το ρηματικό πρόσωπο και ό,τι άλλο κρίνεις απαραίτητο (μονάδες 6) ώστε να είναι ευδιάκριτο το στοιχείο της επιστολής και να εξηγήσεις σύντομα το επικοινωνιακό αποτέλεσμα του μετασχηματισμού αυτού (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη στάση του συζύγου με στοιχεία του Κειμένου 2, λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι ο χρόνος της ιστορίας τοποθετείται στα τέλη του 19^{ου} αιώνα. Συμφωνείς ή διαφωνείς με αυτή τη συμπεριφορά και γιατί; Οργάνωσε την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Μαντίλα]

Απόσπασμα από το βιβλίο της Niall Ferguson «Πολιτισμός» (μετάφραση Νίκος Ρούσσος), εκδόσεις Παπαδόπουλος, 2012, σσ. 294-295.

[...] Κάποια εξωτερικά στολίδια μπορεί να έχουν βαθύτερη σημασία. Είναι άραγε η μαντίλα ή το πέπλο εκφράσεις προσωπικής πίστης, που κάθε δυτικοποιημένη κοινωνία θα πρέπει να ανέχεται βάσει της αρχής της ελεύθερης έκφρασης; Ή μήπως πρόκειται για απαρχαιωμένα σύμβολα της σεξουαλικής ανισότητας που επιτάσσει το Ισλάμ και τα οποία θα έπρεπε να απαγορεύονται από μια κοσμική κοινωνία; Ισλαμιστές όπως η δημοσιογράφος Νιχάλ Μπενγκίσου Κάρακα παρουσιάζουν το ερώτημα ως ζήτημα ατομικής ελευθερίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων: «Θέλουμε να μας φέρονται όπως φέρονται στις γυναίκες που δεν φορούν μαντίλα. Είμαστε ίδιες, τίποτα διαφορετικό δεν υπάρχει, θέλουμε να μας φέρονται το ίδιο. Έχουμε όλα τα δικαιώματα που έχουν κι εκείνες. [...] Απλώς θέλουμε δημοκρατία ανάμεσα στις κυρίες που δεν φορούν μαντίλα και σε εκείνες που φορούν».

Οι ισλαμιστές ισχυρίζονται ότι η κάλυψη δεν είναι τίποτα παραπάνω από ένα ακίνδυνο δικαίωμα εκλογής, το οποίο κάποιες γυναίκες επιλέγουν ελεύθερα να ασκήσουν. Το πέπλο, λένε, είναι απλώς μια ακόμα μορφή γυναικείου ενδύματος, που διατίθεται στα μαγαζιά της Κωνσταντινούπολης σε κάθε χρώμα και στυλ, με στρας για εκείνες που προτιμούν το πιο φανταχτερό ντύσιμο. Η πραγματικότητα βέβαια είναι ότι η προώθηση της μαντίλας αποτελεί τμήμα ενός γενικότερου σχεδίου με σκοπό να περιοριστούν τα δικαιώματα της γυναίκας μέσω της καθιέρωσης του νόμου της σαρίας¹ στην Τουρκία, επιτυγχάνοντας σταδιακά αυτό που επιτεύχθηκε πιο απότομα στο Ιράν μετά την επανάσταση του 1979 – μια αντίδραση στη «μόλυνση από τη Δύση» που είχε επιβάλει ο Σάχης στο Ιράν. [...] Ήδη βλέπουμε μπούρκες στους δρόμους της Κωνσταντινούπολης να καλύπτουν τις γυναίκες που τις φορούν μες στο μαύρο από την κορφή μέχρι τα νύχια, αφήνοντας μόνο μια μικρή χαραμάδα για να βλέπουν – και αποκρύπτοντας την ταυτότητά τους τόσο ολοκληρωτικά, ώστε το 2010 η Γαλλική Εθνοσυνέλευση ψήφισε να απαγορευτεί εντελώς η χρήση τέτοιων ενδυμάτων. [...]

¹ Ο ισλαμικός θρησκευτικός κώδικας διαβίωσης.

Εν ολίγοις (ή εν πολλοίς αν προτιμάτε) έχει σημασία τι φοράει ο καθένας. Τα δύο μεγάλα οικονομικά άλματα της Δύσης προς τα εμπρός – η βιομηχανική εξέλιξη και η καταναλωτική κοινωνία – είχαν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό να κάνουν με τα ρούχα: αφενός να παραχθούν με πιο αποδοτικό τρόπο, και κατόπιν να φορεθούν με πιο αποκαλυπτικό τρόπο. Η διάδοση του δυτικού τρόπου ένδυσης ήταν αναπόσπαστη από τη διάδοση του δυτικού τρόπου ζωής, όπως η αντίδραση ενάντια στο δυτικό ντύσιμο στον μουσουλμανικό κόσμο είναι σύμπτωμα της παγκόσμιας αναβίωσης του ισλαμισμού. [...]

Κείμενο 2

Χιτζάμπ² χειραφέτησης

Ποίημα του Γιώργου Χ. Θεοχάρη, δημοσιευμένο στο Ημερολόγιο 2023 από τις εκδόσεις «Σοκόλη», σ. 39.

Μπήκε στο πάρκο της φιλόξενης πόλης
όπου απάγκιασε³ η οικογένειά της
διωγμένη από τον φόβο του θανάτου
απ' τον βομβαρδισμένο τόπο τους.

Περπατούσε αγέρωχη
με τη σχολική σάκα στους ώμους
το βλέμμα καρφωμένο σε ένα μέλλον ελπιδοφόρο
και τη μαντήλα στο όμορφο κεφάλι της
-Το χιτζάμπ της θρησκευτικής της πίστης.

Μαγνήτισε το βλέμμα του νεαρού
που καθόταν στο παγκάκι.
Της χαμογέλασε και κάτι ψιθύρισε,
κάτι σαν: «Όμορφη που είσαι!...»

Εκείνη έγειρε την κεφαλή και συνέχισε τον δρόμο της
ωστόσο δεν μπόρεσε να κρύψει
εκείνο το γελάκι φιλαρέσκειας

² Μουσουλμανικό μαντήλι, το οποίο καλύπτει μόνο το κεφάλι και το λαιμό αφήνοντας σε πλήρη θέα το πρόσωπο της γυναίκας.

³ Βρήκε καταφύγιο.

που έλαμψε στο βλέμμα και στα χείλη της.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις αν οι παρακάτω απόψεις που παρατίθενται στο Κείμενο 1 συνηγορούν υπέρ ή τάσσονται κατά της μαντίλας και όσων συμβολίζει.

ΑΠΟΨΕΙΣ	ΥΠΕΡ	ΚΑΤΑ
1. Η μαντίλα αποτελεί μία μορφή έκφρασης προσωπικών πεποιθήσεων.		
2. Η ελευθερία στον τρόπο αμφίεσης υπάγεται στα ανθρώπινα δικαιώματα.		
3. Η μαντίλα αποτελεί απαρχαιωμένο σύμβολο της σεξουαλικής ανισότητας.		
4. Η προώθηση της μαντίλας περιορίζει τα δικαιώματα των γυναικών.		
5. Το κάλυμμα της κεφαλής αποτελεί απλώς μια ενδυματολογική επιλογή.		
6. Το κάλυμμα κεφαλής ή προσώπου αποκρύπτει την ατομική ταυτότητα.		
7. Οι δημοκρατικές κοινωνίες οφείλουν να αντιμετωπίζουν ισότιμα τις γυναίκες, ανεξάρτητα από την αμφίεσή τους.		
8. Τα ρούχα πρέπει να φοριούνται με τρόπο που να αποκαλύπτουν τη γυναίκα.		
9. Η μαντίλα εξυπηρετεί πολιτικές σκοπιμότητες ενάντια στη δυτική κουλτούρα.		
10. Το κάλυμμα κεφαλής ή προσώπου είναι δείγμα πολιτιστικής οπισθοδρόμησης.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Τι εξυπηρετούν οι διαδοχικές ερωτήσεις («Είναι άραγε η μαντίλα... κοσμική κοινωνία;») που βρίσκονται στον πρόλογο; Ποιο ρόλο παίζει η σειρά των ερωτήσεων;

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις κάθε εκφραστική επιλογή της συγγραφέως του κειμένου 1 (στήλη 1) με τη λειτουργία της (στήλη 2).

1) Απρόσωπη σύνταξη: ... <u>έχει σημασία</u> τι φοράει ο καθένας.	α. Σχόλιο
2) Βεβαιότητα: Η πραγματικότητα βέβαια είναι ότι η προώθηση της μαντίλας αποτελεί τμήμα ενός γενικότερου σχεδίου με σκοπό να περιοριστούν τα δικαιώματα της γυναίκας...	β. Ευθύς λόγος, εγκυρότητα, αμεσότητα στο κείμενο
3) Παρένθεση: (ή εν πολλοίς αν προτιμάτε)	γ. Εξήγηση
4) Διπλή παύλα: – η βιομηχανική εξέλιξη και η καταναλωτική κοινωνία –	δ. Αντικειμενικός τόνος
5) Εισαγωγικά: «Θέλουμε να μας φέρονται όπως φέρονται στις γυναίκες που δεν φορούν μαντίλα.»	ε. Έμφαση, ανάδειξη προσωπικής θέσης

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σου, το νόημα της λέξης «χειραφέτηση» στον τίτλο του ποιήματος, δηλαδή του Κειμένου 2; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο. Θεωρείς ότι η κοπέλα του ποιήματος είναι μια ανεξάρτητη γυναίκα ή μια γυναίκα δέσμια της «θρησκευτικής της πίστης»; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η Συνομιλία

Το κείμενο είναι του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, 1996. Ο Σύγχρονος Άνθρωπος. Αθήνα: Εκδόσεις των φίλων, 419-423 (διασκευή)

Εκείνο που έχει σήμερα χαθεί είναι η χαρά της συνομιλίας. Μπορεί να εξακολουθούμε να συζητούμε, να κουβεντιάζουμε, αλλά έχουμε ξεμάθει να συνομιλούμε. Η συνομιλία είναι μια φυσική οργάνωση του λόγου. Ξετυλίγεται με κάποιο ρυθμό, με κάποια προσοχή, χωρίς αυθάδεις διακοπές, χωρίς αποκλίσεις.

Ωστόσο, σήμερα συνηθίζουμε να μιλούμε όλοι μαζί, χωρίς ο ένας να προσέχει τον άλλο. Οι απαντήσεις μας δεν έχουν συνέπεια και ενότητα. Έτσι, η συνομιλία πολύ σύντομα καταλήγει στην οχλαγωγία, όπου ο καθένας ζητεί να επιβάλλει τη γνώμη του με τη δύναμη της φωνής του και όχι με την ισχύ των επιχειρημάτων του και την εγκυρότητα των απόψεών του. Πρόκειται για ένα χυδαίο αγώνισμα χωρίς χάρη, χωρίς ευγένεια και χωρίς επιείκεια!

Έτσι, λαοί ολόκληροι δεν έχουν το δικαίωμα της συνομιλίας, ενώ άλλοι λαοί θεωρούν απαραίτητο να συνομιλούν. Χρησιμοποιούν τον έναρθρο λόγο, αυτήν τη μεγάλη δόξα της φυλής των ανθρώπων, όσο χρειάζεται, για να υπάρξει μια στοιχειώδης συνεννόηση και για να εκπληρωθούν οι καθημερινές ανάγκες της ζωής. Οι καιροί δεν αφήνουν την καρδιά να φτάσει στα χείλη, το αίσθημα, την ιδέα, να γίνουν «άνθη του λόγου». Το σύγχρονο λεξιλόγιο πλουτίζεται μόνο με κάποιους ψυχρούς τεχνικούς όρους και όλο και πιο πολύ φτωχαίνει.

Κείμενο 2

Οι γυναίκες είναι τυχερές (απόσπασμα)

Το διήγημα του Αντόν Πάβλοβιτς Τσέχωφ (1860-1904), ο οποίος ήταν Ρώσος θεατρικός συγγραφέας και ένας από τους μεγαλύτερους διηγηματογράφους της παγκόσμιας λογοτεχνίας, βρίσκεται στο βιβλίο «Διηγήματα» (μετάφραση Κυριάκος Σιμόπουλος, Αθήνα, Θεμέλιο, 2000).

Ήταν στην κηδεία του στρατηγού Σπυράκη. Από όλες τις μεριές μαζευόταν κόσμος στο σπίτι του νεκρού, η μπάντα έπαιζε στην αυλή πένθιμα εμβατήρια, στρατιωτικά παραγγέλματα αντηχούσαν. Μέσα στο μπουλούκι που κατηφόριζε βιαστικά να προλάβει τη νεκρική πομπή βρέθηκαν και οι δημόσιοι υπάλληλοι Κολοκυθόπουλος και Καραμούζας με τις γυναίκες τους.

-Απαγορεύεται, κύριοι! Τους σταμάτησε στο σύρμα ο υπαστυνόμος, ένας τύπος με συμπαθητική φυσιογνωμία. Α-πα-γο-ρεύ-εται!...Πιο πίσω, σας παρακαλώ! Έχω διαταγή, κύριοι! Πιο πίσω, παρακαλώ!... Οι κυρίες μπορούν να περάσουν ... παρακαλώ, κυρία μου... εσείς κύριοι ... πιο πίσω, παρακαλώ!

Οι κυρίες Κολοκυθοπούλου και Καραμούζα κατακοκκίνισαν μπροστά στην αναπάντεχη ευγένεια του υπαστυνόμου και προχώρησαν γλιστρώντας ανάμεσα σε δυο χωροφύλακες. [...]

- Τα κατάφεραν να περάσουν! Είπε ο Κολοκυθόπουλος παρακολουθώντας με ζήλια, με μίσος θα 'λεγε κανείς, τις δυο σιλουέτες που απομακρύνονταν στο βάθος του δρόμου. Μα το θεό, έχουν τύχη οι καρακάξες! Οι άντρες δε βλέπουν ποτέ τέτοια προνόμια, όπως η αφεντιά τους. Και τι σπουδαίο έχουν οι δικές μας οι γυναίκες; Εδώ που τα λέμε είναι συνηθισμένα θηλυκά, μυαλά καθυστερημένα. Και μ' όλα αυτά, φίλε μου, τις αφήνουν και περνάνε. Εσύ όμως και γω, Σύμβουλοι της Επικρατείας να γίνουμε, δε θα 'χουμε τέτοια τύχη.

[...] Τι, να τα λέμε τώρα; Οι γυναίκες παντού και πάντα τύχη. Ούτε φαντάροι πάνε, ούτε πληρώνουν στους χορούς. Και ο νόμος δεν προβλέπει για δαύτες σωματική τιμωρία. Και όλα αυτά γιατί, πες μου να χαρείς. Ένα κοριτσόπουλο αφήνει να του πέσει το μαντηλάκι και σκύβουμε να το μαζέψουμε. Μπαίνει κάπου και σηκωνόμαστε να του παραχωρήσουμε τη θέση μας. Φεύγει; Χαιρετούρες, ξεπροβοδίσματα. Και έπειτα μου μιλάς για σταδιοδρομία! Για να γίνεις Σύμβουλος της Επικρατείας, να πούμε, πρέπει να δουλέψεις σαν σκύλος μια ολόκληρη ζωή. Και αυτό το κοριτσόπουλο, χραπ! Σε μισή ώρα κουκουλώνει ένα Σύμβουλο Επικρατείας. Και να 'το, σου γίνεται αμέσως προσωπικότητα. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντάξεις στα κενά του παρακάτω πίνακα τις πληροφορίες του κειμένου 1 που ακολουθούν, έτσι ώστε να αντιστοιχούν στα χαρακτηριστικά της ουσιαστικής συνομιλίας:

Χαρακτηριστικά ουσιαστικής συνομιλίας	Φαινόμενα στη σύγχρονη επικοινωνία
1. Χαρά	
2. Προσοχή	
3. Ευγένεια	
4. Επιχειρήματα	
5. Επικοινωνία και κοινωνική συνοχή	
6. Πλούτος	

Πληροφορίες

- για να υπάρξει μια στοιχειώδης συνεννόηση και για να εκπληρωθούν οι καθημερινές ανάγκες της ζωής.
- Το σύγχρονο λεξιλόγιο πλουτίζεται μόνο με κάποιους ψυχρούς τεχνικούς όρους και όλο και πιο πολύ φτωχαίνει.
- όχι με την ισχύ των επιχειρημάτων του και την εγκυρότητα των απόψεών του.
- Συνηθίζουμε να μιλούμε όλοι μαζί, χωρίς ο ένας να προσέχει τον άλλο.
- Οχλαγωγία, όπου ο καθένας ζητεί να επιβάλλει τη γνώμη του με τη δύναμη της φωνής του, χωρίς ευγένεια.
- Οι απαντήσεις μας δεν έχουν χάρη.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να συμπληρώσεις τον πίνακα που ακολουθεί, χρησιμοποιώντας τρεις από τις παρακάτω φράσεις του κειμένου 1, για να προκύψει ο συλλογισμός που περιέχει το κείμενο.

1. Έχει σήμερα χαθεί η χαρά της συνομιλίας.
2. λαοί ολόκληροι δεν έχουν το δικαίωμα της συνομιλίας
3. Η συνομιλία είναι μια φυσική οργάνωση του λόγου.
4. Πρόκειται για ένα χυδαίο αγώνισμα χωρίς χάρη, χωρίς ευγένεια και χωρίς επιείκεια
5. Χρησιμοποιούν τον έναρθρο λόγο όσο χρειάζεται, για να υπάρξει μια στοιχειώδης συνεννόηση και για να εκπληρωθούν οι καθημερινές ανάγκες της ζωής.

1 ^η Προκείμενη	Συμπέρασμα
2 ^η Προκείμενη	

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις τις παρακάτω μεταφορικές εκφράσεις με τις αντίστοιχες κυριολεκτικές αποδόσεις τους. Δύο φράσεις από τη στήλη 2 περισσεύουν (10 μονάδες). Αν ο συγγραφέας του κειμένου 1 χρησιμοποιούσε τις κυριολεκτικές εκφράσεις αντί για τις μεταφορικές, πιστεύεις ότι θα υπήρχαν διαφορές στην ένταση και την επίδραση του μηνύματός του (5 μονάδες);

Μεταφορικές εκφράσεις	Κυριολεκτικές αποδόσεις
1. Οι καιροί δεν αφήνουν το αίσθημα, την ιδέα, να γίνουν «άνθη του λόγου».	I. Οι συνθήκες της εποχής δεν επιτρέπουν στους ανθρώπους να μιλήσουν.
2. Οι καιροί δεν αφήνουν την καρδιά να φτάσει στα χείλη.	II. Το λεξιλόγιο περιορίζεται όλο και περισσότερο. III. Συζήτηση που γίνεται με τρόπο άκομψο και απολίτιστο.
3. Ξετυλίγεται με κάποιο ρυθμό.	IV. Οι συνθήκες της εποχής δεν επιτρέπουν στα συναισθήματα ή τον αυθορμητισμό να εκφραστούν ανοιχτά ή να μοιραστούν.
4. Το σύγχρονο λεξιλόγιο όλο και πιο πολύ φτωχαίνει.	V. Υπάρχουν πολλά συντακτικά λάθη VI. Αποκαλύπτεται σταδιακά. VII. Οι συνθήκες της εποχής δεν επιτρέπουν στα συναισθήματα και τις ιδέες να εκφραστούν με όμορφο και ποιητικό τρόπο.
5. Πρόκειται για ένα χυδαίο αγώνισμα.	

Μονάδες 15**ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)**

Ποιες στερεότυπες αντιλήψεις σε βάρος των γυναικών διατυπώνονται στο Κείμενο 2 και ποια συναισθήματα ή σκέψεις σου προκαλούν; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 150-150 λέξεις.

Κείμενο 1

Η σημασία της μόδας

Το κείμενο δημοσιεύθηκε στο ΒΗmagazine, την Κυριακή 9 Νοεμβρίου 2014, από τον δημοσιογράφο Νικόλαο Μπάρδη. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 30 – 04 – 2021 (διασκευή συντομευμένη).

Πολλά είναι τα ερωτήματα που δημιουργούνται στην προσπάθειά μας να κατανοήσουμε και να συλλάβουμε την ιδιάζουσα υπόσταση της μόδας. Αυτή βρισκόταν πάντοτε στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος και λειτουργούσε σαν μαγνήτης θετικών και αρνητικών κρίσεων. Ήταν και είναι το καθρέφτισμα του ανθρώπινου ψυχισμού, προσαρμοζόμενο στα εκάστοτε κοινωνικοοικονομικά συμφραζόμενα. Συχνά οι ιδέες και οι ανάγκες των ανθρώπων μεταγγίζονταν στην ενδυμασία και στον τρόπο με τον οποίο αυτοί αντιλαμβάνονταν την πραγματικότητα. Και κάπου εκεί, στη διοχέτευση πληροφοριών, απόψεων και γούστων, δημιουργήθηκε ένα «ρίνγκ»¹ προβαλλόμενων ενδυματολογικών προτάσεων και ξεκίνησε ένας άτυπος αγώνας κυριαρχίας και επικράτησης του καλύτερου.

Δεν είναι λίγοι οι άνθρωποι που μιλούν για επιπολαιότητα και ρηχότητα της μόδας, που τη χαρακτηρίζουν ως κάτι ανούσιο και ανώφελο, μια περιττή πολυτέλεια, αδυνατώντας να κατανοήσουν την υπόστασή της καθώς και τις ιδιότητες που αυτή φέρει. Ωστόσο οι υπέρμαχοι της άποψης ότι η μόδα είναι άχρηστη, δίχως ουσία και περιεχόμενο, μάλλον δεν έχουν διερευνήσει τις πτυχές του φαινομένου σε βάθος.

«Η μόδα είναι κάτι που έρχεται από μέσα μας» λέει χαρακτηριστικά ο διάσημος σχεδιαστής Ραλφ Λόρεν. Είναι ένας τρόπος εξωτερίκευσης των συναισθημάτων, των διαθέσεων και των προθέσεων μας. Ένα είδος τέχνης που μας βοηθάει να επικοινωνήσουμε με τους άλλους, δίχως να χρειάζεται να μιλήσουμε! Γιατί τα ρούχα που επιλέγουμε για να φορέσουμε κάθε πρωί, προτού βγούμε από το σπίτι μας, είναι η αντανάκλαση της διάθεσης με την οποία ξυπνήσαμε. Έτσι οποιοδήποτε συναίσθημα και να επικρατεί στην ψυχή μας διαγράφεται στο βλέμμα και εν συνεχεία μεταδίδεται στο ντύσιμο και στις στιλιστικές επιλογές μας. Με άλλα λόγια, ο συναισθηματικός μας

¹ ρίνγκ: παλαίστρα / μτφ.: Το πεδίο που διεξάγεται η σύγκρουση απόψεων και αντιλήψεων σχετικά με κάτι

κόσμος, μέσω της μόδας, βρίσκει μια διέξοδο εκδήλωσης, αποκτά υπόσταση και πρακτικό χαρακτήρα!

Ότι φορούμε λέει μια ιστορία για το ποιοι είμαστε ή το ποιοι θέλουμε να γίνουμε, γρηγορότερα από οποιονδήποτε άλλον τρόπο. Γι' αυτόν τον λόγο «σε ορισμένα στρατιωτικά καθεστώτα έντυναν τους ανθρώπους με τα ίδια ρούχα, για να μην εκδηλώνουν τον χαρακτήρα, τη συμπεριφορά και τη μοναδικότητά τους» αναφέρει ο Βαγγέλης Κύρης. Από την εμφάνιση ενός ανθρώπου μπορείς επίσης να καταλάβεις την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται, χωρίς να απαιτείται επεξήγηση ή επιβεβαίωση από τον ίδιο, γιατί τα ρούχα, αποτελώντας μέρος του υλικού πολιτισμού, βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση και με τα χρήματα.

Κείμενο 2

[Ελένη ή ο κανέννας]

Απόσπασμα από το βιβλίο της Ρέας Γαλανάκη «Ελένη ή ο κανέννας», εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2005, που αποτελεί μυθιστορηματική απόδοση της ζωής της σημαντικής ζωγράφου Ελένης Μπούκουρα Αλταμούρα, η οποία δεν δίστασε να μεταμφιεστεί σε άντρα, για να μπορέσει να σπουδάσει ζωγραφική στη σχολή των Ναζαρηνών ζωγράφων, που δεχόταν μόνο άντρες.

Στα είκοσι εφτά μου, είχε αποκάμει πια να μου γυρεύει η μάνα στεφανώματα. Ας έστεργα τουλάχιστον, έλεγε κάθε μέρα όλο τον χειμώνα, να μείνω, να γεράσω απάντρευτη κοντά στις παντρεμένες αδερφές μου, κι ας βουρλιζόμουν ως το τέλος της ζωής μου από τα δαιμόνια της ζωγραφικής.

Μα εγώ γύρευα Ακαδημίες και περγαμηνές. Τεκμήρια των αντρών. Για να τα κάμω τι, αναρωτιόταν. Με την προίκα μου θα μπορούσα οποιαδήποτε στιγμή να παντρευτώ καλά, επέμενε, αγνοώντας πως εγώ είχα συμφωνήσει με τον κύρη μου να με συντηρεί από το κεφάλαιο αυτής της προίκας, όσο θα έμενα για σπουδές στην Ιταλία. Καλά είχε κάμει, πρόσθετε, που ποτέ δεν αποδέχτηκε τα θέατρα και τα καλά τους. Ιδού που ο άντρας της είχε τώρα ξεσηκωθεί από τα μάγια τους και από τους επαίνους του Τσέκολι², και συναινούσε να πάω στα ξένα για να δω τις πιο σπουδαίες ζωγραφιές, μα προπαντός για να σπουδάσω τα λίγα, όσα μπορούσα κι εκεί να σπουδάσω ως γυναίκα στα εργαστήρια της ζωγραφικής. Ακόμη και σ' αυτά να συμφωνούσε η μητέρα μου, ανησυχούσε πώς θα τριγύρναγε μια νέα γυναίκα μόνη κι ασυνόδευτη στα τρίστρατα της ξενιτιάς.

[. . .]

²Τσέκολι: μεγάλος Ιταλός ζωγράφος, υπήρξε δάσκαλος της Ελένης Αλταμούρα.

Είχα πια συνηθίσει την εικόνα της μορφής, που μου επέστρεφαν οι γεροί παλιοί καθρέφτες στο Καφέ Γκρέκο, ενός μοναχικού, συνεσταλμένου, άσχημου μάλλον και ανήσυχου άντρα, βυθισμένου στην προοπτική των δίχως όρια ταξιδιών και των περιπλανήσεων, που θα του επέτρεπαν η αμφίεση και οι σπουδές του. Διότι κοιτάζοντας το είδωλό μου αποφάσιζα σιγά σιγά να μην ξαναγυρίσω στην Ελλάδα, ούτε στα μακριά φορέματα του φύλου μου. Θα χαιρόμουν την ελευθερία του άντρα, σκεφτόμουν, παραβλέποντας το γεγονός ότι και ως άντρας έπρεπε να γυρνώνωρίς το απόγευμα στο μοναστήρι των Ναζαρηνών, για να μην παραβιάσω τους κανόνες . . .

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στον παρακάτω πίνακα τις απόψεις που είναι είτε Σωστές είτε Λανθασμένες με βάση τις δύο πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1.

Κείμενο 1	Σωστό	Λάθος
1) Πάντα οι άνθρωποι ενδιαφέρονταν για τη μόδα.		
2) Δεν μπορούμε να κατανοήσουμε τη μόδα έξω από το πλαίσιο της κοινωνίας, στην οποία δημιουργείται.		
3) Ό,τι σκέφτονται ή χρειάζονται οι άνθρωποι μίας εποχής, προβάλλεται πάνω στη μόδα.		
4) Η μόδα είναι κάτι ρηχό και επιπόλαιο.		
5) Όσοι εμβαθύνουν στο φαινόμενο της μόδας, κατανοούν ότι διαθέτει ουσία και περιεχόμενο.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 4^η παράγραφο του Κειμένου 1 περιλαμβάνονται δύο συλλογισμοί. Να τοποθετήσεις τις σκέψεις της παραγράφου μέσα στα σχήματα, ώστε να προκύψουν οι συλλογισμοί.

- 1) Από την εμφάνιση ενός ανθρώπου μπορείς να καταλάβεις την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται.

- 2) Τα ρούχα βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση και με τα χρήματα.
- 3) Σε ορισμένα στρατιωτικά καθεστώτα έντυναν τους ανθρώπους με τα ίδια ρούχα.
- 4) Ό,τι φορούμε λέει μια ιστορία για το ποιοι είμαστε ή το ποιοι θέλουμε να γίνουμε.
- 5) Ο στόχος ήταν να μην εκδηλώνουν τον χαρακτήρα, τη συμπεριφορά και τη μοναδικότητά τους.
- 6) Τα ρούχα αποτελούν μέρος του υλικού πολιτισμού.

Α' Συλλογισμός

Προκείμενη 1

Προκείμενη 2

Συμπέρασμα

Β' Συλλογισμός

Προκείμενη 1

Προκείμενη 2

Συμπέρασμα

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Σκέψου ότι είσαι ο διάσημος σχεδιαστής Ραλφ Λόρεν και δίνεις μία διάλεξη για τη σχέση της ενδυμασίας με τον ψυχισμό και τη διάθεση. Να μεταγράψεις την 3η παράγραφο του Κειμένου 1, κάνοντας όλες τις απαραίτητες μετατροπές, ώστε να δείξεις ότι θέλεις να διδάξεις το κοινό σου για τον ρόλο και τη λειτουργία της μόδας (μονάδες 09). Να χρησιμοποιήσεις, αντί για τα ουσιαστικά *εξωτερίκευση, αντανάκλαση και εκδήλωση*, τα αντίστοιχα ρήματα (μονάδες 06).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς θα χαρακτήριζες την μητέρα της Ελένης και πώς την ίδια από τις απόψεις και τις επιλογές τους; Να τεκμηριώσεις τον χαρακτηρισμό σου με στοιχεία του κειμένου. Πώς κρίνεις την τελική επιλογή της ηρωίδας; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 150 περίπου λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η θεραπευτική δύναμη του γέλιου

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Ευτυχίας Παπατζανάκη, κοινωνικής λειτουργού και οικογενειακής συμβούλου, που δημοσιεύθηκε στις 12-07-2016 και ανακτήθηκε από την ηλεκτρονική έκδοση του περιοδικού «Σύμβουλος Υγείας» <https://www.simygeias.gr>

Στην αρχαία Ελλάδα το γέλιο έχαιρε ιδιαίτερης εκτίμησης. Εθεωρείτο δώρο της Αφροδίτης και σε πολλές πόλεις υπήρχαν ναοί λατρείας του Γέλωτος. Ο Ιπποκράτης πίστευε στη θεραπευτική αξία του γέλιου. Ο Μένανδρος έλεγε ότι «Αυτός που σε κάνει να γελάς, σε βοηθάει να ζεις». Στο πέρασμα των αιώνων, σε πολλές «πολιτισμένες» κοινωνίες, το γέλιο κακοχαρακτηρίστηκε και συχνά συνδέθηκε με την τρέλα ή ακόμα και με τις δυνάμεις του κακού.

Η θετική επίδραση του γέλιου στη σωματική, ψυχική και διανοητική κατάσταση των ανθρώπων ανακαλύφθηκε και εκτιμήθηκε πάλι στις σύγχρονες δυτικές κοινωνίες τη δεκαετία του '60. Σημαντική ώθηση προς αυτή την κατεύθυνση έδωσε το βιβλίο «Η Ανατομία μιας Ασθένειας», που εξέδωσε το 1979 ο Νόμαν Κάζινς. Σε αυτό περιγράφει πώς επέζησε μιας πολύ επικίνδυνης ασθένειας – με την οποία διαγνώστηκε το 1964 – με τη βοήθεια του χιούμορ και του γέλιου. Αυτή η ιστορία έφερε σε αμηχανία τους επιστήμονες της εποχής και ενέπνευσε μεγάλο αριθμό ερευνών. Οι έρευνες συνεχίζονται και σήμερα, εμπλουτίζουν τη σχετική επιστημονική γνώση και ανοίγουν συνεχώς νέους δρόμους για «θεραπευτικές» εφαρμογές αυτών των ανακαλύψεων στη διαχείριση του ψυχικού και σωματικού πόνου.

Οι μελέτες έχουν αποδείξει ότι το γέλιο είναι φυσικό αντίδοτο στο στρες. Από την άποψη της φυσιολογίας του σώματος, το γέλιο και το στρες είναι τα δύο αντίθετα άκρα... Οι κινήσεις του γέλιου – συνεχείς εκπνοές και κινήσεις του διαφράγματος – είναι ένας φυσικός μηχανισμός εξισορρόπησης και εξουδετέρωσης των αρνητικών επιπτώσεων του στρες. Το γέλιο χαλαρώνει το σώμα, αλλάζει την ψυχική αλλά και τη διανοητική μας κατάσταση.

Σύμφωνα με τους ανθρωπολόγους, αν και το γέλιο μπορεί να είναι μέσο επίδειξης εξουσίας και επιβολής, όταν γελάμε σε βάρος κάποιου, όταν γελάμε μαζί με κάποιον άλλο άνθρωπο, μοιραζόμαστε μια κοινή εμπειρία ανακούφισης, που συνήθως σχετίζεται με την απομάκρυνση από κάποιον (πραγματικό ή φανταστικό) κίνδυνο. Το γέλιο μάς κάνει να νιώθουμε καλά, γιατί εξουδετερώνει

επώδυνα συναισθήματα, όπως φόβο, θυμό ή ανία, απελευθερώνοντάς τα. Αυτή η απελευθέρωση μπορεί να παρεμποδίσει ή και να σταματήσει τις αψιμαχίες, να εξομαλύνει τις εντάσεις και να μας βοηθήσει να δούμε και να κατανοήσουμε την οπτική γωνία των άλλων ανθρώπων.

Γιατί δεν γελάμε λοιπόν; Εφόσον πια είναι και επιστημονικά αποδεδειγμένο ότι ισχύουν όλα όσα προαναφέραμε, είναι απορίας άξιο γιατί οι περισσότεροι «πολιτισμένοι» άνθρωποι, όσο μεγαλώνουν, γελούν όλο και λιγότερο και αντιμετωπίζουν με αμηχανία, επιφύλαξη ακόμα και οργή τυχόν προτροπές να αξιοποιήσουν τις «θεραπευτικές ιδιότητες του γέλιου»... ή, με άλλα λόγια, να παραμερίσουν για λίγο τη σοβαρή αντιμετώπιση των προβλημάτων τους. Η απάντηση είναι ότι δεν γελάμε διότι, όποιος γελάει πολύ και εύκολα μπορεί να θεωρηθεί «μη-σοβαρός». Μεγαλώνουμε κυνηγημένοι από την απειλή ότι θα φανούμε γελοίοι και ελαφρόμυαλοι. Ενηλικιωνόμαστε και μας έχει γίνει κυριολεκτικά πλύση εγκεφάλου ότι, για να μας πάρουν οι άλλοι σοβαρά, πρέπει να δείχνουμε σοβαροί. Για να παραμείνουμε σοβαροί, πρέπει «να έχουμε τον έλεγχο» των συναισθηματικών εκδηλώσεων και της συμπεριφοράς μας. Αυτή η προσπάθεια διατήρησης του ελέγχου ενισχύει τον ανταγωνισμό και την καχυποψία και τελικά μας οδηγεί σταδιακά στην αποξένωση από τον εαυτό μας και τους άλλους.

Κείμενο 2

Οι ράθυμοι

Το ποίημα είναι του Paul Verlaine αλλά έχει μεταφραστεί από τον Κ.Γ. Καρυωτάκη και περιλαμβάνεται στη συλλογή «Ελεγεία και Σάτιρες» (Ποιήματα και Πεζά, Αθήνα 1998, Εκδ. Βιβλιοπωλείον της «Εστίας»).

- Μπα! Και η μοίρα μας έγινε πεζή.

1

Αν θέλετε, πεθαίνουμε μαζί;

- Σπανία η πρόταση, ορισμένως.

- Ωραίο το σπάνιο. Λοιπόν εμπρός.

Ο τόπος θαυμάσιος και ο καιρός.

5

- Χι! Χι! Χι! Απογοητευμένος.

- Ίσως. Αλλά προπάντων εραστής

Άψογος. Ανέκαθεν ιδεαλιστής.

Να πεθάνουμε τώρα, ελάτε.

- Περισσότερο ειρωνεύεστε, θαρρώ,
Παρά όσο κάνετε τον τρυφερό.

Πάψετε, κύριε, αν αγαπάτε.

Έτσι το βράδυ εκείνο απάνω στη

χλόη, και στ' άνθη καθιστοί,

δυο περίεργοι ερωτευμένοι

10

15

αναβάλανε τέτοιο ζηλευτό

θάνατο, κι απομείνανε γι' αυτό

- χι! χι! χι! - καταγοητευμένοι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να προσδιορίσεις τον σκοπό του πομπού στο κείμενο 1.

(α) Να εκφράσει τα συναισθήματά του.

(β) Να ενημερώσει τον αναγνώστη για μία νέα επιστημονική έρευνα.

(γ) Να εξηγήσει στον αναγνώστη ένα κοινωνικό φαινόμενο.

(δ) Να διασκεδάσει τον δέκτη.

Να αιτιολογήσεις την επιλογή σου σε 20-30 λέξεις.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στο κείμενο 1, η συντάκτρια τεκμηριώνει τα επιχειρήματά της. Να εντοπίσεις σε ποιο είδος τεκμηρίου αντιστοιχεί κάθε περίοδος λόγου.

1. Γεγονός	α. Οι μελέτες έχουν αποδείξει ότι το γέλιο είναι φυσικό αντίδοτο στο στρες.
2. Παράδειγμα	β. Ο Ιπποκράτης πίστευε στη θεραπευτική αξία του γέλιου.
3. Απόψεις ειδικών	γ. Στο πέρασμα των αιώνων, σε πολλές «πολιτισμένες» κοινωνίες, το γέλιο κακοχαρακτήριστηκε...
4. Αποτελέσματα ερευνών	δ. Αυτός που σε κάνει να γελάς, σε βοηθάει να ζεις.
5. Αυθεντία	ε. το γέλιο μπορεί να είναι μέσο επίδειξης εξουσίας και επιβολής, όταν γελάμε σε βάρος κάποιου
6. Γνωμικό	στ. Σύμφωνα με τους ανθρωπολόγους, όταν γελάμε μαζί με κάποιον άλλο άνθρωπο, μοιραζόμαστε μια κοινή εμπειρία ανακούφισης...
7. Γενική αλήθεια	ζ. περιγράφει πώς επέζησε μιας πολύ επικίνδυνης ασθένειας...
8. Μαρτυρία	η. Μεγαλώνουμε κυνηγημένοι από την απειλή ότι θα φανούμε γελοίοι και ελαφρόμυαλοι.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να μετασχηματίσεις τα παρακάτω αποσπάσματα χρησιμοποιώντας ρήματα στη θέση των υπογραμμισμένων ουσιαστικών, για να μεταφέρεις σε έναν/μία φίλο/-η με ύφος άμεσο και οικείο τις πληροφορίες που περιέχουν τα ακόλουθα χωρία του κειμένου 1. Να προβείς σε όσες επιπλέον μετατροπές κρίνεις ότι απαιτούνται.

α. Οι κινήσεις του γέλιου – συνεχείς εκπνοές και κινήσεις του διαφράγματος – είναι ένας φυσικός μηχανισμός εξισορρόπησης και εξουδετέρωσης των αρνητικών επιπτώσεων του στρες.

β. Αυτή η προσπάθεια διατήρησης του ελέγχου ενισχύει τον ανταγωνισμό και την καχυποψία και τελικά μας οδηγεί σταδιακά στην αποξένωση από τον εαυτό μας και τους άλλους.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να σχολιάσεις τη θέση που παίρνει το ποιητικό υποκείμενο απέναντι στις προθέσεις και τις πράξεις των δύο ερωτευμένων στο Κείμενο 2. Εσύ συμφωνείς ή όχι με τη στάση τους και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 - 150 λέξεις.

Κείμενο 1

Διάλεκτοι και Εκπαίδευση

Το κείμενο είναι διασκευασμένο απόσπασμα από άρθρο των Τ. Μακρογιάννη, Αθ. Μιχάλη, Β. Καζούλη, από το διαδίκτυο (2009, Διάλεκτοι και Εκπαίδευση. Πρακτικά 5^{ου} Πανελλήνιου Συνεδρίου Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ).

Η Εκπαίδευση σήμερα αντιμετωπίζει τις διάφορες γεωγραφικές και κοινωνικές ποικιλίες μιας γλώσσας σε άμεση σχέση και εξάρτηση με την πρότυπη γλωσσική μορφή, που θεωρείται σωστό να χρησιμοποιούν οι ομιλητές της, τουλάχιστον στις δημόσιες και επίσημες περιστάσεις. Όσο μεγαλύτερο κύρος και διάδοση έχει η πρότυπη αυτή γλώσσα, τόσο περισσότερο περιορίζει τη χρήση των άλλων γλωσσικών ποικιλιών.

Όπως, όμως, έχει επισημάνει ο Μ. Τριανταφυλλίδης, «οι διάλεκτοι ενός λαού είναι κι αυτές μια από τις πολυτιμότερες πηγές για τον πλουτισμό της γραφόμενης γλώσσας του και θα ήταν λάθος και ασυχώρητη στενοκεφαλιά, αν ήθελε κανείς να αποκλείσει από την κοινή γλώσσα καθεμιά όμορφη λέξη, έναν τύπο που εκφράζει κάτι ξεχωριστό, έναν ιδιωματισμό, μόνο και μόνο γιατί έτυχε να είναι διαλεκτικός. Όλες οι ξένες γλώσσες έχουν πλουτιστεί από τα ιδιώματα και πολλές φορές μάλιστα μεγάλοι λογοτέχνες συνειδητά εργάστηκαν γι' αυτόν τον σκοπό».

Η πρότυπη γλώσσα που περιέχει και διαλεκτικά στοιχεία έχει το πλεονέκτημα να εκφράζει με απόλυτη ακρίβεια οποιαδήποτε σκέψη σε οποιοδήποτε τόπο, χρόνο και γλωσσικό περιβάλλον. Αν και δεν είναι δυνατή η συστηματική και γενικευμένη διδασκαλία των νεοελληνικών γλωσσικών διαλέκτων, όπως η ποντιακή ή η διδασκαλία των «ειδικών γλωσσών», όπως είναι λόγου χάριν η γλώσσα του ποδοσφαίρου, παρ' όλα αυτά, επειδή η γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός, δεν θα έπρεπε να αποκλειστούν από τη γλωσσική διδασκαλία ορισμένες ιδιωματικές ή διαλεκτικές φράσεις των οποίων η χρήση έχει γενικευθεί. Επίσης, καλό θα ήταν να γίνεται αναφορά στις διάφορες διαλέκτους της επίσημης γλώσσας, έτσι ώστε οι μαθητές να την κατανοούν καλύτερα και να είναι έτοιμοι να σταθούν σε οποιοδήποτε περιβάλλον βρεθούν και να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά.

Οι διαπιστώσεις αυτές φανερώνουν τη σημασία των ποικίλων διαλέκτων για τη γλωσσική εκπαίδευση. Με τη γνώση των διαλεκτικών στοιχείων θα απαλλαγούμε από κάποια στερεότυπα σε σχέση με αυτές, όπως για παράδειγμα: «αυτοί μιλούν χωριάτικα». Είναι, επίσης, χρήσιμο οι εκπαιδευτικοί να μη σταματούν στη μνεία¹ κάποιων διαλεκτικών στοιχείων, αλλά να εμβαθύνουν

¹ αναφορά λέξεων

κάπως σε αυτές, ώστε τα παιδιά πραγματικά να κατανοούν την αξία τους και τη συμβολή τους στη δόμηση της επίσημης γλώσσας.

Κείμενο 2

«Η νύμφη της Αργολίδος»

Το παρακάτω απόσπασμα έχει αντληθεί από το διήγημα του Ιωάννη Δελιγιάννη «Η νύμφη της Αργολίδος» (Διηγήματα υπό Ιωάννου Δελιγιάννη, τόμ. Α', εν Αθήναις, εκ της τυπογραφίας Κ. Αντωνιάδου, 1845, σσ. 7-57).

- Χαρίλαε! λέγει τότε θλιβερώς η Ελένη, Χαρίλαε! ότι γονείς έχω δεν γνωρίζεις; δεν γνωρίζεις ότι έχω πατέρα αγαπόντα με τοσούτον, πατέρα τον οποίον και εγώ πλειότερον παρά την ζωήν μου αγαπώ; δεν γνωρίζεις ότι είμαι μονογενής θυγάτηρ; οσάκις φαντάζομαι πόσον τοιούτον κίνημα² τον πατέρα μου θέλει καταθλίψει, οσάκις φαντάζομαι ότι εγώ ήτις³ της καρδίας του είμαι η τροφή με τας ιδίας μου χείρας θα τον θανατώσω, με καταλαμβάνει φρίκη! με μέμφεσαι⁴ ότι δεν σ' αγαπώ ως συ μ' αγαπάς Χαρίλαε! αλλ' οι παλμοί της καρδίας μου την οποίαν προ ολίγου εκράτεις με την χείρα σου, δεν ήρκεσαν περί του αισθήματός μου να σε πείσουν; αλλ' η θερμότης της χειρός την οποίαν κρατείς ήδη δεν δεικνύει διόλου ότι εις τας φλέβας μου όλας κυκλοφορεί ο έρως; η προς σε αγάπη μου, Χαρίλαε, δεν δύναται να εξαλειφθή, ειμή οπότεν και εγώ από την γην εκλείψω· [...] αλλ' από τους γονείς μου να μ' αφαρπάσσης, αλλά να τους δολοφονήσης τοσούτον σκληρώς μη θελήσης ποτέ, Χαρίλαε, υπόμεινον μικρόν ακόμη, ίσως τους πείσω υιόν των να σ' αναγνωρίσουν· μ' αγαπούν, και η αληθής αγάπη τι δεν δύναται να κατορθώση; άφες με ν' απολαύσω την ευδαιμονίαν εντελή.

- Είναι άκαμπτοι, είναι βάρβαροι οι γονείς σου, αποκρίνεται ο Χαρίλαος μετά ζωηρότητος, αν σ' ηγάπων δεν ήθελον επιθυμεί και την ευδαιμονίαν σου; να μ' αναγνωρίσουν υιόν των εκουσίως! ποτέ ποτέ μη το ελπίσης δεν βλέπεις πώς με θεωρούν; δεν παρατηρείς ότι δεν ανέχονται ήδη ουδέ να με βλέπουν; και όμως τι άλλο είδον παρ' εμού ειμή αγάπην, ειμή αφοσιώσεως ενθέρμου δείγματα; το μόνον έγκλημά μου είναι ότι σ' αγαπώ, και ο έρως μου ούτος τοις φαίνεται αποτρόπαιος, τοις φαίνεται φρικώδης! ω! δεν σ' αγαπούν, Ελένη μου, όσον νομίζεις οι γονείς σου αν αληθώς σ' ηγάπων ήθελον ποτέ ανέχονται στενάζουσιν να σε βλέπουν καθ' εκάστην και δακρυρροούσαν; ήθελον ποτέ καταντήσιν εις τας αγκάλας του αηδούς αυτού Χαριτιάδου εναντίον της θελήσεώς σου να σε ρίψουν; Ελένη! πρέπει να φύγωμεν, να φύγωμεν αφεύκτως αύριον· [...]

² επανάσταση

³ η οποία

⁴ κατηγορείς

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχίσεις κάθε στοιχείο από τη στήλη Α με το σωστό από τη στήλη Β, σύμφωνα με το περιεχόμενο του κειμένου 1. Προσοχή! Για κάθε στοιχείο της στήλης Α μόνο δύο (2) στοιχεία της στήλης Β είναι ορθά.

A	B
1) πρότυπη γλώσσα	α) είναι σταθερή και αμετάβλητη. β) χρησιμοποιείται σε επίσημες περιστάσεις. γ) λειτουργεί ως πρότυπο ορθότητας .
2) γλωσσικές ποικιλίες	α) διαφοροποιούνται ανάλογα με τον τόπο κατοικίας των ομιλητών. β) επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την πρότυπη γλώσσα. γ) εξαρτώνται από την κοινωνική προέλευση των ομιλητών.
3) ιδιωτισμοί / ιδιώματα	α) πρέπει να αποκλείονται από τη γλωσσική διδασκαλία β) ο καθένας τους εκφράζει κάτι διαφορετικό γ) μεγάλοι λογοτέχνες ασχολούνται με αυτούς.
4) διάλεκτοι / διαλεκτικά στοιχεία	α) μπορούν να εμπλουτίσουν την πρότυπη γλώσσα β) κάποια στοιχεία τους χρησιμοποιούνται ευρύτατα. γ) Είναι μόνο για τα χωριά.
5) διδασκαλία	α) γίνεται βασικά στην πρότυπη γλώσσα. β) πρέπει να περιλαμβάνει συστηματικά όλες τις διαλέκτους και τα ιδιώματα. γ) πρέπει να περιλαμβάνει τα στοιχεία των διαλέκτων και των ιδιωμάτων που χρησιμοποιούνται ευρύτατα.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να διαβάσεις προσεκτικά το ακόλουθο απόσπασμα του κειμένου 1 «Αν και δεν είναι δυνατή η συστηματική και γενικευμένη διδασκαλία των νεοελληνικών γλωσσικών διαλέκτων, όπως η ποντιακή ή η διδασκαλία των «ειδικών γλωσσών», όπως είναι λόγου χάριν η γλώσσα του ποδοσφαίρου, παρ' όλα αυτά, επειδή η γλώσσα είναι ένας ζωντανός οργανισμός, δεν θα έπρεπε να αποκλειστούν από τη γλωσσική διδασκαλία ορισμένες ιδιωματικές ή διαλεκτικές φράσεις των οποίων η χρήση έχει γενικευθεί.» και να εξηγήσεις τις νοηματικές σχέσεις του, αντιστοιχίζοντας τα στοιχεία της στήλης Α και της στήλης Β στον ακόλουθο πίνακα:

A. Δομικά στοιχεία του αποσπάσματος	B. Λειτουργία τους
1) Αν και	α) παράδειγμα, δευτερεύουσα πληροφορία
2) όπως	β) αιτιολόγηση
3) παρ' όλα αυτά	γ) εναντίωση προς την κύρια πληροφορία
4) επειδή	δ) αναφορά στα προηγούμενα
5) των οποίων	ε) επανάληψη της εναντίωσης

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να μετασχηματίσεις στο απαντητικό σου φύλλο τις παρακάτω προτάσεις του Κειμένου 1, αρχίζοντας με τον τρόπο που σου δίνεται και χρησιμοποιώντας τα ρήματα στο α' πληθυντικό πρόσωπο (μονάδες 12). Ποια διαφοροποίηση παρατηρείς ως προς το νόημα του κειμένου (μονάδες 3);

1) Οι διάλεκτοι ενός λαού είναι κι αυτές μια από τις πολυτιμότερες πηγές για τον πλουτισμό της γραφόμενης γλώσσας του.

Οι διάλεκτοι ενός λαού είναι κι αυτές μια από τις πολυτιμότερες πηγές για να του.

2) Αν και δεν είναι δυνατή η συστηματική και γενικευμένη διδασκαλία των νεοελληνικών γλωσσικών διαλέκτων ...

Αν και δεν είναι δυνατό

3) Με τη γνώση των διαλεκτικών στοιχείων θα απαλλαγούμε από κάποια στερεότυπα σε σχέση με αυτές.

Αν θα απαλλαγούμε από κάποια στερεότυπα σε σχέση με αυτές.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 την άρνηση της Ελένης στην πρόταση του Χαρίλαου (μονάδες 10) και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με αυτήν της την στάση (μονάδες 5) σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η Φιλία στην Εφηβεία

Το κείμενο είναι άρθρο της ψυχολόγου Ελένης Παπαδοπούλου και έχει αντληθεί από το διαδίκτυο (προσπέλαση στις 7.4.2021). Το θέμα του είναι η αξία της φιλίας και ο ρόλος της στην εφηβική ηλικία (διασκευή).

Η φιλία είναι απαραίτητη κατά την περίοδο της εφηβείας, στη διάρκεια της οποίας αλλάζουν οι σχέσεις που έχουμε με την οικογένειά μας. Στην εφηβεία προτιμούμε να περνάμε περισσότερο χρόνο με τους φίλους μας. Γι' αυτόν το λόγο ίσως οι έφηβοι λένε ότι η φιλία είναι ό,τι πιο σημαντικό έχουν στη ζωή τους. Αναζητούμε έναν φίλο που να μας ταιριάζει, για να του εμπιστευτούμε τις δυσκολίες μας, να μας στηρίξει και να περνάμε ευχάριστες στιγμές.

Τα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία συνήθως επιλέγουμε φίλους, είναι το να έχουμε παρόμοιες αντιλήψεις, αξιοπιστία, υποστήριξη, σταθερότητα, να αντλούμε χαρά, να είμαστε ο εαυτός μας, να συμπληρώνουμε ο ένας τον άλλον, αλλά και να μπορούμε να διαφωνούμε. Θέλουμε να γνωρίζουμε συνομηλίκους και να ανταλλάσσουμε απόψεις για τα ρούχα, τα χτενίσματα και τα ενδιαφέροντά μας. Όλα αυτά μάς ενώνουν και μας κάνουν να νιώθουμε πιο δυνατοί.

Ταυτιζόμαστε με τους φίλους μας, όπως παλιότερα ταυτιζόμασταν με τους γονείς μας. Θεωρούμε πολύ σημαντική την εικόνα που η παρέα δημιουργεί για εμάς. Συχνά προσπαθούμε να είμαστε απόλυτα όμοιοι με τους φίλους μας, για να μη μας απορρίψουν. Όμως, μια ομάδα λειτουργεί ακόμη καλύτερα, όταν τα άτομα που την αποτελούν συμπληρώνουν ο ένας τον άλλον μέσα από τις διαφορές τους. Είναι σημαντικό, λοιπόν, να βρούμε μια ισορροπία ανάμεσα στην ομοιότητα που θέλουμε να έχουμε με τους φίλους μας και στη μοναδικότητα που έχει ο καθένας μας. Έτσι, δημιουργείται μια πραγματική φιλία που αντέχει στον χρόνο.

Βασική αξία στη φιλία είναι να μπορούμε να εμπιστευτούμε τον άλλον και να νιώθουμε ασφαλείς μαζί του. Αν προδώσει την εμπιστοσύνη μας, αυτό είναι οδυνηρό. Χρειάζεται όμως να μη φτάνουμε να προδίδουμε τον εαυτό μας, για να μην προδώσουμε έναν φίλο. Μερικές φορές, προκειμένου να μη χάσουμε έναν φίλο, κάνουμε πράγματα που δεν

θέλουμε. Αντί γι' αυτό, μπορούμε να εξηγήσουμε τους λόγους για τους οποίους έχουμε μια διαφορετική επιθυμία. Η πραγματική φιλία μάς δίνει τη δυνατότητα να εμπιστευτούμε, να δεσμευτούμε και να εξελιχθούμε ως άνθρωποι. Ακόμα και όταν ενηλικιωθούν οι έφηβοι, οι φίλοι μπορούν να τους κάνουν να νιώθουν ασφαλείς και να τους βοηθούν στις δυσκολίες. Οι φίλιες που δημιουργούνται στην εφηβεία συχνά διαρκούν μια ολόκληρη ζωή.

Οι φίλοι είναι, λοιπόν, πολύ ιδιαίτερο κεφάλαιο στη ζωή του εφήβου, είναι ο μεγάλος πλούτος της εφηβείας. Είναι σημαντικό για το παιδί να αρχίζει να ανοίγεται από νωρίς και να δημιουργεί παρέες με συνομηλίκους του, ενώ στην εφηβεία αυτό γίνεται κυρίαρχη ανάγκη του. Ο έφηβος έχει ανάγκη να ζήσει εμπειρίες και έντονα αισθήματα, να νιώσει εμπιστοσύνη για άτομα πέρα από το οικογενειακό του περιβάλλον. Μαζί τους θα μπορέσει να αναπτύξει νέα ενδιαφέροντα, να έχει τον δικό του κόσμο έξω από τις συνήθειες και τις αντιλήψεις της οικογένειας. Είναι ο καθρέφτης μέσα στον οποίο αναζητά τη νέα του ταυτότητα, που μοιράζεται μαζί του τα όρια, τα ψυχικά και τα φυσικά, που τον καταλαβαίνει χωρίς να δίνει εξηγήσεις, που τον δέχεται χωρίς να τον κατηγορεί και χωρίς να του δίνει συμβουλές, όπως γίνεται με τους γονείς του.

Κείμενο 2

Ο πατέρας

Το παρακάτω ποίημα είναι της Μαρίας Κέντρου-Αγαθοπούλου, και ανήκει στην ποιητική συλλογή «Θαλασσινό Ημερολόγιο»(1981).

Ο πατέρας μου ήταν μηχανοδηγός
Κάρβουνο μύριζαν τα πέτσινά ρούχα του
Κάτω απ' τη μαύρη του τραγιάσκα
Άρχιζαν τα καπνισμένα μάτια του
Ο πατέρας μου δε μιλούσε πολύ
Μόνο χαμογελούσε κάπου κάπου
Με τα ηλιοψημένα χείλια του
Προπάντων όταν έπινε τσίπουρο

Κάτω απ' την κληματαριά της αυλής

Αψηλός και δυνατός ήταν

Κι όταν με σήκωνε αψηλά

Με τ' ατσαλένια μπράτσα του

Δε φοβόμουν καθόλου

Όπως κι εκείνος δε φοβόταν

Ούτε τη ζωή του

Ούτε το θάνατό του:

Περνούσε με το τρένο του

Σφυρίζοντας

Μες απ' τις σκοτεινές

Τις στοιχειωμένες σήραγγες

Και τις νικούσε.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να διαλέξεις πέντε (5) από τις παρακάτω προτάσεις που το περιεχόμενό τους δεν ανταποκρίνεται ακριβώς σε όσα αναφέρει το Κείμενο 1 για τη φιλία και να τις σημειώσεις με ✓ στο μικρό πλαίσιο. Μετά να μεταφέρεις τα στοιχεία στο απαντητικό σου φύλλο:

1) Η φιλία αποτελεί σημαντικό τμήμα της ζωής των εφήβων.	
2) Οι φίλοι πρέπει να μοιάζουν μεταξύ τους για να μη διαλυθεί η φιλία τους.	
3) Η εικόνα που σχηματίζουν οι φίλοι για εμάς είναι πολύ σημαντική.	
4) Στην εφηβεία φοβόμαστε την απόρριψη από τους φίλους μας.	
5) Όταν προδίδεται η εμπιστοσύνη, τερματίζεται η εφηβική φιλία.	
6) Η φιλία σε κάνει να νιώθεις δυνατός.	
7) Βασική προϋπόθεση στη φιλία είναι να ταιριάζει ο φίλος μας με τις αξίες της οικογένειας.	
8) Το μέτρο για να κρίνουμε πόσο έχει εξελιχτεί ένας άνθρωπος είναι οι φίλοι του.	
9) Οι φίλεις της εφηβείας συχνά διαρκούν για ολόκληρη τη ζωή.	
10) Διαλέγουμε τους φίλους μας με κριτήριο να διατηρήσουμε τη μοναδικότητά μας.	

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις κατάλληλα στον πίνακα που ακολουθεί τις παρακάτω προτάσεις του κειμένου 1, έτσι ώστε να σχηματιστεί συλλογισμός.

1. Η φιλία είναι απαραίτητη κατά την περίοδο της εφηβείας, στη διάρκεια της οποίας αλλάζουν οι σχέσεις που έχουμε με την οικογένειά μας.
2. Ταυτιζόμαστε με τους φίλους μας, όπως παλιότερα ταυτιζόμασταν με τους γονείς μας.
3. Οι φίλοι είναι, λοιπόν, πολύ ιδιαίτερο κεφάλαιο στη ζωή του εφήβου, είναι ο μεγάλος πλούτος της εφηβείας.
4. Είναι ο καθρέφτης μέσα στον οποίο αναζητά τη νέα του ταυτότητα.

Προκείμενες	Συμπέρασμα

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Πώς θα χρησιμοποιούσε ένας/μία ψυχολόγος τα ρήματα στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 για να σου εξηγήσει τον τρόπο, με τον οποίο διαλέγεις τους φίλους σου; Να κάνεις τις απαραίτητες μετατροπές (10 μονάδες) και στη συνέχεια να εξηγήσεις τη μεταβολή ως προς το ύφος (5 μονάδες).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια χαρακτηριστικά αποδίδει στον πατέρα του το ποιητικό υποκείμενο και ποια συναισθήματα εκφράζει (μονάδες 10); Ποιες σκέψεις σου δημιουργεί η ανάγνωση για τη σχέση γονέα-παιδιού κατά την εφηβική ηλικία (μονάδες 5); Να αναπτύξεις σε 100-150 λέξεις την απάντησή σου.

Κείμενο 1

Ο γραπτός λόγος

Το παρακάτω κείμενο (απόσπασμα) του Χρήστου Μαλεβίτση είναι δημοσιευμένο στον 9^ο τόμο των δοκιμίων του με τίτλο «Δοκίμια Ιδεών», εκδόσεις Αρμός, 2010.

Υπάρχει διαφορά ριζική ανάμεσα στον προφορικό και τον γραπτό λόγο. Γι' αυτό όσοι νομίζουν πως πρέπει να γράφουν όπως μιλάνε κάνουν λάθος. Και αυτό το λάθος το διέπραξαν πολλοί από τους παλαιούς δημοτικιστές. Βεβαίως, τα δύο αυτά είδη λόγου αλληλοεπηρεάζονται. Αυτό όμως δεν είναι λόγος να συγχέουμε τις δύο διαφορετικές λειτουργίες του καθενός.

Ο προφορικός λόγος είναι κυρίως τρόπος επικοινωνίας ανάμεσα σε δυο ή περισσότερες συνειδήσεις. Αντίθετα, ο γραπτός λόγος είναι κυρίως καταχώριση και μνημείωση επεξεργασμένων σκέψεων και εμπειριών. Ο γραπτός λόγος είναι κατεξοχήν λόγιος και κατά τούτο υπερβαίνει τον προφορικό λόγο, κατά τη λογιότητά¹ του. Και όταν λέμε «λογιότητα» δεν εννοούμε κανέναν λογισματισμό, αλλά εννοούμε την περίσκεψη του ανθρώπου, όπως τούτη καταλήγει στην έγγραφη διατύπωση. Γι' αυτό και ο γραπτός λόγος συνιστά το κατεξοχήν τεκμήριο του πολιτισμού. Διότι εκεί μέσα καταχωρίζονται ο «λογισμός» και το «όνειρο» του ανθρώπου, και μεταφέρονται από εποχή σε εποχή.

Το βιβλίο είναι ο κατεξοχήν φορέας του γραπτού λόγου. Σε αυτό μέσα διασώζονται τα πνευματικά επιτεύγματα του ανθρώπου από τη λήθη. Αλλά και από την παραποίηση. Έχει υπολογισθεί πως τα ιστορικά περιστατικά που η μνήμη τους μεταφέρεται προφορικά από γενεά σε γενεά ξεχνιούνται μέσα σε τριακόσια χρόνια. Τι θα γνωρίζαμε για την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ασία, αν στηριζόμαστε στους σχετικούς θρύλους των ασιατικών λαών; Και τον όνομά του ακόμη θα μας παραδινόταν ως «Ισκεντέρ».

Τα μεγάλα βιβλία που δίδαξαν την ανθρωπότητα δεν θα μπορούσε ποτέ να τα κατασκευάσει ο προφορικός λόγος. Είναι σαν τα μεγάλα έργα της τεχνικής ή της αρχιτεκτονικής. Συνιστούν «επένδυση» μόχθου και εμπειρίας όχι μόνο των άμεσων κατασκευαστών τους, αλλά και του μόχθου των προηγούμενων, που προϋποθέτουν. Ένα

¹ η ιδιότητα του λόγιου, του πνευματικά καλλιεργημένου.

μεγάλο έργο τεχνικό ή πνευματικό ποτέ δεν αναδύεται εκ του μηδενός. Έχει πάντοτε μακρά ιστορία που προηγήθηκε του κατασκευαστή του. Τα έργα που προκύπτουν εκ του μηδενός επιστρέφουν αμέσως στο μηδέν.

Μόνο με τη δημιουργική σύνθεση παρελθόντος και παρόντος κατασκευάζονται τα μεγάλα βιβλία, τα αριστουργήματα του γραπτού λόγου. [...] Αφομοιώνουν δημιουργικά και το έργο των προηγούμενων, ώστε να είναι δυνατή η νέα σύνθεση. Πρόκειται για τη διηλεκτική συνύφανση του παλαιού λόγου με τον νέο. Ο γραπτός λόγος είναι ο αργαλειός του πνεύματος, που στήθηκε από τους πρώτους Σουμέριους γραφείς τώρα και πέντε χιλιάδες χρόνια. [...]

Κείμενο 2

Στου Χατζηφράγκου

Το μυθιστόρημα «Στου Χατζηφράγκου» του Κοσμά Πολίτη είναι εμπνευσμένο από τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και δημοσιεύτηκε σε συνέχειες στο περιοδικό Ταχυδρόμος το 1962-3. Εκδόθηκε το 1999 στην Αθήνα από τον εκδοτικό οίκο Βιβλιοπωλείον της Εστίας. Ο τίτλος αναφέρεται σε λαϊκή συνοικία της Σμύρνης, όπου διαδραματίζονται τα περισσότερα επεισόδια του μυθιστορήματος.

[...] Πάνω από το σοκάκι που καθότανε ο μπαρμπα-Λάμπρος, αρχινούσανε οι φτωχογειτονιές. Εδώ, όπως και στο Αλάνι, κατοικούσε η εργατιά, μεροκαματιάρηδες, γυρατζήδες², ψαράδες και μανάβηδες, δουλειές του ποδαριού. Τα κορίτσια δουλεύανε ράφτρες, κεντήστρες, ή στη Ρεζή αρμαθιάζανε καπνά. Ωστόσο, είχε κι εδώ την αριστοκρατία του ο μαχαλάς³. Η αριστοκρατία δεν ξεχώριζε ούτε από τα πλούτη – αλλοίμονο – ούτε από την καταγωγή – πάλι αλλοίμονο. Η κυρία Χρύσα, η γεροντοκόρη, με το δίκιο της: είχε σπιτικό σκολειό⁴, και μ' ένα οχταράκι⁵ το μήνα μάθαινε την αλφαβήτα σε καμιά δωδεκαριά μυξιάρικα κουτσούβελα. Έβγαζε το κρέας και το ζαρζαβατικό της.

Με την κώνα⁶ Ερωμφίλη, ήταν άλλο το ζήτημα. Παραδουλεύτρα σε πλουσιόσπιτα, μια από τις κυράδες της είχε βαφτίσει το γιο της, τον Κίμωνα. Τον έντυνε με τα καλά του Πάσχα και Πρωτοχρονιά, και τον πήγαινε στις νουνάς του, της «Πριγκηπέσσας», δηλαδή της χήρας κάποιου Εφτανησιώτη «Δε Τάδε», που είχε εγκατασταθεί γιατρός σ' αυτήν την

² Γυρατζήδες: περιφερόμενοι μικροπωλητές.

³ Μαχαλάς: γειτονιά.

⁴ Σκολειό: σχολείο.

⁵ Οχταράκι: οκτώ, ενν. χρηματικό ποσό ως αμοιβή.

⁶ Κώνα: κυρία.

πολιτεία. Κι όλη την ώρα, η κώνα Ερωμφίλη: «Ήμουν στις πριγκηπέσσας», «η κουμπάρα μου η πριγκηπέσσα».

Η κώνα Σοφία η Αϊβαλιώτισσα, η γυναίκα του Αμανατζή, έλεγε συνέχεια τη φράση:

- Ξέρετε τι οικογένειες έχομε στο Αϊβαλή; Δεν τις βάζει ο νους σας! Και συγγένισές μας!

Εξόν από το Σταυράκη, είχε και μια κόρη, την Ανθίπη, μεγαλοκοπέλα, κοντά τριαντάρα (μεσολαβήσανε δυο αποβολές ανάμεσα στις δυο γέννες), ξερακιανή, που κάθε τόσο ανάβανε τα αίματά της.

- Θέλω να με παντρέψεις! Τ' ακούς; Θέλω να με παντρέψεις!

- Τι να σου κάνω, αφού ο μπαμπάς σου μου 'φαγε την προίκα μου; Θα 'σουνα νύφη περιζήτητη!

- Ποια προίκα; Έμπαινε στη μέση ο Αμανατζής. Τα δυο λαγήνια λάδι;

- Δυο λαγήνια λάδι το χρόνο, θα 'χα μαζέψει ίσαμε τώρα εκατό λίρες! [...]

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να σημειώσεις στον πίνακα και να περάσεις στο απαντητικό σου φύλλο όποιες προτάσεις, κατά τη γνώμη σου, ανήκουν στις προθέσεις του συντάκτη του Κειμένου 1.

Πρόθεση του συντάκτη του Κειμένου 1 είναι:

1. Να αναλύσει τις ιδιότητες του γραπτού λόγου.	
2. Να παρουσιάσει τις ιδιότητες του προφορικού λόγου.	
3. Να προκρίνει τον προφορικό έναντι του γραπτού λόγου.	
4. Να αντιπαραθέσει τον γραπτό στον προφορικό λόγο.	
5. Να αναδείξει τη σπουδαιότητα του γραπτού λόγου.	
6. Να αναδείξει τον εφήμερο χαρακτήρα του προφορικού λόγου.	
7. Να παρουσιάσει τον γραπτό λόγο ως προϊόν επίπονης και μακροχρόνιας προσπάθειας.	
8. Να δώσει έμφαση στην επικοινωνιακή διάσταση του προφορικού λόγου.	
9. Να πείσει τους ανθρώπους ότι πρέπει να γράφουν όπως μιλούν.	
10. Να τονίσει ότι ο γραπτός λόγος αποτελεί έκφραση της ανθρώπινης δημιουργικότητας.	

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια είναι η νοηματική σχέση μεταξύ των δύο πρώτων παραγράφων του κειμένου 1; Να διαλέξεις το σωστό ανάμεσα στα α, β και γ (μονάδες 2). Στη συνέχεια να βάλεις τις 4 φράσεις που ακολουθούν στη σωστή σειρά στον πίνακα που ακολουθεί, υπογραμμίζοντας τη σωστή από τις τρεις επιλογές (Επίσης/Όμως/Διότι...) ώστε να αποδίδουν την αλληλουχία των νοημάτων στο τμήμα αυτό του κειμένου (μονάδες 8).

Μεταξύ των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1 επικρατεί σχέση:

α) προσθήκης (επίσης)

- β) αντίθεσης (όμως)
γ) αιτιολόγησης (διότι)

Το περιεχόμενο των δύο πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1 περιλαμβάνει:

- 1) Σπουδαιότητα του γραπτού λόγου σε σύγκριση με τον προφορικό
- 2) Παραδοχή της διαφοράς του γραπτού λόγου από τον προφορικό
- 3) Ο γραπτός λόγος συνιστά το κατεξοχήν τεκμήριο του πολιτισμού
- 4) Λανθασμένη η εκτίμηση περί δυνατότητας να εξομοιωθούν τα δύο είδη.

	Επίσης/Όμως/Διότι...	Επίσης/Όμως/Διότι...	Επίσης/Όμως/Διότι...
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			
.....			

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην 3η και στην 4η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί την παρομοίωση και τη μεταφορά.

- α) Να εντοπίσεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τα χωρία του κειμένου (5 μονάδες).
- β) Να δείξεις με ποιον τρόπο τα σχήματα αυτά υπηρετούν την προσπάθεια του συντάκτη να πείσει τον αναγνώστη για την ορθότητα των απόψεών του (10 μονάδες).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Τρία γυναικεία πρόσωπα του Κειμένου 2, η κυρία Χρύσα, η κώνα Ερωμφίλη και η κώνα Σοφία, δίνουν τον δικό τους αγώνα για επιβίωση και καταξίωση στο κοινωνικό τους περιβάλλον. Μπορείς να σχολιάσεις τον αγώνα της κάθε γυναίκας σε σχέση με τον κοινωνικό χώρο όπου ζει; Να αναπτύξεις σε 100-150 περίπου λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Οι ζωές των εφήβων

Το κείμενο είναι απόσπασμα από άρθρο που έχει δημοσιεύσει ο Ηλίας Νικολαΐδης στο ΒΗΜΑ gazino στις 31 Οκτωβρίου 2014.

Η Κατερίνα είναι 15 ετών. Ζει στο κέντρο της Αθήνας και μετράει κάτι λιγότερο από δύο μήνες στην πρώτη τάξη του Λυκείου. Είναι καλή μαθήτρια, ιδιαίτερα στα θεωρητικά μαθήματα, και σκέφτεται πολύ σοβαρά να προσπαθήσει για τη Νομική.[...]

Περνάει, ούτως ή άλλως, αρκετό χρόνο στο σπίτι. Είτε μπροστά στο λάπτοπ είτε στο smartphone με τη μοβ θήκη, απ' όπου παρακολουθεί τον κύκλο της στο Facebook. Το προφίλ της στο κοινωνικό δίκτυο κατά κάποιον τρόπο αποτελεί την πύλη προς έναν άλλο κόσμο. Εκεί, η Κατερίνα «ανεβάζει» selfies με κάθε νέο της ρούχο, ενημερώνει τους φίλους της για τη διάθεσή της, η οποία είναι συχνά «μπερδεμένη», «έξαλλη» και «ευτυχισμένη». Διόλου σπάνια καταριέται εκείνους που της «κόβουν τα φτερά», αλλά και ευχαριστιέται όταν «μόνο οι φίλες σου σε καταλαβαίνουν». Η μαθήτρια γράφει όλα τα παραπάνω σε μια γλώσσα τόσο αλλόκοτη, ώστε να ξενίζει ακόμη και όσους είναι ήδη εξοικειωμένοι με τα «απλά» greeklish: συντμήσεις, «φαγωμένοι» φθόγγοι, ασυνταξίες και ένα αχανές εύρος από εικονίδια... Αν και όλα αυτά δηλώνονται δημοσίως στον «αέρα» του Διαδικτύου, μοιάζουν να είναι «κρυπτογραφημένα», για να διαβαστούν μονάχα από την παρέα του σχολείου.

Τα παιδιά είναι εντάξει – αλλά μπορεί και να μην είναι. Για την ακρίβεια, **δεν γνωρίζουμε** τόσο πολλά γι' αυτά. Η σημερινή γενιά των εφήβων, οι οποίοι γεννήθηκαν από το 1998 ως το 2002, χαρακτηρίζεται από τους ψυχολόγους ως η γενιά των ψηφιακών αυτοχθόνων (digital natives), σε αντίθεση με τους γονείς τους, οι οποίοι, με αντίστοιχα κριτήρια, χαρακτηρίζονται... «ψηφιακοί μετανάστες». Η μεταξύ τους σχέση, αλλά και η επίδραση της τεχνολογικής «εισβολής» με τους κινδύνους, τα οφέλη και τις ανατροπές της στην ούτως ή άλλως χαώδη εφηβική ψυχολογία, αποτελούν αντικείμενο έρευνας.

Αρχικά, η χρήση του Διαδικτύου και των έξυπνων κινητών τηλεφώνων αντιμετωπίστηκε ως ένας ακόμη «τόπος» διαφωνίας των εφήβων με τους γονείς τους. Ως ένας ακόμη πονοκέφαλος, μετά το «τι ώρα θα γυρίσεις;» και το «πήγαινε να συμμαζέψεις το δωμάτιό σου». Οι μεν ζητούσαν ελευθερία και οι δε ζητούσαν διαβεβαιώσεις ότι όλα γίνονται με μέτρο και με ασφάλεια: η ιστορία της εφηβικής ηλικίας διαχρονικά.[...]

Ο τέταρτος άντρας (απόσπασμα)

Το διήγημα ανήκει στον Γεώργιο Αθάνη (1893 -1987) πολιτικό, λογοτέχνη, νομικό και δημοσιογράφο. Πρόκειται για φιλολογικό ψευδώνυμο του Γεωργίου Αθανασιάδη-Νόβα. Τα έργα του αντλούν έμπνευση από την ελληνική επαρχία, τη φύση και την ελληνική παράδοση (Ανθολογία Νεοελληνικού διηγήματος, τ. Α΄, Αναγέννηση-Φιλολογική).

Η αδελφή των Κοντραίων έπεσε σε βαρύ σφάλμα. Αγάπησε με όλη την τρέλα των είκοσι δυο της χρόνων τον Κωστάκη Ντούφη και του παραδόθηκε [...].Όταν αισθάνθηκε το σφάλμα της αξίωσε απ' τον Κωστάκη μέσα σε οχτώ μέρες να την ζητήσει απ' τ' αδέρφια της. Κι όταν είδε πως οι οχτώ μέρες πέρασαν χωρίς να κάμει έτσι, μα και πως την απόφευγε συστηματικά, τότε δε δίστασε καθόλου να τα μαρτυρήσει όλα στη μάνα της για να πάρει το ζήτημα μια λύση. Τ' αδέρφια της έγιναν έξω φρενών. Ζήτησαν να τη σκοτώσουν αμέσως. Και θα τη σκότωναν. Μα η μάνα πρόβλεψε και την έδιωξε στην αδερφή της.

«Να μην ξαναπατήσει στο σπίτι η άτιμη θα τη σφάξω ανάποδα!»

«Στο σουβλί θα την περάσω!»

«Θα την μαδήσω ζωντανή!» κάθε αδερφός κι από έναν σκληρό θάνατο της απειλούσε. Μόνον ο πιο μικρός, ο τέταρτος, δε μιλούσε, παρά, καθώς αντίκριζε την πρωτόφανη άγρια τρικυμία του σπιτιού του, έτρεμε σύγκορμος κι έκλαιγε μαζεμένος σε μια άκρη. Ήταν παιδί δεκάξι χρονών και κανείς δεν πρόσεχε σε δαύτο, ούτε περίμενε απ' αυτό άλλη βοήθεια περισσότερη απ' τα φοβητσιάρικα δάκρυά του.

Αποφασίστηκε, ο Σωτήρης, ο μεγαλύτερος, να πιάσει τον Κωστάκη και να του απαιτήσει ορθά κοφτά σε τρεις μέρες μέσα ν' αρραβωνιάσει την προσβλημένη αδελφή τους.[...]

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες είναι οι προθέσεις του συντάκτη στο κείμενο 1; Μπορεί να είναι ίδιες και στις 5 παρακάτω περιπτώσεις; Να κάνεις τις σωστές επιλογές από τον πίνακα που ακολουθεί.

1. Για την Κατερίνα	i. Να την επικρίνει ii. Να την περιγράψει iii. Να την επαινέσει
2. Για τα παιδιά	i. Να τα επικρίνει ii. Να τα περιγράψει iii. Να τα επαινέσει
3. Για τους γονείς	i. Να τους επικρίνει ii. Να τους περιγράψει iii. Να τους επαινέσει
4. Για τη χρήση του διαδικτύου	i. Να την επικρίνει ii. Να την περιγράψει iii. Να την επαινέσει
5. Για την εφηβική ηλικία διαχρονικά	i. Να την επικρίνει ii. Να την περιγράψει iii. Να την επαινέσει

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Τρεις από τις παρακάτω σκέψεις που διατυπώνει ο συντάκτης του κειμένου 1 αποτελούν τη θέση του για το θέμα που πραγματεύεται, ενώ οι υπόλοιπες λειτουργούν ως προκείμενες, ως υποστήριξη/τεκμηρίωση, δηλαδή, αυτής της θέσης. Να τις κατατάξεις ανάλογα στον πίνακα που ακολουθεί.

1. Η μαθήτριά (η Κατερίνα) γράφει όλα τα παραπάνω σε μια γλώσσα αλλόκοτη
2. όλα αυτά (που γράφει η Κατερίνα) μοιάζουν να είναι «κρυπτογραφημένα»
3. Τα παιδιά είναι εντάξει – αλλά μπορεί και να μην είναι.
4. Για την ακρίβεια, δεν γνωρίζουμε τόσο πολλά γι' αυτά.
5. Η σημερινή γενιά των εφήβων χαρακτηρίζεται από τους ψυχολόγους ως η γενιά των ψηφιακών αυτοχθόνων
6. Οι γονείς τους, με αντίστοιχα κριτήρια, χαρακτηρίζονται... «ψηφιακοί μετανάστες»
7. η χρήση του Διαδικτύου και των έξυπνων κινητών τηλεφώνων αντιμετωπίστηκε ως ένας ακόμη «τόπος» διαφωνίας των εφήβων με τους γονείς τους.
8. η ιστορία της εφηβικής ηλικίας διαχρονικά.

Προκείμενες	Θέση
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις σύντομα τις παρακάτω γλωσσικές επιλογές του συντάκτη στο κείμενο 1:

1. δεν γνωρίζουμε (α' πληθυντικό πρόσωπο)
2. «μπερδεμένη», «έξαλλη» και «ευτυχισμένη»/«εισβολής» (εισαγωγικά)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες κοινωνικές αντιλήψεις που ίσχυαν σε παλαιότερη εποχή διατυπώνονται στο Κείμενο 2 και ποια η δική σου άποψη για αυτές; Η απάντησή σου να εκτείνεται από 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Επικοινωνήστε με τους εφήβους μέσω της ενεργητικής ακρόασης

Το παρακάτω κείμενο της ψυχολόγου Πένυ Κόκκολα αντλήθηκε από την ιστοσελίδα psysocial.gr και αναφέρεται στις στρατηγικές ενεργητικής ακρόασης που πρέπει να εφαρμόζουν οι γονείς στις σχέσεις τους με τους εφήβους. Είναι ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Οι έφηβοι περνούν μια περίοδο έντονης προσαρμογής και με την αβεβαιότητα που προκαλείται από όλες αυτές τις αλλαγές έρχεται η ενισχυμένη ευαισθησία. Η βαθιά ανάγκη των εφήβων είναι να νιώθουν πως πραγματικά «ακούγονται», ότι είναι πολύτιμοι και ότι τους κατανοούν. Ωστόσο, οι γονείς πολύ συχνά μιλούν «πάνω» τους χωρίς να σταθούν και να ασκήσουν την «ενεργητική ακρόαση». Η παραμέληση αυτής της πρακτικής δεν προκαλεί μόνο κακή επικοινωνία, αλλά υπονομεύει συχνά και τη γονική εξουσία.

Η ενεργητική ακρόαση αφορά τη διάθεση που έχουμε εμείς να αντιληφθούμε και να κατανοήσουμε τον συνομιλητή μας σε βάθος, «σαν» να ήμασταν εκείνος. Να είμαστε ανοιχτοί σε αυτό που βιώνει ο έφηβος αλλά και ευαίσθητοι χωρίς κριτική και χωρίς τις προκαταλήψεις που όλοι έχουμε. Αυτό είναι μια μη παθητική στάση του ακροατή και η επιθυμία να κατανοήσει το άτομο που είναι δίπλα του. [...]

Όταν πρόκειται για συναισθήματα, οι ανάγκες των εφήβων είναι λίγο διαφορετικές από τις δικές σας. Οι έφηβοι χρειάζονται κάποιον που θα αντιστέκεται στον πειρασμό να παρεμβαίνει συνέχεια και που δε θα υποθέτει πως «ξέρει καλύτερα» ή «ξέρει περισσότερα». Εν ολίγοις, χρειάζεται έναν ενεργητικό ακροατή. Ένας ενεργητικός ακροατής ασχολείται και φροντίζει, είναι πρόθυμος να συμβιβαστεί και να καταλαβαίνει πώς να συμπάσχει με τον έφηβο που μιλάει, ακόμα και όταν δε συμφωνεί με τη συμπεριφορά του. Ο ενεργητικός ακροατής παρέχει ανατροφοδότηση, όπου χρειάζεται (τόσο προφορικά όσο και με τη γλώσσα του σώματος), επιβεβαιώνει τα συναισθήματα του συνομιλητή, σαν να είναι κατανοητά, αποδεκτά και παρέχει χωρίς κριτική χρήσιμες πληροφορίες, όταν ο έφηβος τις χρειάζεται. [...]

Ορισμένες ενεργητικές στρατηγικές ακρόασης που ισχύουν για τις σχέσεις γονέα-παιδιού:

– Κάντε ουσιαστικές-διευκρινιστικές ερωτήσεις. Πάρτε τον χρόνο που θέλετε, για να ψάξετε περισσότερο το γιατί ο έφηβος νιώθει έτσι ή συμπεριφέρεται με αυτόν τον τρόπο κάνοντας εύστοχες ερωτήσεις. Πχ. Τι σε κάνει να είσαι θυμωμένος/η. Αυτό όχι μόνο θα σας κάνει να γνωρίσετε περισσότερο τον/την έφηβο/η, αλλά θα βοηθήσει και τον ίδιο να μάθει να αναλύει τη δική του συμπεριφορά και τις απόψεις του και, ως εκ τούτου, να είναι πιο προσεκτικός.

– Βάλτε πρώτα την ενσυναίσθηση. Προσπαθήστε να δείτε τα θέματα από την οπτική γωνία του εφήβου αντί να τα αξιολογήσετε αμέσως από τη δική σας σκοπιά. Ποτέ μην απορρίπτετε τα συναισθήματα των εφήβων ως «ανώριμα», «γελοία», «λάθος». Αντί γι' αυτό σκεφτείτε τους δικούς σας αγώνες και τη δική σας σύγχυση, όταν ήσασταν έφηβοι, και κάντε το καλύτερο που μπορείτε, για να αισθανθείτε πραγματικά αυτό που αισθάνεται. [...]

Κείμενο 2

Γιατί σκότωσα την καλύτερή μου φίλη

Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα που έχει γράψει η Αμάντα Μιχαλοπούλου. Η Μαρία (η αφηγήτρια) και η Άννα συναντήθηκαν στην Αθήνα τη δεκαετία του '70 και είναι πολύ καλές φίλες στο σχολείο. Οι μητέρες τους όμως είναι δύο τελείως διαφορετικοί άνθρωποι. Η Αντιγόνη για την οποία γίνεται λόγος στο απόσπασμα είναι η μητέρα της Άννας.

Η Αντιγόνη μάς παίρνει μαζί της στη γιορτή του Πολυτεχνείου. Έχουμε αγοράσει κόκκινα γαρίφαλα και συμμετέχουμε στην «ειρηνική πορεία». Στη μαμά έχω πει πως θα μείνουμε στην Πλάκα, για να μελετήσουμε, επειδή δεν της αρέσουν οι διαδηλώσεις. Ούτε στην Κίνηση Δημοκρατικών Γυναικών θα πάει. Δεν έχει χρόνο, πλέκει την κουβέρτα της για το διαγωνισμό της Γυναίκας. «Τι αηδίες είναι αυτές» λέει. «Η μαμά της Άννας έχει τα μυαλά της στον αέρα». Εμένα μου αρέσει η Αντιγόνη. [...] Είναι αδύνατη και αγωνίζεται για το καλό όλου του κόσμου, για τη δικαιοσύνη. Μερικές φορές ονειρεύομαι πως είναι η μαμά μου και νιώθω περήφανη όταν κάποιος άγνωστος στο δρόμο της λέει:

-Τι γλυκά που είναι τα κοριτσάκια σας!

- «Καλύτερα να βγάλεις τα γυαλιά σου» ψιθυρίζει η Άννα. «Μπορεί να έχουμε αναταραχές». [...]

Έξω από το Πολυτεχνείο τα πράγματα είναι ήσυχα. Το μεγάλο γλυπτό κεφάλι στο προαύλιο είναι καλυμμένο με γαρίφαλα και οι διαδηλωτές τραγουδάνε με μια φωνή: «Η ζωή τραβάει την ανηφόρα. Με σημαίες, με σημαίες, με σημαίες και με ταμπούρλα». Ευτυχώς, η Άννα μου έμαθε κι αυτό το τραγούδι. Δε θέλω να τραγουδάω πια για αγόρια και αγάπες. Σιχαίνομαι! Στριγγλίζουμε, έχουμε κοκκινίσει από την προσπάθεια να

τραγουδήσουμε πιο δυνατά απ' όλους, να είμαστε οι πιο μεγάλες επαναστάτριες της Αθήνας! Μόνο έτσι θα πάρουμε την υποτροφία του Γαλλικού Ινστιτούτου και θα πάμε στο Παρίσι να σπουδάσουμε ζωγραφική δωρεάν. Ναι, η Άννα δε θέλει πια να γίνει Ζιζέλ Χαλιμί¹. Αποφάσισε να σπουδάσει ζωγραφική. Θέλει να είμαστε ίδιες. [...]

Η Άννα βάζει στο πικάπ τα τραγούδια του Λοΐζου, η Αντιγόνη καθαρίζει καρότα.

«Τι δώρο θα 'θελες για τα γενέθλιά σου;» με ρωτάει. Χαίρομαι που τα θυμάται.

-Δεν ξέρω, ό,τι νομίζεις...»

«Δεν έχεις κάποια συγκεκριμένη επιθυμία; Έλα, πες μου...»

Το μαχαίρι της κινείται σαν αστραπή, γδέρνει λιγάκι μόνο τη φλούδα, επειδή εκεί βρίσκονται όλες οι βιταμίνες, θα μ' άρεσε να μπορώ να καθαρίζω τα καρότα επιδέξια, όπως η Αντιγόνη, και μετά να τα βράζω, να τους φτιάχνω ωραία σάλτσα με λεμονάκι.

«Καλά λοιπόν, θέλω κατσαρολικά».

«Κατσαρολικά; Αχ, μη μ' απογοητεύεις, Μαρία. Θα σου πάρω το Γαϊτανάκι».

«Τι είναι το Γαϊτανάκι»

«Ένας δίσκος της Ζωρζ Σαρή».

Ντρέπομαι που είπα «κατσαρολικά» και την απογοήτευσα. Η Αντιγόνη απογοητεύεται εύκολα. Αν μας πιάσει με την Άννα να διαβάζουμε τον Κόσμο της Πάτυ , βάζει τις φωνές. Μα η Πάτυ δεν κάνει τίποτα κακό. Απλώς αγαπάει τον Τζόνου Βόουντεν, πάει βόλτες με τη φίλη της τη Σάρον και θέλει να γίνει νοσοκόμα. Στην Αντιγόνη δεν αρέσουν οι γυναίκες που γίνονται νοσοκόμες και φροντίζουν τους άντρες. Ώρες-ώρες θα 'θελα να 'μαι άντρας.

ΘΕΜΑΤΑ

¹ Γαλλίδα δικηγόρος, πολιτικός και συγγραφέας, που αφιέρωσε τη ζωή της στην υπόθεση των γυναικών και στο δικαίωμά τους στην άμβλωση.

ΘΕΜΑ 1

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το κείμενο 1, η ενεργητική ακρόαση:

	ΝΑ Ι	ΟΧΙ
1. Περιλαμβάνει συμβουλές και διορθώσεις από τους γονείς, με βάση αυτά που ακούνε από τους εφήβους.		
2. Προϋποθέτει την θέληση των γονιών να ακούσουν και να αποδεχτούν τα συναισθήματα των εφήβων.		
3. Είναι το να ακούνε οι γονείς τους εφήβους, χωρίς να μιλάνε οι ίδιοι οι γονείς καθόλου.		
4. Περιλαμβάνει ερωτήσεις που ασκούν κριτική στους εφήβους για να αντιληφθούν τα λάθη τους.		
5. Περιλαμβάνει ερωτήσεις που βοηθούν τους γονείς να καταλάβουν τους εφήβους.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Το κείμενο 1 αποτελείται από προτροπές και διαπιστώσεις. Να συμπληρώσεις το σχήμα που ακολουθεί με τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου 1, έτσι ώστε να φανεί η συλλογιστική του πορεία. Στις δύο επικεφαλίδες θα τοποθετήσεις κατάλληλα, με τη σειρά που θεωρείς σωστή, τις λέξεις «Προτροπές» και «Διαπιστώσεις».

1. **Επικοινωνήστε με τους εφήβους μέσω της ενεργητικής ακρόασης**
2. Η βαθιά ανάγκη των εφήβων είναι να νιώθουν πως πραγματικά «ακούγονται», ότι είναι πολύτιμοι και ότι τους κατανοούν.
3. Η ενεργητική ακρόαση αφορά τη διάθεση που έχουμε εμείς να αντιληφθούμε και να κατανοήσουμε τον συνομιλητή μας σε βάθος, «σαν» να ήμασταν εκείνος.
4. Οι έφηβοι χρειάζονται κάποιον που θα αντιστέκεται στον πειρασμό να παρεμβαίνει συνέχεια και που δε θα υποθέτει πως «ξέρει καλύτερα» ή «ξέρει περισσότερα».
5. Κάντε ουσιαστικές-διευκρινιστικές ερωτήσεις.
6. Βάλτε πρώτα την ενσυναίσθηση.

.....
→

.....	
	→

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Σε ποια κατηγορία ανθρώπων απευθύνεται η συντάκτρια του κειμένου 1 (μονάδες 3); Να αναφέρεις τρία σύντομα αποσπάσματα του κειμένου (έως 5 λέξεις το καθένα) που υποστηρίζουν την απάντησή σου (μονάδες 6) και να εξηγήσεις σύντομα ποια γλωσσική επιλογή της συντάκτριας σε κάθε απόσπασμα δείχνει σε ποιους απευθύνεται (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

«Ώρες-ώρες θα 'θελα να 'μαι άντρας»: Πώς εξηγείται, κατά τη γνώμη σου, η συγκεκριμένη επιθυμία της αφηγήτριας; Να αξιοποιήσεις στοιχεία από ολόκληρο το Κείμενο 2, για να απαντήσεις (100-150 λέξεις).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Είμαστε ό,τι φοράμε;

Κείμενο της Λουίζας Βογιατζή, συμβουλευτικής ψυχολόγου, από την ιστοσελίδα: vita.gr.

Όποια δουλειά κι αν κάνουμε, όποιες και να είναι οι ιδιότητες και οι ρόλοι μας, το ντύσιμο είναι ένας «κανόνας» από τον οποίον κανένας δε γλιτώνει, ακόμη κι αν το θέλει. Μάλλον, βέβαια, κανείς δεν το θέλει. Όσο βασανιστικό κι αν είναι ενίοτε (και για κάποιους και κάποιες το καθημερινό ντύσιμο είναι συχνά ένα «μαρτύριο»), όλοι θέλουμε να ντυνόμαστε όχι μόνο για να μην κρυώνουμε, για να σκεπάζουμε τη γύμνια μας ή για να προστατεύουμε το σώμα μας. Το ντύσιμο είναι η προετοιμασία μας για να «βγούμε στη σκηνή» της ζωής.

Όμοια με το θέατρο, αλλάζουμε κοστούμια ανάλογα με το έργο, τη σκηνή, τον ρόλο, τα συναισθήματα. Είτε ντυνόμαστε με την τελευταία λέξη της μόδας είτε φοράμε και ξαναφοράμε τα ρούχα που πιστεύουμε ότι μας ταιριάζουν (ακριβά, φθηνά, φανταχτερά, σεμνά, μαύρα ή πολύχρωμα), το ένδυμα είναι μια απεικόνιση του εσωτερικού μας κόσμου που δείχνουμε σε όλους. Μπορούμε, άλλωστε, να το διαπιστώσουμε και στον εαυτό μας. Όταν βρεθούμε σε μια αίθουσα με κόσμο, όταν είμαστε καλεσμένοι μαζί με ανθρώπους που γνωρίζουμε λίγο ή καθόλου σε ένα φιλικό σπίτι, τι είναι αυτό που μας κάνει να διαμορφώσουμε μια πρώτη εντύπωση για τους γύρω μας; Μια εικόνα που, σαν να ρίχνουμε μια ματιά σε φωτογραφία, σαν ένα «σκανάρισμα», μας δίνει τις πρώτες πληροφορίες για τον άνθρωπο που έχουμε απέναντί μας. [...]

Το ντύσιμο είναι μια μορφή επικοινωνίας. Βρίσκεται ακριβώς στο σύνορο (και είναι ένα σύνορο) μεταξύ του εσωτερικού μας κόσμου και του εξωτερικού, του κοινωνικού κόσμου. Ανήκει σε εμάς, είναι κομμάτι μας, αφού το επιλέγουμε και το φέρουμε πάνω μας, και ταυτόχρονα είναι κάτι που βρίσκεται ήδη έξω από εμάς. Μπορούμε να πούμε ότι με αυτά που φοράμε έχουμε μια πολύ προσωπική συνομιλία με τον κόσμο, έτσι όπως τον αντιλαμβανόμαστε. Είναι αξιοθαύμαστο το πώς το ντύσιμο μπορεί να είναι ταυτόχρονα ένα παραβάν που μας κρύβει και μια οθόνη που μας προβάλλει!

Η Αννέτα είναι μια πολύ έξυπνη και πνευματώδης, επιτυχημένη επιστήμονας. Είναι 38 ετών, είχε έναν αποτυχημένο γάμο στα 27 της που κράτησε ενάμιση χρόνο και από τότε ζει μόνη. Τα ρούχα της συχνά φέρνουν σε αμηχανία τους γύρω της. Πράσινη φαρδιά μακριά φούστα, πολύχρωμο φαρδύ πουκάμισο, γιλέκο από απομίμηση δέρματος, κάπως

www.paidiainet.com

παλιωμένα μοκασίνια και, μαζί με αυτά, μια έκφραση που είναι σαν να λέει «Δεν αισθάνομαι καθόλου άνετα». Σε εκμυστηρεύσεις σε μια φίλη παραδέχεται ότι δεν αισθάνεται καθόλου γυναίκα, ότι μόνο με την άσπρη, ουδέτερη ποδιά του εργαστηρίου, που είναι ίδια για άνδρες και γυναίκες, νιώθει άνετα. Αισθάνεται ότι δεν ξέρει ποια και πώς θέλει να είναι ως γυναίκα και γι' αυτό προτιμά να κρύβεται πίσω από ρούχα ουδέτερα, που δεν αρέσουν ούτε στην ίδια. Δεν της είναι αδιάφορο το τι εντύπωση δίνει στους άλλους, αλλά έχει παραιτηθεί. Αυτό ακριβώς είναι το μήνυμα που δίνουν και τα ρούχα της.

Κείμενο 2

Ελένη, ή ο Κανένας (απόσπασμα)

Το μυθιστόρημα «Ελένη, ή ο Κανένας» της Ρέας Γαλανάκη (1947) μεταπλάθει λογοτεχνικά τη ζωή της Σπετσιώτισσας και πρώτης σπουδασμένης Ελληνίδας ζωγράφου Ελένης Μπούκουρα-Αλταμούρα στη μετεπαναστατική Ελλάδα του 19ου αιώνα. Στο απόσπασμα η ζωγράφος, που ζει πλέον μόνη στις Σπέτσες, συναντιέται με την Καλλιρρόη Παρρέν, ηγετική μορφή του ελληνικού φεμινισμού και εκδότρια της Εφημερίδος των Κυριών.

Για χρόνια έβλεπα λίγους από τους οικείους, τον ιερέα Δραπανιώτη, ένα-δυο άλλα πρόσωπα για δουλειές και τη Λασκαρίνα. Δεν ήθελα καμιά καινούργια γνωριμία, ούτε καμιά καινούργια επίσκεψη, μα και ποιος ξένος θα ερχόταν να με αναζητήσει, και για ποιον σκοπό. Έτσι ταραχτήκα από μιαν άγνωστη γυναίκα, που κατέφθασε μια μέρα από την Αθήνα στο νησί ζητώντας να συναντήσει τη ζωγράφο Ελένη Αλταμούρα. [...]

Μέσα σ' αυτές τις δύο μέρες θα είχε μάθει περισσότερα για μένα από όσα θα είχε συλλέξει στην Αθήνα, όπου το πέρασμά μου, στον βαθμό που ακόμη υπήρχε, βρισκότανε γυμνό από τα σπάργανα, τα σάβανα και τα προικιά των γυναικών, ρίχνοντας δίκαια όλο σχεδόν το βάρος του στη ζωγράφο Ελένη. Εκείνη την Ελένη γύρευε, μου είπε η κυρία Καλλιρρόη Παρρέν, όταν επιτέλους τη δέχτηκα ένα σούρουπο. Την επόμενη άνοιξη σχεδίαζε να κάνει στα γραφεία της εφημερίδας της την πρώτη έκθεση γυναικών ζωγράφων, και για τούτο με είχε αναζητήσει. Διότι εγώ είχα σπουδάσει και είχα ασκήσει την τέχνη της ζωγραφικής, μια τέχνη που οι γυναίκες ακόμη δεν είχαν δικαίωμα ούτε να τη σπουδάζουν ούτε να την ασκούν ως επάγγελμα στην Ελλάδα. [...]

Η επίσκεψη δεν κράτησε πολλήν ώρα. Από όσα έγραψε στο δεύτερο, το επίσης μεγάλο της άρθρο για το άτομό μου, αρκετά θα πρέπει να τα είχε ακούσει ή και συμπεράνει από λόγια τρίτων στην πρωτεύουσα, είτε στη νήσο των Σπετσών. Εγώ της απάντησα μόνον σε ό,τι αφορούσε τη ζωγράφο Ελένη, εκείνην που επέμενε πως ήρθε για να συναντήσει, λες κι επρόκειτο για κάτι το τόσο απλό. Γνωρίζοντας ότι θα δημοσιευτούν τα λόγια μου, της

μίλησα μόνο για τα απαραίτητα. Για το μαθητικό παράπτωμα και τη σχολική μου τιμωρία μέχρι τις σπουδές στη Ρώμη, για τα ταξίδια με σκοπό να δω και να σχεδιάσω, ή για το εργαστήριο της Φλωρεντίας. Ναι, ήταν αλήθεια ότι ντύθηκα άντρας, για να αποκτήσω ένα πτυχίο, μα και να μελετήσω με γυμνό μοντέλο. Υπήρχε άλλωστε μια φωτογραφία μου ως μιας Ελένης άντρα και ζωγράφου. Δεν είχα άλλο τρόπο να παραβιάσω το απαγορευμένο. Παλιότερα καμάρωννα πιο πολύ γι' αυτό. Ακόμη, ότι κρατούσα φυλαχτό κάτω από τα αντρικά μου ρούχα του πατέρα μου τα λόγια, ωστόσο τα απορρόφησε το δέρμα μου και πια δεν ήξερα αν ήταν ευχή ή κατάρα το να μην ξεχνώ πως είμαι Ελληνίδα. Ήμουν η πρώτη γυναίκα στο νεαρό ελληνικό κράτος που είχε σπουδάσει και μετά ασκήσει τη ζωγραφική, αλλά η λέξη Ελληνίδα δεν περιοριζότανε μόνο σ' αυτό. Όχι, στον γάμο μου δεν ήμουν τυχερή. Επιστρέφοντας δούλεψα και μεγάλωσα τα δυο παιδιά μου, που δεν ζούσαν πια. Ένας τρίτος γιος ήταν ζωγράφος στο Παρίσι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιος/ποιοι από τους παρακάτω ισχυρισμούς ταιριάζουν με όσα υποστηρίζει η συντάκτρια του κειμένου 1;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Ο απαράβατος κανόνας στο ντύσιμο είναι να καλύπτει ο άνθρωπος τη γύμνια του.		
2. Μπορούμε να καταλάβουμε τα πάντα για κάποιον «σκανάροντας» την εικόνα του βάσει του ντυσίματος.		
3. Δεν είναι η ταυτότητά μας το ντύσιμο, αλλά μια πρώτη εικόνα της.		
4. Μπορούμε να κρύψουμε το ποιοι είμαστε με το κατάλληλο ντύσιμο.		
5. Αν αδιαφορούμε για το τι φοράμε, τότε το ντύσιμό μας δεν δίνει πληροφορίες για εμάς.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια παράγραφος του κειμένου 1 περιέχει πληρέστερα και πιο συμπυκνωμένα την θέση της συντάκτριας; Να εξηγήσεις με συντομία την επιλογή σου.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του κειμένου 1 εκφράζει τις σκέψεις της άλλοτε με παρομοιώσεις και μεταφορές (πρώτη στήλη του πίνακα) και άλλοτε με κυριολεκτική γλώσσα (δεύτερη στήλη του πίνακα). Να αντιστοιχίσεις καθεμιά από τις εκφράσεις της πρώτης στήλης με την κυριολεκτική απόδοσή της που περιέχει η δεύτερη στήλη του πίνακα που ακολουθεί, προσέχοντας τις νοηματικές αντιστοιχίες.

Παρομοιώσεις και μεταφορές	Κυριολεκτικές αποδόσεις
1. Όμοια με το θέατρο, αλλάζουμε κοστούμια ανάλογα με το έργο, τη σκηνή, τον ρόλο, τα συναισθήματα.	i. Ανήκει σε εμάς, είναι κομμάτι μας, αφού το επιλέγουμε και το φέρουμε πάνω μας, και ταυτόχρονα είναι κάτι που βρίσκεται ήδη έξω από εμάς.
2. Βρίσκεται ακριβώς στο σύνορο (και είναι ένα σύνορο) μεταξύ του εσωτερικού μας κόσμου και του εξωτερικού, του κοινωνικού κόσμου.	ii. Πράσινη φαρδιά μακριά φούστα, πολύχρωμο φαρδύ πουκάμισο, γιλέκο από απομίμηση δέρματος, κάπως παλιωμένα μοκασίνια και, μαζί με αυτά, μια έκφραση που είναι σαν να λέει «Δεν αισθάνομαι καθόλου άνετα».
3. το ντύσιμο μπορεί να είναι ταυτόχρονα ένα παραβάν που μας κρύβει και μια οθόνη που μας προβάλλει!	iii. προτιμά να κρύβεται πίσω από ρούχα ουδέτερα, που δεν αρέσουν ούτε στην ίδια. Δεν της είναι αδιάφορο το τι εντύπωση δίνει στους άλλους, αλλά έχει παραιτηθεί. Αυτό ακριβώς είναι το μήνυμα που δίνουν και τα ρούχα της.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου προκαλεί η απόφαση της ζωγράφου να μεταμφιεστεί σε άνδρα στο Κείμενο 2; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Girlhood interrupted¹ : Το πέρασμα των κοριτσιών στην εφηβεία είναι πιο βίαιο και απότομο από ποτέ

Το κείμενο δημοσιεύτηκε στο περιοδικό Marie Claire (τεύχος Οκτωβρίου 2021) από τη Μαρίλη Εφραιμίδη και αφορμάται από το ντοκιμαντέρ μικρού μήκους «Girlhood» που δημιούργησαν οι σκηνοθέτριες Βάνια Τέρνερ και Μαρία Σιδηροπούλου, παρακολουθώντας τις ζωές και τις σκέψεις τριών 17χρονων φιλενάδων στην Αθήνα της καραντίνας. Προσπελάστηκε διαδικτυακά στις 02 - 10 - 2021. (διασκευή συντομευμένη).

Το βράδυ κοιμήθηκαν κορίτσια και το πρωί ξύπνησαν γυναίκες. Θυμάμαι και ποια μέρα περίπου έγινε αυτό. Και τι ακολούθησε. Πήραν μεγάλες σακούλες και άδειασαν τα ρούχα από την ντουλάπα τους. Έβαλαν μέσα ό,τι ήταν ροζ ή είχε λουλούδια και άφησαν στα ράφια μόνο κάτι γκρι φόρμες. Μετά μου ανακοίνωσαν: «μαμά, δεν έχουμε τίποτα να φορέσουμε, πρέπει να πάμε για ψώνια». Οι κόρες μου σταμάτησαν να είναι κορίτσια μέσα σε μία νύχτα και έγιναν έφηβες. Το βλέμμα τους είναι ακόμα παιδικό, όμως το μυαλό τους, το σώμα τους, τα ενδιαφέροντά τους, οι απόψεις τους, ακόμα και η ώρα που πηγαίνουν για ύπνο τις κάνει αυτό που θέλουν και οι ίδιες να είναι. Έφηβες της εποχής μας.

Ξεκίνησα το ταξίδι της μητρότητας γνωρίζοντας από την αρχή ότι η εφηβεία θα είναι η πιο δύσκολη «πίστα». Θα μπορούσε αυτός να είναι ο ουσιαστικός απογαλακτισμός από το υπερπροστατευτικό κουκούλι της μαμάς και του μπαμπά. Όλα όσα φοβόμουν όμως δεν ήταν τίποτα μπροστά σε εκείνα που πλέον συμβαίνουν στον κόσμο των εφήβων, αλλά και των παιδιών του Δημοτικού. Χορογραφίες στο Tik-Tok, πόζες στο Instagram, ομαδικές συνομιλίες στο Viber απεριόριστη πρόσβαση στο Netflix, στίχοι της τραπ που επαναλαμβάνουν άθλια σεξιστικά στερεότυπα. Ένας χαοτικός κόσμος από ερεθίσματα, ιδέες, πρότυπα, ανθρώπους που δύσκολα οι γονείς μπορούν να ελέγξουν. Οι κόρες μας θα μπορούσαν να είναι η Αλίκη στη Χώρα των Θαυμάτων, όμως τώρα αυτή η Χώρα έχει μόνο ένα στόχο: την Αλίκη-αντικείμενο, την Αλίκη που αποχαιρετά βίαια την παιδική ηλικία και βιάζεται να γίνει γυναίκα. Όπου κι αν γυρίσεις το κεφάλι σου στον ψηφιακό και στον αληθινό κόσμο που περιβάλλει τα παιδιά μας, οι γυναίκες, για να είναι αποδεκτές, πρέπει να έχουν άψογο μακιγιάζ, τέλεια χαρακτηριστικά, προκλητικές καμπύλες, να φοράνε ξεφτισμένο τζιν σορτς και να κοιτάζουν με νόημα τον φακό.

¹ Η διακοπή της παιδικής κοριτσίστικης ηλικίας

Συνειδητοποιώ πως, όταν ήταν μικρές, έπεφτα στις παγίδες των στερεοτύπων συνεχώς. Σκέφτομαι τώρα πόσες «Μπάρμπι» έδωσα στα παιδιά μου. Όχι μόνο τις κούκλες, για να παίζουν, αλλά και ατέλειωτες ώρες με σχετικές ταινίες στο σπίτι και στο σινεμά... Καθόμουν πάντα μαζί τους και διαπίστωνα διαρκώς ότι αυτό το θέμα είναι τουλάχιστον κουτό, αλλά δεν μου περνούσε από το μυαλό ότι μπορεί να αποβεί και επικίνδυνο, γιατί σε λίγα χρόνια ίσως μετρήσουν τον εαυτό τους μπροστά στον καθρέφτη και ίσως απογοητευτούν που δεν είναι αρκετά ψηλές ή αρκετά αδύνατες, όπως οι «Μπάρμπι», και ότι μια μέρα μπορεί γι' αυτόν το λόγο να σταματήσουν να τρώνε και να χαθούν στο στρόβιλο της νευρικής ανορεξίας, της ψυχικής ασθένειας με τη μεγαλύτερη θνησιμότητα. [...]

Κείμενο 2

Κορίτσι

Το διήγημα «Κορίτσι», ή «Girl» της Τζαμάικα Κίνκεϊντ (ψευδώνυμο της Maria Eleine Richardson, που γεννήθηκε στις Αντίλλες το 1949), δημοσιεύτηκε για πρώτη φορά στο περιοδικό New Yorker, στο τεύχος Ιουνίου του 1978, και συμπεριλαμβάνεται στη συλλογή διηγημάτων At the Bottom of the River (Στον πάτο του ποταμού), που εκδόθηκε το 1983. Σύμφωνα με τη συγγραφέα εμπεριέχει τις οδηγίες συμμόρφωσης μιας μητέρας από ένα χωριό της Καραϊβικής προς την κόρη της.

Να πλένεις τα ασπρόρουχα τις Δευτέρες και να τα απλώνεις πάνω στις πέτρες. Να πλένεις τα χρωματιστά τις Τρίτες και να τα απλώνεις στο σκοινί, για να στεγνώσουν. Μην βγαίνεις στον καυτό ήλιο με το κεφάλι ακάλυπτο. Να μαγειρεύεις την τηγανητή κολοκύθα σε πολύ καυτό γλυκό λάδι. Μούλιαζε στο νερό τα εσώρουκά σου αμέσως μόλις τα βγάζεις. Ξαλμύριζε αποβραδís το παστό ψάρι πριν το μαγειρέψεις. [...]

Τις Κυριακές να προσπαθείς να περπατάς σαν κυρία. Να μην μιλάς σε αλήτες, ούτε καν όταν σου ζητάνε οδηγίες. Μην τρως φρούτα στο δρόμο, θα σε πάρουν στο κυνήγι οι μύγες. [...] Έτσι ράβεται ένα κουμπί. Έτσι ράβεται η κουμπότρυπα για το κουμπί που μόλις έραψες. Έτσι φτιάχνεται το στρίφωμα του ποδόγυρου, όταν βλέπεις ότι έχει ξηλωθεί, για να μην κυκλοφορείς με τρόπο που να προκαλείς. Έτσι σιδερώνεται το χακί παντελόνι του πατέρα σου για να μην έχει τσακίσεις.

[...]

Έτσι φτιάχνεται η ζύμη για το ψωμί, έτσι φτιάχνονται οι πίτες από πλατανόφυλλα, έτσι φτιάχνονται οι πιπεριές στην κατσαρόλα. Έτσι φτιάχνεται ένα καλό γιατρικό κατά του κρυώματος. Έτσι φτιάχνεται ένα καλό γιατρικό για να ρίξεις το παιδί, πριν ακόμα γίνει καλά-καλά παιδί. Έτσι εκφοβίζεις έναν άνδρα, έτσι σε εκφοβίζει ένας άντρας. Έτσι αγαπάς έναν άνδρα. Αν αυτό δεν λειτουργήσει, υπάρχουν κι άλλοι τρόποι, κι αν κι αυτοί δεν λειτουργήσουν, μην νιώθεις και τόσο άσχημα, αν παραιτηθείς απ' την προσπάθεια. [...]

Να ζουλάς πάντα το ψωμί για να βεβαιωθείς ότι είναι φρέσκο. «Κι αν ο φούρναρης δεν μ' αφήσει να πιάσω το ψωμί;» Θες να πεις ότι μετά απ' όλα αυτά, θα γίνεις πραγματικά αυτό το είδος γυναίκας την οποία ο φούρναρης δεν αφήνει να πλησιάσει το ψωμί;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες από τις προτάσεις του παρακάτω πίνακα ισχύουν με βάση το κείμενο 1;

	ΝΑ Ι	ΟΧΙ
Τα ροζ και τα λουλουδάτα ρούχα εκπροσωπούσαν για τις κόρες της συντάκτριας την παιδικότητα.		
Η συντάκτρια νιώθει πως έκανε τα πάντα για να αποτρέψει τις κακές επιρροές για τις κόρες της.		
Η συντάκτρια αναφέρει την Μπάρμπι ως ένα παράδειγμα κακής επιρροής για τα μικρά κορίτσια.		
Η Μπάρμπι μοιάζει κάπως με τα κοινωνικά δίκτυα ως προς την επιρροή που ασκεί στα κορίτσια.		
Η συντάκτρια θεωρεί την γυναικεία ομορφιά μειονέκτημα.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να τοποθετήσεις κατάλληλα μέσα στο σχήμα που ακολουθεί τα παρακάτω αποσπάσματα της 1^{ης} παραγράφου από το κείμενο 1, ώστε να σχηματιστεί ο συλλογισμός που περιέχει η παράγραφος:

1. Πήραν μεγάλες σακούλες και άδειασαν τα ρούχα από την ντουλάπα τους. Έβαλαν μέσα ό,τι ήταν ροζ ή είχε λουλούδια και άφησαν στα ράφια μόνο κάτι γκρι φόρμες.
2. Οι κόρες μου σταμάτησαν να είναι κορίτσια μέσα σε μία νύχτα και έγιναν έφηβες.
3. Το βλέμμα τους είναι ακόμα παιδικό, όμως το μυαλό τους, το σώμα τους, τα ενδιαφέροντά τους, οι απόψεις τους, ακόμα και η ώρα που πηγαίνουν για ύπνο τις κάνει αυτό που θέλουν και οι ίδιες να είναι.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να εξηγήσεις τον ρόλο που παίζουν στο κείμενο 1 οι επιλογές της συντάκτριας να χρησιμοποιήσει την αφήγηση (μονάδες 6) και το πρώτο ενικό πρόσωπο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποιες κοινωνικές αντιλήψεις για τον τρόπο συμπεριφοράς των κοριτσιών αναδεικνύονται μέσα από το κείμενο 2 (μονάδες 10) και ποια είναι η προσωπική σου τοποθέτηση σε αυτές (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Μιλώντας στο γιο μου]

Το κείμενο αποτελεί την εισαγωγή στο βιβλίο του Φερνάντο Σαβατέρ «Μιλώντας στο γιο μου για την Ηθική και την Ελευθερία» σε μετάφραση Αγ. Δημητρουκά, εκδόσεις Πατάκη.

Κάθε τόσο, Αμαδόρ, μου έρχεται η όρεξη να σου πω πολλά πράγματα. Κρατιέμαι όμως, μείνε ήσυχος, επειδή αρκετά σου σπάω τα νεύρα με το ρόλο του πατέρα, για να σε φορτώσω και με άλλα, **μεταμφιεσμένος σε φιλόσοφο**. Καταλαβαίνω ότι και η υπομονή των παιδιών έχει τα όριά της. Επιπλέον, δε θέλω να μου συμβεί και μένα αυτό που συνέβη σ' ένα φίλο μου μια μέρα που χάζευε ήρεμος τη θάλασσα με το πεντάχρονο πιτσιρίκι του. Το **μουζιάρικο** του είπε με ονειροπόλο ύφος: «Μπαμπάκα, πόσο θα μου άρεσε να κάναμε η μαμά, εσύ κι εγώ μια βόλτα με μια βαρκούλα». **Συναισθηματικός**, ο φίλος μου ένιωσε έναν κόμπο στο λαιμό, ακριβώς πάνω από τον κόμπο της γραβάτας. «Και βέβαια, γιε μου, να πάμε όποτε θέλεις!» «Κι όταν θα είμαστε στα βαθιά» συνέχισε **το τρυφερό πλάσμα** «θα σας πετάξω και τους δυο στη θάλασσα, να πνιγείτε». Από τη ραγισμένη καρδιά του πατέρα βγήκε ένα μουγκανητό¹ πόνου: «Μα γιε μου!...». «Φυσικά, μπαμπάκα. Δεν ξέρεις ότι οι γονείς πολύ μάς τη δίνετε;». Τέλος του πρώτου μαθήματος.

Αν ακόμα κι ένα πεντάχρονο μπορεί να σκεφτεί κάτι τέτοιο, φαντάζομαι πως **ένας μαντραχαλός που έκλεισε τα δεκαπέντε**, όπως εσύ, θα το 'χει πολύ καλά εμπεδωμένο. Ως εκ τούτου, δεν είναι στις προθέσεις μου να σου δώσω κι άλλα κίνητρα για πατροκτονία πέρα από τα συνήθη των καθωσπρέπει οικογενειών. Εξάλλου, πάντα μού ήταν ενοχλητικός αυτός ο τύπος γονιού που προσπαθεί να είναι **«ο καλύτερος φίλος των παιδιών του»**. Τα παιδιά πρέπει να έχετε φίλους στην ηλικία σας, φίλους και φίλες, φυσικά. Με γονείς, καθηγητές και λοιπούς ενήλικες μπορείτε, στην καλύτερη των περιπτώσεων, να τα πηγαίνετε απλώς καλά, κι αυτό ειν' αρκετό. Αλλά το να τα πηγαίνετε καλά με έναν ενήλικα περιλαμβάνει και το να έχετε κάπου κάπου τη διάθεση να τον πνίξετε. Αλλιώςτικά δεν αξίζει. Αν εγώ ήμουν δεκαπέντε χρονών, πράγμα πια απίθανο να μου ξανασυμβεί, δε θα εμπιστευόμουν κανέναν απ' όλους αυτούς τους **υπερβολικά «συμπαθητικούς» μεγάλους**, απ' όλους αυτούς που θα έμοιαζαν να θέλουν να είναι μικρότεροι από μένα, κι απ' όλους αυτούς που θα μου έδιναν συστηματικά δίκιο. Τους ξέρεις εκείνους που λένε πάντα «εσείς οι νέοι έχετε κότσια», «αισθάνομαι νέος σαν κι εσάς» και άλλες **κοτσάνες**

¹μουγκανητό: ήχος ζώου, κραυγή

αυτού του στίλ. Τα μάτια σου δεκατέσσερα! Κάτι θα θέλουν με τόσο πολύ **γλείψιμο**. Ο πατέρας ή ο καθηγητής πρέπει να είναι κάπως βαρύς, αλλιώςτικά δε λέει. Ο νεαρός είσαι εσύ.

Κείμενο 2

[Πιο μόνη από κάθε άλλη φορά]

Το απόσπασμα είναι από το βιβλίο της Ευγενίας Φακίνου, «Η μέθοδος της Ορλεάνης», εκδόσεις Καστανιώτη, 2005.

Η νεκρή ήταν σαν να κοιμόταν. Οι γυναίκες είχαν κάνει τα απαραίτητα και τώρα ντυμένη με λευκό φόρεμα και δύο κεριά δεξιά κι αριστερά της ησύχαζε.

Την είχε φέρει νύφη ο μεγάλος αδελφός από τα βόρεια της χώρας. Ήταν μια όμορφη νεαρή κοπέλα, ξανθιά, με μια πλεξούδα που της έφτανε ως τη μέση, γαλανομάτα, με ωραίο ξάστερο μέτωπο.

Οι γυναίκες του σπιτιού είχαν αιφνιδιαστεί από την απόφαση του αδελφού, γιου, εγγονού και αφέντη τους. Όμως, δεν είχαν τολμήσει να εκφράσουν αντίρρηση, πρώτα γιατί δεν ήταν συνηθισμένες σε κάτι τέτοιο κι έπειτα επειδή ο έρωτας του Κλεάνθη ήταν φανερός στα μάτια και στη συμπεριφορά του. Την κοιτούσε κι έλειωνε, ήταν βέβαιο. Πού την είχε βρει, πώς την είχε πείσει ν' αφήσει τους δικούς της και να κατέβει νότια, στο άγνωστο, δεν το έμαθαν ποτέ. Όπως δεν έμαθαν ότι με τον άντρα της ήταν μια πρόσχαρη, εκδηλωτική κοπέλα που τον γέμιζε χαρά. Εκείνες την είχαν για λιγομίλητη, και τον αδελφό τους για απρόσιτο. Και ήταν, μαζί τους. Όπως ήταν και ακριβοθώρητος. Ερχόταν για λίγο, τακτοποιούσε τις υποθέσεις του και ξανάφευγε. [...]

Εκείνη, η νύφη, που το όνομά της ήταν Άννα, καθόταν υπομονετική και προσπαθούσε να προσαρμοστεί και να γίνει αποδεκτή από πεθερά, κουνιάδες και γιαγιά. Ήσυχη κοπέλα, πολύ ήσυχη. Ελάχιστα της επέτρεπαν να κάνει – τάχα για να μην κουράζεται. Στην πραγματικότητα τα ηνία του σπιτιού τα κρατούσαν οι κραταιές δίδυμες.

Ευτυχώς για την Άννα, έμεινε πολύ σύντομα έγκυος κι έτσι είχε μια σκέψη να απασχολεί το μυαλό της. Έραβε μωρουδιακά όλη μέρα και τα κεντούσε με τα λεπτά της δάχτυλα. Κάπου κάπου εξέφραζε μια επιθυμία εγκύου. Πότε ρωτούσε αν είχαν κόκκινες γλυκές πιπεριές ή λάχανο τουρσί. Κοιτάζονταν οι δίδυμες όλο απορία και κουνούσαν αρνητικά το κεφάλι. [...]

Φίλες δεν έκανε στον καινούργιο τόπο. Κουβέντες δεν άλλαξε με καμμία γειτόνισσα. Ήταν μοναχική απ' τη φύση της, βρήκε και τις συνήθειες του σπιτιού κι απόγινε.

Και να την τώρα, πιο μόνη από κάθε άλλη φορά, χωρίς γυναίκες του σογιού της να την κλάψουν, χωρίς τον άντρα που αγάπησε κι ακολούθησε. Εκείνος είχε υπολογίσει τις μέρες του τοκετού και θα επέστρεφε την ερχόμενη βδομάδα. Και τι κατάλαβε; Μόνο του κι αυτό, τυλιγμένο στις πάνες που του 'χε ράψει η μάνα του, ήσυχο σαν κι εκείνη, κοιμόταν επιτέλους.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε ποιον/ποιους απευθύνεται, στην πραγματικότητα, ο συντάκτης του κειμένου 1; Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση από τον πίνακα και να δικαιολογήσεις σύντομα την επιλογή σου:

1. Στον γιο του	
2. Στα παιδιά, γενικότερα	
3. Στους γονείς	
4. Σε γονείς και παιδιά, γενικότερα	

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε καθένα από τα παρακάτω (υπογραμμισμένα) αποσπάσματα του κειμένου 1 να προσθέσεις μία λέξη που να ενισχύει τη συνοχή, να τονίζει δηλαδή την νοηματική σχέση κάθε αποσπάσματος με την προηγούμενη σκέψη:

1. Καταλαβαίνω ότι και η υπομονή των παιδιών έχει τα όριά της.
2. Αν ακόμα κι ένα πεντάχρονο μπορεί να σκεφτεί κάτι τέτοιο,
3. Τα παιδιά πρέπει να έχετε φίλους στην ηλικία σας,
4. Αν εγώ ήμουν δεκαπέντε χρονών,
5. Τα μάτια σου δεκατέσσερα!

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συντάκτης του κειμένου 1, προκειμένου να αποστασιοποιηθεί από τις συμπεριφορές που επικρίνει, χρησιμοποιεί φράσεις χιουμοριστικές και λεπτά ειρωνικές προς τους γονείς, αλλά και προς τα παιδιά. Ποιες από τις παρακάτω φράσεις (με τονισμένους χαρακτήρες στο κείμενο) λειτουργούν έτσι; Να τις επιλέξεις και να τις κατατάξεις στον πίνακα που ακολουθεί, αφήνοντας εκτός πίνακα τις ουδέτερες:

1. μεταμφιεσμένος σε φιλόσοφο
2. η υπομονή των παιδιών έχει τα όριά της
3. Το μυξιάρικο
4. Συναισθηματικός
5. το τρυφερό πλάσμα
6. ένας μαντραχάλας που έκλεισε τα δεκαπέντε
7. «ο καλύτερος φίλος των παιδιών του»
8. υπερβολικά «συμπαθητικούς» μεγάλους
9. κοτσάνες
10. γλείψιμο

Χιούμορ/λεπτή ειρωνεία προς τους γονείς	Χιούμορ/λεπτή ειρωνεία προς τα παιδιά

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις στο Κείμενο 2 τη στάση των άλλων γυναικών απέναντι στην Άννα, τόσο τον καιρό που ζούσε μαζί τους όσο και τώρα που κείτεται νεκρή (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις και συναισθήματα σου δημιούργησε η ανάγνωση (μονάδες 5); Να απαντήσεις σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων περίπου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Διακρίνοντας ανάμεσα σε υγιή και νοσηρή αγάπη

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα από τη συνέντευξη που παραχώρησε ο πατήρ Βασίλειος Θερμός, ψυχίατρος παιδιών και εφήβων, στις Αρετή Παπαδήμα και Βασιλική Λογοθέτη (δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα «Το Βήμα», στο ένθετο «Το Βήμα της Λευκάδας», στις 12.06.2022).

Μερικές φορές, όταν απογοητευόμαστε, αισθανόμαστε ότι δεν υπάρχει αγάπη πια. Ή νιώθουμε απρόθυμοι ν' αγαπήσουμε. Εσείς πιστεύετε πως είναι απαραίτητο;

«Η αγάπη συγκροτεί τον κόσμο. Χάρη στην αγάπη δημιουργούνται οικογένειες. [...] Επίσης, η αγάπη που θα πάρει ένα παιδί από τους γονείς του, το κάνει ώριμο άνθρωπο. Η αγάπη επιτρέπει συνεργασίες, φιλίες, να δημιουργηθούν ομάδες, να προσφέρουμε βοήθεια σε αναγκεμένους ανθρώπους. Όμως, αν τη βρίσκουμε παντού την αγάπη, γιατί δυσκολευόμαστε να την καταλάβουμε και να τη δώσουμε; Μήπως επειδή δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε πότε είναι υγιής και πότε νοσηρή;»

Πείτε μας γι' αυτό, τι εννοείτε;

«Θα προσπαθήσω να σας περιγράψω με μερικά κριτήρια πότε μια αγάπη είναι σωστή και υγιής. Πρώτα απ' όλα η αγάπη σέβεται τον άλλον. Εάν εκμεταλλεύομαι τον άλλον, αυτό είναι απόδειξη ότι δεν τον αγαπώ. Σέβομαι τον άλλον θα πει σέβομαι την προσωπικότητά του. Για παράδειγμα, δεν μπορώ να πω ότι αγαπώ όλα μου τα παιδιά εξίσου, αν δεν σέβομαι ότι κάθε παιδί μου είναι διαφορετικό, αν θέλω όλα να είναι το ίδιο. [...]

Δεύτερο κριτήριο: Η υγιής αγάπη τελικά έχει ως αποτέλεσμα να εμπνέει τον άλλον στο να αναδείξει ό, τι καλύτερο έχει μέσα του. Σε κάνει πιο χαρούμενο άνθρωπο; Σε κάνει πιο δημιουργικό ή μήπως από τότε που ερωτεύτηκες έγινες απότομος και αγενής; Αν συμβαίνει το δεύτερο, η αγάπη αυτή δεν είναι υγιής. Γιατί; Διότι έβγαλε από μέσα μας τα χειρότερα στοιχεία.

Τρίτο κριτήριο: Η υγιής αγάπη έχει την τάση να αγκαλιάζει όλους. Φυσικά είναι αδύνατο να αγαπάμε όλους τους ανθρώπους το ίδιο. Αλλά μας κάνει ανθρώπους που θα αγαπάμε περισσότερο. Λένε μερικοί "αγαπώ πολύ την πατρίδα μου, είμαι πατριώτης". [...] Την πατρίδα μας, όμως, την αγαπάμε, επειδή έχουμε ζυμωθεί με αυτήν, όχι επειδή είμαστε καλύτεροι από άλλους. Όποιος, λοιπόν, θεωρεί ότι όλοι οι άλλοι λαοί είναι για πέταμα και τους περιφρονεί (το φαινόμενο αυτό δεν λέγεται πατριωτισμός, αλλά εθνικισμός), τότε η φιλοπατρία του δεν είναι υγιής. Δεν μπορεί μια αγάπη να δημιουργεί αγάπη για κάποιους και μίσος για άλλους.

Και ένα τέταρτο κριτήριο: Η υγιής αγάπη έχει αμοιβαιότητα. Δηλαδή ωραίο είναι να μου δίνουν αγάπη, αλλά πρέπει κι εγώ να δώσω. [...] Δεν γίνεται ν' αγαπώ στα λόγια μόνο. [...] Αυτά τα κριτήρια, εάν τα διατηρήσετε στο μυαλό σας και τα δουλέψετε περισσότερο, θα βρείτε πολλές άλλες περιπτώσεις όπου ισχύουν και θα καταλάβετε τότε μια αγάπη σας δεν είναι υγιής. Και θα αγαπήσετε το να αγαπάτε! Εκεί βρίσκεται η ουσία της ζωής.»

Κείμενο 2

ΝΙΚΟΣ ΚΑΒΒΑΔΙΑΣ (1910-1975)

Αγαπάω

Το ποίημα ανήκει στα «Ανένταχτα» του Νίκου Καββαδία. Το δημοσίευσε, με το ψευδώνυμο Πέτρος Βαλχάλας, στις 10 Μαρτίου 1929 στο φιλολογικό περιοδικό Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια (αρ. 173), όταν δηλαδή ήταν μόλις δεκαεννέα χρονών. Βλ. Γιάννης Η. Παππάς (επιμ.), Επειδή σ' αγάπησα και σ' αγαπώ ακόμη, Αθήνα: Μεταίχμιο, 2010, σ. 123.

Αγαπάω τ' ό,τι είναι θλιμμένο στον κόσμο.

Τα θολά τα ματάκια, τους αρρώστους ανθρώπους,

τα ξερά γυμνά δέντρα και τα έρημα πάρκα,

τις νεκρές πολιτείες, τους τρισκότεινους τόπους.

Τους σκυφτούς οδοιπόρους που μ' ένα δισάκι

για μια πολιτεία μακρινή ξεκινάνε,

τους τυφλούς μουσικούς των πολύβουων δρόμων,

τους φτωχούς, τους αλήτες, αυτούς που πεινάνε.

Τα χλωμά τα κορίτσια που πάντα προσμένουν

τον ιπότη που είδαν μια βραδιά στ' όνειρό τους,

να φανεί απ' τα βάθη του απέραντου δρόμου.

Τους κοιμώμενους κύκνους πάνω στ' ασπροφτερό τους.

Τα καράβια που φεύγουν για καινούργια ταξίδια

και δεν ξέρουν καλά – αν ποτέ θα 'ρθουν πίσω

αγαπάω, και θα 'θελα μαζί τους να πάω

κι ούτε πια να γυρίσω.

Αγαπάω τις κλαμένες ωραίες γυναίκες

που κοιτάνε μακριά, που κοιτάνε θλιμμένα...
αγαπάω σε τούτον τον κόσμο – ό,τι κλαίει
γιατί μοιάζει μ' εμένα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις, με βάση το κείμενο 1, ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμιά από τις παρακάτω διαπιστώσεις.

1. Η υγιής αγάπη αναδεικνύει τα καλύτερα στοιχεία της προσωπικότητας του κάθε ανθρώπου.
2. Η νοσηρή αγάπη αποκλείει κάθε μορφής «αποκλεισμούς».
3. Η αναφορά του ομιλητή στη φιλοπατρία αποτελεί ένα παράδειγμα διάκρισης της υγιούς από τη μη υγιή αγάπη.
4. Η υγιής αγάπη στηρίζεται πρωτίστως στη λεκτική έκφρασή της.
5. Η αγάπη έχει αποτέλεσμα, και σε αυτόν που την προσφέρει, και σε αυτόν που την εισπράττει.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο ομιλητής στην 1η παράγραφο του κειμένου 1 θέτει δύο διαδοχικές ερωτήσεις: «...την αγάπη, γιατί δυσκολευόμαστε να την καταλάβουμε και να τη δώσουμε; Μήπως επειδή δεν μπορούμε να ξεχωρίσουμε τότε είναι υγιής και τότε νοσηρή;»

Να μετασχηματίσεις το απόσπασμα, έτσι ώστε: α) να εκφράζει περισσότερη βεβαιότητα και β) να έχει τη μορφή συλλογισμού όπως δείχνει ο πίνακας.

Αίτιο	→	Αποτέλεσμα
	→	

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις κάθε επιλογή ρηματικού προσώπου που περιέχεται στα αποσπάσματα του κειμένου 1 (στήλη 1) με την πρόθεση του ομιλητή (στήλη 2).

Ρηματική επιλογή	Πρόθεση/ προθέσεις ομιλητή
Α. Όποιος, λοιπόν, θεωρεί ότι όλοι οι άλλοι λαοί είναι για πέταμα και τους περιφρονεί [...], τότε η φιλοπατρία του δεν είναι υγιής.	1. να εξισώσει τον εαυτό του με τον αναγνώστη.
	2. να προσδώσει και έναν αυτοκριτικό τόνο στα λεγόμενά του.
Β. Την πατρίδα μας, όμως, την αγαπάμε, επειδή έχουμε ζυμωθεί με αυτήν, όχι επειδή είμαστε καλύτεροι από άλλους.	3. να προσδώσει αντικειμενικότητα στον λόγο του.
	4. να αποστασιοποιηθεί από όσα παραθέτει.
	5. να προσεγγίσει συναισθηματικά τον δέκτη.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4

Πώς θα χαρακτήριζες το ποιητικό υποκείμενο, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στο Κείμενο 2 (μονάδες 10); Ποιες είναι οι σκέψεις και τα συναισθήματά σου για όσα εκείνο δηλώνει ότι αγαπά (μονάδες 5); Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Έφηβοι με αλλεργία στους γονείς

Το παρακάτω κείμενο αντλήθηκε από την ηλεκτρονική σελίδα της εφημερίδας «Καθημερινή» και συντάχθηκε το 2018. Πρόκειται για αναδημοσίευση του άρθρου της L. Damour, ψυχολόγου με ειδίκευση στους εφήβους, από τους N. York Times.

Πραγματική αλλεργία στους γονείς τους αναπτύσσουν πολλοί έφηβοι. Παρότι το φαινόμενο αυτό εμφανίζεται συνήθως γύρω στην ηλικία των 13 ετών και διαρκεί για μερικούς μήνες, σε μερικές περιπτώσεις η αλλεργία στους γονείς μπορεί να κρατήσει ακόμη και χρόνια.

Η ενηλικίωση προϋποθέτει τον χωρισμό του παιδιού από τους γονείς του. Η διαδικασία αυτή ξεκινά συνήθως στην πρώιμη εφηβεία με μία απότομη και έντονη ανάγκη του εφήβου να διαχωρίσει τη θέση του από τους ενήλικες στο σπίτι. Καθώς οι έφηβοι αρχίζουν να απομακρύνονται από τους γονείς, κατατάσσουν τις προτιμήσεις και τις συνήθειες των γονέων τους σε δύο κατηγορίες: αυτές που απορρίπτουν και αυτές που σκοπεύουν να υιοθετήσουν.

Μπορεί να μη σκεφτόμαστε καθόλου εάν θα φορέσουμε παλαιά αθλητικά παπούτσια. Τι θα γινόταν, όμως, εάν το έφηβο παιδί μας έβρισκε τη συνήθειά μας αυτήν αφόρητη; Γιατί θα πρέπει το παιδί μας να νοιάζεται τι θα φοράμε στα πόδια μας; Γιατί η ταυτότητά του παραμένει αλληλένδετη με τη δική μας, έως ότου αναπτύξει τις δικές του ενδυματολογικές συνήθειες και προτιμήσεις.

Η αλλεργία στους γονείς πρέπει, όμως, να αντιμετωπιστεί ως καθησυχαστική ένδειξη κανονικής ανάπτυξης. Παρότι γνωρίζουμε διαισθητικά ότι τα παιδιά μας δε θα μας θαυμάζουν για πάντα και δε θα απολαμβάνουν για πάντα την παρέα μας, όπως όταν ήταν μικρά, η μετάβαση στη νέα φάση είναι ευκολότερη όταν συνειδητοποιήσουμε ότι οι αλλεργίες αυτές των εφήβων μάς προμηνύουν το επόμενο κεφάλαιο της σχέσης μας μαζί τους. [...]

Μόλις οι έφηβοι βρουν χρόνο και χώρο για να αναπτύξουν τις δικές τους δεξιότητες, ενδιαφέροντα και γούστα, η αλλεργική τους αντίδραση απέναντι στους γονείς συνήθως εξαφανίζεται. Την ίδια στιγμή, η ταχύτατη νευρολογική ανάπτυξη των εφήβων λειτουργεί

καταπραϋντικά στις ορμές και τις απότομες κρίσεις οργής τους. Καθώς μεγαλώνουν οι έφηβοι, οι γνωσιολογικές ικανότητές τους τους επιτρέπουν να δουν την πραγματική εικόνα των γονέων τους. Οι έφηβοι είναι τότε έτοιμοι να μας αντιμετωπίσουν με ωριμότητα και να ανεχθούν τις μέχρι τότε εκνευριστικές μας ιδιαιτερότητες. Η στιγμή είναι κατάλληλη να επανασυνδεθούμε με τα παιδιά μας και να μάθουμε να μοιραζόμαστε και να καλλιεργούμε κοινά ενδιαφέροντα μαζί τους.

Κείμενο 2

Η μεγάλη Χίμαιρα

Απόσπασμα από το ομώνυμο μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση (1953), με θέμα την ιστορία της Μαρίνας, μιας νεαρής Γαλλίδας που ερωτεύεται, παντρεύεται και ακολουθεί τον άνδρα της στη Σύρο. Στο απόσπασμα γίνεται αναφορά στα προεφηθικά της χρόνια.

Τον πατέρα της τον έβλεπε σπάνια. Ερχόταν μία φορά το χρόνο από τα αφρικάνικα έμπεδα όπου υπηρετούσε. Και για λίγες μέρες. Κοιτούσε τη γυναίκα του με τα γκρίζα ψυχρά του μάτια, φιλούσε την κόρη του, και κατόπι σιωπούσε. Η παρουσία του δεν άλλαζε τίποτα στη μονότονη ζωή του μικρού σπιτιού. Καθόταν σε μία γωνία και κοιτούσε στο άπειρο χαϊδεύοντας τα μακριά μουστάκια του, ενώ το ψημένο, το βασανισμένο πρόσωπό του έπηζε σε μία κρύα αδιαφορία.

Μία μέρα, μητέρα και κόρη ντύθηκαν στα μαύρα. Φαίνεται πως ο πατέρας πέθανε κάτω στην Αφρική, πολεμώντας τους ληστές της ερήμου. Δεν τον έκλαψαν, ούτε άλλαξε τίποτα στη ζωή τους. Μόνο έδιωξαν την υπηρέτρια.

Αργότερα, ξαναπήραν υπηρέτρια, γιατί την είχαν απόλυτη ανάγκη. Ήταν η εποχή που το βράδυ ερχόντανε στο σπίτι διάφοροι κύριοι και διασκεδάζαν στο σαλόνι. Φεύγαν αργά γεμάτοι κέφι, φωνάζοντας, τραγουδώντας. Τις περισσότερες φορές, ένας τους έμενε τη νύχτα μαζί με τη μητέρα της, κι έφευγε το πρωί με τα ξημερώματα.

Όταν έγινε δέκα χρόνων, άρχισε να καταλαβαίνει πολλά πράγματα. Στο σχολείο οι μαθήτριες την επείραζαν. Και μία μέρα, η δασκάλα τής είπε χαμογελώντας:

- Μαρίνα η μητέρα σου είναι πολύ όμορφη...

Κατάλαβε αμέσως όλο το κρυμμένο νόημα της αθώας φράσης. Το γυναικείο ένστικτο της αποκάλυψε πριν από την ήβη¹ τα μυστικά της ζωής. Και κοκκίνισε ολόκληρη.

¹ εφηβεία

Πραγματικά, η μητέρα της ήταν όμορφη. Είχε το ζωντανό νορμανδικό τύπο², την πλούσια σαρκική κατασκευή, το δροσερό ρόδινο δέρμα. Και πάντα γελούσε, πρόσχαρα καλόβολα, γεμάτη καλοσύνη κι αδυναμία.

Δεν μπόρεσαν να συνεννοηθούν ποτέ μάνα και κόρη. Οι χαρακτήρες τους ήταν αλλιώτικοι. Είχε μέσα της κάτι από τον κρυφό κόσμο του πατέρα της, από τη σιωπή του, από το μυστικό δράμα της ζωής του. [...]

Από τη μητέρα της είχε κληρονομήσει το αφράτο και ρόδινο σώμα, καθώς και μία κάποια ανάγκη στοργής, μία δίψα χαδιών και γλυκών λόγων, που η εύπιστη ψυχή της ήταν έτοιμη να ρουφήξει. Μα μία ανώτερη δύναμη την έκλεινε στον εαυτό της, την εμπόδιζε απόλυτα τη στιγμή που οι τρυφερές εκδηλώσεις της ζητούσαν να ξεσπάσουν. Τα δύο αίματα πολεμούσαν άγρια εντός της.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σε ποιον απευθύνεται η συντάκτρια του κειμένου 1 και με ποιον σκοπό; Να επιλέξεις μία από τις απαντήσεις του πίνακα:

1. Σε όλους μας, για να μας ενημερώσει και να μας προβληματίσει.	
2. Στους γονείς, για να τους προβληματίσει.	
3. Στους γονείς, για να τους ενημερώσει και να τους συμβουλέψει.	
4. Στους εφήβους, για να τους ενημερώσει και να τους συμβουλέψει.	
5. Στους εφήβους, για να τους ενθαρρύνει.	

Μονάδες 10

² ενν. ξανθιά, τον τύπο της βορειοευρωπαϊάς

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Προκειμένου να διακρίνεις τη βασική συλλογιστική πορεία της συντάκτριας στο κείμενο 1, να εντοπίσεις στο κείμενο:

- I. Την ανησυχητική διαπίστωση που θέτει το πρόβλημα (μία περίοδος από το κείμενο ή σε μία περίοδο δική σου):

.....
.....

- II. Τις δύο διαπιστώσεις/πληροφορίες που απαντούν στο πρόβλημα και λειτουργούν καθησυχαστικά (δύο περίοδοι από το κείμενο ή δικές σου):

i.
.....

ii.
.....

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συντάκτρια του κειμένου 1 απευθύνεται στους αναγνώστες της άλλοτε με την επιστημονική της ιδιότητα και άλλοτε με την ιδιότητα του γονιού. Να εντοπίσεις από ένα παράδειγμα (σύντομο απόσπασμα) για καθεμιά από τις παραπάνω δύο περιπτώσεις (μονάδες 8) και να εξηγήσεις σύντομα τον τρόπο με τον οποίο πετυχαίνει αυτήν την εναλλαγή των ιδιοτήτων της (μονάδες 7).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με βάση τα στοιχεία του Κειμένου 2 τη σχέση της μάνας και της κόρης. Ποια πλευρά θα υποστήριζες και γιατί; Να οργανώσεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το πλαίσιο μιας σχέσης

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου του Δημήτρη Μπούκουρα, αναρτημένο στην Ιστοσελίδα [www.dimitrismpoukouras.gr/themata-psychologias/...\(Διασκευή\)](http://www.dimitrismpoukouras.gr/themata-psychologias/...(Διασκευή))

Πολλοί από τους ψυχολόγους πιστεύουν ότι η ερωτική υπόθεση ή ο δεσμός του ζευγαριού, αν θέλετε, ήταν αφορμή για τη δημιουργία της θεμελιώδους μονάδας για τον άνθρωπο στην προσπάθειά του για εξέλιξη. Η μελέτη της ανθρώπινης Ιστορίας και οι ανθρωπολογικές έρευνες φανερώνουν ότι η «ένωση» του άντρα και της γυναίκας ικανοποιεί βαθιά ριζωμένες ψυχολογικές ανάγκες του ανθρώπου, όπως η ανάγκη για στοργή, οικειότητα, αναγνώριση και εμπιστοσύνη, έτσι ώστε η σχέση αυτή να συστήνει την γερή μονάδα ή πυρήνα της ομάδας που λέγεται κοινωνία.

Ωστόσο, η ανάγκη για έναν δεσμό, για μια συνένωση ενδεχομένως, κρύβει μian άλλη βαθύτερη ανάγκη, που αποκαλύπτεται μόνον όταν, γνωρίζοντας τον σύντροφο στις σημαντικές και αληθινές διαστάσεις του, μπορούν οι άνθρωποι να νιώσουν το συναίσθημα της αγάπης, να εξερευνήσουν τις δυνατότητες του εαυτού τους και του άλλου και να δώσουν τη μάχη κατά της αποξένωσης και της αλλοτρίωσης που σημαδεύει την εποχή μας. Μόνο μέσα από την τελική δέσμευση του εαυτού τους σε μια σχέση τα άτομα μπορούν πραγματικά να γυμνάσουν τον εαυτό τους και την ικανότητά τους να αναπτυχθούν και να ωριμάσουν.

Βεβαίως, μια σχέση ερωτική-συναισθηματική δεν εξελίσσεται πάντα ομαλά. Δεν μπορούμε να παραβλέψουμε πως σε μια σχέση ουσιαστικά προσπαθούν να «συμβιώσουν» δυο διαφορετικές προσωπικότητες, πράγμα που σημαίνει ότι, κάποια στιγμή ή κάποιες στιγμές, οι διαφορές τους θα βγουν στην επιφάνεια και η σύγκρουση μπορεί να είναι το πιθανότερο ενδεχόμενο. Τα προσωπικά βιώματα, ο χώρος και ο τόπος ανάπτυξης του καθενός, το μορφωτικό του επίπεδο, είναι μερικά από τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον τρόπο συμπεριφοράς του κάθε συντρόφου. Η αλληλεπίδραση, όμως, των δύο προσωπικοτήτων στον δεσμό τους μπορεί είτε να οδηγήσει σε μια τελική ωρίμανση και να εγκαταστήσει ένα στέρεο status σχέσης είτε να οδηγήσει στην τελική απομάκρυνση και συνεπώς να προκαλέσει τη διάλυση της σχέσης αυτής.

Τέλος, πρέπει να επισημάνουμε πως κάθε ανταλλαγή επικοινωνίας διαδραματίζεται μέσα σ' ένα δίκτυο περιστάσεων που προσδιορίζει τη σημασία αυτού που κάθε φορά λέγεται π.χ. ένα σχόλιο μέσα σε διαφορετικά πλαίσια μπορεί στη μια περίπτωση να φανεί σκληρό και στην άλλη να πάρει τη μορφή αστείου. Ένα μεγάλο μέρος της ζωής και της σχέσης του ζευγαριού απαρτίζεται από μικροπράγματα ή κοινά μικροζητήματα. Αν σ' αυτό το επίπεδο των ζητημάτων ρουτίνας δεν τα

βγάζουμε πέρα με τον σύντροφό μας, τότε η σχέση προχωράει σε δύσκολες καταστάσεις. Πολλές διαφωνίες ή παρεξηγήσεις μπορούν να παραμεριστούν αν προσέξει κάποιος/κάποια το πλαίσιο επικοινωνίας και ευαισθητοποιηθεί στις συνθήκες κάτω από τις οποίες προσπαθεί να επικοινωνήσει.

Μερικές φορές το πλαίσιο είναι φανερό, ενώ άλλες φορές το πραγματικό πλαίσιο μπορεί να γίνει φανερό μόνο αν διαβάσει κάποιος μη λεκτικά σήματα. Τα περισσότερα άτομα αγνοούν τελείως το επικοινωνιακό πλαίσιο, όταν μιλάνε σε ανθρώπους και ιδιαίτερα στον σύντροφό τους. Έτσι, διορθώνοντας ή εγκαταλείποντας αυτήν τη συνήθεια, ανοίγουμε σίγουρα τον δρόμο για μια ουσιαστική επικοινωνία που βοηθάει απόλυτα τη σχέση δύο συντρόφων.

Κείμενο 2

Υπόγειο Τρένο

Το ποίημα ανήκει στον ποιητή Τίτο Πατρίκιο από το έργο «Παρίσι, Μάης 1960, ΘΑΛΑΣΣΑ ΕΠΑΓΓΕΛΙΑΣ», Δεύτερη έκδοση, Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο, 1985, σ. 23

Κι έπειτα τα χρόνια θα περάσουν
όγκοι βουνών και πέτρες θα παρεμβληθούν
θα ξεχαστούνε όλα
όπως ξεχνιέται το καθημερινό φαΐ
που μας κρατάει ορθούς.
Όλα, έξω από κείνη τη στιγμή
που μέσα στο συνωστισμό του υπόγειου τρένου
κρατήθηκες στο μπράτσο μου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες από τις παρακάτω προτάσεις αναγνωρίζεις ως στόχους του συντάκτη του κειμένου 1;

Ο συντάκτης του κειμένου 1 έχει στόχο:

1) Να εξηγήσει την ψυχολογική βάση της ανάπτυξης των διαπροσωπικών-ερωτικών σχέσεων.	
2) Να περιγράψει τη σύνδεση μεταξύ των διαπροσωπικών σχέσεων και της ατομικής ωρίμανσης.	
3) Να αντιδιαστείλει τις διαπροσωπικές σχέσεις με το αίσθημα αποξένωσης και αλλοτρίωσης στην εποχή μας.	
4) Να παρουσιάσει τους παράγοντες που οδηγούν τους συντρόφους σε σύγκρουση, εντός του πλαισίου της σχέσης.	
5) Να προτείνει την ορθή αξιολόγηση του επικοινωνιακού πλαισίου ως τρόπο στερέωσης της σχέσης.	

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχίσεις τα αποσπάσματα του Κειμένου 1, που παρατίθενται στη στήλη Α του επόμενου πίνακα, με τον δομικό τους ρόλο (στήλη Β).

Στήλη Α (αποσπάσματα του κειμένου)	Στήλη Β (δομικός ρόλος)
1) Δεν μπορούμε να παραβλέψουμε πως σε μια σχέση ουσιαστικά προσπαθούν να «συμβιώσουν» δυο διαφορετικές προσωπικότητες, πράγμα που σημαίνει ότι, κάποια στιγμή ή κάποιες στιγμές, οι διαφορές τους θα βγουν στην επιφάνεια και η σύγκρουση μπορεί να είναι το πιθανότερο ενδεχόμενο.	α) θέση
2) Η αλληλεπίδραση, όμως, των δύο προσωπικοτήτων στον δεσμό τους μπορεί είτε να οδηγήσει σε μια τελική ωρίμανση και να εγκαταστήσει ένα στέρεο status σχέσης είτε να οδηγήσει στην τελική απομάκρυνση και συνεπώς να προκαλέσει τη διάλυση της σχέσης αυτής.	β) συμπέρασμα
3) Ένα μεγάλο μέρος της ζωής και της σχέσης του ζευγαριού απαρτίζεται από μικροπράγματα	γ) αιτιολόγηση

ή κοινά μικροζητήματα.	
4) Πολλές διαφωνίες ή παρεξηγήσεις μπορούν να παραμεριστούν αν προσέξει κάποιος/κάποια το πλαίσιο επικοινωνίας και ευαισθητοποιηθεί στις συνθήκες κάτω από τις οποίες προσπαθεί να επικοινωνήσει.	δ) αντιδιαστολή
5) Έτσι, διορθώνοντας ή εγκαταλείποντας αυτή τη συνήθεια, ανοίγουμε σίγουρα τον δρόμο για μια ουσιαστική επικοινωνία που βοηθάει απόλυτα τη σχέση δύο συντρόφων.	ε) όρος – προϋπόθεση

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να κάνεις τους απαραίτητους μετασχηματισμούς στα αποσπάσματα του Κειμένου 1, που ακολουθούν, ώστε το περιεχόμενό τους να φαίνεται ότι ίσχυε στο παρελθόν και ότι αποτελούν προσωπικά σου σχόλια, σε συζήτηση με φίλο/φίλη σου, για τα προβλήματα κάποιου ζευγαριού.

Ένα μεγάλο μέρος της ζωής και της σχέσης του ζευγαριού απαρτίζεται από μικροπράγματα ή κοινά μικροζητήματα. [...]

Πολλές διαφωνίες ή παρεξηγήσεις μπορούν να παραμεριστούν αν προσέξει κάποιος/κάποια το πλαίσιο επικοινωνίας [...]

Μερικές φορές το πλαίσιο είναι φανερό, ενώ άλλες φορές το πραγματικό πλαίσιο μπορεί να γίνει φανερό μόνο αν διαβάσει κάποιος μη λεκτικά σήματα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια σκηνή φαίνεται ότι έχει εντυπωθεί ανεξίτηλα στην ψυχή και τη μνήμη του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 και γιατί (μονάδες 10); Πιστεύεις ότι στη ζωή τέτοιες στιγμές πρέπει να μένουν στη μνήμη μας και για ποιους λόγους (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η σοβαρότητα είναι ασθένεια!

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί μέρος (ελαφρώς διασκευασμένο) της συνέντευξης που παραχώρησε ο συγγραφέας και θεραπευτής γέλιου Lenny Ravich τον Οκτώβριο του 2018 στη Γεωργία Χρήστου και αναρτήθηκε στον ιστότοπο με θέματα ψυχολογίας και ανθρώπινων σχέσεων «Εναλλακτική Δράση».

Διάβασα κάπου ότι ένα παιδί γελά 300 φορές την ημέρα, ενώ ένας ενήλικας μόνο 15. Γιατί συμβαίνει αυτό και ποιες είναι οι συνέπειες στον ψυχισμό μας, καθώς απομακρυνόμαστε από εκείνη την πλευρά του εαυτού μας όπου η χαρά ρέει ελεύθερα;

Διάβασα το ίδιο, αλλά δεν μπορώ να ανακαλέσω στη μνήμη μου την πηγή. Από τη στιγμή που τα παιδιά μπαίνουν στο σχολείο, πρέπει να αφήσουν τη χαρά, τη διάθεση για παιχνίδι, την περιέργεια και την δημιουργικότητα στην πόρτα. Τα σχολεία σπάνια αποδέχονται συμπεριφορές που δυσκολεύονται να ελέγξουν. Το γέλιο, τα ανέκδοτα και το παιχνίδι στην τάξη συνήθως θεωρείται ότι αποσπούν την προσοχή.

Αντί οι εκπαιδευτικές αλλαγές να προσαρμοστούν στο παιδί, τα σχολεία προσπαθούν να αναγκάσουν το παιδί να προσαρμοστεί στο σύστημα. Κατά συνέπεια: Νέες διαταραχές έχουν κάνει την εμφάνισή τους στην εποχή μας, (διαταραχή ελλειμματικής προσοχής-υπερκινητικότητας), όσο οι θεσμοί επιμένουν να ναρκώνουν τους μαθητές και να τους κρατούν σε τάξη. Τα σχολεία εστιάζουν κυρίως στη νοημοσύνη, ενώ παραμελούν την καρδιά μέσα από το παιχνίδι. Κατά την άποψή μου, αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για να μάθει κανείς. Το σώμα θυμάται αυτό που ο νους έχει εδώ και καιρό ξεχάσει.[...]

Τα τελευταία 20 χρόνια, διαβάζουμε συνεχώς για το εσωτερικό μας παιδί που ενυπάρχει σε κάθε ενήλικα. Μήπως το παιχνίδι είναι ένας τρόπος να αποκαταστήσουμε την επαφή μαζί του;

Εγώ λέω πως ναι, μόλις πάρουμε πίσω την άδεια να παίζουμε, να τραγουδάμε, να χορεύουμε και να γελάμε, η δημιουργικότητα ρέει αυθόρμητα. Η παιδική περιέργεια και ο ενθουσιασμός αναγεννιούνται. Αυτό που χρειαζόμαστε ως ενήλικες είναι η ευκαιρία να παίξουμε και να γελάσουμε, την οποία μας στέρησαν τα σχολεία, με στόχο να αναβιώσουμε αυτό το εκπληκτικό δώρο που μας δόθηκε στη γέννηση. Τα τελευταία λόγια του Steve Jobs σε τελετή αποφοίτησης στο Πανεπιστήμιο του Stanford το 2005 ήταν: «Μείνετε ανόητοι». Σπουδαία συμβουλή από την ιδιοφυΐα του αιώνα μας.

Είναι εύκολο να πούμε ότι το χιούμορ βοηθά, αλλά δύσκολο να το εφαρμόσουμε πρακτικά. Έχετε κάποιες προτάσεις για το τι να κάνουμε πρακτικά ώστε να καλλιεργήσουμε αυτή την πλευρά της χαράς;

Να βλέπουμε τη ζωή ως διασκέδαση και να ψάχνουμε τα αστεία στοιχεία και τα παράδοξα στην καθημερινότητά μας. Το χιούμορ είναι μια στάση που πρέπει να αναπτυχθεί με το χρόνο και να εξασκηθεί. Μόλις προσαρμοστούμε σε αυτή τη στάση, τα αστεία στοιχεία θα αναδυθούν. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι όταν μπήκα σε καφετέρια για να κάτσω και η σερβιτόρα αναφώνησε: «Κύριε, δεν μπορείτε να κάσσετε εδώ. Αυτό το τραπέζι είναι κρατημένο για τον προϊστάμενο». Έχοντας υιοθετήσει μια ελαφριά προσέγγιση για τη ζωή, απάντησα: «Τότε αυτό σημαίνει ότι εγώ είμαι ο προϊστάμενος. Απολύεσαι». Εκείνη γέλασε και μου έφερε την παραγγελία. Αυτή η μέθοδος είναι σαν ένας μυς που πρέπει να γυμνάζουμε σε καθημερινή βάση.

Μπορεί το χιούμορ να διδαχθεί ή κάποιοι άνθρωποι το έχουν, ενώ άλλοι όχι;

Όλοι έχουν μια αίσθηση του χιούμορ. Σε κάποιους είναι πιο ανεπτυγμένο σε σύγκριση με άλλους. Το χιούμορ και το γέλιο αποτελούν εργαλεία επιβίωσης με τα οποία γεννηθήκαμε. Κάποια σπίτια και σχολεία τα ενθαρρύνουν και κάποια άλλα τα καταπνίγουν. Μπορείτε να το ξαναδιδαχτείτε και να σας δοθεί και πάλι η ευκαιρία. [...]

Κείμενο 2

ΜΙΚΕΛΗΣ ΑΜΒΛΙΧΟΣ (1844 – 1917)

Παράπονο

Το ποίημα του Μικέλη Άμβλιχου (1844 – 1917) έχει αντληθεί από το βιβλίο «Η Ελληνική Ποίηση» (Ανθολογία – Γραμματολογία), τόμος Α΄, εκδ. Σοκόλη, Αθήνα: 1990.

Αχ κάτι γιασεμιά λησμονημένα
που ελπίζανε να λάβουνε τη χάρη
σε μια καρδιά χρυσή για μαξιλάρι
να μαραθούν απάνω ζηλεμένα...

Άχαρο και θλιμμένο ριζικό τους,
τα πήρε ο αέρας τα 'ριξε στη σκόνη...
μα εκείθενε με φόβο ξεφυτρώνει
φτωχό τραγούδι, το παράπονό τους!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να ελέγξεις αν οι παρακάτω διαπιστώσεις ισχύουν με βάση το κείμενο 1.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Το γέλιο καταπνίγεται μέχρι να φτάσει κανείς στην ενήλικη ζωή.		
2. Το σχολείο έχει σκοπό να πειθαρχήσει τα παιδιά, προκαλώντας σε ορισμένα από αυτά διαταραχές που τα στιγματίζουν.		
3. Η εκπαιδευτική διαδικασία θα έπρεπε να αξιοποιεί την παιγνιώδη διάθεση των παιδιών, για να οδηγήσει στη γνώση.		
4. Ο Steve Jobs θεωρεί ότι οι ανόητοι άνθρωποι είναι ευτυχισμένοι.		
5. Στη σύγχρονη εποχή είναι ανέφικτο να καλλιεργήσουμε το χιούμορ ως στάση ζωής.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 3η ερώτηση του κειμένου 1 ο ομιλητής απαντά αξιοποιώντας ένα παράδειγμα. Ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί η συγκεκριμένη επιλογή; Ποια θέση του υποστηρίζει μ' αυτό;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις κάθε διατύπωση του κειμένου 1 (στήλη 1) με μία εκφραστική επιλογή (στήλη 2) και με τον στόχο που υπηρετεί (στήλη 3).

Διατύπωση	Εκφραστική επιλογή	Στόχος
1. Η σοβαρότητα είναι ασθένεια!	α. υποτακτική έγκλιση	I. έμμεση υπόδειξη
2. Εγώ λέω πως ναι	β. ακυριολεξία	II. συμβουλευτικός τόνος
3. Μείνετε ανόητοι	γ. επιφωνηματικός λόγος	III. υποκειμενικότητα
4. Να βλέπουμε τη ζωή ως διασκέδαση	δ. α' ενικό πρόσωπο	IV. έμφαση μέσω υπερβολής

5. Μπορείτε να το ξαναδιδαχτείτε	ε. δυνατότητα	ν. προσέλκυση της προσοχής
----------------------------------	---------------	----------------------------

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις τη συναισθηματική κατάσταση του ποιητικού υποκειμένου στο Κείμενο 2 (μονάδες 5). Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με σχετικές αναφορές και να εκφράσεις την προσωπική σου συμφωνία ή διαφωνία απέναντι σε αυτή την αντίδραση (μονάδες 10). Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Οι έφηβοι εγκαταλείπουν το σχολείο

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο υπογράφεται από τη Βίκυ Κατεχάκη και έχει δημοσιευθεί στην εφημερίδα «Καθημερινή»

στις 28 Ιουλίου 2017. Αναφέρεται στους λόγους που οδηγούν τους μαθητές να εγκαταλείπουν το σχολείο, έστω και για μικρό χρονικό διάστημα.

«Ένα πρωί ξεκίνησα να πάω στο σχολείο και, όσο πλησίαζα, ένιωθα τα πόδια μου να τρέμουν και την καρδιά μου να χτυπά δυνατά. Ήθελα να βάλω τα κλάματα. Δεν ήταν ότι ήμουν αδιάβαστος. Αυτό που φοβόμουν ήταν η ώρα του διαλείμματος. Εκείνη την ώρα υπάρχει πάντα ο χρόνος να συγκρίνω τον εαυτό μου με άλλους εφήβους και την οικογένειά μου με άλλες οικογένειες. Δεν άντεχα να το ζω άλλο αυτό κάθε μέρα. Με έπνιγε».

Ο 17χρονος Δημήτρης αποφάσισε να καλέσει τη Γραμμή της Μονάδας Εφηβικής Υγείας, αναζητώντας βοήθεια από τους ειδικούς. Λίγο μετά, αφότου έληξε η σχολική περίοδος, σκέφθηκε ότι θα του ήταν πιο εύκολο να μιλήσει για το πρόβλημα που αντιμετώπιζε τους τελευταίους μήνες να αρνείται το σχολείο. Η περίπτωση του, ωστόσο, δεν είναι η μοναδική, αφού σύμφωνα με τα στοιχεία της Μονάδας Εφηβικής Υγείας της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής ΕΚΠΑ του Νοσοκομείου Παίδων ένα ποσοστό περίπου 10% των Ελλήνων μαθητών αποφασίζει, έστω και για κάποια περίοδο, να εγκαταλείψει το σχολείο.

«Η απόφαση αυτή συνήθως έρχεται σταδιακά. Πολύ συχνά συνδέεται με την υπερβολική ενασχόληση του μαθητή με τον υπολογιστή και το Διαδίκτυο, ενώ άλλες φορές έχει να κάνει με τον εκφοβισμό που υφίσταται στο σχολείο», αναφέρει η επιστημονική υπεύθυνη της μονάδας, τονίζοντας πως στις περισσότερες περιπτώσεις η άρνηση συνδέεται και με το οικογενειακό περιβάλλον. «Η μαθησιακή διαδικασία είναι μια συναισθηματική διαδικασία, οπότε ένα παιδί που αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα στο σπίτι έχει το μυαλό του συνεχώς εκεί».[...]

«Η σχολική άρνηση ξεκινάει συνήθως από το Γυμνάσιο, ωστόσο τα περισσότερα περιστατικά που φθάνουν εδώ αφορούν κυρίως μαθητές Λυκείου», αναφέρει ψυχολόγος που συνεργάζεται με τη μονάδα. «Συνήθως η πρώτη απάντηση στο γιατί το κάνουν είναι «βαριέμαι». Οι έφηβοι χρησιμοποιούν συχνά αυτό το ρήμα, γιατί σε αυτό συγκεντρώνουν όλα τα συναισθήματά τους. Και η θλίψη είναι «βαριέμαι» και ο θυμός είναι «βαριέμαι». Με

το πέρασμα του χρόνου, συζητώντας μαζί τους, αναδεικνύονται οι πραγματικοί λόγοι για τους οποίους αρνούνται τη σχολική διαδικασία».

Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία της μονάδας, το 60,9% των περιστατικών αφορά αγόρια. Η μέση ηλικία είναι τα 15,1 έτη, ενώ ως προς το προφίλ των γονέων το 50,8% έχει λάβει ανώτατη εκπαίδευση.[...]

Προληπτικές παρεμβάσεις

Η σχολική άρνηση, εκτιμούν οι επιστήμονες της Μονάδας Εφηβικής Υγείας του Παίδων, αυξάνει τον κίνδυνο οριστικής διακοπής της φοίτησης. Γι' αυτό τονίζουν πως το «κλειδί» είναι να δοθούν κίνητρα δημιουργικότητας μέσα από την εκπαίδευση. Είναι σημαντική η ανάγκη σχεδιασμού προληπτικών παρεμβάσεων, τόσο στο περιβάλλον του σχολείου όσο και σε ατομικό και οικογενειακό επίπεδο, με έμφαση στην ενδυνάμωση των γονέων στη χώρα μας.

Κείμενο 2

Οι Επισκέπτες

Το κείμενο προέρχεται από το μυθιστόρημα της Διδώς Σωτηρίου(1909-2004) «Οι Επισκέπτες»: Εκδόσεις Κέδρος, 1979.

Από μικρό παιδί ένιωθα μια φλόγα να με καίει. Ήθελα να εκφραστώ, να γράψω. Πώς όμως; Γράμματα δεν ήξερα. Ως τα οχτώ μου χρόνια, όπως σου είπα, αγνοούσα και αυτό το αλφάβητο. Κανείς απ' τους υπεύθυνους για την αγωγή μου δεν είχε διάθεση να ικανοποιήσει τη λαχτάρα που ένιωθα για τα γράμματα. Παρακάλεσα κάποτε την άλλη φυλακισμένη, τη μητέρα μου, να μου δείξει αυτή τα λίγα γραμματάκια που ήξερε. Η καημενούλα έκανε προσπάθεια ν' ανταποκριθεί. Άρχισε από το «Άγιος ο Θεός, άγιος ισχυρός ... ». Αυτό το ελάχιστο που μπόρεσε να μου δώσει το άρπαξα και από τότε μόνη μου επιδόθηκα με το ζήλο εφευρέτη, γιατί πραγματικά εφεύρισκα όσα εκείνη δεν ήξερε να μου εξηγήσει. Αυτό ήταν το πρώτο μου ξεκίνημα, μια και ο πατέρας μου και ο αδελφός μου που είχαν φοιτήσει στα μεγαλύτερα Κολέγια και Πανεπιστήμια της Ευρώπης, ούτε ήθελαν ούτε καταδέχονταν να ασχοληθούν με τη μόρφωση ενός κοριτσιού. Τους φαινόταν ανήκουστο και επιζήμιο να γυρεύει γράμματα ένα κορίτσι!

Ωστόσο, μια φορά που ζήσαμε για λίγες μέρες με τον πατέρα μου στην εξοχή και δεν είχε πώς να περάσει την ώρα του, το βρήκε διασκεδαστικό να μου δείξει να διαβάζω ιταλικά. Ήταν σίγουρος πως δε θα καταλάβαινα και πολλά πράγματα. Εγώ όμως άνοιξα μάτια και αυτιά και όλα τα πορτοπαράθυρα του μυαλού μου και ρούφηξα τη διδαχή του όπως το ξερό σφουγγάρι το νερό. Από κει και πέρα τη γλώσσα την έμαθα με τη βοήθεια

μιας «Μεθόδου εκμαθήσεως της Ιταλικής γλώσσας», που την ανακάλυψα στη βιβλιοθήκη. Από τη μια σελίδα είχε το ιταλικό κείμενο και από την άλλη την ελληνική εξήγησή του. Ανασκουμπώθηκα λοιπόν και άρχισα το επίμονο και τόσο απολαυστικό έργο της αυτομόρφωσης. Η χαρά και η ικανοποίησή μου ήταν τόση, θαρρείς και είχα ανακαλύψει χρυσωρυχείο ...

Αυτή η τόσο θερμή προσήλωσή μου στο διάβασμα φυσικό ήταν να με κάνει να παραμελώ το μισητό εργόχειρο, πράγμα που δυσαρέστησε τη μητέρα και τη γιαγιά μου. Πού ακούστηκε κορίτσι να παρατάει το εργόχειρο για διαβάσματα! [...] Έτσι τα διαβάσματα γίνονταν κρυφά σαν να έκανα κάποια κακή πράξη. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για κάθε πρόταση του παρακάτω πίνακα να επιλέξεις ΣΩΣΤΟ ή ΛΑΘΟΣ, σύμφωνα με τις πληροφορίες του κειμένου.

	ΣΩΣΤΟ	ΛΑΘΟΣ
A. Η σχολική άρνηση αφορά μαθητές όλων των ηλικιών, ξεκινώντας από το Δημοτικό.		
B. Η σχολική άρνηση οφείλεται αποκλειστικά σε λόγους που σχετίζονται με το οικογενειακό περιβάλλον.		
Γ. Η σχολική άρνηση είναι ένα ανησυχητικό φαινόμενο και στην Ελλάδα.		
Δ. Η σχολική άρνηση οφείλεται στο γεγονός ότι το σχολείο είναι βαρετό για τους εφήβους.		
Ε. Η σχολική άρνηση αυξάνει τον κίνδυνο για οριστική διακοπή του σχολείου.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη στήλη του παρακάτω πίνακα βλέπεις τα στάδια από τα οποία περνάει κάποιος που αντιμετωπίζει το πρόβλημα της σχολικής άρνησης, σύμφωνα με το κείμενο 1. Κάτω από τον πίνακα βλέπεις αποσπάσματα από το κείμενο που περιγράφουν αυτά τα στάδια.

Για κάθε στάδιο, να εντάξεις στη δεύτερη στήλη την περιγραφή που αντιστοιχεί σε αυτό:

ΣΤΑΔΙΟ	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ
1. Συνειδητοποίηση του προβλήματος	
2. Απόφαση να κάνει κάτι για αυτό	
3. Μια πρώτη προσέγγιση για την αιτία του προβλήματος	
4. Μια συστηματική αναζήτηση των αιτιών του προβλήματος	

A. Θα του ήταν πιο εύκολο να μιλήσει για το πρόβλημα που αντιμετωπίζει τους τελευταίους μήνες να αρνείται το σχολείο.

B. «Συνήθως η πρώτη απάντηση στο γιατί το κάνουν είναι «βαριέμαι».

Γ. Με το πέρασμα του χρόνου, συζητώντας μαζί τους, αναδεικνύονται οι πραγματικοί λόγοι για τους οποίους αρνούνται τη σχολική διαδικασία».

Δ. «Η μαθησιακή διαδικασία είναι μια συναισθηματική διαδικασία, οπότε ένα παιδί που αντιμετωπίζει έντονα προβλήματα στο σπίτι έχει το μυαλό του συνεχώς εκεί».[...]

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Για ποιον από τους παρακάτω λόγους, κατά τη γνώμη σου, η συντάκτρια του κειμένου 1 επιλέγει να ξεκινήσει το άρθρο της με μια προσωπική μαρτυρία;

A. Για να περιγράψει μέσα από συγκεκριμένο παράδειγμα το πρόβλημα της σχολικής άρνησης.

B. Για να προβάλει μέσα από συγκεκριμένο παράδειγμα τον λόγο στον οποίο οφείλεται τις περισσότερες φορές η σχολική άρνηση.

Γ. Για να δείξει μέσα από συγκεκριμένο παράδειγμα ότι είναι απαραίτητο να ληφθούν μέτρα για την αντιμετώπιση του προβλήματος της σχολικής άρνησης.

Δ. Για να ενημερώσει μέσα από συγκεκριμένο παράδειγμα ότι υπάρχουν ειδικοί φορείς που μπορούν να βοηθήσουν σε περίπτωση σχολικής άρνησης.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε 100-150 περίπου λέξεις να ερμηνεύσεις σύμφωνα με τα νοήματα του Κειμένου 2 τη στάση του πατέρα στο ζήτημα της εκπαίδευσης της κόρης του (μονάδες 10) και να διατυπώσεις την κρίση σου για τον τρόπο με τον οποίο απευθύνεται στην κόρη του (μονάδες 5).

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Έφηβοι στην πρίζα

Το παρακάτω κείμενο (διασκευή) υπογράφεται από τον Άθω Δημουλά. Δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό «Κ» της ηλεκτρονικής εφημερίδας Η Καθημερινή στις 28.01.2019.

Πριν από περίπου δέκα με δώδεκα χρόνια, ο κόσμος άλλαξε. Ο κόσμος των κινητών τηλεφώνων, έστω. Κυκλοφόρησαν τα iPhone και το σύστημα Android, η οθόνη αφής αντικατέστησε τα παραδοσιακά πλήκτρα, η σύνδεση στο ίντερνέτ έγινε δεδομένη πολυτέλεια και τα social media εξελίχθηκαν σε ένα παγκόσμιο σπίτι. Κάπως έτσι τα 122 εκατ. τηλέφωνα που πουλήθηκαν το 2007 έφτασαν μια δεκαετία αργότερα στο 1,5 δισεκατομμύριο. Είναι τα χρόνια που τα παιδιά που γεννήθηκαν στην αυγή της νέας χιλιετίας αποκτούσαν την πρώτη τους προσωπική συσκευή.

Είναι η γενιά των σημερινών εφήβων, την οποία οι κοινωνιολόγοι ονομάζουν Generation Z¹, η πρώτη γενιά που δεν έχει μνήμες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνέτ, είναι τα παιδιά που έμαθαν από νωρίς πώς είναι να χτυπάει ένα κινητό τηλέφωνο στο σπίτι, είναι τα παιδιά που εξοικειώθηκαν από μικροί με τις οθόνες και σήμερα διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους μέσα από τα προφίλ τους στα social media.

Την ίδια ακριβώς στιγμή που τα «έξυπνα» τηλέφωνα άρχισαν να εξαπλώνονται, άρχισε να παρατηρείται και μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά των εφήβων. Σύμφωνα, λοιπόν, με μια αμερικανική έρευνα («Monitoring the Future»²), φαίνεται ότι οι σημερινοί έφηβοι βγαίνουν έξω πολύ λιγότερο, δεν επιδιώκουν τις κοινωνικές συναναστροφές, αλλά ούτε και την ανεξαρτησία τους από την πατρική οικογένεια, ενώ εμφανίζονται απρόθυμοι να εμπλακούν συναισθηματικά μεταξύ τους. Η έρευνα έδειξε, επίσης, ότι μετά το 2007 (ημερομηνία κυκλοφορίας του πρώτου iPhone) οι έφηβοι σαν να άλλαξαν ξαφνικά γνώμη και άρχισαν να απαντούν όλο και συχνότερα καταφατικά στην ερώτηση αν νιώθουν μοναξιά. Προφανώς ένιωθαν. Κι ας αντάλλασσαν όλη τη μέρα μηνύματα. Γιατί τελικά βρίσκονταν μόνοι στο δωμάτιό τους.

Για τους σημερινούς εφήβους το κινητό σπάνια κλείνει. Ή και ποτέ. Οι περισσότεροι κοιμούνται δίπλα του. Η μέρα τους τελειώνει με μια ματιά στην οθόνη και αρχίζει με τον ίδιο τρόπο. Ακόμα και όταν οι έφηβοι βρίσκονται μεταξύ τους, τα τηλέφωνα τους δεν κρύβονται στις τσέπες ή στις τσάντες τους. Στο τραπέζι της καφετέριας τα smartphones είναι ακουμπισμένα δίπλα στο ποτήρι του καθενός και πολλές φορές μάλιστα χρησιμοποιούνται, γιατί υπάρχει σε εξέλιξη μια

¹ Γενιά Z

² Παρακολουθώντας το μέλλον

παράλληλη συζήτηση σε κάποια εφαρμογή ανταλλαγής μηνυμάτων ή γιατί κάποιος έκανε μια ανάρτηση που απαιτεί σχολιασμό ή και απλή παρατήρηση. Ταυτόχρονα, ο φόβος τού να χάνεις τις εξελίξεις και να νιώθεις ότι αποκόπτεσαι από όσα συμβαίνουν αποτελεί ένα κοινωνικό άγχος της εποχής των social media που βασανίζει τους χρήστες του διαδικτύου ανεξαρτήτως ηλικίας, αλλά μπορεί να γίνει εξαιρετικά επώδυνο ειδικά στις πιο ευαίσθητες προσωπικότητες ή στις νεαρές ηλικίες.

Ωστόσο, παρά τις ενδείξεις για τον επιζήμιο χαρακτήρα της **εμμονικής σχέσης** των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα, αλλά και τα ιατρικά προβλήματα που προκαλεί η συχνή τους χρήση και το **ακατάπαυστο σερφάρισμα** (**ακτινοβολία**, πονοκέφαλοι, ζαλάδες, δυσκολία στον ύπνο κ.ά.), το τελευταίο που χρειάζεται είναι να φτάσουμε σε σημείο **δαιμονοποίησης**³. Το **καινούργιο** δυσκολευόμαστε να το αποδεχτούμε. Και παραγνωρίζεται το γεγονός ότι από τα κινητά τηλέφωνα οι έφηβοι έχουν επίσης πολλά να κερδίσουν. Το ζήτημα είναι προφανώς, και ως συνήθως, να βρεθεί **ισορροπία**. Πώς **θα περιοριστεί** η ανεξέλεγκτη χρήση αυτής της **πανίσχυρης συσκευής**. Η ουσία, όμως, είναι ότι **τα κινητά τηλέφωνα** δεν έχουν για την ώρα καταστρέψει καμία γενιά. Τη διαμορφώνουν. **Την έχουν αλλάξει**. Όπως έχουν αλλάξει τα πάντα.

Κείμενο 2

Νικηφόρος Βρεττάκος (1912 – 1991)

Το βάθος της φωνής

Στην ποιητική συλλογή «*Το βάθος του κόσμου*» (εκδ. Ματαράγκας, 1961), ο Βρεττάκος πειραματίζεται σε μια νέα ποιητική φόρμα που στηρίζεται στη λεγόμενη οπτική ποίηση, η οποία δημιουργείται για να «*βλέπεται*» και όχι μόνο για να διαβάζεται, ώστε να μετατρέπει το γλωσσικό μήνυμα σε οπτικό.

Κλείσε μου μια φωνή σ' ένα φάκελο

να την έχω μαζί μου –

Η φωνή σου

είναι ένα δέντρο από τίμιο ξύλο.

Δεν την άκουσα χτες ούτε σήμερα κι' είναι

γλυκύτερη ακόμη κι απ' τη φλόγα που άνθιζε

του τζακιού μας το κούτσουρο το χειμώνα.

Ξημερώνει η φωνή σου.

Ανάβει

το φάρο στη θάλασσα, τον έσπερο πάνω

στον ουρανό.

³ Αποδίδω πολύ αρνητικό χαρακτήρα σε κάτι.

Αύριο είναι
Κυριακή και δεν ξέρω πώς να κάμω γιατί είναι
τα καλά μου η φωνή σου.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιον/ποιους από τους παρακάτω σκοπούς θεωρείς ότι έχει ο συντάκτης στο κείμενο 1; Να συμπληρώσεις ανάλογα τον ακόλουθο πίνακα:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Να αναδείξει τις αλλαγές που έφεραν τα smartphone στη ζωή των εφήβων.		
Να κάνει τους γονείς των εφήβων να ανησυχήσουν περισσότερο από ό,τι τώρα.		
Να μεταδώσει την άποψη ότι δεν συντρέχει κανένας λόγος ανησυχίας.		
Να μεταδώσει την άποψη ότι κάποιες ανησυχίες είναι υπερβολικές.		
Να μεταδώσει την άποψη ότι μπορούμε και πρέπει να διαχειριστούμε το φαινόμενο.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Παρατήρησε τις δύο τελευταίες θεματικές περιόδους του κειμένου 1, όπως δίνονται σχηματικά παρακάτω:

Για τους σημερινούς εφήβους το κινητό σπάνια κλείνει. Ή και ποτέ.

Ωστόσο, παρά τις ενδείξεις για τον επιζήμιο χαρακτήρα της εμμονικής σχέσης των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα, [...]το τελευταίο που χρειάζεται είναι να φτάσουμε σε σημείο δαιμονοποίησης.

Ποια σχέση μεταξύ των δύο περιόδων δείχνει η λέξη «**Ωστόσο**» (μονάδες 4);

Να αντιστρέψεις τη σειρά των δύο περιόδων, διατηρώντας τη λέξη «**Ωστόσο**» ανάμεσά τους. Ποια αλλαγή παρατηρείς στο νόημα (μονάδες 6);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 1 ο συντάκτης χρησιμοποιεί κάποιους όρους με αρνητικό χαρακτήρα, κάποιους με θετικό και κάποιους με ουδέτερο. Να κατατάξεις ανάλογα στον πίνακα που ακολουθεί τους παρακάτω όρους:

1. εμμονικής σχέσης
2. ακατάπαυστο σερφάρισμα
3. ακτινοβολία
4. δαιμονοποίησης
5. Το καινούργιο
6. τα κινητά τηλέφωνα
7. ισορροπία
8. θα περιοριστεί
9. πανίσχυρης συσκευής
10. Την έχουν αλλάξει.

Αρνητικό	Θετικό	Ουδέτερο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι τα συναισθήματα που φαίνεται να έχει το ποιητικό υποκείμενο για το πρόσωπο στο οποίο απευθύνεται και με ποιον τρόπο εκδηλώνονται στο Κείμενο 2; Ποια συναισθήματα σου προκάλεσε η ανάγνωση του ποιήματος και γιατί; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-120 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Εφηβική παραβατικότητα και βίαιη συμπεριφορά: τι είναι αποτελεσματικό και τι δεν είναι

Διαδικτυακό άρθρο του Δημήτρη Κατσίκη, Δρ. Σχολικής και Εξελικτικής Ψυχολογίας, στην ιστοσελίδα <https://www.psychologynow.gr> (2014).

Παρότι στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια τα ποσοστά είναι μειωμένα, η εφηβική παραβατικότητα και βίαιη συμπεριφορά δεν έχουν εκλείψει και δεν έχουν πλήρως προληφθεί. [...]

Η εντατική επιτήρηση και οι αυστηρές ποινές ή τιμωρίες είναι μια από τις πιο συχνά υιοθετούμενες πρακτικές για την αντιμετώπιση των παραβάσεων και των βίαιων συμπεριφορών και παρότι προξενούν αρχική εγρήγορση σε ατομικό και κοινοτικό επίπεδο, διαθέτουν ελάχιστη αποτελεσματικότητα. Στο ίδιο μήκος κύματος, μηδαμινή αποτελεσματικότητα σε μακροπρόθεσμο επίπεδο έχουν και οι εκφοβιστικού τύπου παρεμβάσεις που περιλαμβάνουν παρουσίαση της ενδεχόμενης τρομακτικότητας των συνεπειών που υφίστανται οι έφηβοι παραβάτες εντός ή εκτός φυλακής σε περίπτωση σύλληψής τους. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί και ο σημαντικός ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης τα οποία συνήθως επιλέγουν να προβάλλουν περισσότερο αντίστοιχες πρακτικές παρά εμπειρικά βασισμένες ή τεκμηριωμένες θεραπείες. Μάλιστα, οι αναλυτές Petrosino και συνεργάτες βρήκαν ότι πρακτικές σαν τις παραπάνω οι οποίες παρουσιάζουν με θεωρητικό και προειδοποιητικό εκφοβιστικό τρόπο τις συνέπειες μιας ενδεχόμενης φυλάκισης ή μιας παραδειγματικής τιμωρίας σε περίπτωση παραβατικής συμπεριφοράς συνδέονται με αυξημένα ποσοστά παραβατικότητας στο μέλλον. Τα στοιχεία αυτής της έρευνας αναδεικνύουν ακόμη περισσότερο την ανάγκη πρόληψης της εφηβικής παραβατικότητας με εναλλακτικούς τρόπους. [...] Τα περισσότερα σχετικά προληπτικά μοντέλα εφαρμόζονται σε οικογενειακό ή σχολικό επίπεδο. [...]

Το πρόγραμμα Promoting Alternative Thinking Strategies (PATHS) αποτελεί ένα πολυετές και πολυεπίπεδο σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα το οποίο μπορεί να υλοποιείται από εκπαιδευτικούς και άλλους ειδικούς αγωγής υγείας. Το PATHS περιλαμβάνει εξάσκηση σε κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες σε παιδιά Δημοτικού και μπορεί να εφαρμοστεί από την Α΄ έως και την Ε΄ Δημοτικού. Οι εκπαιδευτικοί διεξάγουν ομαδικές συναντήσεις

www.paidiainet.com

παιδιών διάρκειας 20 και 30 λεπτών με συχνότητα τρεις φορές την εβδομάδα, μαθαίνοντας στα παιδιά να εντοπίζουν, να αντιμετωπίζουν και να ρυθμίζουν συναισθήματα, ενώ ταυτόχρονα τα παιδιά διδάσκονται να αντιλαμβάνονται την οπτική των άλλων και να επιλύουν τις δυσκολίες τους με τους άλλους μέσω δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων. Το ΡΑΤΗΣ έχει εφαρμοστεί με αποτελεσματικό τρόπο σε γενικά και ειδικά σχολεία. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησής του έδειξαν μείωση της επιθετικότητας, των προβλημάτων συμπεριφοράς, της κατάθλιψης καθώς και αυξημένο αυτοέλεγχο.

Κείμενο 2

Οι Σαλταδόροι του Βύρωνα

Απόσπασμα από το ομώνυμο βιβλίο του Ξενοφώντα Φιλήρη (2005), στο οποίο κατατίθενται μαρτυρίες σαλταδόρων. Οι σαλταδόροι ήταν μικρά παιδιά και έφηβοι που προκαλούσαν ζημιές στους Γερμανούς στη διάρκεια της Κατοχής στην Ελλάδα. Με οργανωμένο σχέδιο πάντα, πηδούσαν στα αμάξια των Γερμανών και έκλεβαν μπιτόνια με βενζίνες, λάστιχα, τρόφιμα και όπλα. Στο απόσπασμα γίνεται λόγος για τον σαλταδόρο Σταύρο Γλύκατζη.

Τον Σταύρο Γλύκατζη – δεν ξέρω γιατί του ‘χανε κολλήσει το παρατσούκλι «Ο Λιρής» – τον γνώρισα στα μέσα της Κατοχής, μαζί με την παρέα του, μια συντροφιά από πέντ’ έξι φιλαράκια. Όλοι μεγαλύτεροί μου κατά μία δεκαετία και βάλε, εκτός από τον Παράσχο, που ήταν είκοσι δύο χρονώ, πολύ γουστάρανε και τη δική μου παρεούλα, για να τους λέω τα κατορθώματα των σαλταδόρων. Έτσι κι εγώ, κολακευμένος από την εκτίμηση που μου δείχναν, τους έγινα κολαούζο και πολύ το καμάρωνα που με αντιμετώπιζαν σαν ίσο προς ίσο...

Σιγά σιγά, κι όπως περνούσε ο καιρός, ο Σταύρος ο Γλύκατζης με στρίμωξε μια μέρα σε μια γωνιά και μου είπε: «Αν κονομήσεις καμιά κονσέρβα, φερ' την μου για να την αγοράσω». Πράγματι, μετά από μερικές μέρες κονόμησα δυο κονσέρβες φουαγκρά και τις πήγα στο σπίτι του, εκεί στην οδό Κολοκοτρώνη, λίγο πιο πάνω από τον κινηματογράφο «Μον Σινέ», αριστερά, στον Βύρωνα. Δεν θυμάμαι πόσα μου έδωσε, θυμάμαι όμως που μου είπε εμπιστευτικά: «Αν αρπάξεις και κανένα όπλο, σε μένα να το φέρεις, χωρίς να πεις τίποτα σε κανένα άλλο....».

Δεν πέρασε πολύς καιρός και η... επιθυμία του έγινε πραγματικότητα! Ένα σούρουπο, ο Μενέλαος κι εγώ, κλέψαμε έξω από το ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετανία» ένα όπλο. Και τι όπλο! Ένα αυτόματο μαρσίπ. Το βάλαμε στον ντορβά και βουρ, με μεγάλο κίνδυνο, φτάσαμε στον Βύρωνα. Το όπλο το πήρα εγώ στο σπίτι μου. Νά 'χεις όπλο σπίτι σου το '43

δεν ήταν παίξε γέλασε... Το τί έγινε με τη μάνα μου, την κυρά-Σοφία, που την πήγαινα από λαχτάρα σε λαχτάρα, δεν περιγράφεται. Αυτή η μητέρα πρέπει να είχε βογκήξει από μένα. Σκέτο... φρούτο ήμουν ο μπαγάσας!

Παρά την γκρίνια της κυρά-Σοφίας όμως, που έτρεμε από τον φόβο της – αχ, ρε μάνα! – το κράτησα το όπλο εκείνο το βράδυ και, μόλις ξημέρωσε, το έδωσα στον Σταύρο Γλύκατση, χωρίς να πάρω δεκάρα. Δυο μόνο λόγια μου είπε: «Το όπλο αυτό θα το δώσω στο πρωτοπαλικάρο του Βύρωνα», χωρίς να αναφέρει όνομα.

Αργότερα έμαθα από τον Μιχάλη Κατιρτζόγλου ότι το 'χε χαρίσει στον Βαγγέλη Μαρτάκη, το διαμάντι της συνοικίας μας. Εγώ, στην ηλικία που ήμουν τότε, δεν είχα συνείδηση τί πάει να πει αριστερός και τί αγώνας... Το μόνο που καταλάβαινα ήταν ότι πρέπει να πολεμάμε τους κατακτητές. Όλα τ' άλλα τ' αγνοούσα. Παιδί ήμουν άλλωστε, τι να καταλάβω; Σήμερα όμως, στα 76 μου χρόνια, το άρωμα και την ομορφιά της Αντίστασης δεν τ' αλλάζω μ' όλο το χρυσάφι του κόσμου. Και είμαι περήφανος για τη δική μου μικρή συμμετοχή σ' αυτόν τον ωραίο αγώνα.

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Για ποια/ποιες από τις παρακάτω θέσεις του συντάκτη στο κείμενο 1 αποτελεί τεκμήριο η αναφορά στο πρόγραμμα PATHS;

	ΝΑ Ι	ΟΧΙ
1. η εφηβική παραβατικότητα και βίαιη συμπεριφορά δεν έχουν εκλείψει και δεν έχουν πλήρως προληφθεί.		
2. (Υπάρχει) ανάγκη πρόληψης της εφηβικής παραβατικότητας.		
3. Τα περισσότερα σχετικά προληπτικά μοντέλα εφαρμόζονται σε οικογενειακό ή σχολικό επίπεδο.		
4. (Τα περισσότερα σχετικά προληπτικά μοντέλα επιφέρουν) μείωση της επιθετικότητας, των προβλημάτων συμπεριφοράς, της κατάθλιψης καθώς και αυξημένο αυτοέλεγχο.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το κείμενο 1 οργανώνεται πάνω σε μία βασική αντίθεση. Να εντοπίσεις μέσα στο κείμενο δύο αποσπάσματα, έως δέκα λέξεων το καθένα, που περιγράφουν τα μέρη αυτής της αντίθεσης, τις δύο βασικές έννοιες που αντιτίθενται δηλαδή (μονάδες 5). Επίσης, να εξηγήσεις σύντομα τι θέλει να πετύχει με αυτήν την αντίθεση ο συντάκτης (μονάδες 5).

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο κείμενο 1 ο συντάκτης παρουσιάζει γενικώς τα λεγόμενά του με τρόπο που να φαίνονται όλα βεβαιότητες και μάλιστα ισχυρές. Ωστόσο, με μια προσεκτική ματιά μπορείς να διακρίνεις ποια από αυτά μπορείς να χαρακτηρίσεις ως γεγονότα και ποια ως άποψη του συντάκτη. Να κατατάξεις ανάλογα στον πίνακα που ακολουθεί τα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου (μονάδες 7). Για όσα αποσπάσματα κατατάξεις στη στήλη «Άποψη», να βρεις μια σύντομη φράση που θα μπορούσε να προστεθεί και που θα έδειχνε σαφέστερα ότι το απόσπασμα εκφράζει άποψη του συντάκτη (μονάδες 8):

1. Η εντατική επιτήρηση και οι αυστηρές ποινές ή τιμωρίες [...] διαθέτουν ελάχιστη αποτελεσματικότητα.
2. μηδαμινή αποτελεσματικότητα σε μακροπρόθεσμο επίπεδο έχουν και οι εκφοβιστικού τύπου παρεμβάσεις
3. τα μμε συνήθως επιλέγουν να προβάλλουν περισσότερο αντίστοιχες πρακτικές παρά εμπειρικά βασισμένες ή τεκμηριωμένες θεραπείες.
4. πρακτικές οι οποίες παρουσιάζουν με θεωρητικό και προειδοποιητικά εκφοβιστικό τρόπο τις συνέπειες μιας ενδεχόμενης φυλάκισης ή μιας παραδειγματικής τιμωρίας σε περίπτωση παραβατικότητας συμπεριφοράς συνδέονται με αυξημένα ποσοστά παραβατικότητας στο μέλλον.
5. Το πρόγραμμα *Promoting Alternative Thinking Strategies (PATHS)* αποτελεί ένα πολυετές και πολυεπίπεδο σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα
6. Οι εκπαιδευτικοί διεξάγουν ομαδικές συναντήσεις παιδιών διάρκειας 20 και 30 λεπτών με συχνότητα τρεις φορές την εβδομάδα, μαθαίνοντας στα παιδιά να εντοπίζουν, να αντιμετωπίζουν και να ρυθμίζουν συναισθήματα
7. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησής του έδειξαν μείωση της επιθετικότητας, των προβλημάτων συμπεριφοράς, της κατάθλιψης καθώς και αυξημένο αυτοέλεγχο.

Γεγονός	Άποψη

15 μονάδες

ΘΕΜΑ 4

Ποια θεωρείς ότι ήταν τα κίνητρα που οδηγούσαν τους έφηβους σαλταδόρους στα χρόνια της Αντίστασης σε πράξεις, όπως αυτές που περιγράφονται στο κείμενο 2; Να αξιοποιήσεις στοιχεία του αποσπάσματος στην απάντησή σου. Ποιες είναι οι δικές σου σκέψεις για τη δράση τους; (100-150 λέξεις)

15 μονάδες

Κείμενο 1

Να προσέχουμε πολύ τα λόγια μας, να προσέχουμε ακόμα περισσότερο τα γραφτά μας

Τα αποσπάσματα της συζήτησης του ποιητή Ντίνου Χριστιανόπουλου με τον Περικλή Σφυρίδη αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα <https://www.in.gr> (δημοσίευση: 20.3.2022). Η συζήτηση δημοσιεύτηκε στο: *Ντίνος Χριστιανόπουλος, Τα αλαμπουρνέζικα ή η γλώσσα των σημερινών κουλτουριάρηδων*, εκδόσεις Μπιλιέτο, 2003.

Κουλτουριάρηδες είναι οι διανοούμενοι που δίνουν μεγαλύτερη σημασία στη γνώση και την πληροφόρηση και λιγότερη στο αίσθημα και το βίωμα. Ό,τι έμαθαν ή δεν έμαθαν έχει γι' αυτούς μεγαλύτερη αξία από τη σκέψη. Κουλτουριάρηδες βρίσκονταν σ' όλες τις εποχές. Στην αρχαία Ελλάδα τούς κοροϊδεύει πολύ άσχημα ο Αριστοφάνης επειδή χρησιμοποιούσαν πάντα καινούριες και παράξενες λέξεις για να ξιπάσουν τον κόσμο. [...] Αλλά και παλαιότερα, θυμάμαι, όταν λέγαμε «οι διανοούμενοι» ή «οι άνθρωποι των γραμμάτων», νιώθαμε κάτι σα δυσφορία και ενόχληση, γιατί καταλαβαίναμε ότι αυτοί οι άνθρωποι είχαν ξεφύγει πολύ από τη ζωή εν ονόματι δήθεν της τέχνης. Αυτοί νομίζανε ότι, επειδή ήταν άνθρωποι των γραμμάτων, έπρεπε να μιλούν με ειδικό λεξιλόγιο, να καταλαβαίνονται μεταξύ τους, κι ας μην τους καταλαβαίνουν οι άλλοι. Σε τελική ανάλυση, κουλτουριάρηδες είναι οι ψευτομορφωμένοι. Μόνο ένας ψευτομορφωμένος μπορεί να χρησιμοποιεί λεξιλόγιο που ξιπάζει και ξαφνιάζει, ή να μεταχειρίζεται ωραίες λέξεις και φράσεις για να κάνει εντύπωση, ενώ καταβάθος δεν κατέχει τη γλώσσα και δεν τη χρησιμοποιεί σωστά. [...]

Αυτό που σήμερα λέμε γλώσσα των κουλτουριάρηδων είναι ένα κουρκούτι από νεόκοπες λέξεις, από ξένες αμετάφραστες λέξεις και από λέξεις παρμένες από τις διάφορες επιστήμες [...]. Μ' ένα τέτοιο κουρκούτι, στο τέλος δε βγάζουν νόημα ούτε αυτοί ούτε φυσικά κι εμείς. Ας πάρουμε για παράδειγμα τη λέξη *δομή* που αναφέρεται στο χώρο, ενώ η λέξη *διαδικασία* αναφέρεται στο χρόνο. Τι θα έλεγες όμως αν ξαφνικά διάβαζες τη φράση *δομικές διαδικασίες* ή *διαδικαστικές δομές*; Ρώτησα κάμποσους να μου τις εξηγήσουν, μα δεν μπόρεσε κανείς. Γιατί, όπως καταλαβαίνεις, πρόκειται για μπαρούφες. Τι μπορεί, λοιπόν, να σημαίνουν οι δύο αυτές φράσεις όταν στην καθεμιά το επίθετο αναιρεί το ουσιαστικό; [...] Αυτά είναι ακατανόητα και γι' αυτόν που τα γράφει και γι' αυτόν που τα διαβάζει. Είναι αλαμπουρνέζικα. Και να σκεφτείς ότι σαν κι αυτή τη φράση έχω διαβάσει χιλιάδες που επαληθεύουν τα τρία χαρακτηριστικά των κουλτουριάρηδων: πρώτον ότι δε

γνωρίζουν καλά τις λέξεις και τις έννοιές τους [...], δεύτερον θέλουν να ξιπάσουν τους άλλους με διάφορες ακαταλαβίστικες λέξεις, και τρίτον δεν έχουν χωνέψει καλά αυτά που λένε. Άσε που δεν τα καταφέρνουν ούτε και με το συντακτικό και μπερδεύονται. Βέβαια, το μπερδεμα υπάρχει πρώτα στο μυαλό. [...]

Πρώτα πρώτα δίνουν το κακό παράδειγμα στη χρήση της γλώσσας. Η νεότερη γενιά που ψευτομορφώνεται με τέτοια κείμενα θα γράφει ακόμα χειρότερα και οι παρατηρήσεις της θα είναι και χειρότερες και πιο γελοίες. [...] Τα κακά, επομένως, είναι δύο: 1) Η διαφθορά των νέων, που θα εκφράζονται χειρότερα στο μέλλον, 2) Η διαφθορά της ίδιας της γλώσσας, που κι αυτή θα γίνει θολή και νερόβραστη.

Κείμενο 2

Η Γλώσσα

Το ποίημα του σατιρικού ποιητή Γεώργιου Σουρή (1853-1919) αντλήθηκε από την ιστοσελίδα http://opengreekschool.weebly.com/ogs_blog/souris-glossa.

Ο κόσμος ας ενθυμηθεί τα τρόπαια τα τόσα
κι αν σεις τροχίζετε σπαθί, εγώ τροχίζω γλώσσα.
Με τούτη κάθε μου παιδί νυχθημερόν κακίζει
τους άρπαγες και τους θρασείς κι η γλώσσα, ξέρετε κι εσείς
πως αν δεν έχει κόκαλα τα κόκαλα τσακίζει.

Μ' αυτήν μιλώ, μ' αυτήν λαλώ, μ' αυτήν εμπνέω πνεύματα
μ' αυτήν ανοίγω στάδια προόδου και τιμής
Κι αν άλλοι κινητοποιούν αρμάδες και στρατεύματα
εγώ όμως κινητοποιώ τους γλωσσικούς μου μυς.

Κοιτάξετε τη γλώσσα μου, τι τρόμος σαν τη λύσω
μ' αυτήν χτυπώ, μ' αυτήν νικώ, μ' αυτήν και καταπλήσω.
Σε δύση και σ' ανατολή τη δείχνω για φοβέρα
μ' αυτήν ο γερο-διάβολος σας παίρνει τον πατέρα.

Μ' αυτήν μιλώ, μ' αυτήν λαλώ, μ' αυτήν εμπνέω πνεύματα
μ' αυτήν ανοίγω στάδια προόδου και τιμής
Κι αν άλλοι κινητοποιούν αρμάδες και στρατεύματα

εγώ όμως κινητοποιώ τους γλωσσικούς μου μυς.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες από τις παρακάτω διατυπώσεις είναι σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ), σύμφωνα με τις θέσεις του ομιλητή στο κείμενο 1;

Οι κουλτουριάρηδες...

1. έχουν βαθιά κριτική σκέψη.
2. αποτελούν διαχρονικό φαινόμενο στην ανθρώπινη ιστορία.
3. είναι οι άνθρωποι που δίνουν μεγαλύτερη σημασία στα συναισθήματα και τα βιώματα παρά στη γνώση και την πληροφόρηση.
4. παλαιότερα θεωρούνταν απομακρυσμένοι από την πραγματική ζωή, με το σκεπτικό ότι υιοθετούσαν λεξιλόγιο ακατανόητο για τους υπόλοιπους, για να δημιουργήσουν εντυπώσεις.
5. λόγω του βάθους της σκέψης τους, αδυνατούν να εκφραστούν με απλό τρόπο.
6. επικρίνονται έντονα στο κείμενο 1.
7. ισοπεδώνουν τη γλώσσα, λόγω άγνοιας και επιφανειακότητας.
8. αποτελούν πρότυπα προς αποφυγή, όχι πρότυπα προς μίμηση.
9. ασκούν μηδαμινή επίδραση στην εξέλιξη της γλώσσας.
10. πρέπει να αντιμετωπίζονται με επιφύλαξη από τους νέους.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις το παράδειγμα που χρησιμοποιεί ο ομιλητής στη 2η παράγραφο του κειμένου 1 και να σχολιάσεις συνοπτικά τον σκοπό που εξυπηρετεί η επιλογή αυτή.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τις σωστές απαντήσεις, σύμφωνα με το κείμενο 1.

1. Με την αναφορά «Αλλά και παλαιότερα, [...], νιώθαμε κάτι σα δυσφορία και ενόχληση, γιατί καταλαβαίναμε ότι αυτοί οι άνθρωποι είχαν ξεφύγει πολύ από τη ζωή εν ονόματι δήθεν της τέχνης.» (1η §) ο ομιλητής έχει ως πρόθεση να:

α) προσδώσει αποδοκιμαστική διάσταση στον λόγο του.

β) δημιουργήσει αίσθημα ευφορίας στον δέκτη, ο οποίος θα εκτιμήσει το χιούμορ του.
γ) πείσει για τη διαχρονικότητα του υπό πραγμάτευση φαινομένου, μέσω μίας προσωπικής μαρτυρίας.

δ) εξυπηρετήσει έναν βασικό σκοπό του προλόγου, να εισαγάγει στο κύριο θέμα.

(Δύο απαντήσεις είναι σωστές.)

2. Οι φράσεις «οι διανοούμενοι» ή «οι άνθρωποι των γραμμάτων» (1η §) χρησιμοποιούνται από τον ομιλητή σε εισαγωγικά, προκειμένου να:

α) επιβάλει πιο άμεσα τη θέση του για τους κουλτουριάρηδες.

β) διατυπώσει την επιφύλαξη του κατά πόσο οι εκφράσεις αυτές λένε κάτι πραγματικό, κάτι ουσιαστικό.

γ) αποσαφηνίσει τον όρο «κουλτουριάρηδες».

δ) δώσει παραδείγματα του όρου «κουλτουριάρηδες».

(Μία απάντηση είναι σωστή.)

3. Το λαϊκό λεξιλόγιο που χρησιμοποιεί ο ομιλητής (ξιπάσουν, κουρκούτι, μπαρούφες, αλαμπουρνέζικα, νερόβραστη) αποτελεί:

α) αφορμή για να εισαγάγει στο θέμα τον δέκτη.

β) δείκτη σαρκασμού και καταγγελίας των κουλτουριάρηδων και της γλώσσας τους.

γ) συμβατή υφολογικά γλωσσική επιλογή με το πλαίσιο μιας «επίσημης» συνέντευξης.

δ) ένα στοιχείο του τρόπου έκφρασης ενός αντισυμβατικού, γνήσιου ανθρώπου των γραμμάτων, όπως ήταν ο ίδιος.

(Δύο απαντήσεις είναι σωστές.)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς χρησιμοποιεί τη γλώσσα το ποιητικό υποκείμενο και για ποιους λόγους; Πώς εσύ μεταχειρίζεσαι τη γλώσσα και γιατί; Παράθεσε την απάντησή σου σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Να μην αγαπηθώ για να μην καλομάθω!

Το παρακάτω κείμενο ανήκει στην ψυχολόγο-ψυχοθεραπεύτρια Αγγελική Κουτελιά και αποτελεί άρθρο που δημοσιεύτηκε στον ιστότοπο <https://www.psychologynow.gr/arthra-psychologias> στις 18 Δεκεμβρίου 2019.

Μια ηλικιωμένη κυρία, όταν προσφέρθηκα να τη βοηθήσω με τα ψώνια της στο ταμείο του σούπερ μάρκετ, μου αποκρίθηκε: «Δεν θέλω, γιατί είμαι μόνη και δεν πρέπει να συνηθίσω στη βοήθεια. Θα καλομάθω». Έχοντας καθυστερήσει ελαφρώς, βάζει στην τσάντα της το τελευταίο αντικείμενο και μου λέει πριν φύγει: «σου αδειάζω τη γωνιά».

Αυτές οι λέξεις αιχμαλώτισαν για ώρα τη σκέψη μου. Φαντάστηκα τη γυναίκα με κόπο να προσπαθεί να σύρει τα ψώνια της. Αναρωτήθηκα για τη μοναξιά της. Πόσο οδυνηρό είναι να μην αφήνεις τον εαυτό σου να δεχτεί μια πράξη φροντίδας, προκειμένου να μη συνηθίσει; Άραγε ποια να ήταν η τελευταία φορά που ένωσε την τρυφερότητα του Άλλου;

Να μην αγαπηθώ για να μην καλομάθω. Να αποκλείσω κάθε προσέγγιση μοιράσματος για να μην τονιστεί η μεγάλη μοναξιά μου. Να αδειάσω τη γωνιά, γιατί υπάρχοντας γίνομαι ενοχλητική. Δεν θέλω να γίνομαι βάρος, να καθυστερώ τους άλλους που ζουν με ενέργεια, με συνδιαλλαγές, με νόημα στη ζωή τους. Να φύγω γρήγορα και να κρυφτώ στην φωλιά μου, να απομονωθώ όσο γίνεται από τη θέαση των υπολοίπων γιατί δεν αξίζω.

Και μετά αναρωτήθηκα αν αυτή η ανάγκη της να μη βοηθηθεί για να μην καλομάθει υπήρξε ο τρόπος της να υπάρχει σε όλη τη διάρκεια της ζωής της και όχι μόνο στην παρούσα φάση. Αν στη дуάδα με τον πρωταρχικό φροντιστή της (τη μητέρα) δεν κρατήθηκε επαρκώς, ώστε να νιώσει ξεχωριστή και ικανή να αγαπηθεί. Αν έζησε την έλλειψη αγάπης από τον άνθρωπο που χρειαζόταν να τη φροντίσει και όρθωσε την ασπίδα της αυτάρκειας ως τρόπου επιβίωσης.

Άραγε η ανάγκη της να μου αδειάσει τη γωνιά αποκαλύπτει το τμήμα του ψυχισμού της που την κάνει να νιώθει περιττή; Που καθρεφτίστηκε στα μάτια μιας μητέρας, η οποία δεν επένδυσε σε αυτήν, δεν ονειροπόλησε γι' αυτήν, αλλά την βίωνε ως ενόχληση; Που χρειάστηκε να αποσιωπήσει τις ανάγκες της για να μην επιβαρύνει; Η γυναίκα έβαλε μια σακούλα με σοκολατάκια στην τσάντα της και έφυγε. Μήπως εν τέλει έχει τρόπους να χαρεί τα σοκολατάκια της και είναι οι δικοί μου φόβοι που προβλήθηκαν πάνω της; Μήπως με κινητοποίησε να συνδεθώ με κομμάτια του δικού μου ψυχισμού, με υπαρξιακούς φόβους και αγωνίες, κοινές για όλους τους ανθρώπους;

Μακάρι να γνώριζε πως μου έκανε ένα δώρο, να με συγκινήσει με τη στάση της, να με κάνει να ταρακουνήσω τα λιμνάζοντα νερά του δικού μου μικρόκοσμου και να διαπιστώσω ακόμα πιο βαθιά την ανάγκη μοιράσματος και επαφής. Μακάρι να γνώριζε πως μπορεί να αγαπηθεί και να εκτιμηθεί από ανθρώπους γύρω της, πως η αναζήτηση ενός βλέμματος αποδοχής μπορεί να υπήρξε τραυματική στο παρελθόν, αλλά δεν αποκλείει το να μπορεί να απαντηθεί με μια αγκαλιά στέρεη και δοτική, που θα την κρατήσει με σταθερότητα και ζωντάνια. Μακάρι να γνώριζε...

Κείμενο 2

Βαδίζει στο απέναντι πεζοδρόμιο.

Το απόσπασμα που ακολουθεί εντάσσεται στο έργο του Μιχάλη Γκανά «Γυναικών μικρές και πολύ μικρές ιστορίες» (2010, εκδ. Μελάνι).

Βαδίζει στο απέναντι πεζοδρόμιο με λινά ανάλαφρα ρούχα και ψάθινο καπέλο. Βαδίζει φορώντας ακόμη την αλκή¹ μιας πρώτης νεότητας αλλά με σκυμμένο κεφάλι, καθώς φυσάει δυνατά και αναγκάζεται να κρατάει το ψαθάκι της σε στάση βαθιάς υπόκλισης.

Μεσόκοπη. Κομμένη στα δύο δηλαδή, αλλά όχι σε δύο ίσα μέρη. Κομμένη στην όψη, στην κόψη και στην άποψη. Όχι πως δεν έχει άποψη αλλά δεν έχει το κουράγιο να την υποστηρίξει.

Κι αυτή η θρυλούμενη σοφία της ωριμότητας πού πήγε; Ευτυχώς δεν έχει παιδιά κι εγγόνια, γιατί δεν θα είχε να τους πει τί-πο-τα. Καμία από αυτές τις στρογγυλές φράσεις που λένε οι μεγάλοι στους μικρούς παντού και πάντα: στα βιβλία, στις ταινίες, στο θέατρο και στη ζωή.

«Τα χρόνια περνούν, οι ώρες δεν περνούν» της έλεγε η γιαγιά της. Αυτή δεν θα μπορούσε να πει κάτι ανάλογο ποτέ!

Μεσόκοπη. Γυναίκα μέσης ηλικίας, εννοείται, ενώ υπονοείται σαφώς ότι πρόκειται για μια γυναίκα στα πρόθυρα² της τρίτης ηλικίας. Άλλο κι ετούτο. Από πού ξεφύτρωσε αλήθεια αυτή η τρίτη ηλικία; Ούτε πρώτη ακούσαμε ούτε δεύτερη, και μία ωραία πρωία ή εσπέρα – εσπέρα συνήθως – προσγειώνεσαι στην τρίτη.

Αναγκαστική προσγείωση με τις αναπόφευκτες αβαρίες³. Και δεν μπορείς να φύγεις από κει ούτε για τη δεύτερη και την πρώτη, ούτε καν για την τέταρτη και την πέμπτη ηλικία. Δεν έχεις να πας πουθενά. Η τρίτη ηλικία είναι και η τελευταία, αφού είναι ισόβια.

Μεσόκοπη λοιπόν. Απεχθέστατον! Ας το δεχθούμε όμως για να πάμε παρακάτω. Δεν είναι να χρονοτριβείς σ' αυτές τις ηλικίες, να επιμένεις, να τα ψιλοκοσκινίζεις, κακό του κεφαλιού σου. Ένα κεφάλι, παρεμπιπτόντως, με ψαθάκι, σαν ελάχιστη προκαταβολή από το φωτοστέφανο που σε περιμένει όταν έρθει η ώρα σου.

¹τη δύναμη, το σφρίγος

²στο κατώφλι

³υποχωρήσεις

Έτσι, σαν να σου παίρνουνε τα μέτρα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις το «ΝΑΙ» ή το «ΟΧΙ» για καθεμιά από τις παρακάτω διαπιστώσεις, με βάση το κείμενο 1.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Η συντάκτρια νιώθει θαυμασμό για την ηλικιωμένη κυρία.		
2. Για να είναι κανείς ανεξάρτητος, δεν πρέπει να αγαπηθεί.		
3. Η ηλικιωμένη κυρία συγχέει την ανεξαρτησία με την μοναξιά.		
4. Η στέρηση της μητρικής αγάπης μπορεί να γίνει μακροχρόνιο τραύμα.		
5. Τα σοκολατάκια αποδεικνύουν ότι η ηλικιωμένη κυρία δεν χρειάζεται αγάπη.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Πώς λειτουργούν τα ερωτήματα που θέτει η συντάκτρια στην 4^η (έμμεσα) και στην 5^η (άμεσα) παράγραφο του κειμένου 1;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Δείχνουν την αδυναμία της συντάκτριας να καταλάβει την ηλικιωμένη κυρία.		
2. Υπονοούν απαντήσεις μάλλον, παρά εκφράζουν απορίες.		
3. Ψυχολόγος είναι, το να θέτει ερωτήματα είναι η δουλειά της.		
4. Δείχνουν το ενδιαφέρον της για την ηλικιωμένη κυρία.		
5. Συνδέουν όσα είπε η ηλικιωμένη κυρία με τον ψυχισμό της ίδιας της συντάκτριας.		

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο κείμενο 1 διακρίνεται η ιδιότητα της συντάκτριας ως ψυχολόγου αλλά και μια προσωπική-βιωματική της κατάθεση. Να εντοπίσεις ένα στοιχείο για κάθε ένα από τα δύο αυτά γνωρίσματα του κειμένου (μονάδες 5). Ποιο από τα δύο γνωρίσματα επικρατεί, κατά τη γνώμη σου, η ιδιότητα της ψυχολόγου ή η προσωπική-βιωματική κατάθεση (μονάδες 5); Να εξηγήσεις σύντομα την επιλογή σου (μονάδες 5).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς παρουσιάζει ο αφηγητής την ηρωίδα να βιώνει την ηλικία, την εμφάνιση και το παρελθόν της (μονάδες 10); Θεωρείς δικαιολογημένα τα αισθήματά της ή όχι και γιατί (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Διάλογος και επικοινωνία

Το κείμενο του Φ. Κ. Βώρου προέρχεται από το περιοδικό «Νέα Παιδεία», τεύχος 7, και είναι διασκευασμένο.

Δεν είναι εύκολο, αλλά είναι αναγκαίο και ίσως χρήσιμο να επιχειρήσουμε να εντοπίσουμε τις υποκειμενικές προϋποθέσεις, που χρειάζεται ο συνομιλητής, ώστε με την παρουσία του να συμβάλλει θετικά στη διεξαγωγή ενός διαλόγου.

Κατ' αρχήν ο συνομιλητής πρέπει να θεωρεί ότι με τον διάλογο δεν ελέγχει τις απόψεις των άλλων – μολονότι μπορεί κι αυτές να τις κρίνει και ίσως να τις επικρίνει – αλλά δοκιμάζει κυρίως την ευστάθεια και πληρότητα των δικών του απόψεων κι έχει πρόθεση να αποδεχθεί εκείνη την άποψη, που θα φανεί στο τέλος πλησιέστερη προς την αλήθεια ή την αντικειμενική αποδοχή.

Εξάλλου, η συνειδητοποίηση της λειτουργίας του διαλόγου κάνει τον φρόνιμο συζητητή να μην βιάζεται να μιλήσει, αλλά να παρακολουθεί με προσοχή όσα λέγονται. Έτσι ωριμάζει και η δική του σκέψη, ώστε να προσφέρει κάτι καλύτερο αργότερα στην κοινή προσπάθεια· γνωρίζει άλλωστε ότι συχνά προσφέρει πιο πολλά με την προσεκτική ακρόαση ή το ερευνητικό του βλέμμα ή με την επίκαιρη διατύπωση απορίας, που κινητοποιεί δημιουργικά κάποιον άλλον ομιλητή πιο ομιλητικό.

Πέρα όμως από αυτά, όποιος συμμετέχει στο διάλογο επιβάλλεται να γνωρίζει ότι οι σωστές απόψεις δεν χρειάζονται λόγια πολλά, ούτε βιαστικά ούτε οργισμένα, αλλά φράσεις μετρημένες, σαφείς και τονισμένες μόνο από τον παλμό που πηγάζει από την αγάπη για την αλήθεια και πάντα βέβαια θεμελιωμένες στην αρχή του επαρκούς λόγου. Ούτε φοβάται αυτός πως θα προλάβουν άλλοι να πουν τα σπουδαία· πάντα σχεδόν μένει για τον προσεκτικό ακροατή η τελευταία λέξη – διόρθωση του θέματος· στο κάτω κάτω περισσότερο κινδυνεύει να εκτεθεί με ατοπήματα ο βιαστικός, παρά να χάσει ευκαιρίες ο συνετός συνομιλητής.

Παράλληλα, ο συζητητής οφείλει, όταν υποστηρίζει μία θέση, να στρέφεται σταθερά προς το θέμα, χωρίς άσκοπες και κουραστικές παρεκβάσεις. Στόχο του έχει να φωτίσει το θέμα, όχι να νικήσει τον συνομιλητή του. Τη δύναμη του λόγου του δεν την συνδέει με την ένταση της φωνής, αλλά με την ευστάθεια των επιχειρημάτων, την ενάργεια των προτάσεων. Αυτή η αρχή υποδεικνύει στον έντιμο συζητητή για ό,τι λέει να 'χει έτοιμα τα αποδεικτικά στοιχεία, για να υπερασπιστεί όσα υποστηρίζει.

Ακόμα, ο γόνιμος διάλογος απαιτεί από τον συνομιλητή την απαλλαγή από «είδωλα»: από προκαταλήψεις, αυθεντίες, ερμηνείες και απόψεις μυθικές, που έχει αποδεχθεί στην παιδική φάση της πνευματικής του πορείας. Η προσωπική του απελευθέρωση από αυτά λειτουργεί με δύο

τρόπους στη διεξαγωγή του διαλόγου: δεν χρησιμοποιεί ο ίδιος «είδωλα» ως επιχειρήματα και έπειτα παρακολουθεί την απαλλαγή των άλλων από τα ίδια «είδωλα».

Τέλος, αρετή του έντιμου και **συνετού** συνομιλητή είναι να διατηρεί πάντα σε υψηλό επίπεδο τον διάλογο, ώστε να είναι **εποικοδομητικός** και να γνωρίζει να αποχωρεί, όταν διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει το κατάλληλο κλίμα από την πλευρά των συνομιλητών του. Ακόμη, καλό είναι να προσέρχεται στο διάλογο με τόση προθυμία να πειστεί όση επιθυμία έχει να πείσει, χωρίς **ιδιοτέλεια** και προκαταλήψεις και άκαρπη **εμμονή** σε θέσεις που ελέγχονται **αθεμελίωτες**.

Κείμενο 2

«Εσωτερικός διάλογος»,

Ποίημα της Κωνσταντίνας Βαληράκη. Πηγή προέλευσης: <https://www.logografis.gr/>

Συχνά μιλούμε εμείς ψυχή μου οι δύο,
προχωρημένες ώρες βραδινές κυρίως,
τότε που η νύχτα σκέπη υπόσχεται
σε αυτούς που θέλουν να μιλήσουνε
για αλήθειες και για μυστικά,
που τα πονεί το φως της μέρας.
Έξομολογούμαστε, ο ένας στον άλλο,
για όσα πεθυμήσαμε και ονειρευτήκαμε
μα εκείνα μέινανε λησμονημένα
σε λιτό χαρτί σχεδίου.
Κάτω από των αστεριών το αντιφέγγισμα
συχνά ακούγονται ψιθυριστές κουβέντες,
ίδιες σαν τις δικές μας,
αθόρυβες και μελαγχολικές,
γεμάτες ικεσία για το ανεκπλήρωτο.
Ύστερα σιωπή!
Και ένας αδιόρατος απόηχος,
από διαλόγους μακρινών ονειροπόλων,
ανά δύο, όπως κι εμείς,
να αποζητούν και να ελπίζουνε όπως εμείς,
τα σχέδια τους ξεχασμένα σε λιτό χαρτί,
να γίνουνε σκαριά,
μήπως και ταξιδέψουνε
μαζί με εμάς και αυτοί στο ανεκπλήρωτο.
Το ακούς ψυχή μου;

Υπάρχουν κι άλλοι σαν κι εμάς!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συγγραφέας του κειμένου 1, ανοίγοντας το κείμενό του, αναφέρει ίσως την πιο σημαντική προϋπόθεση του διαλόγου, την οποία αναδιατυπώνει ολοκληρώνοντας το κείμενο. Από τις παρακάτω φράσεις να επιλέξεις εκείνες που αναφέρουν τη συγκεκριμένη προϋπόθεση.

	Προϋποθέσεις διαλόγου
1	έχει πρόθεση να αποδεχθεί εκείνη την άποψη, που θα φανεί στο τέλος πλησιέστερη προς την αλήθεια
2	[...] όταν υποστηρίζει μία θέση, να στρέφεται σταθερά προς το θέμα, χωρίς [...] παρεκβάσεις.
3	[...] καλό είναι να προσέρχεται στο διάλογο με τόση προθυμία να πειστεί όση επιθυμία έχει να πείσει [...]
4	ο γόνιμος διάλογος απαιτεί από το συνομιλητή την απαλλαγή από «είδωλα»
5	Τη δύναμη του λόγου του [...] την συνδέει [...] με την ευστάθεια των επιχειρημάτων

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εντοπίσεις στα αποσπάσματα του Κειμένου 1 και να συμπληρώσεις στην ανάλογη στήλη του Πίνακα ποιες διαρθρωτικές λέξεις χρησιμοποιεί ο συντάκτης για να επιτύχει τη συνοχή τους. Κατόπιν να συμπληρώσεις στη διπλανή στήλη τη νοηματική σχέση που εκφράζει η κάθε μία από τις διαρθρωτικές λέξεις που έγραψες.

Αποσπάσματα κειμένου	Διαθρωτική λέξη	Νοηματική σχέση
Κατ' αρχήν ο συνομιλητής πρέπει να θεωρεί ότι με τον διάλογο δεν ελέγχει κυρίως τις απόψεις των άλλων		
[...] με τον διάλογο δεν ελέγχει κυρίως τις απόψεις των άλλων – μολονότι μπορεί κι αυτές να τις κρίνει και ίσως να τις επικρίνει [...]		
[...] η συνειδητοποίηση της λειτουργίας του διαλόγου κάνει τον φρόνιμο συζητητή να μην βιάζεται να μιλήσει, αλλά να παρακολουθεί με προσοχή όσα λέγονται		
ωριμάζει και η δική του σκέψη, ώστε να προσφέρει κάτι καλύτερο αργότερα στην κοινή προσπάθεια·		
Παράλληλα, ο συζητητής οφείλει [...] να στρέφεται σταθερά προς το θέμα,		

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Υπόθεσε πως θέλεις να εξηγήσεις αυτό το κείμενο σε έναν φίλο σου λίγο πιο απλά και κατανοητά για τον ίδιο. Να αντικαταστήσεις τις τονισμένες λέξεις του Κειμένου 1 με συνώνυμους τους λέξεις ή φράσεις που να επιτυγχάνουν πιο απλό και εύληπτο ύφος: **συνετού, εποικοδομητικός, ιδιοτέλεια, εμμονή, αθεμελίωτες.**

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Μοναξιά, συνομιλία με εαυτό, ανεκπλήρωτα όνειρα, επιθυμία και ελπίδα.

Χρησιμοποιώντας όποιες από τις δοσμένες λέξεις ή συνώνυμά τους κρίνεις χρήσιμα, να σχολιάσεις τα αισθήματα του ποιητικού υποκειμένου στα αποσπάσματα του κειμένου 2:

«Συχνά μιλούμε εμείς ψυχή μου οι δύο, ... λησμονημένα σε λιτό χαρτί σχεδίου.»

«Και ένας αδιόρατος απόηχος ... Υπάρχουν κι άλλοι σαν κι εμάς!».

Να αναφέρεις παρόμοια ή άλλα συναισθήματα όταν διαλέγεσαι με τον εαυτό σου.

Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 120 - 150 λέξεις με βάση τα στοιχεία του κειμένου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Εφηβεία: μια σημαντική μετάβαση για παιδιά και γονείς.

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα ενός εκτενούς άρθρου της Νέλλης Φλωρεντίν, Συμβουλευτικής Ψυχολόγου και Οικογενειακής Ψυχοθεραπεύτριας, το οποίο δημοσιεύθηκε στις 31 Ιανουαρίου 2020 στον ιστότοπο <https://www.psychologynow.gr/arhtra-psychologias>

Η εφηβεία είναι μια περίοδος σημαντικών αλλαγών και ανακατατάξεων, οι οποίες αποτελούν σημαντικές προκλήσεις για τους ίδιους τους εφήβους αλλά και τους γονείς τους. Οι έφηβοι καλούνται να ανταποκριθούν σε σημαντικές μεταβάσεις σε όλους τους τομείς της ζωής τους. Οι αλλαγές στο ίδιο τους το σώμα απαιτούν από τους ίδιους να αποχωριστούν τη σχέση τους με την παιδική πτυχή τους και να διαμορφώσουν μια διαφορετική – ίσως πιο ενήλικη – εικόνα για τον εαυτό τους.

Στο σχολείο οι απαιτήσεις αυξάνονται και αναμένεται από τους έφηβους μαθητές να αναλάβουν να φέρνουν εις πέρας τις υποχρεώσεις τους, να οργανώνουν το χρόνο τους και να αξιοποιούν τις δυνατότητές τους. Η ομάδα των συνομηλίκων παίζει, πλέον, κεντρικό ρόλο στη ζωή τους και έχουν ανάγκη να είναι αποδεκτοί και αρεστοί, ενώ παράλληλα προσπαθούν να διαμορφώσουν τη δική τους, ξεχωριστή ταυτότητα. Στην προσπάθειά τους αυτήν, αναδεικνύεται έντονα η επιθυμία των εφήβων για ελευθερία και αυτονομία από την πατρική τους οικογένεια.

Η εφηβεία αποτελεί, όμως, μια μεταβατική περίοδο όχι μόνο για τους εφήβους αλλά και για τους γονείς τους, οι οποίοι χρειάζεται να προβούν σε αλλαγές ώστε να επιτρέπουν την «μετακίνηση» των παιδιών τους μέσα και έξω από την οικογένεια. Οι γονείς καλούνται να αποχωριστούν την παλιά, στενή σχέση με τα παιδιά τους και να επαναπροσδιορίσουν τις προσδοκίες, τις απαιτήσεις και τον ρόλο τους.

Πλέον, ο ρόλος τους δεν είναι πάντα κατευθυντικός και χρειάζεται να ικανοποιήσουν την ανάγκη των παιδιών τους για αυτονομία και ταυτόχρονα για καθοδήγηση. Επιπλέον, αναμένεται να αφήνουν περισσότερο «χώρο» στους εφήβους, ώστε να αναλαμβάνουν τις ευθύνες τους, να κάνουν τις επιλογές τους και να διαμορφώνουν τη δική τους κοσμοθεωρία για θέματα που τους αφορούν.

Ωστόσο, κάθε μετάβαση, ακόμα κι αν είναι αναμενόμενη, όπως το πέρασμα στην εφηβεία, συνοδεύεται από ενθουσιασμό και προσμονή αλλά και από αγωνία και φόβο για όλη την οικογένεια. Επιπλέον, όλες οι αλλαγές που προκύπτουν στην περίοδο της εφηβείας συμβάλλουν στον επαναπροσδιορισμό της σχέσης γονιών και εφήβων. Αρκετές φορές, η σχέση χαρακτηρίζεται

είτε από συγκρούσεις κι εντάσεις είτε από συναισθηματική απόσταση και απομάκρυνση, κάτι που προβληματίζει έντονα τους γονείς.

Τι μπορούν να κάνουν οι γονείς για να διευκολύνουν αυτή τη μετάβαση και να διατηρήσουν μια υγιή σχέση με τα έφηβα παιδιά τους;

Πρώτα να δείχνουν αυθεντικό ενδιαφέρον για τον κόσμο των έφηβων παιδιών τους, στην προσπάθεια να τα γνωρίσουν και να τα καταλάβουν περισσότερο. Έπειτα να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται τα συναισθήματα των παιδιών τους, ακόμα και όταν δεν κατανοούν τις έντονες αντιδράσεις τους ή δυσκολεύονται να τις αντιμετωπίσουν. Ακόμη, να τηρούν συγκεκριμένους κανόνες και όρια, ώστε οι έφηβοι να μπορέσουν να προστατευτούν από πιθανούς κινδύνους αλλά και να αξιοποιήσουν την ελευθερία τους με δημιουργικό τρόπο. Τέλος, να διαθέτουν ένα καλό υποστηρικτικό δίκτυο ή να απευθύνονται σε κάποιον ειδικό όταν χρειάζονται χώρο για να επεξεργαστούν τα δικά τους δύσκολα συναισθήματα σχετικά με αυτήν τη μεταβατική περίοδο.

Κείμενο 2

Ο κλέφτης

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από κλέφτικο δημοτικό τραγούδι, το οποίο περιλαμβάνεται στη συλλογή *Popularia Carmina Graeciae Recentioris* (= Λαϊκά Τραγούδια της Σύγχρονης Ελλάδας) που εκδόθηκε από τον Α. Passow (Λειψία 1860).

- Βασίλη κάτσε φρόνιμα, να γίνεις νοικοκύρης, 1

Για ν' αποκτήσεις πρόβατα, ζευγάρια κ' αγελάδες,
Χωριά κι αμπελοχώραφα, κοπέλια¹ να δουλεύουν.

– Μάνα μου 'γω δεν κάθομαι να γίνω νοικοκύρης,
Να κάμ' αμπελοχώραφα, κοπέλια να δουλεύουν, 5
Και να 'μαι σκλάβος των Τουρκών, κοπέλι των σκυλιώνε.

Φέρε μου το βαριό σπαθί και τ' αλαφρό ντουφέκι,
Να πεταχτώ σαν το πουλί ψηλά στα κορφοβούνια,
Να πάρω δίπλα τα βουνά, να περπατήσω λόγκους,
Να βρω λημέρια² των κλεφτών, γιατάκια³ καπετάνιων. 10

.....
Πουρνό⁴ φιλεί τη μάνα του, πουρνό ξεπροβοδιέται.

Γεια σας βουνά με τους γκρεμνούς, λαγκάδια με τες πάχνες –
Καλώς το τ' άξιο το παιδί και τ' άξιο παλληκάρι – .

¹υπηρέτες

²κρυψώνες

³κρεβάτια, καταλύματα

⁴πρωί

Οι Τούρκοι τον αγνάντεψαν και παγανιά⁵ του στέλνουν,

Πήγαν και τον καρτέρεσαν⁶ σ' ένα άγριο μονοπάτι,

15

Κ' εστοχαστήκαν τα σκυλιά πως ήταν σαν κι εδαύτους,

Σχοινιά 'χαν να τον δέσουνε, σαν νάτανε κριάρι.

Μα εκείνο τ' άξιο το παιδί, τ' άξιο το παλληκάρι

Σαν βγάζει το βαριό σπαθί και τσώκαμε⁷ γιουρούσι⁸,

Σα θεριστής εφάνηκε όταν θερίζ' αστάχια,

20

Μ' αντίς αστάχια θέριζε τα τούρκικα κεφάλια,

Θερίζει Τούρκους δεκοχτώ και λάβωσε τριάντα,

Τους πήρε και τα πλιάτσικα⁹ κι εγίνη καπετάνιος.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να γράψεις ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ), σύμφωνα με το Κείμενο 1:

- α) Η μεταβατική περίοδος της εφηβείας σχετίζεται και με σωματικές αλλαγές.
- β) Οι έφηβοι προσδοκούν από την ομάδα των συνομηλίκων να επιλύσει τα προβλήματά τους.
- γ) Οι έφηβοι χρειάζονται καθοδήγηση από τους γονείς και όχι να αφήνονται τελείως αυτόνομοι.
- δ) Η σχέση γονέων και εφήβων μπορεί να περιλαμβάνει συγκρούσεις και εντάσεις.
- ε) Οι γονείς οφείλουν να θέτουν όρια, για να διασφαλίσουν ότι οι έφηβοι θα είναι όχι μόνο ελεύθεροι αλλά και προστατευμένοι.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

⁵παγίδα

⁶τον περίμεναν

⁷τους έκανε

⁸επίθεση

⁹τα λάφυρα, ό,τι πολύτιμο είχαν

Το κείμενο 1 χωρίζεται σε τρία μέρη: το πρώτο περιέχει διαπιστώσεις, το δεύτερο διαπιστώσεις μαζί με συμβουλές και το τρίτο μόνο συμβουλές. Να διακρίνεις σε ποιο από τα τρία μέρη ανήκει κάθε παράγραφος του κειμένου καθώς και ποια παράγραφος λειτουργεί μεταβατικά.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Η συντάκτρια του κειμένου 1, ως ειδικός, δίνει αρκετές συμβουλές προς τους γονείς. Ποια διαφορά παρατηρείς στο ύφος αυτών των συμβουλών από δύο διαφορετικά σημεία του κειμένου που δείχνουν οι δύο στήλες (μονάδες 10); Να βρεις μία λέξη σε κάθε φράση της πρώτης στήλης που κάνει τη διαφορά (μονάδες 5).

<u>Συμβουλές στην 3^η και 4^η παράγραφο</u>	<u>Συμβουλές στην τελευταία παράγραφο</u>
1. χρειάζεται να προβούν σε αλλαγές	I. να δείχνουν αυθεντικό ενδιαφέρον για τον κόσμο των έφηβων παιδιών τους
2. καλούνται να αποχωριστούν την παλιά, στενή σχέση με τα παιδιά τους	II. να αναγνωρίζουν και να αποδέχονται τα συναισθήματα των παιδιών τους
3. χρειάζεται να ικανοποιήσουν την ανάγκη των παιδιών τους για αυτονομία	III. να τηρούν συγκεκριμένους κανόνες και όρια
4. αναμένεται να αφήνουν περισσότερο «χώρο» στους εφήβους	IV. να διαθέτουν ένα καλό υποστηρικτικό δίκτυο ή να απευθύνονται σε κάποιον ειδικό

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η επιθυμία της μητέρας του Βασίλη και ποια η δική του στην αρχή του κειμένου 2; Συμφωνείς ή διαφωνείς με την απόφαση του Βασίλη να κάνει πράξη την επιθυμία του στη συνέχεια του ποιήματος, και γιατί; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Χιούμορ και εκπαίδευση]

Το κείμενο είναι απόσπασμα από το βιβλίο του Νίκου Χανιωτάκη Παιδαγωγική του χιούμορ, Αθήνα: Πεδίο, 2011, σ. 133-134 (διασκευή).

Μέχρι πρότινος επικρατούσε η αντίληψη ότι η εισαγωγή του χιούμορ στη διδασκαλία μπορεί να αποσπάσει τους μαθητές από τους στόχους της, να διαταράξει την απαιτούμενη πειθαρχία, να οδηγήσει σε χαλάρωση και σε απώλεια του ρυθμού ή του ελέγχου της τάξης και, γενικά, να επιδράσει αρνητικά στη σχολική μάθηση. Η αντίληψη αυτή έχει αλλάξει, αφού οι εκπαιδευτικοί στην πλειονότητά τους θεωρούν ότι η αξιοποίηση του χιούμορ στη διδασκαλία έχει θετικές επιδράσεις.

Οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι χρησιμοποιούν το χιούμορ, προκειμένου να βελτιώσουν το κλίμα της τάξης και τη σχέση τους με τους μαθητές, να προσελκύσουν την προσοχή και το ενδιαφέρον τους, να μειώσουν την ένταση και τις πιέσεις της διδασκαλίας και να προωθήσουν καλύτερα τη μάθηση. Ορισμένοι εκπαιδευτικοί φαίνεται να το χρησιμοποιούν και για να διατηρήσουν οι ίδιοι το ενδιαφέρον τους για το μάθημα, αλλά και για να νιώσουν πιο χαλαρά και ευχάριστα στην τάξη.

Οι εκπαιδευτικοί, από την άλλη, που αποφεύγουν το χιούμορ στη διδασκαλία ενδεχομένως το κάνουν για πολλούς και διαφορετικούς λόγους. Ορισμένοι φοβούνται ότι θα χάσουν τον έλεγχο της τάξης ή ότι δε θα τους πάρουν στα σοβαρά οι μαθητές, με αποτέλεσμα να χάσουν μέρος της αυθεντίας τους και τον σεβασμό που θεωρούν ότι τους αρμόζει. Είναι, επίσης, πιθανό να πιστεύουν ότι το χιούμορ συνιστά μια έμφυτη ικανότητα, την οποία δε διαθέτουν, ή ότι δεν υπάρχει αρκετός χρόνος για χιούμορ στην τάξη λόγω της πίεσης της ύλης, ή, τέλος, ότι το χιούμορ δεν ταιριάζει με τη διδασκαλία και τον ρόλο τους. Ένας πρόσθετος λόγος είναι ότι δεν έχουν πειστεί για τις θετικές επιδράσεις του χιούμορ στις διαδικασίες της διδασκαλίας και της μάθησης.

Κείμενο 2

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΙΖΥΗΝΟΣ (1849-1896)

[Η υιοθεσία]

Το κείμενο προέρχεται από το διήγημα του Γεώργιου Βιζυηνού «Το αμάρτημα της μητρός μου» (1883). Αφηγητής είναι ο ίδιος ο συγγραφέας, ο οποίος μόλις έχει επιστρέψει από το εξωτερικό, όπου βρισκόταν για σπουδές. Βρίσκεται αντιμέτωπος με μια έκπληξη, αφού η μητέρα του έχει υιοθετήσει και δεύτερο κορίτσι (το πρώτο έχει παντρευτεί και αποκατασταθεί).

Τίποτε άλλο δεν επεθύμουν περισσότερο, παρὰ να εύρω επιστρέφων εις τον οίκον μας μίαν αδελφήν, της οποίας η φαιδρά μορφή κ' αι συμπαθητικά φροντίδες να εξορίσουν από της καρδιάς μου την εκ της μονώσεως μελαγχολίαν, και να εξαλείψουν από της μνήμης μου τας κακοπαθείας όσας υπέστην εν τη ξένη.

Προς ανταλλαγήν εγώ θα επροθυμούμην να τη διηγώμαι τα θαυμάσια των ξένων χωρών, τας περιπλανήσεις και τα κατορθώματά μου, και θα ήμην πρόθυμος να τη αγοράζω ό,τι αγαπά· να την οδηγώ εις τους χορούς και τας πανηγύρεις· να την προικίσω, και τέλος να χορεύσω εις τους γάμους της.

Αλλά την αδελφήν ταύτην την εφантаζόμην ωραίαν και συμπαθητικήν, ανεπτυγμένην και έξυπνον, με γράμματα, με χειροτεχνήματα, με όλας εν γένει τας αρετάς όσας είχαν αι κόραι των χωρών, όπου έζων μέχρι τότε. Και αντί τούτων όλων τι εύρον; Ακριβώς το αντίθετον.

Η θετή μου αδελφή ήτον ακόμη μικρά, καχεκτική, κακοσχηματισμένη, κακόγνωμος, και προπάντων δύσνους, τόσο δύσνους, ώστε ευθύς εξ αρχής μ' ενέπνευσεν αντιπάθειαν.

- Δος το πίσου το Κατερινιώ, έλεγον μίαν ημέραν εις την μητέρα μου. Δος το πίσου, αν μ' αγαπάς. Αυτήν την φοράν σε το λέγω με τα σωστά μου! Εγώ θα σε φέρω μίαν άλλην αδελφήν από την Πόλι. Ένα εύμορφο κορίτσι, ένα έξυπνο, που να στολίση μίαν ημέρα το σπίτι μας.

Έπειτα περιέγραψα με τα ζωηρότερα χρώματα οποίον θα ήτο το ορφανόν, το οποίον έμελλον να της φέρω, και πόσον πολύ θα το ηγάπων.

Όταν ύψωσα τα βλέμματά μου προς αυτήν, είδον μετ' έκπληξεώς μου, ότι τα δάκρυά της έρρεον σιγαλά και μεγάλα επί των ωχρών αυτής παρειών, ενώ οι ταπεινωμένοι της οφθαλμοί εξέφραζον μίαν απερίγραπτον θλίψιν!

-Ω! είπε μετ' απελπιστικής εκφράσεως. Ενόμισα ότι συ θα αγαπήσης το Κατερινιώ περισσότερο από τους άλλους¹, αλλά, απατήθηκα! Εκείνοι δεν θέλουν διόλου αδελφήν, και συ θέλεις μίαν άλλην. Και τι φταίγει το φτωχό, σαν έγεινεν όπως το έπλασεν ο Θεός. Αν είχες μίαν αδελφήν άσχημην και με ολίγον νουν, θα την έβγαζες δι' αυτό μέσα στους δρόμους, για να πάρης μίαν άλλην, εύμορphen και γνωστικήν;

- Όχι, μητέρα! Βέβαια όχι! απήντησα εγώ. Μα εκείνη θα ήτο παιδί σου, καθώς και εγώ. Ενώ αυτή δεν σου είναι τίποτε. Μας είναι όλως διόλου ξένη.

¹ εννοεί τους δύο αδερφούς του αφηγητή.

- Όχι! ανεφώνησε η μήτηρ μου μετά λυγμών, όχι! Δεν είναι ξένο το παιδί! Είναι δικό μου! Τò επήρα τριών μηνών από πάνω από το λείψανο της μάνας του· και οσάκις έκλαιγε, του έβαζα το βυζί μου στο στόμα του, για να το πλανέσω· και το ετύλιξα μέσ' στα σπάργανά σας, και το εκοίμησα μέσ' στην κούνια σας. Είναι δικό μου το παιδί, και είναι αδελφή σας!

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο από τα παρακάτω ερωτήματα θα αποτελούσε τον πιο κατάλληλο τίτλο για το κείμενο;

- A. Γιατί κάποιοι εκπαιδευτικοί δεν μπορούν να πειστούν για τα οφέλη του χιούμορ στην τάξη;
- B. Γιατί κάποιοι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν το χιούμορ στην τάξη και κάποιοι όχι;
- Γ. Γιατί πρέπει να πειστούν οι εκπαιδευτικοί ότι το χιούμορ είναι απαραίτητο στην τάξη;
- Δ. Γιατί πρέπει να πειστούν οι εκπαιδευτικοί ότι πρέπει να αποφεύγουν το χιούμορ στην τάξη;

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια νοηματική σχέση συνδέει την τελευταία περίοδο της πρώτης παραγράφου "*Η αντίληψη αυτή έχει αλλάξει, αφού οι εκπαιδευτικοί στην πλειονότητά τους θεωρούν ότι η αξιοποίηση του χιούμορ στη διδασκαλία έχει θετικές επιδράσεις.*" με το περιεχόμενο της τελευταίας παραγράφου του κειμένου 1;

- A. Στην τελευταία παράγραφο δίνονται επεξηγήσεις για να κατανοήσουμε το νόημα της περιόδου στην 1^η παράγραφο.
- B. Στην τελευταία παράγραφο εισάγεται μια εξαίρεση η οποία έρχεται σε αντίθεση με το περιεχόμενο/νόημα της περιόδου στην 1^η παράγραφο.
- Γ. Στην τελευταία παράγραφο περιγράφονται τα αίτια της αλλαγής που αναφέρει η περίοδος στην 1^η παράγραφο.
- Δ. Στην τελευταία παράγραφο περιγράφονται οι συνέπειες της αλλαγής που αναφέρει η περίοδος στην 1^η παράγραφο.

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ποιον από τους παρακάτω λόγους για τον οποίους οι εκπαιδευτικοί διαχρονικά δεν χρησιμοποιούν το χιούμορ στην τάξη θεωρεί πιθανότερα ο συντάκτης του κειμένου ως τον πιο σημαντικό;

A. Γιατί πιστεύουν ότι θα χαλαρώσει η πειθαρχία και οι μαθητές δεν θα προσέχουν πια στο μάθημα.

B. Γιατί πιστεύουν ότι δεν έχουν την ικανότητα να κάνουν χιούμορ και τα παιδιά δεν θα εκτιμούν τα αστεία τους.

Γ. Γιατί πιστεύουν ότι δεν υπάρχει χρόνος για χιούμορ γιατί η ύλη και οι απαιτήσεις του μαθήματος είναι μεγάλες.

Δ. Γιατί πιστεύουν ότι οι εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι σοβαροί και να μην αστειεύονται με τα παιδιά.

Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την αντίδραση του αφηγητή στην επιλογή της υιοθεσίας, στην οποία προέβη η μητέρα κατά την απουσία του (μονάδες 10) και να εκφράσεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με την αντίδραση της μητέρας (μονάδες 5). Η ερμηνεία σου να εκτείνεται σε 120-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Αναλφαβητισμός: ένα διαχρονικό πρόβλημα

Το κείμενο αποτελεί απόσπασμα από επιστημονική έρευνα που προοριζόταν για διδακτορική διατριβή, και αντλήθηκε από το διαδίκτυο.

Αναλφαβητισμός, με την κλασική έννοια του όρου, είναι η άγνοια των στοιχειωδών γραμμάτων, η αδυναμία ανάγνωσης και γραφής. Σύμφωνα με την Ουνέσκο, «αναλφάβητος είναι όποιος δεν έχει αποκτήσει τις αναγκαίες γνώσεις και ικανότητες για την άσκηση όλων των δραστηριοτήτων για τις οποίες η γραφή, η ανάγνωση και η αρίθμηση είναι απαραίτητες».

Ανάμεσα στα προβλήματα που θα μας ταλαιπωρήσουν στον 21ο αιώνα – εκτός από το AIDS, τον καρκίνο και τα ναρκωτικά – θα είναι και ο αναλφαβητισμός. Σύμφωνα με την ελληνική λαϊκή αντίληψη, αναλφάβητος είναι ο αγράμματος άνθρωπος και «άνθρωπος αγράμματος ξύλο απελέκητο». Πιο απλά, αναλφάβητος είναι εκείνος που, ενώ έφθασε σε μια μεγάλη ηλικία, δεν γνωρίζει ούτε να γράφει ούτε και να διαβάζει και συνεπώς δεν μπορεί να αποταμιεύει την πείρα του ή να επικαλείται την πείρα των άλλων με το διάβασμα κ.τ.λ., άρα έχει τεθεί σε δεύτερη μοίρα, τόσο στην εργασία και παραγωγή όσο και στο θέαμα και στην ψυχαγωγία.

Σε πρακτικό-προσωπικό επίπεδο ο αναλφάβητος αντιμετωπίζει τεράστιες δυσκολίες στην καθημερινή ζωή: δεν μπορεί να διαβάζει οδηγίες χρήσης, συμβόλαια, βιβλία, την ώρα στο ρολόι, πινακίδες, δεν μπορεί να ενημερωθεί για τίποτα που είναι σε γραπτό λόγο. Η επαγγελματική και κοινωνική του δραστηριότητα περιορίζεται δραματικά, αναπτύσσει σχέσεις εξάρτησης με τους άλλους και διακατέχεται από ανασφάλεια, σύμπλεγμα κατωτερότητας και φόβο.

Ο αναλφάβητος είναι θέμα ταμπού στις ευημερούσες δυτικές πολιτείες. Σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχουν διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία. Οι δυτικοευρωπαϊκές κυβερνήσεις, υποστηρικτές της ιδιωτικής εκπαίδευσης και πολιτικοί διαχειριστές των νεοφιλελεύθερων συνταγών του παγκοσμιοποιημένου κεφαλαίου, απεκδύονται των ευθυνών τους, μετατρέποντας το εν λόγω κοινωνικό φαινόμενο σε προσωπικό πρόβλημα του καθενός, για το οποίο, υποτίθεται, ευθύνεται αποκλειστικά ο ίδιος.

Οι κοινωνικά αποκλεισμένοι των ανεπτυγμένων χωρών εγκλωβίζονται έτσι σε έναν φαύλο κύκλο αμάθειας, αναλφαβητισμού, ανεργίας, φτώχειας και εξάρτησης, από τον οποίο δεν μπορούν να ξεφύγουν ούτε οι ίδιοι, αλλά σε μεγάλο βαθμό ούτε τα παιδιά τους.

Η φτώχεια και η ανέχεια οδηγούν ένα σημαντικό ποσοστό μαθητών στη διακοπή των σπουδών τους ή τους στέλνουν σε ειδικά σχολεία, δημιουργώντας έτσι σίγουρα νέους αναλφάβητους.

Συνεπώς, ενώ η παιδεία έχει μεταβληθεί σε μηχανισμό αναπαραγωγής της εξουσίας, τόσο μέσα από ιδεολογικές διεργασίες, όσο και μέσα από την επιστημονική δεοντολογία, ακόμη και μέσα από τον έλεγχο της γνώσης, των προτύπων και την επιλογή στελεχών της παραγωγής και της διοίκησης, οι φέροντες το στίγμα του αναλφάβητου, αδυνατώντας να συμβαδίσουν με τα σημερινά εργασιακά πρότυπα, μη διαθέτοντας υψηλή τεχνογνωσία, ιδιαίτερες δεξιότητες και εξειδίκευση, αποκλείονται από τη γνώση και «ξεγράφονται» από τη διαδικασία εργασίας και παραγωγής.

Κείμενο 2

Ο δοκησίσοφος

Το αφήγημα ανήκει στον Ανδρέα Λασκαράτο (1811-1901), σατιρικό ποιητή και πεζογράφο από την Κεφαλονιά. Περιλαμβάνεται στη συλλογή «Ιδού ο άνθρωπος», η οποία εκδόθηκε τρεις φορές, από διαφορετικό εκδοτικό οίκο την κάθε φορά. Στο κείμενο έχει διατηρηθεί η αρχική γλωσσική του μορφή.

Ο δοκησίσοφος¹ έλαβε από τη φύση του το χάρισμα του να έχη μεγάλην ιδέαν δια τον εαυτόν του, δια τας γνώσεις του. Ο δε τοιούτος και ζη μεγάλος με τη φαντασία του, έως ότου η περίστασις τού το επιτρέπουνε, έως ότου απαντήματα με ανυπομόνους δεν τον εχθέτουνε² σε δυσάρεστα ξεγελάσματα. Καλά γεμάτος από την ιδέα του, και συνηθισμένος ακολουθώς να μιλή ως από καθέδρας³ δια πράγματα που κάπως εννοεί, ξεθαρρεύει αγάλι' - αγάλι', και απλώνεται να φλυαρή με τον ίδιον διδαχτικόν τρόπον και δια πράγματα εις τα οποία δεν έχει διόλου γνώριση. Ότι δε η μεγάλη ιδέα του εαυτού του φυσικώ τω λόγω τότε φέρνει στη φλυαρία, ευκόλως ημπορεί να εννοηθή· επειδή, αφού έφθασε να πείση τον εαυτόν του ότι είναι κάτοχος μιας σπανίας νοημοσύνης, μιας σωστότητος κρίσεως αλανθάστου, ενός πνεύματος οπού από λίγο εννοεί πολύ... από τότε δεν αμφιβάλλει πλέον ότι τον φθάνει ν' απαντήθηκε κάπου και να ομίλησε με τον Αραγγό, δια να μπορή να εξηγή τες περιοδείες των κομήτων· να εχαιρετήθηκε με τον Βίσμαρκ, δια να ημπορεί να αποφθέγγεται⁴ στα πολιτικά· να επισκέφθηκε το Παρίσι, δια να εξευγενίσθηκε· να είδε τη Σμύρνη, δια να γνωρίζη την Ασία· ότι έχει γνώσεις ανώτερες από τους άλλους· ότι

¹ Αυτός που περνιέται για σοφός

² εκθέτουν

³ σαν φτασμένος και αναγνωρισμένος, σαν αυθεντία

⁴ να εκφράζει την άποψή του

ακολουθώντας είναι άνθρωπος με βάρος· και έτσι, εκεί κοντά σοφός και αλάνθαστος να νομίζει ότι μπορεί να μιλή από καθέδρας δια κάθε πράγμα. Εις την διεξαγωγήν όμως της δοκησιοφίας του, απαντά⁵ κάθε τόσο χάσματα εις τα οποία και αυτή του η οίηση⁶ πρέπει να σταματήσει. Φιλονεικώντας τότε με άλλους, και αντιπαθώντας να ομολογήση αμάθειαν, ριψοκινδυνεύει να περάση το χάσμα δια πηδήματος, εις το οποίον ενδέχεται και να πέση μέσα.— Ναι, κύριε Χ, αλλά σεις βέβαια θα γνωρίζετε με πόσην επιτυχίαν ο Dnieper καταπολεμεί αυτά τα οποία πρεσβεύετε.— Α, τον Dnieper εγώ τον εδιάβασα απ' αρχής έως τέλους· αλλά τα επιχειρήματά του είναι σαθρά.— Έχετε υπομονήν, κ. Χ, αλλά ο Dnieper⁷ δεν είναι συγγραφεύς. Είναι ποταμός εις την Ρωσίαν. Και ιδού ο δοκησίσοφος εις την ξυλόγατα!...-

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να διακρίνεις και να σημειώσεις με Ν στον κενό χώρο ποιοι νοηματικοί άξονες υπάρχουν στο κείμενο 1. Προσοχή! Τρεις (3) άξονες περισσεύουν.

1. Διαχρονική σύνδεση του αναλφαβητισμού με τον κοινωνικό αποκλεισμό.	
2. Γενική αναφορά στη στάση και τη συμπεριφορά των αναλφάβητων ανθρώπων.	
3. Ανάλυση των αιτίων του αναλφαβητισμού .	
4. Καταγραφή των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι αναλφάβητοι.	
5. Περιγραφή της διαδικασίας περιθωριοποίησης των αναλφάβητων στις σύγχρονες κοινωνίες.	
6. Προτάσεις άμβλυνσης του φαινομένου του αναλφαβητισμού με τη συμβολή της εκπαίδευσης.	
7. Προσδιορισμός και επεξήγηση της έννοιας του αναλφαβητισμού.	
8. Ανάλυση των ευθυνών των κυβερνήσεων για τον αναλφαβητισμό.	

Μονάδες 10

⁵ συναντά

⁶ αλαζονεία, καυχησιολογία, υπεροψία

⁷ Ο ποταμός Δνείπερος

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην 4η και την 5η παράγραφο του Κειμένου 1 διατυπώνονται οι ακόλουθες κρίσεις ως προς την αντιμετώπιση των αναλφάβητων στα δυτικά κράτη:

- 1 Οι κοινωνικώς αποκλεισμένοι εγκλωβίζονται στην αμάθεια, την ανεργία και τη φτώχεια.
- 2 Προκύπτουν συνέχεια νέοι αναλφάβητοι.
- 3 Στατιστικά στοιχεία για τους αναλφάβητους σε πολλές περιπτώσεις δεν υπάρχουν.
- 4 Οι κυβερνήσεις μετατρέπουν το κοινωνικό φαινόμενο του αναλφαβητισμού σε προσωπικό πρόβλημα του καθενός.
- 5 Τα παιδιά των αναλφάβητων – κοινωνικώς αποκλεισμένων εισέρχονται σε φαύλο κύκλο περιθωριοποίησης και εξάρτησης.
- 6 Οι κυβερνήσεις υποστηρίζουν την ιδιωτική εκπαίδευση.
- 7 Σημαντικό ποσοστό μαθητών διακόπτει τη φοίτηση στο σχολείο λόγω φτώχειας και ανέχειας.
- 8 Το θέμα των αναλφάβητων δεν αναγνωρίζεται ως πρόβλημα στα δυτικά κράτη.
- 9 Οι πολιτικοί δεν αναγνωρίζουν ότι έχουν ευθύνη.
- 10 Κάποιες ιδεολογικές διεργασίες θέλουν η παιδεία να είναι μηχανισμός αναπαραγωγής της εξουσίας.

Να διαλέξεις και να σημειώσεις ποιες από αυτές συνοψίζουν τη στάση των κυβερνήσεων απέναντι στο πρόβλημα του αναλφαβητισμού και στη συνέχεια να σημειώσεις στο κατάλληλο πλαίσιο ποιες από αυτές αναφέρονται ως ΑΙΤΙΑ και ποιες ως ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ της στάσης των κυβερνήσεων :

ΑΙΤΙΑ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αιτιολογήσεις τη χρήση των εισαγωγικών στα ακόλουθα χωρία του Κειμένου 1 (μονάδες 9):

Α. Σύμφωνα με την ΟΥΝΕΣΚΟ «αναλφάβητος είναι όποιος δεν έχει αποκτήσει τις αναγκαίες γνώσεις και ικανότητες για την άσκηση όλων των δραστηριοτήτων για τις οποίες η γραφή, η ανάγνωση και η αρίθμηση είναι απαραίτητες».

Β. ... αναλφάβητος είναι ο αγράμματος άνθρωπος και «άνθρωπος αγράμματος ξύλο απελέκητο».

Γ. (οι φέροντες το στίγμα του αναλφάβητου) «ξεγράφονται» από τη διαδικασία εργασίας και παραγωγής.

Στη συνέχεια να μεταγράψεις τα χωρία, αφαιρώντας τα εισαγωγικά και κάνοντας όσες μετατροπές κρίνεις απαραίτητες (06 μονάδες).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ο συγγραφέας του αφηγήματος επιλέγει να κλείσει το κείμενό του «Εις την διεξαγωγήν ...» έως το τέλος, με τρόπο κωμικό. Ποιο αστείο περιστατικό χρησιμοποιεί και τι αποδεικνύει με τα λεγόμενά του για την εγγραματοσύνη του ήρωά του («δοκησίσοφου»); Λαμβάνοντας υπόψη σου τον αιώνα, κατά τον οποίο έζησε ο Λασκαράτος, θεωρείς πώς το κείμενό του θα μπορούσε να ακουστεί ενοχλητικό για έναν άντρα του καιρού του; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η δύναμη του γέλιου

Το απόσπασμα προέρχεται από το ομότιτλο κείμενο του Γιώργου Πλάνα, που δημοσιεύτηκε στο ηλεκτρονικό περιοδικό φιλοσοφίας <https://www.filosofikilithos.gr/i-dynami-toy-geliou/>

Κάτι τόσο απλό και καθημερινό, αλλά και τόσο σημαντικό στη ζωή μας: Το γέλιο δρα ως ένας παράγοντας απελευθέρωσης από εντάσεις και αγωνίες και το να γελάμε τροφοδοτεί τα θετικά συναισθήματα. Το γέλιο μάς εξανθρωπίζει και μας επιτρέπει ν' ανοίξουμε κανάλια επικοινωνίας πέρα από τις δυσκολίες. Το γέλιο χτίζει γέφυρες χαράς ανάμεσα στους ανθρώπους και εξαγνίζει τις ανθρώπινες σχέσεις. [...]

Ευρέως, το γέλιο σχετίζεται με τη χαρά, την ευτυχία και την καλή διάθεση, και αποτελεί έναν εξαιρετικό μηχανισμό κοινωνικής επικοινωνίας. Αυτό είναι έτσι γιατί, στην ουσία, ο παράγοντας ενεργοποίησης του γέλιου δεν είναι η ευτυχία ή η χαρά από μόνες τους, αλλά το γεγονός ότι υπάρχει τουλάχιστον ένα άλλο άτομο, στο οποίο μπορείς να δώσεις ανοιχτά και με τρόπο ευλικρινή ένα μήνυμα. Έχει αποδειχτεί ότι η σχέση μεταξύ του γέλιου μαζί με άλλους και του γέλιου σε μοναξιά είναι 30 προς 1. Χρειάζεται να υπάρχουν ένα ή περισσότερα άτομα, για να γελάμε μαζί.

Το γέλιο είναι μια έμφυτη μορφή επικοινωνίας και στενά συνδεδεμένη με την προφορική γλώσσα. Ο μηχανισμός λειτουργίας του εδρεύει στην αναπνοή και παράγεται μέσω διακοπών της εκπνοής. Είναι ο ίδιος μηχανισμός που χρησιμοποιείται για την ομιλία, μόνο που στο γέλιο χρησιμοποιείται μια μορφή ακούσια και σχεδόν ημι-συνειδητή.

Πρόσφατα, μια ομάδα ερευνητών του πανεπιστημίου της Οξφόρδης, με επικεφαλής τον καθηγητή Robin Dunbar, απέδειξε επιστημονικά ότι το γέλιο είναι ένα θαυμάσιο αναλγητικό, που αυξάνει θεαματικά τα όρια αντοχής στον πόνο. Δεν πρόκειται για ένα απλό χαμόγελο ή για γέλια ήπια ή νευρικά, αλλά χρειάζεται ένα καλό ξεκαρδιστικό γέλιο, ώστε το σώμα μας ν' απελευθερώσει συγκεκριμένες χημικές ουσίες, τις ενδορφίνες, οι οποίες δρουν σαν ένα φυσικό αναλγητικό.

Φαίνεται πως οι ενδορφίνες που προκαλούνται από το γέλιο, εκτός του ότι κατευνάζουν τον πόνο και προκαλούν ευφορία, μπορούν να κάνουν τους ανθρώπους να

έχουν περισσότερη προδιάθεση για σύσφιξη των σχέσεων, για να συμμετέχουν σε ομάδες και να εργαστούν ομαδικά, δρώντας με μεγαλύτερη γενναιοδωρία. Επίσης, είναι ένα εργαλείο, για ν' αλλάξει η συμπεριφορά των άλλων: σε μια ενοχλητική κατάσταση, όπως μια διαφωνία, για παράδειγμα, το γέλιο αντιπροσωπεύει μια κατευναστική χειρονομία, για να μειωθεί και ν' αποφορτιστεί η ένταση και ο θυμός.

Αυτό θα εξηγούσε, σύμφωνα με τον R. Dunbar, γιατί πάνω από 2 εκατομμύρια χρόνια πριν, οι άνθρωποι ήταν ικανοί να σχηματίσουν μεγάλες φυλετικές κοινότητες μέχρι και πάνω από 100 μέλη, ενώ οι πίθηκοι είναι ικανοί να σχηματίσουν μόνο ομάδες μέχρι 50 μέλη. Αν και όλοι οι πίθηκοι μπορούν να γελούν, παρόλα αυτά η ικανότητα για δυνατό έντονο γέλιο και η παραγωγή ενδορφινών είναι αποκλειστική [ικανότητα] των ανθρώπων. [...]

Κείμενο 2

ΠΑΜΠΛΟ ΝΕΡΟΥΝΤΑ (1904-1973)

«Το Γέλιο σου»

Απόσπασμα από το ποίημα του Χιλιανού συγγραφέα που βρίσκεται αναρτημένο στον ιστότοπο:

<https://itzikas.wordpress.com/2015/06/20>.

Πάρε μου το ψωμί, αν θέλεις,
πάρε μου τον αέρα, αλλά
μη μου παίρνεις το γέλιο σου.

Μη μου παίρνεις το ρόδο,
τη βρύση που σταλάζει
το νερό που άξαφνα
σκάει μες στη χαρά σου
το ασημένιο κύμα
το ξαφνικό που σε γεννάει.[...]

Γέλασε για τη νύχτα
τη μέρα, τη σελήνη,
γέλασε για τους δρόμους

όλο στροφές του νησιού
γέλα για αυτό το αδέξιο
αγόρι που σε θέλει,
μα σαν εγώ ανοίγω
τα μάτια και τα κλείνω,
όταν τα βήματά μου
με πάνε και με φέρνουν
πες μου όχι το ψωμί, τον αέρα
το φως την άνοιξη
το γέλιο σου ποτέ
γιατί θα πέθαινα.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στον παρακάτω πίνακα να αντιστοιχίσεις τις προτάσεις του Κειμένου 1, που αφορούν το γέλιο (στήλη Α), με την ιδιότητα του γέλιου, στην οποία αντιστοιχεί καθεμιά (στήλη Β). Προσοχή! Τρεις (3) ιδιότητες περισσεύουν.

A. Προτάσεις για το γέλιο:	B. Νοηματικοί άξονες:
1. τροφοδοτεί τα θετικά συναισθήματα	α) ανακουφιστική λειτουργία
2. αποτελεί μηχανισμό κοινωνικής επικοινωνίας	β) ενίσχυση ομαδικότητας
3. παράγεται μέσω διακοπών της εκπνοής	γ) αποκλιμάκωση της έντασης
4. είναι ένα θαυμάσιο αναλγητικό	δ) θετική επίδραση στην ανθρώπινη ψυχολογία
5. αντιπροσωπεύει μία κατευναστική χειρονομία	ε) προνόμιο του ανθρώπου
	στ) σύνδεση με την αναπνοή
	ζ) σχέση με την ομιλία
	η) ανάπτυξη κοινωνικοποίησης

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στις τρεις (3) τελευταίες παραγράφους του Κειμένου 1 υπάρχουν οι ακόλουθες πληροφορίες, που δίνονται με τυχαία σειρά:

- 1) Το γέλιο απορροφά τα αρνητικά συναισθήματα και κατευνάζει.
- 2) Οι άνθρωποι διαφέρουν από τους πιθήκους ως προς τη δύναμη του γέλιου και την κοινωνική τους οργάνωση.
- 3) Προνόμιο του ανθρώπου είναι το δυνατό γέλιο και η παραγωγή ενδορφινών.
- 4) Το γέλιο είναι αναλγητικό, αυξάνει τα όρια αντοχής στον πόνο.
- 5) Οι ενδορφίνες από τη μια προκαλούν ευφορία και από την άλλη ενισχύουν τις στενές ανθρώπινες σχέσεις και την ομαδικότητα.
- 6) Το καλό, ξεκαρδιστικό γέλιο απελευθερώνει το φυσικό αναλγητικό των ενδορφινών.

Να σχηματίσεις συλλογισμό με τέσσερις από τις παραπάνω σκέψεις, συμπληρώνοντας το ακόλουθο συλλογιστικό σχήμα:

Προκείμενες	Συμπέρασμα

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα με τα ρηματικά πρόσωπα στις δύο πρώτες παραγράφους του κειμένου 1 και ένα παράδειγμα για το καθένα (6 μονάδες).

Ρηματικά πρόσωπα στις δύο πρώτες παραγράφους	Παράδειγμα

Στη συνέχεια να εξηγήσεις πώς επιδρά στον αναγνώστη η εναλλαγή τους (9 μονάδες).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η σημασία του γέλιου του αγαπημένου προσώπου για το ποιητικό υποκείμενο στο Κείμενο 2; Ποια είναι η θέση του γέλιου στη δική σου ζωή; Παράθεσε την απάντησή σου σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Οι σημαντικοί άλλοι]

Το παρακάτω κείμενο συνιστά απόσπασμα από την πτυχιακή εργασία του Γιώργου Στάμου, με θέμα την «Αντικοινωνική συμπεριφορά των εφήβων: Μορφές - Αίτια - Πρόληψη - Αντιμετώπιση» (2006), ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Ο βαθμός σπουδαιότητας μιας ομάδας στην κοινωνικοποίηση των εφήβων καθορίζεται κυρίως με κριτήριο την κοινωνική στήριξη που τους παρέχει. Η κοινωνική στήριξη αναφέρεται στην αποδοχή, το ενδιαφέρον και τη βοήθεια που προσφέρονται στους εφήβους, που είναι αναγκαία για τη δημιουργία θετικής αυτοεικόνας και την αύξηση της αυτοεκτίμησής τους, ώστε να μπορέσουν να αναπτυχθούν φυσιολογικά, με ασφάλεια και αυτοπεποίθηση και να δομήσουν φυσιολογικές διαπροσωπικές κοινωνικές σχέσεις. Όσοι προσφέρουν στους εφήβους ικανοποιητική κοινωνική στήριξη περιγράφονται με τον όρο «σημαντικοί άλλοι». Για τους εφήβους εντάσσονται στην κατηγορία των «σημαντικών άλλων» οι γονείς, οι εκπαιδευτικοί και οι συνομήλικοι.

Οι γονείς με την αγάπη, προστασία και λοιπά οικογενειακά χαρακτηριστικά παίζουν σοβαρό κοινωνικοποιητικό ρόλο. Αν όμως αποτύχουν στο ρόλο αυτόν, οι έφηβοι δυσκολεύονται να διαμορφώσουν θετική αυτοεικόνα και να αναπτύξουν εποικοδομητικές διαπροσωπικές σχέσεις. Αν, μάλιστα, βιώσουν απόρριψη, παραμέληση και εχθρότητα από τους γονείς, αυξάνονται οι πιθανότητες να εκδηλώσουν ποικίλες ψυχοπαθολογικές διαταραχές, με πιθανό επακόλουθο την αντικοινωνική συμπεριφορά.

Ο ρόλος της στήριξης των εφήβων από τους εκπαιδευτικούς είναι επίσης σημαντικός και αναπληρώνει συχνά τα κενά στις σχέσεις του εφήβου με την οικογένειά του. Όταν ο εκπαιδευτικός αποδέχεται τον έφηβο μαθητή, κατανοεί τα προβλήματά του, τον ενθαρρύνει να ανακαλύψει από μόνος του τις δυνατότητές του, να θέσει τους στόχους του, να πάρει κάποιες αποφάσεις και να κατευθύνει τη ζωή του, τότε συμβάλλει στη βελτίωση του επιπέδου της αυτοεκτίμησής του, στη σχολική επιτυχία, αλλά και τον βοηθάει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων του.

Όσον αφορά τη στήριξη από τους συνομηλίκους, έχει αποδειχθεί θετική συσχέτιση ανάμεσα στην κοινωνική στήριξη από τους συνομηλίκους και στο ψυχολογικό ευ ζην¹ των εφήβων. Οι υποστηρικτικές σχέσεις μεταξύ των εφήβων συνδέονται με υψηλότερη

¹ ενν. τη βελτίωση της ψυχολογίας των εφήβων

αυτοεκτίμηση, θετικότερες αυτοαντιλήψεις, χαμηλότερα επίπεδα κατάθλιψης και καλύτερη προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον. Έρευνες έχουν αποκαλύψει ότι κάποια από τα παιδιά που μεγαλώνουν σε δυσμενές περιβάλλον, σε περιβάλλον φτώχειας, απόρριψης, κακοποίησης ή αδιαφορίας από τους γονείς, κατορθώνουν να προχωρήσουν ομαλά προς την ενηλικίωση, βοηθούμενα από τις καλές διαπροσωπικές σχέσεις με τους συνομηλίκους τους. Άλλες φορές όμως η ένταξη ενός εφήβου σε ομάδες συνομηλίκων, που εκδηλώνουν παραβατική ή επιθετική συμπεριφορά και κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών, σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την ανάπτυξη αντικοινωνικής συμπεριφοράς.

Αλλά τελικά ποιοι είναι οι πιο «σημαντικοί άλλοι» για τους εφήβους; Το ερώτημα είναι δύσκολο να απαντηθεί, αλλά μεγαλύτερη σημασία έχει η κατανόηση ότι όσο περισσότεροι υποστηρικτικοί παράγοντες συνυπάρχουν, τόσο μειώνονται οι πιθανότητες ανάπτυξης κατάλληλου υποστρώματος για εμφάνιση προβλημάτων συμπεριφοράς.

Κείμενο 2

Ο γάτος Κρου

Στο κείμενο παρουσιάζεται η ζωή και η λαχτάρα του ορφανού γάτου Κρου. Ανήκει στην ποιητική συλλογή του Νίκου Δήμου Το βιβλίο των γάτων (1^η έκδοση 1977, 6^η έκδοση 2017).

Οι άλλοι λένε μιάο,
νιάου, ρνιάρρ,
αυτός κάνει μόνο: «κρου».
Έναν ήχο σαν λυγμό, σαν κρώξιμο
μοναχικού πουλιού.

Είναι μοναχικός.
Θύμα της κακής αγάπης.
-Ωραία τα γατάκια μικρά, μα, σαν μεγαλώσουν...

Έτσι ο Κρου έμεινε ορφανός.
Οι άλλοι ζητιανεύουν φαΐ
αυτός, σπίτι.

Μπαίνει αθόρυβα, κρύβεται
κι όταν πλησιάζεις κάνει πως δεν υπάρχει.

«Δεν υπάρχω-δεν υπάρχω», λέει μέσα του
και κλείνει σφιχτά τα μάτια, να μην τον δεις.
Να μείνει στο σπίτι.
Στο σπίτι.

Είδα το Χαμένο Παράδεισο,
ένιωσα τη Νوستαλγία του Γυρισμού
στην αγωνία του Κρου
κάτω από τον καναπέ,
στην κραυγή του Κρου
όταν τον διώχνουν,
στη λαχτάρα του Κρου
όταν κοιτάει
το σπίτι.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να διαλέξεις το σωστό, ανάμεσα στις τρεις (3) επιλογές που σου δίνονται, σε σχέση με το περιεχόμενο του Κειμένου 1:

1) Για τους εφήβους, σημαντικά είναι τα πρόσωπα που

- α) τους προστατεύουν από τις δυσκολίες και τα προβλήματα της ενήλικης ζωής ·
- β) τους προφυλάσσουν από τους κινδύνους της κοινωνικής έκθεσης ·
- γ) τους αποδέχονται και τους βοηθούν να αναπτυχθούν φυσιολογικά.

2) Σύμφωνα με το Κείμενο 1, απαραίτητη προϋπόθεση για να αναπτυχθούν φυσιολογικά οι έφηβοι είναι:

- α) να μπορούν να αναπτύσσουν φυσιολογικές διαπροσωπικές σχέσεις ·
- β) να μπορούν να βλέπουν θετικά και να εκτιμούν τον εαυτό τους ·
- γ) να αισθάνονται μοναδικοί.

3) Αντικοινωνική συμπεριφορά και σχολική αποτυχία εκδηλώνονται στους εφήβους, όταν οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί

α) δεν τους προστατεύουν και δεν τους βοηθούν όσο πρέπει ·

β) τους αποθαρρύνουν από το να ανακαλύψουν μόνοι τους τις δυνατότητές τους ·

γ) τους απορρίπτουν και τους παραμελούν.

4) Οι ομαλές και υποστηρικτικές σχέσεις των εφήβων με τους συνομηλίκους τους μπορούν να

α) ισοσκελίσουν ακόμη και την αδιαφορία ή την κακοποίηση των γονέων ·

β) συμβάλουν στην ομαλή τους ανάπτυξη, αλλά δεν επαρκούν από μόνες τους ·

γ) προσφέρουν στους εφήβους ποικίλα περιβάλλοντα κοινωνικοποίησης.

5) Η ένταξη σε ομάδες συνομηλίκων

α) έχει πάντοτε θετική επίδραση στην ανάπτυξη της προσωπικότητας των εφήβων ·

β) έχει κυρίως θετική επίδραση στους εφήβους, χωρίς να αποκλείεται και η αρνητική, υπό προϋποθέσεις ·

γ) έχει κυρίως αρνητική επίδραση στους εφήβους λόγω των παραβατικών συμπεριφορών στο εσωτερικό των ομάδων.

Μονάδες 10

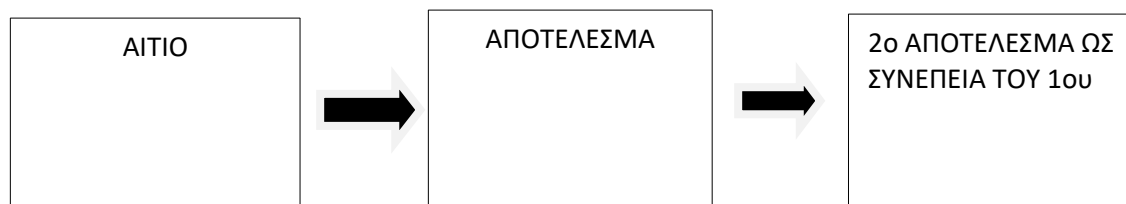
2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να διαβάσεις τις παρακάτω πληροφορίες που προέρχονται από τη 2η και την 3η παράγραφο του κειμένου 1 και δίνονται διαγραμματικά, και να τις εντάξεις στις στήλες του έτοιμου πίνακα (7 μονάδες):

1. Οι έφηβοι δεν διαμορφώνουν θετική αυτό-εικόνα.
2. Οι εκπαιδευτικοί βοηθούν τους εφήβους να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους.
3. Οι γονείς αποτυγχάνουν ως φορείς κοινωνικοποίησης.
4. Οι έφηβοι εκδηλώνουν ψυχοπαθολογικές διαταραχές.
5. Οι έφηβοι βιώνουν απόρριψη από τους γονείς
6. Οι έφηβοι εκδηλώνουν αντικοινωνική συμπεριφορά.
7. Οι εκπαιδευτικοί αποδέχονται τους εφήβους μαθητές.

Όροι – Προϋποθέσεις	Αποτελέσματα

Στη συνέχεια να «γεμίσεις» το ακόλουθο σχήμα, με όποιες από τις πληροφορίες θεωρείς κατάλληλες (3 μονάδες):

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Σκέψου ότι είσαι ο συγγραφέας του Κειμένου 1 και αποφασίζεις να διατυπώσεις τις ίδιες σκέψεις χρησιμοποιώντας τις αντίθετες σημασίες στις υπογραμμισμένες λέξεις. Να μετασχηματίσεις ανάλογα το απόσπασμα (9 μονάδες).

*Όσον αφορά τη **στήριξη** από τους συνομήλικους, έχει αποδειχθεί θετική συσχέτιση ανάμεσα στην **κοινωνική** στήριξη από τους συνομήλικους και στο ψυχολογικό **ευ ζην**² των εφήβων. Οι **υποστηρικτικές** σχέσεις μεταξύ των εφήβων συνδέονται με **υψηλότερη** αυτοεκτίμηση, **θετικότερες** αυτοαντιλήψεις, **χαμηλότερα** επίπεδα κατάθλιψης και **καλύτερη** προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον. ...*

Ποιος από τους δύο τρόπους ταιριάζει καλύτερα με τον τίτλο της εργασίας, από την οποία προέρχεται το κείμενο, και γιατί; (6 μονάδες)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στο Κείμενο 2 αποτυπώνεται μια συναισθηματική κατάσταση που χαρακτηρίζει τον γάτο Κρου. Ποια είναι αυτή, πού οφείλεται και ποιες σκέψεις ή συναισθήματα σου δημιουργεί; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

² ενν. τη βελτίωση της ψυχολογίας των εφήβων

Κείμενο 1

Λίγα λόγια για την αγάπη

Το κείμενο υπογράφεται από τη Νικολία Ζωμένου, Ψυχολόγο, και δημοσιεύθηκε στις 28 Σεπτεμβρίου 2020 στον ιστοχώρο www.psychologynow.gr.

Πέντε γράμματα. Πολλά νοήματα και ορισμοί. Ο καθένας την αντιλαμβάνεται, την αποκωδικοποιεί και την εκφράζει διαφορετικά. Ανάλογα με τον δέκτη της αγάπης μας, είτε πρόκειται για πρόσωπο είτε για πράγμα ή κάτι πιο αφηρημένο, εκδηλώνομαστε ποικιλοτρόπως.

[...] Προσπαθούμε να κατανοήσουμε τι σημαίνει, τι είναι η αγάπη, πόσα πράγματα και έννοιες εμπερικλείει, πόσα άλλα συναισθήματα συνεπάγεται η αγάπη: τρυφερότητα, πάθος, ενθουσιασμός, χαρά, ικανοποίηση, ελπίδα, πίστη, εκτίμηση, συμπάθεια, θαυμασμός, αισιοδοξία, δυναμισμός, ευγνωμοσύνη, ελευθερία...

Τι πρόσωπο της δίνουμε; Τι εικόνες σχηματίζονται στο μυαλό μας; Πού ταξιδεύουμε στο άκουσμα της λέξης αγάπη; Πόσα «είδη» αγάπης υπάρχουν άραγε; Η αγάπη για τις τέχνες, για τη φύση, η αγάπη για τον άνθρωπο, για τα ζώα, η αγάπη για τη δουλειά μας, για μικροπράγματα της καθημερινότητας, η αγάπη για τα χρώματα, για τις λεπτομέρειες, η αγάπη για τους φίλους μας, για τους γονείς μας, για τα αδέρφια μας, η ερωτική αγάπη, η συντροφική αγάπη, η αγάπη για τον Θεό, η αγάπη για τη ζωή, η αγάπη για τον εαυτό μας, για την εξέλιξη και τη δημιουργία...Μπορούμε να ορίσουμε με πολλούς διαφορετικούς τρόπους την αγάπη, ανάλογα με το πώς την έχουμε μάθει, βιώσει, νιώσει, εκφράσει, αποδεχτεί.

Η αγάπη είναι κινητήριοις δύναμη. Μας εμπνέει, μας εμπυχώνει, μας οπλίζει, μας ενθαρρύνει, μας ωθεί προς μια κατεύθυνση. Στην ψυχοθεραπεία ξεκινάμε πάντα με την αγάπη προς τον εαυτό. Με τη φροντίδα που εσωκλείει η *αυτοαγάπη*. Να με νοιαστώ, να με προσέξω, να με γνωρίσω, να με αποδεχτώ, να με αγαπήσω, να με αγκαλιάσω, να με δυναμώσω, να με ενθαρρύνω, να με παρακινήσω, να με εξελίξω.

Να μη σταματήσω να με γνωρίζω, να με αγαπώ και να με εξελίσσω. Όταν τα πετυχαίνουμε αυτά, τότε είμαστε περισσότερο συνδεδεμένοι με τον εαυτό μας και μπορούμε να συνδεθούμε ουσιαστικά και πραγματικά και με τους άλλους. Και να τους αγαπήσουμε. Για αυτό που είναι. Όχι γι' αυτό που νομίζουμε πως είναι ή θα μπορούσαν να είναι ή θα θέλαμε να τους κάνουμε να είναι.

Στο κομμάτι της αποδοχής και της αγάπης του εαυτού μας χωλαίνει η κοινωνία μας. Τόσα χρόνια εκπαίδευσης, κοινωνικοποίησης, διδασκαλίας και κανείς δεν μας έμαθε πώς να αγαπάμε τον

εαυτό μας και γιατί είναι τόσο σημαντικό. Ίσα ίσα, που πλανάται μια εσφαλμένη, γενικόλογη αντίληψη πως όποιος ασχολείται με τον εαυτό του είναι εγωκεντρικός, αλαζόνας, «παρτάκιας». Αναλόγως με το πώς ασχολούμαστε με τον εαυτό μας. Στο πλαίσιο της αυτοφροντίδας και της αυτοαγάπης μαθαίνουμε να ακούμε τα συναισθήματά μας, τις ανάγκες μας, πώς να θέτουμε στόχους και να οργανωνόμαστε, για να τους πετύχουμε.

[...] Σύμφωνα με έρευνες, αν, όταν φροντίζουμε τα φυτά μας, τους μιλάμε και τους «δείχνουμε αγάπη», θα τα βοηθήσουμε να αναπτυχθούν καλύτερα. Αν λοιπόν ένα λουλούδι είναι σε θέση να «ακούσει» αυτά που λέμε και να ανθίσει εισπράττοντας το μεράκι μας, τη φροντίδα που του δίνουμε, συλλογιστείτε πόσο μεγάλη μπορεί να είναι η δύναμη της αγάπης απέναντι σ' έναν άνθρωπο. Σαν τα λουλούδια κι εμείς. Χωρίς αγάπη, πώς θα ανθίσουμε;

Κείμενο 2

[Για την Αγάπη]

Απόσπασμα από το ποίημα του Λιβανέζου ποιητή και στοχαστή Χαλίλ Γκιμπράν (1883 -1931) από τη συλλογή «Ο κήπος του Προφήτη».

Όταν η αγάπη σε καλέσει, ακολούθησε την.

Αν και τα μονοπάτια της είναι δύσβατα κι απότομα.

Κι όταν οι φτερούγες της σε τυλίξουν, παραδώσου σ' αυτήν.

Αν και το ξίφος που κρύβουν μέσα τους

μπορεί να σε πληγώσει.

Κι όταν σου μιλήσει πίστεψέ την.

αν και η φωνή της μπορεί να σαρώσει τα όνειρά σου

όπως ο βοριάς σαρώνει το περιβόλι.

Γιατί ακόμα κι όταν η αγάπη σε στεφανώνει

σε καρφώνει στο σταυρό.

Ακόμα κι όταν σε βοηθάει να φουντώσεις, σε κλαδεύει.

Ακόμα κι όταν φτάνει στην κορφή σου

και χαϊδεύει τα φτερά σου

κλαδάκια που τρεμουλιάζουν στον ήλιο

κατεβαίνει στις ρίζες σου

και τις τραντάζει βαθιά στο χώμα.

Όλα αυτά η αγάπη τα κάνει για να γνωρίσεις
τα μυστικά της καρδιάς σου,
και μέσα απ' αυτή τη γνώση να γίνεις ένα κομμάτι
της καρδιάς της ζωής.[..]

Η αγάπη δε δίνει τίποτα, παρά μόνο τον εαυτό της
και δεν παίρνει από πουθενά, παρά μόνο από τον εαυτό της.
Η αγάπη δε θέλει να κατέχει και δε θέλει να κατέχεται
γιατί στην αγάπη η αγάπη είναι αρκετή.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις μία από τις παρακάτω διαπιστώσεις, η οποία κατά τη γνώμη σου συνοψίζει το κεντρικό νόημα του κειμένου 1.

- A. Η αγάπη είναι μια πολυδιάστατη έννοια η οποία αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ζωής.
- B. Η αγάπη είναι μια πολυδιάστατη έννοια, αλλά συνοψίζεται τελικά στην αγάπη του ανθρώπου για τον εαυτό του.
- Γ. Η αγάπη είναι μια πολυδιάστατη έννοια η οποία στρέφεται αποκλειστικά έξω από τον εαυτό μας.
- Δ. Η αγάπη είναι μια πολυδιάστατη έννοια την οποία μόνο με τη βοήθεια ειδικών ψυχολόγων μπορεί κάποιος να κατακτήσει.

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 η αρθρογράφος χρησιμοποιεί μια αναλογία. Ποια είναι αυτή η αναλογία;

Τι επιδιώκει να πετύχει με την αναφορά αυτής της αναλογίας στον επίλογο του άρθρου; Να επιλέξεις ένα από τα παρακάτω:

Α. Επιδιώκει να κάνει το περιεχόμενο του κειμένου που προηγήθηκε πιο κατανοητό στον αναγνώστη.

Β. Επιδιώκει να αναδείξει το μεγαλείο της αγάπης μέσα από την επίδρασή της ακόμα και σε άψυχα όντα.

Γ. Επιδιώκει να δώσει στον αναγνώστη μια συνοπτική επισκόπηση του κειμένου που προηγήθηκε.

Δ. Επιδιώκει να διατυπώσει τις επιφυλάξεις της σχετικά με μια ενιαία κατανόηση του όρου «αγάπη».

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Η εισαγωγική παράγραφος στο άρθρο είναι : *«Πέντε γράμματα. Πολλά νοήματα και ορισμοί. Ο καθένας την αντιλαμβάνεται, την αποκωδικοποιεί και την εκφράζει διαφορετικά. Ανάλογα με τον δέκτη της αγάπης μας, είτε πρόκειται για πρόσωπο είτε για πράγμα ή κάτι πιο αφηρημένο, εκδηλωνόμαστε ποικιλοτρόπως.[...]»*

Με ποιον τρόπο υποστηρίζει η αρθρογράφος στις επόμενες δύο παραγράφους του κειμένου 1 το περιεχόμενο αυτής της πρώτης παραγράφου:

Α. Παραθέτει πλήθος όψεων της αγάπης, τη μία δίπλα στην άλλη.

Β. Απευθύνεται στον αναγνώστη στο α' πληθυντικό πρόσωπο.

Γ. Δίνει έναν περιεκτικό ορισμό της αγάπης

Δ. Καταλήγει στο ότι η αγάπη είναι η πηγή της ζωής.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Σε κείμενο 100 – 150 λέξεων να ερμηνεύσεις το νόημα των στίχων της τελευταίας στροφής λαμβάνοντας υπόψη την προτροπή του ποιητικού υποκειμένου για την αγάπη.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Εφηβεία και μόδα

Το κείμενο της δημοσιογράφου Μαρίας Σκαμπαρδώνη έχει αντληθεί από το διαδίκτυο στις 2 – 04 - 2021, από ιστότοπο σχετικό με την εφηβεία <https://efiveia.gr/> 2019 (διασκευή).

Η μόδα είναι ένα σύνολο αντιλήψεων και κοινωνικών επιταγών που αφορούν τα ρούχα, το ντύσιμο, τη συνολική εικόνα κάθε ανθρώπου. Αποτελεί ένα κομμάτι της σύγχρονης ζωής που απασχολεί έντονα πολλούς ανθρώπους, καθώς, εκτός από τον ρόλο της να υπηρετεί την εξωτερική εμφάνιση στην οποία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση πλέον, αποτελεί μέσο κοινωνικοποίησης, σύμβολο κοινωνικών αντιλήψεων και προσωπική έκφραση.

Οι έφηβοι αποτελούν μια κοινωνική ομάδα που, λόγω της έμφυτης περιέργειας προς τα πράγματα και της έμφυτης ανάγκης τους να ξεχωρίζουν, τείνουν να ασχολούνται πολύ με αυτή. Βλέπουν τη μόδα ως ένα τρόπο να διαρρήξουν τα δεσμά των κοινωνικών κανόνων, ως τη δυνατότητα να αναδείξουν την ξεχωριστή τους προσωπικότητα και να εκφράσουν τις βαθύτερες ανησυχίες τους, την ορμή και την επαναστατική τους φύση. Περίεργα ντυσίματα, κουρέματα, βαψίματα· ουκ ολίγες φορές συναντάμε εφήβους με έντονη τη διάθεση να αλλάξουν και να πειραματιστούν, τάση που επηρεάζει και την εξωτερική εμφάνιση.

Όμως, η υποταγή των εφήβων στη μόδα μπορεί να προκαλέσει και αρνητικές συμπεριφορές. Η εξιδανίκευση της εμφάνισης ως μοναδικού προσόντος οδηγεί στην εμμονή σε συγκεκριμένα εξωτερικά γνωρίσματα και σωματότυπο, στη στερεοτυπική αντίληψη περί ομορφιάς και στην τυποποίηση όλων των εφήβων σε συγκεκριμένα μοτίβα εμφάνισης. Ως συνέπεια αυτών, πολλά νέα παιδιά – ειδικά έφηβα κορίτσια – οδηγούνται σε εξαντλητικές δίαιτες και νευρική ανορεξία.

Αυτά και άλλα σοβαρά προβλήματα αποτελούν αρνητικές επιπτώσεις της μόδας, τα οποία καλό θα ήταν να αντιμετωπιστούν από έναν έφηβο με τη βοήθεια της ορθής σκέψης και της αυτογνωσίας. Διότι ένας έφηβος, εξ αιτίας της περιορισμένης του εμπειρίας, μπορεί να μην είναι σε θέση να εμβαθύνει και να διακρίνει τα σωστά από τα λανθασμένα μηνύματα, με αποτέλεσμα να είναι επιρρεπής σε λανθασμένες αποφάσεις.

Γι' αυτό, η οικογένεια και η εκπαίδευση μπορούν να ενθαρρύνουν τον έφηβο να αναζητά εναλλακτικούς τρόπους αυτοέκφρασης, αρκεί να του έχουν διδάξει να βάζει τα όριά του και να μην ακολουθεί τα πάντα άκριτα. Και, φυσικά, να μην ξεχνάει ποτέ πως δε χρειάζεται να μοιάζει με κανένα άλλο πρόσωπο, δε χρειάζεται να μιμείται κανένα λαμπερό αστέρι των περιοδικών, καθώς είναι ήδη μία μοναδική και πολύτιμη προσωπικότητα.

Κείμενο 2

ΚΩΣΤΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΥ (γενν. 1957)

Σταματία, το γένος Αργυροπούλου (απόσπασμα)

Το παρακάτω κείμενο είναι απόσπασμα από τον θεατρικό μονόλογο του Κώστα Σωτηρίου «Σταματία, το γένος Αργυροπούλου» (2014) που ξετυλίγει τις περιπέτειες μιας οικογένειας στην μετεμφυλιακή Ελλάδα, κόρη της οποίας είναι η ηρωίδα Σταματία, θύμα της οικογενειακής ανατροπής.

[...] Τον Μπάμπη τον συνήντησα, για πρώτη φορά στη ζωή μου, στις 6 Μαΐου του '50. Σάββατο απόγευμα, στην πλατεία Συντάγματος. Σαν τώρα το θυμάμαι. Είχα πάει με την Ελένη να πάρουμε τον αέρα μας και να περπατήσουμε. Πλην της Ελένης, άλλες φίλες δεν είχα. Όχι πως ήμουν καμιά φαντασμένη, αλλά, όπως έλεγε και ο μπαμπάς, αυτές δεν είχαν κουκούτσι μυαλό. Μόνο στους χορούς και στα ψου-ψου με τα αγόρια είχαν τον νου τους. Διόλου σοβαρές δεν ήταν. Όχι, δηλαδή, ότι η Ελένη πήγαινε πίσω σε κάτι τέτοια. Όταν όμως ήμασταν μαζί, ήταν συγκρατημένη και κόσμια.

– Σταματία, στις οκτώ να είστε πίσω.

– Εντάξει, μπαμπά.

– Ελένη, παιδί μου, να δώσεις τους χαιρετισμούς μου στον μοίραρχο και στη μητέρα σου.

– Μάλιστα, κύριε Αργυρόπουλε...

– Στη βόλτα να είστε κόσμιες. Το επιβάλλει η θέση μας, Σταματία. Είχε μόλις προβιβασθεί ο μπαμπάς σε τμηματάρχη στο Υπουργείο Εμπορίου και το είχαμε περί πολλού στην οικογένεια.

– Λοχαγός Γκαβαλέκας Χαράλαμπος, καλησπέρα σας. Θα μπορούσα εγώ και ο συνάδελφός μου να σας συνοδεύσουμε στη βόλτα σας; Έτσι συστήθηκε. Σε εμένα απηύθυνε τον λόγο, όχι στην Ελένη. Παρότι είχα μόλις κλείσει τα δεκαεπτά, ήμουν ψηλή, ευθυτενής, ντυμένη σεμνά και προπάντων σοβαρή. Κακό λόγο για την Ελένη δεν θέλω να ειπώ, μα όσο να 'ναι και κοκκινάδι στο στόμα έβαζε και το μάτι της έπαιζε. Είναι αλήθεια πως κολακεύτηκα πολύ από τη στολή του. [. . .] Εκτός αυτού, το μυαλό μου δεν πήγε σε κατιτί το απρεπές κι έτσι δέχτηκα την πρότασή του. [. . .]

– Μιλάς ωραία, Σταματία, είπε κάποια στιγμή εκείνος. Ταράχτηκα από τη φιλοφρόνηση του Χαράλαμπου. Ένιωσα τα μάγουλά μου να καίνε, τα χέρια μου να ιδρώνουν, μα δεν έδειξα τίποτα προς τα έξω.

– Εμείς, τώρα, πρέπει να φύγουμε, τους ανακοίνωσα. Η ώρα έχει περάσει...

– Να μη σας κεράσουμε μια πορτοκαλάδα; παραπονέθηκε ο φίλος του.

– Καλή ιδέα, Σταματία, δεν νομίζεις; πετάχτηκε η Ελένη.

– Αν η Σταματία λέει πως πρέπει να φύγετε, αυτό πρέπει να κάνετε. Ξέρει αυτή, είπε ο Μπάμπης, κι εγώ πάλι κατάλαβα το φούντωμα στο πρόσωπό μου και τάχυνα το βήμα ως τη στάση του λεωφορείου. Τους χαιρετήσαμε και επιστρέψαμε στα σπίτια μας. Δεκαπέντε ημέρες μετά τη γνωριμία μας, μου έκανε πρόταση γάμου.

[...]

Η μητέρα συγκινήθηκε όταν της είπε το νέο, συγκρατημένα όμως, καθότι θα προτιμούσε να προηγηθεί η Αλεξάνδρα, σαν μεγαλύτερη που ήταν. [...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Σύμφωνα με το κείμενο 1, οι έφηβοι ασχολούνται σημαντικά με τη μόδα.

Να κατατάξεις στον **Πίνακα Α** τις φράσεις που αναφέρονται στις **ευκαιρίες έκφρασης που προσφέρει η μόδα** σε αυτούς τους εφήβους και στον **Πίνακα Β** τις φράσεις που αναφέρονται στις **παγίδες που δημιουργεί η υποταγή** αυτών των εφήβων **στη μόδα**.

- Η εμφάνιση ως κριτήριο της ανθρώπινης αξίας
- Ευκαιρία για αντίδραση στον καθωσπρεπισμό
- Εκδήλωση επαναστατικής διάθεσης απέναντι στο κατεστημένο
- Προσκόλληση εφήβων σε πρότυπα ομορφιάς
- Δυνατότητα για εξωτερίκευση της ιδιαίτερης προσωπικότητάς τους
- Πρόκληση ψυχικών και σωματικών προβλημάτων
- Έκφραση προσωπικής εξέλιξης
- Δοκιμές με ακραίες εμφανίσεις
- Επιδίωξη ενός εξιδανικευμένου σωματότυπου
- Εγκλωβισμός τους σε τυποποιημένες εμφανίσεις και ντυσίματα

Α. Η μόδα ως μέσο έκφρασης των εφήβων:		Β. Η μόδα ως παγίδα υποταγής των εφήβων:	
1		α	
2		β	
3		γ	
4		δ	
5		ε	

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Το Κείμενο 1 αναπτύσσεται βασιζόμενο σε έναν ορισμό.

α) Να εντοπίσεις τον ορισμό: από ... έως (μονάδες 2)

β) Να γράψεις στον παρακάτω Πίνακα ΝΑΙ ή ΟΧΙ δίπλα στις φράσεις που αναγράφονται: αποτυπώνουν ή όχι τη λειτουργία του ορισμού στο συγκεκριμένο κείμενο; (μονάδες 8)

Ο ορισμός στον πρόλογο του κειμένου «Εφηβεία και μόδα»:	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Διευκρινίζει την έννοια, διακρίνοντάς την από άλλες παρόμοιες.		
Γνωστοποιεί σύντομα τα κύρια γνωρίσματα της έννοιας που θα αναπτυχθεί.		
Κάνει κατανοητή την έννοια αναφερόμενος στη διαδικασία σύνθεσης των συστατικών της μερών.		
Διευκολύνει τον συσχετισμό των δύο εννοιών (του τίτλου) κατά την ανάπτυξη του θέματος.		
Ορίζει την έννοια αναφερόμενος επιγραμματικά στην ιστορία της.		

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 (Οι έφηβοι αποτελούν...με την εξωτερική εμφάνιση.) να μετασχηματίσεις τα υπογραμμισμένα ρηματικά σύνολα του κειμένου σε ονοματικά, κάνοντας όποιες αλλαγές θεωρείς απαραίτητες (μονάδες 10).

β. Σε ποια από τις δύο συντάξεις δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στον ρόλο των εφήβων και γιατί; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2 την άποψη της ηρωίδας σχετικά με τη συμπεριφορά και την αμφίεση των καθωσπρέπει δεσποινίδων. Θεωρείς ότι τέτοιες αντιλήψεις για τα κορίτσια ισχύουν και σήμερα; Να αναπτύξεις την ερμηνεία σου περίπου σε 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Το άγχος των σχολικών εξετάσεων

Γράφει στο efiveia.gr η Ψυχολόγος, MSc Εγκληματολογίας Κωνσταντίνα Καστελιώτη, συνεργάτης του Κέντρου Λόγου, Γραφής & Συμπεριφοράς ΛΟΓΟ-ΤΕΧΝΙΑ, 12.6.2018, <https://efiveia.gr>.

Η σχολική επίδοση είναι ένα ζήτημα που απασχολεί συχνά τόσο τους έφηβους μαθητές όσο και τους γονείς τους. Το άγχος για τη βαθμολογία συνήθως εντείνεται σε περιόδους εξετάσεων, ιδιαίτερα όταν πρόκειται για τις Πανελλήνιες εξετάσεις, οι οποίες πολλές φορές συνδέονται με την μελλοντική επαγγελματική εξειδίκευση του εφήβου.

Το άγχος έχει, τις περισσότερες φορές, αρνητική χροιά όμως δεν αποτελεί εξ ορισμού πρόβλημα. Μπορεί, δηλαδή, να λειτουργήσει καταλυτικά, ώστε να βάλουμε προτεραιότητες, να οργανώσουμε και τελικά να επιτύχουμε τους στόχους που μας ενδιαφέρουν, αλλά που ίσως τους αναβάλλουμε για καιρό.

Από την άλλη πλευρά, το άγχος δεν είναι πια παραγωγικό, όταν είναι τόσο έντονο που δυσκολευόμαστε να το διαχειριστούμε. Αναμφισβήτητα, στην περίπτωση των μαθητών, το άγχος δε βοηθάει, όταν συνδέεται με αρνητικές σκέψεις. Έτσι, το διάβασμα μπορεί να είναι λιγότερο αποδοτικό, όταν ο μαθητής σκέφτεται πως δεν μπορεί να απομνημονεύσει τίποτα ή ότι θα αποτύχει ούτως ή άλλως. Ακόμα περισσότερο, την ώρα των εξετάσεων, το άγχος μπορεί να είναι τόσο αυξημένο που ο μαθητής να νομίζει ότι αδυνατεί να θυμηθεί έστω και το παραμικρό από αυτά που έχει μελετήσει. Δεν είναι λίγες οι φορές, άλλωστε, που το άγχος εκδηλώνεται μέσα από σωματικά συμπτώματα, όπως πονοκεφάλους, κοιλιακούς πόνους, δύσπνοια κτλ.

Οι γονείς μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους σε μια τόσο αγχώδη περίοδο τηρώντας, καταρχήν, οι ίδιοι μια ψύχραιμη και υποστηρικτική στάση. Είναι χρήσιμο να συνειδητοποιήσουν οι γονείς τις δικές τους προσδοκίες. Κατά πόσο οι προσδοκίες αυτές συνάδουν με την επιθυμία, αλλά και την προετοιμασία του μαθητή; Είναι ξεκάθαρο για τον έφηβο ότι θα έχει την αποδοχή, τον σεβασμό και την εκτίμηση των γονέων του γι' αυτό που είναι ως άνθρωπος, ανεξαρτήτως της επιτυχίας του ως μαθητής; Επίσης, είναι βοηθητικό να

εστιάζουμε στην προσπάθεια αντί για το αποτέλεσμα. Έτσι, ακόμα κι όταν ένα μάθημα δεν πάει καλά, η προσπάθεια συνεχίζεται και ολοκληρώνεται μόνο στο τέλος των εξετάσεων.

Το ήρεμο περιβάλλον, η σωστή διατροφή, ο καλός ύπνος, όπως και τα συχνά διαλείμματα από το διάβασμα είναι παράγοντες που διευκολύνουν τον έφηβο κατά την απαιτητική περίοδο των εξετάσεων.

Κείμενο 2

ΧΩΡΙΣΜΟΣ

Απόσπασμα από το ομώνυμο διήγημα της Ειρήνης Α. Δενδρινού, Τα Διηγήματα, Νεοελληνική Βιβλιοθήκη, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, Αθήνα: 2014.

Εγύριζεν αργά, πολύ αργά το βράδυ από το χωράφι, που είχε δουλέψει όλη μέρα, πολύ συλλογισμένη και με βήμα σιγανό, μη προσέχοντας εις το μαύρο σκοτάδι, που είχε ξαπλωθεί ολόγυρά της.

Είχε περάσει τα σαράντα χρόνια και η όψη της, η μαραμμένη από τις πίκρες και την κακοπέραση έδειχνε που θα 'χε τα πενήντα και καλά βαρημένα. Έμεινε χήρα εικοσιεφτά χρόνων και δεν ηθέλησε να ξαναπαντρευθεί, αφοσιώθηκε μ' όλη την καρδιά της στο παιδί της.

«Αυτό να μου ζήσει», είπε μέσα της, «να μου μεγαλώσει, να το ιδώ, όπως επιθυμεί η καρδιά μου, και τι θέλω άλλα χέρια να μου δουλεύουνε; Φθάνουνε τα δικά μου».

Κ' εξενοδούλευεν.

Το παιδί της ήτανε για κείνη μάτια και φως. Τώρα είναι παλληκάρι, δουλεύει και κείνο· τέσσερα χέρια, ατίμητος θησαυρός για το φτωχό χωριό, που θέλει δουλειά και δουλειά. Γιατί λοιπόν απόψε να 'ναι τόσο συλλογισμένη; Γιατί ενυκτώθηκε τέτοιαν ώρα στην κακοστρατιά;

Κάτι αιστάνεται να της πλακώνει την καρδιά, της φαίνεται πως απόψε το μαύρο εκείνο σκοτάδι είναι προμήνυμα μιας μεγάλης συμφοράς. Άκουσε και κάτου τους δουλευτάδες να μιλούνε, να λένε που όλη η Ελλάδα θα πολεμήσει και που πολύ αίμα εφέτος θα χυθεί στα σύνορα. Όλους θα τους κράξουν κι όλοι θα πάνε να πολεμήσουνε· ως τα τώρα, δυό ηλικίες...

Και το παιδί της είναι εικοσιτριών χρονών, θα της το πάρουν, να το ρίξουν στη φωτιά του πολέμου; Ίσως και να της το σκοτώσουν! Και οι θυσίες της, κ' οι αγρυπνίες της στο πλευρό του, όταν το νανούριζε μωρό παιδί, κ' η πριν της ώρας μαραμένη όψη της για κείνο, και τα χέρια της τα ηλιοψημένα, που δουλέψανε για να το αναστήσουν, για να το ιδούμε παλληκάρι;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιοι παράγοντες, σύμφωνα με το Κείμενο 1, βοηθούν τον μαθητή να αντιμετωπίσει το μη παραγωγικό άγχος του κατά την απαιτητική περίοδο των εξετάσεων; Να επιλέξεις ΝΑΙ για όσες φράσεις (που παραφράζουν αποσπάσματα του κειμένου) ισχύουν και ΟΧΙ για όσες δεν ισχύουν.

Παράγοντες που βοηθούν	ΝΑΙ	ΟΧΙ
Οι γονείς να έχουν μεγάλες προσδοκίες ανεξάρτητα από την προετοιμασία του παιδιού τους.		
Οι γονείς να εστιάζουν στην προσπάθεια αντί για το αποτέλεσμα.		
Οι γονείς να τηρούν ψύχραιμη και υποστηρικτική στάση.		
Τα συχνά διαλείμματα στο διάβασμα		
Το ήρεμο περιβάλλον είναι παράγοντας που διευκολύνει τον έφηβο κατά την περίοδο των εξετάσεων.		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

α. Να τοποθετήσεις στην 1^η στήλη του παρακάτω Πίνακα τους πλαγιότιτλους που ταιριάζουν (ένας περισσεύει) στα αποσπάσματα του κειμένου, τα οποία παρατίθενται στη 2^η και 3^η στήλη του Πίνακα, επιλέγοντας από τους παρακάτω (5 μονάδες):

- Πώς το άγχος σωματοποιείται
- Πώς επιδρούν οι γονείς στο άγχος των μαθητών
- Ποιο είναι το μη παραγωγικό άγχος
- Πώς το άγχος επηρεάζει τους μαθητές
- Πώς το άγχος επηρεάζει στις εξετάσεις
- Πώς το άγχος επηρεάζει το διάβασμα

β. να γράψεις στην 4^η στήλη τη νοηματική σχέση που εκφράζει η κάθε μία από τις διαθρωτικές λέξεις της 2^{ης} στήλης, που εισάγει τα αποσπάσματα του κειμένου που παρατίθενται στην 3^η στήλη. (5 μονάδες)

Πλαγιότιτλοι	Διαθρωτική λέξη	του αποσπάσματος κειμένου	Νοηματική σχέση διαθρωτικών λέξεων
	Από την άλλη πλευρά ...	... το άγχος δεν είναι πια παραγωγικό, όταν είναι τόσο έντονο που δυσκολευόμαστε να το διαχειριστούμε.	
	Αναμφισβήτητα, ...	... στην περίπτωση των μαθητών δεν βοηθάει όταν συνδέεται με αρνητικές σκέψεις.	
	Έτσι, ...	... το διάβασμα μπορεί να είναι λιγότερο αποδοτικό, όταν ο μαθητής σκέφτεται πως δεν μπορεί να απομνημονεύσει τίποτα ή ότι θα αποτύχει ούτως ή άλλως.	
	Ακόμα περισσότερο, ...	... την ώρα των εξετάσεων, το άγχος μπορεί να είναι τόσο αυξημένο που ο μαθητής να νομίζει ότι αδυνατεί να θυμηθεί έστω και το παραμικρό από αυτά που έχει μελετήσει.	
	Άλλωστε ...	... το άγχος εκδηλώνεται μέσα από σωματικά συμπτώματα, όπως πονοκεφάλους, κοιλιακούς	

		πόνους, δύσπνοια κτλ.	
--	--	-----------------------	--

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

α. Σε αρκετά σημεία του Κειμένου 1 η συντάκτριά του πιθανολογεί, δεν εκφράζει δηλαδή τις θέσεις της με βεβαιότητα. Να βρεις δύο τέτοια σημεία (μονάδες 4) και να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή (μονάδες 6).

β. Στη 2^η παράγραφο η συγγραφέας χρησιμοποιεί κυρίως το πρώτο πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Ποια η σκοπιμότητα αυτής της επιλογής, κατά τη γνώμη σου (μονάδες 5);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς ερμηνεύεις τη συναισθηματική κατάσταση της γυναίκας που πρωταγωνιστεί στην αφήγηση στο Κείμενο 2; Τη θεωρείς δικαιολογημένη ή όχι και γιατί, σύμφωνα με στοιχεία που δίνει η αφήγηση; Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 120 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Αίτια και πολιτικές αντιμετώπισης του αναλφαβητισμού]

Το κείμενο είναι ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα από το άρθρο του Ν. Φακιολά στο επιστημονικό περιοδικό «Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών» το 2016 (τ. 120, σελ. 169-194)

Ο ορισμός της UNESCO που αποδέχεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατατάσσει ως «αναλφάβητα τα άτομα που δεν είναι ικανά να διαβάσουν και να γράψουν κατανοώντας μια απλή και σύντομη έκθεση γεγονότων σχετική με την καθημερινή τους ζωή». Δεν έχουν δυνατότητα να γράψουν μία επιστολή, να συμπληρώσουν ένα έντυπο, να διαβάσουν ένα λογαριασμό ή έναν τηλεφωνικό κατάλογο. Μορφές αναλφαβητισμού είναι: ο οργανικός, ο λειτουργικός, ο τεχνολογικός ή ψηφιακός, και εκείνος των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. [...]

Οι επιπτώσεις από την αδυναμία εξάλειψης του οργανικού και τη διατήρηση του λειτουργικού αναλφαβητισμού αφορούν την εκπαιδευτική, κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή στη χώρα μας. Ανισότητες στην εκπαίδευση εντοπίζονται μεταξύ αναπτυγμένων και υπανάπτυκτων χωρών, μεταξύ διαφορετικών περιφερειών στην ίδια χώρα, μεταξύ του ανδρικού και γυναικείου πληθυσμού, μεταξύ διαφόρων ηλικιακών ομάδων, μεταξύ εργαζομένων και ανέργων, μεταξύ ειδικευμένων και ανειδίκευτων κατά κλάδο απασχόλησης, μεταξύ διαφοροποιημένων εισοδηματικά κοινωνικών στρωμάτων και επαγγελματικών ομάδων, μεταξύ διαφόρων οικογενειακών τύπων και κοινωνικών κατηγοριών ή τάξεων. Οι ανισότητες αυτές ευθύνονται για τη διαιώνιση του αναλφαβητισμού με οδυνηρές επιπτώσεις σε άτομα και ευρύτερες κοινωνικές ομάδες. Στη συνέχεια, ο ίδιος ο αναλφαβητισμός αναπαράγει τις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και κοινωνικές ανισότητες και συχνά καταδικάζει ικανά άτομα στο περιθώριο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. [...]

Μια επιλεκτική αναφορά στις επιπτώσεις του οργανικού και λειτουργικού αναλφαβητισμού μπορεί να επικεντρωθεί σε προβλήματα που ανακύπτουν στη μόρφωση, την εργασία και την καθημερινή προσωπική και οικογενειακή ζωή των υποεκπαιδευμένων ατόμων. Η αποφυγή ατυχημάτων από άγνοια οδηγιών χρήσης συσκευών και μηχανημάτων, η φροντίδα της υγείας και η ασφαλής λήψη φαρμάκων, οι ασφαλείς μετακινήσεις και τα ταξίδια, η τακτοποίηση εκκρεμοτήτων με υπηρεσίες, η επικοινωνία με μακρινούς συγγενείς,

η ανατροφή και υποστήριξη των παιδιών, η πλήρης άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων, η εύρεση, διατήρηση και αναβάθμιση της εργασίας, οι εκτιμήσεις και υπολογισμοί εξόδων, ο έλεγχος των καταναλωτικών προϊόντων, η εκμετάλλευση ευκαιριών, η πνευματική καλλιέργεια, η απόκτηση κοινωνικής αγωγής, η πολιτιστική δημιουργία και πολλές άλλες δραστηριότητες εμποδίζονται από τον αναλφαβητισμό. Γενικά, η έλλειψη πληροφοριών ή γνώσεων και η άγνοια τρόπων αναζήτησης και αξιοποίησης τους απειλεί με κοινωνικό αποκλεισμό κάθε άτομο που δραστηριοποιείται στη σύγχρονη κοινωνία της πληροφορίας.

Κείμενο 2

[Ο αιώνας των Λαβυρίνθων]

Το κείμενο είναι ελαφρώς διασκευασμένο απόσπασμα από το ομότιτλο μυθιστόρημα της Ρέας Γαλανάκη (1947-) (Εκδόσεις Καστανιώτη, 2002, σελ. 46-48). Διαδραματίζεται περίπου το 1878 στην οθωμανική Κρήτη.

Ο δάσκαλος Χρίστος Παπαουλάκης κι η γυναίκα του Αννέζα χάρηκαν γι' αυτό το φθινοπωρινό σταφύλι, δεύτερος γιος για το όνομα δεν ήτανε και λίγο. Προπάντων χάρηκαν γιατί τα αντρόγυνα μαντεύουν ποια θα είναι η τελευταία τους σπορά, γερνά η γυναίκα και βαραίνει ο άντρας, γι' αυτό καμιά φορά ο τελευταίος καρπός είναι γλυκύτερος από τον πρώτο. Τα δε πρώτα τέκνα αρχίζουν να γεννοβολούν στο μεταξύ, η ζωή απαιτεί μια τάξη, μια συνέχεια, να φεύγει το παλιό δίνοντας θέση στο καινούργιο, αλλιώς θα έχανε το νόημα του ο κύκλος των τεσσάρων εποχών, των εορτών, ακόμη και των μικρών συνηθειών που ανακυκλώνει το εικοτετράωρο.

Πέρυσι, λόγου χάριν, αρραβώνιασε ο δάσκαλος την πρώτη του κόρη, τη Ζαμπία, που αφοσιώθηκε στην ολοκλήρωση της προίκας της ράβοντας, υφαίνοντας, κεντώντας ασταμάτητα. Ο δάσκαλος όρισε να γίνει του χρόνου ο γάμος, μετά τη Λαμπρή, για να 'ναι όλα έτοιμα στη θέση τους, τα προικιά της κόρης και το σπίτι που της έχτιζε ο μνηστήρας κοντά στο δικό του, μα πάνω απ' όλα για να αγκιστρωθεί βαθιά μέσα στα στέφανα των νιόπαντρων η άνοιξη και να καρποφορήσει το ζευγάρι γρήγορα. Ήταν ευχαριστημένος, έδωσε την κόρη του Ζαμπία σε έναν έμπορο που του τη ζήτησε με προξενιό, αφού πρώτα ρώτησε στην αγορά πολλούς κι έμαθε για την οικογένεια, τον χαρακτήρα, την κατάσταση και τον λόγο του υποψηφίου. Μακάρι να είχε την ίδια τύχη και η δεύτερη, σκέφτηκε – καθώς τα κουνούπια και η ζέστη δεν τον άφηναν να κλείσει μάτι, ξυνόταν προσεκτικά για να μην ξυπνήσει τη λεχώνα, και ήταν πολύ μικρές οι νύχτες του Αυγούστου– που σαν γυναίκα ετοιμαζότανε κι αυτή μες στο σχολειό της οικογένειας από μικρή για γάμο, όχι

μόνο φτιάχνοντας τα προικιά της, αλλά μαθαίνοντας υπακοή, σιωπή, τάξη, μαγείρεμα, συγύρισμα και άλλα.

Καμιά φορά το είχε βάρος στη συνείδησή του ότι δίδαξε κρυφά τις δυό του κόρες λίγα γράμματα, όπως και πριν από πολλά χρόνια είχε διδάξει τη γυναίκα του Αννέζα, σταμάτησε όμως εγκαίρως, αφού δεν τους ήταν απαραίτητα τα παραπάνω. Μήπως και οι αρχόντισσες, που ξενιτεύονταν μικρές και πηγαίναν εσωτερικές στα πιο καλά σχολεία της Αθήνας, δεν τα ξεχνούσαν όλα μόλις παντρευόντουσαν; Χρήσιμο επίσης στάθηκε για τις κόρες του το ότι άργησε ο Θεός να του στείλει τον πρώτο του γιο τον Σήφη –θα είχε δίχως άλλο και η χάρη Του χιλιάδες έγνοιες–, ώστε να μάθουν τα κορίτσια να μεγαλώνουν από τα γεννοφάσκια του μωρό παιδί, ιδιαίτερα το αγόρι, για το οποίο απαιτείται η μέγιστη προσοχή. Συνδράμοντας λοιπόν τη μάνα τους, θα ανέτρεφαν οι κόρες και το δεύτερο αγόρι, που γεννήθηκε τούτες τις μέρες.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Αφού διαβάσεις το κείμενο 1, τοποθέτησε τις υπογραμμισμένες λέξεις στις παρακάτω ενότητες, έτσι ώστε να δημιουργήσεις τη συγκεκριμένη νοηματική ροή.

Ορισμός:

Φαινόμενο παγκόσμιο /ελληνικό:

Αιτίες:

Επιπτώσεις:

Παραδείγματα επιπτώσεων:

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η εκτεταμένη αναφορά σε παραδείγματα στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1, ποια σκοπιμότητα εξυπηρετεί (μονάδες 10);

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

A. Σε ποιο είδος ανήκει το κείμενο 1 (μονάδες 5);

- α. άρθρο γνώμης
- β. επιστημονικό άρθρο
- γ. λογοτεχνικό κείμενο
- δ. ομιλία
- ε. άρθρο σε σχολικό περιοδικό

B. Ποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά έχει (μονάδες 5);

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Μεταφορική χρήση της γλώσσας		
2. Κυριαρχία γ' ρηματικού προσώπου		
3. Χρήση παραδειγμάτων για τεκμηρίωση		
4. Ορολογία		
5. Εξομολογητικό ύφος		

Γ. Για ποιους από τους παρακάτω λόγους θα μπορούσε το κείμενο 1 να σε πείσει για τις συνέπειες του αναλφαριθμητισμού στη ζωή των ανθρώπων (μονάδες 5);

- α. Χρησιμοποιεί συναισθηματικό λόγο.
- β. Προέρχεται από έγκυρη πηγή και τεκμηριώνει τα επιχειρήματα με παραδείγματα.
- γ. Παρουσιάζει προσωπικές απόψεις του συγγραφέα που συγκινούν.
- δ. Χρησιμοποιεί μόνο παραδείγματα χωρίς να αναφέρει επιστημονικές πηγές.
- ε. Προσφέρει στατιστικά δεδομένα που ενισχύουν τα επιχειρήματα.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια στάση εκφράζει ο πατέρας στο κείμενο 2 αναφορικά με τον ρόλο των κοριτσιών στην κοινωνία της εποχής του; (μονάδες 10) Ποιες σκέψεις σου δημιουργεί το γεγονός ότι είναι

δάσκαλος ο πατέρας; (μονάδες 5). Να αναπτύξεις την απάντησή σου με αναφορές στο κείμενο σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Αλλαγές στον γραπτό κόσμο]

Το παρακάτω κείμενο είναι διασκευή μέρους του έργου «Μελέτη για την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες» του Δημήτρη Κουτσογιάννη, ο οποίος είναι Καθηγητής Γλωσσολογίας στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Μεγάλη συζήτηση έχει πραγματοποιηθεί στον χώρο της διδασκαλίας των γλωσσών ως προς τις θετικές συνέπειες που έχει η χρήση των υπολογιστών στην παραγωγή γραπτού λόγου. Ακόμη, ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί στην ανάλυση νέων μορφών γραπτού λόγου, οι οποίες έχουν σχέση με το γράψιμο στα περιβάλλοντα της σύγχρονης¹, αλλά και της ασύγχρονης² επικοινωνίας. Όμως, πολύ μικρότερη βαρύτητα έχει δοθεί στις επιπτώσεις που προκύπτουν από την ευρεία υιοθέτηση των υπολογιστών ως μέσων παραγωγής γραπτού λόγου στις λιγότερο ομιλούμενες γλώσσες.

Επίσης, είναι γνωστές οι συζητήσεις που διεξάγονται τόσο σε επιστημονικούς κύκλους όσο και στον Τύπο και αφορούν την ανάδυση και τη χρήση του λατινοελληνικού αλφαβήτου (Greeklish). Τα περισσότερα δεδομένα που διαθέτουμε για το θέμα αυτό προέρχονται από παλιές, σχετικά, έρευνες. Σε πρόσφατη, όμως, έρευνα διαπιστώθηκε πως ένα μεγάλο ποσοστό παιδιών χρησιμοποιεί τα Greeklish. Η διαπίστωση έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αν λάβουμε υπόψη ότι τα παιδιά αυτά εξοικειώθηκαν με τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών μετά από το 2000.

Ωστόσο, παρόμοια φαινόμενα έχουν επισημανθεί και σε άλλες γλώσσες και χώρες. Αν δούμε το ζήτημα κάπως ευρύτερα, θα διαπιστώσουμε ότι ανάλογες συζητήσεις διεξάγονται και για την αγγλική γλώσσα, οι οποίες μάλιστα είναι το ίδιο έντονες, όπως οι ελληνικές. Μεγάλο μέρος του Τύπου και των μέσων ενημέρωσης γενικότερα επισημαίνει με έντονη ανησυχία ότι η γραπτή αγγλική γλώσσα μεταβάλλεται, ενώ δεν λείπουν και δημοσιεύματα που επισημαίνουν ότι

¹ Η σύγχρονη επικοινωνία πραγματοποιείται όταν τα άτομα επικοινωνούν ή συνεργάζονται μέσω διαδικτύου σε «πραγματικό χρόνο», δηλ. την ίδια χρονική στιγμή.

² Η ασύγχρονη επικοινωνία πραγματοποιείται σε οποιονδήποτε χρόνο. Παραδείγματα τέτοιας επικοινωνίας είναι το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τα μηνύματα κ.ά.

«η Τεχνολογικά Διαμεσολαβημένη Επικοινωνία» σηματοδοτεί τον σταδιακό θάνατό της. Επομένως, θα μπορούσαμε να πούμε ότι οι αλλαγές που έχουμε δεν αφορούν μόνο κάποιες γλώσσες.

Έρευνες δείχνουν ότι παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στη γραπτή γλώσσα, εξαιτίας ευρύτερων αλλαγών (οικονομικών, κοινωνικών, πολιτισμικών), οι οποίες, όμως, δεν σχετίζονται αποκλειστικά με τα νέα μέσα επικοινωνίας. Επιπλέον, εκδηλώνεται μια τάση για προφορικότητα στον γραπτό λόγο, κυρίως τον δημοσιογραφικό. Συνοψίζοντας, θα λέγαμε ότι αυτές οι παγκόσμιες τάσεις για αλλαγές στον γραπτό λόγο έχουν τις τοπικές τους εκδοχές και οι νέες τεχνολογίες παίζουν σίγουρα κάποιο ρόλο στο είδος και στο εύρος των αλλαγών αυτών, αλλά δεν είναι οι αποκλειστικά υπεύθυνες.

Κείμενο 2

Το Αρχαίο Θέατρο

Το ποίημα είναι του Γιάννη Ρίτσου και ανήκει στη συλλογή «Μαρτυρίες Α'» (1963).

Όταν, κατά το μεσημέρι, βρέθηκε στο κέντρο του αρχαίου θεάτρου,
νέος Έλληνας αυτός, ανύποπτος, ωστόσο ωραίος όπως εκείνοι,
έβαλε μια κραυγή (όχι θαυμασμού· το θαυμασμό
δεν τον ένιωσε διόλου, κι αν τον ένιωθε
σίγουρα δε θα τον εκδήλωνε), μια απλή κραυγή
ίσως απ' την αδάμαστη χαρά της νεότητάς του
ή για να δοκιμάσει την ηχητική τού χώρου. Απέναντι,
πάνω απ' τα κάθετα βουνά, η ηχώ αποκρίθηκε –
η ελληνική ηχώ που δε μιμείται ούτε επαναλαμβάνει
μα συνεχίζει απλώς σ' ένα ύψος απροσμέτρητο
την αιώνια ιαχή³ του διθυράμβου⁴.

ΘΕΜΑΤΑ

³ Η κραυγή

⁴ Είδος ενθουσιαστικού και υμνητικού ποιήματος προς τιμή του θεού Διονύσου. Από αυτό το ορχηστρικό τραγούδι οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι ξεκίνησε το αρχαίο δράμα. Άλλωστε, στα αρχαία θέατρα υπήρχε βωμός αφιερωμένος στον Διόνυσο.

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιον/ποιους αφορούν οι συζητήσεις του κειμένου 1 (Μεγάλη συζήτηση/είναι γνωστές οι συζητήσεις/ανάλογες συζητήσεις) για τη γλώσσα και για ποιο λόγο; Να επιλέξεις όποια/όποιες απαντήσεις θεωρείς σωστές από τον παρακάτω πίνακα:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Οι συζητήσεις αφορούν κυρίως τους επιστημονικούς κύκλους και τους ερευνητές οι οποίοι αναλύουν τις συνέπειες της τεχνολογίας στη γλώσσα και την εκπαίδευση.		
2. Οι συζητήσεις αφορούν και τον δημόσιο διάλογο και τον Τύπο, οι οποίοι επικεντρώνονται στην ανησυχία για την υποβάθμιση της γλώσσας λόγω των νέων μορφών γραφής, όπως τα Greeklish.		
3. Οι συζητήσεις αφορούν μόνο τους διδάσκοντες και μαθητές της Νεοελληνικής Γλώσσας λόγω της άμεσης σχέσης τους με την τεχνολογία.		
4. Οι συζητήσεις αφορούν την αξιολόγηση των επιπτώσεων των νέων τεχνολογιών στη γλώσσα και την επικοινωνία.		
5. Οι συζητήσεις αφορούν αποκλειστικά τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στις γλώσσες που μιλιούνται από μικρότερο αριθμό ανθρώπων .		

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να επιλέξεις από τις παρακάτω προτάσεις αυτήν/αυτές που θεωρείς ότι ανταποκρίνεται στη λειτουργία του τίτλου «Αλλαγές στον γραπτό κόσμο» (μονάδες 4) και να συμπληρώσεις την πρόταση ή τις προτάσεις που θα επιλέξεις με την αιτία των αλλαγών αυτών (μονάδες 6).

- α. Ο τίτλος προαναγγέλλει ότι το κείμενο θα παρουσιάσει τις μεταβολές που συντελούνται στον γραπτό λόγο.
- β. Ο τίτλος υποδηλώνει ότι το κείμενο αφορά τη μετάβαση από τον γραπτό λόγο στον προφορικό λόγο.
- γ. Ο τίτλος αναφέρεται στις διαφοροποιήσεις του γραπτού λόγου σε διαφορετικές γλώσσες.
- δ. Ο τίτλος επικεντρώνεται αποκλειστικά στην αγγλική γλώσσα και τις αλλαγές που υφίσταται.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο συντάκτης του κειμένου 1 πραγματεύεται το θέμα των μεταβολών στη γλώσσα. Ο τρόπος που το προσεγγίζει πιστεύεις ότι είναι συναισθηματικός ή λογικός (μονάδες 3); Να απαντήσεις παραθέτοντας τέσσερα στοιχεία που να τεκμηριώνουν την απάντησή σου. Δύο να αφορούν στον τρόπο που υποστηρίζει τις θέσεις του για το θέμα (μονάδες 6) και δύο για τη γλώσσα που χρησιμοποιεί (μονάδες 6).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια είναι η αντίδραση του νέου στο Κείμενο 2 και πώς ερμηνεύεται από την ποιητική φωνή που αφηγείται; Ποια θα ήταν η δική σου αντίδραση σε έναν αντίστοιχο χώρο; (100-150 λέξεις)

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μήπως ζούμε στη «χρυσή εποχή» των ηλικιωμένων;

Το κείμενο δημοσιεύθηκε στις 6 Ιανουαρίου 2019 στον ιστοχώρο www.protagon.gr. Σε αυτό γίνεται αναφορά σε συνέντευξη που παραχώρησε στη βρετανική εφημερίδα *Guardian* ο Καρλ Ονορέ, συγγραφέας, δημοσιογράφος και σχολιαστής. Δίνεται συντομευμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Πριν από τρία χρόνια ο Καρλ Ονορέ, δημοσιογράφος, συγγραφέας και γκουρού¹ του «slow parenting» ή, αλλιώς, «του κινήματος των χαλαρών γονιών», γνωστός στην Ελλάδα από το βιβλίο του «Το μανιφέστο της χαρούμενης παιδικής ηλικίας», είχε μια πραγματικά δυσάρεστη εμπειρία. Ως αληθινός Καναδός, αν και γεννήθηκε στη Σκωτία και κατοικεί στο Λονδίνο, ο Ονορέ λατρεύει το χόκεϊ επί πάγου και εξακολουθεί να παίζει σκληρά και γρήγορα στην ηλικία των 51 ετών.

Μια μέρα, όμως, σε ένα τουρνουά κάποιος παρατήρησε ότι ήταν ο μεγαλύτερος ανάμεσα σε 240 αντιπάλους. Ήξερε ότι ήταν ένας από τους μεγαλύτερους σε ηλικία παίκτες, το να του το πουν όμως έτσι ωμά τον σόκαρε. Ο Ονορέ ήταν τότε 48 ετών, τα 50 πλησίαζαν απειλητικά και «το φοβερό βάρος του αριθμού», όπως το ονομάζει, άρχισε να τον ρίχνει. Τα γεράματα θα ήταν άραγε τόσο κακά όσο έλεγαν όλοι; Μήπως το μόνο που είχε να περιμένει πια ήταν η εξασθένηση και ο θάνατος; Επιστρέφοντας στο Λονδίνο με το τρένο, αποφάσισε να γράψει για το θέμα αυτό.

«Ένωσα την ανάγκη να κατανοήσω τη δική μου σχέση με τον αριθμό (των 50 ετών), τι σημαίνει γήρανση και πώς θα ήμουν σε 10 ή 20 χρόνια», λέει σε συνέντευξή του στον βρετανικό *Guardian*. Και το αποτέλεσμα ήταν ένα βιβλίο με το οποίο καλεί την κοινωνία να εναντιωθεί στα στερεότυπα και τις διακρίσεις που σχετίζονται με την ηλικία, και τα άτομα να σταματήσουν να ανησυχούν για τη διαδικασία της γήρανσης.

Ο Ονορέ ταξίδεψε σε όλον τον κόσμο αναζητώντας ενεργούς, ηλικιωμένους ανθρώπους με υψηλές επιδόσεις, αλλά τονίζει ότι δεν τους θεωρεί κανόνα.[...] Μετά από τρία χρόνια έρευνας και εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι ηλικιωμένοι σε όλον τον κόσμο, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, από πολλές απόψεις, τα «γεράματα» (όρος που δεν θα χρησιμοποιούσε ποτέ) είναι μια «χρυσή εποχή»: υπάρχουν περισσότεροι ηλικιωμένοι, είναι πιο υγιείς, πιο δραστήριοι και πολλοί είναι καλύτεροι από ό,τι σε προηγούμενες ηλικίες. Δεν αγνοούνται πλέον ούτε περιθωριοποιούνται. Αλλά, κατά την άποψή του, αυτό είναι μόνον η αρχή.[...]

¹γκουρού: ο πνευματικός καθοδηγητής σε θρησκευτικό επίπεδο (κυριολεκτικά), ο ειδήμων, ειδικός σε ένα θέμα (μεταφορικά)

Ο δημοσιογράφος του Guardian τον ρώτησε σε ποια ηλικία «γερνάμε» κατά τη γνώμη του, αλλά ο Ονορέ αρνείται να δώσει έναν αριθμό: «Χρησιμοποιώ τη λέξη “μεγαλύτερος” με πολύ ελαστικό τρόπο, λέει, ο ορισμός είναι πολύ ρευστός, και το να κλείσουμε τους ανθρώπους μέσα στο “κουτί των γηρατειών” στενεύει τους ορίζοντες.» [...]

Κείμενο 2

Αναφορά στον Γκρέκο [απόσπασμα]

Η «Αναφορά στον Γκρέκο» άρχισε να γράφεται το φθινόπωρο του 1956 και ήταν το τελευταίο έργο του Νίκου Καζαντζάκη (1883 – 1957).

Οι ώρες που περνούσα με την μητέρα μου ήταν γεμάτες μυστήριο. Καθόμασταν ο ένας αντίκρα στον άλλο, εκείνη σε καρέκλα πλάι στο παράθυρο, εγώ στο σκαμνάκι μου, κι ένιωθα, μέσα στη σιωπή, το στήθος μου να γεμίζει και να χορταίνει, σαν να' ταν ο αγέρας ανάμεσά μας και βύζαινα.

Από πάνω μας ήταν η γαζία, κι όταν ήταν ανθισμένη, η αυλή μοσκομύριζε. Αγαπούσα πολύ τα ευωδάτα κίτρινα λουλούδια της, τά 'βαζε η μητέρα μου στις κασέλες και τα εσώρουχά μας, τα σεντόνια μας όλη μου η παιδική ηλικία μύριζε γαζία.

Μιλούσαμε, πολλές ήσυχες κουβέντες, πότε η μητέρα μου δηγόταν για τον πατέρα της, για το χωριό που γεννήθηκε, και πότε εγώ της στορούσα τους βίους των αγίων που είχα διαβάσει, και ξόμπλιαζα τη ζωή τους με την φαντασία μου· δε μ' έφταναν τα μαρτύριά τους, έβαζα κι από δικού μου, ωστόσο έπαιρναν τη μητέρα μου τα κλάματα, τη λυπόμουν, κάθιζα στα γόνατά της της χάδευα τα μαλλιά και την παρηγορούσα:

- Μπήκαν στον Παράδεισο, μητέρα, μη στενοχωριέσαι, σεργιανίζουν κάτω από ανθισμένα δέντρα, κουβεντιάζουν με τους αγγέλους και ξέχασαν τα βάσανά τους. Και κάθε Κυριακή βάζουν χρυσά ρούχα, κόκκινα κασκέτα με φούντες και πάνε να κάμουν βίζιτα στο Θεό.

Κι η μητέρα σφούγγιζε τα δάκρυά της, με κοίταζε σα να μου έλεγε: «Αλήθεια λές;» και χαμογελούσε.

Και το καναρίνι, μέσα από το κλουβί του, μας άκουγε, σήκωνε το λαιμό και κελαηδούσε μεθυσμένο, ευχαριστημένο, σαν να' χε κατέβει από τον Παράδεισο, σαν να' χε αφήσει μια στιγμή τους αγίους κι ήρθε στη γής να καλοκαρδίσει τους ανθρώπους.

Η μητέρα μου, η γαζία, το καναρίνι, έχουν σμίξει αχώριστα, αθάνατα μέσα στο μυαλό μου· δεν μπορώ πια να μυρίσω γαζία, ν' ακούσω καναρίνι, χωρίς ν' ανέβει από το μνήμα της –από το σπλάχνο μου- η μητέρα μου και να σμίξει με τη μυρωδιά τούτη και με το κελάδημα του καναρινιού.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιος είναι ο σκοπός/οι σκοποί του κειμένου 1;

- α. Να αναδείξει τη διαφορά μεταξύ της γήρανσης και της φθοράς/παραίτησης από τη ζωή.
- β. Να τονίσει ότι μπορεί να αποτελέσει ιδανική περίοδο ζωής μόνο για ορισμένους ηλικιωμένους.
- γ. Να αμφισβητήσει τα στερεότυπα και τις αρνητικές αντιλήψεις που επικρατούν γύρω από τη γήρανση και τους ηλικιωμένους.
- δ. Να ενθαρρύνει την κοινωνία να σταματήσει να βλέπει τα γεράματα ως μια περίοδο φθοράς και να τα αντιληφθεί ως μια ευκαιρία για προσωπική ανάπτυξη και κοινωνική συμμετοχή.
- ε. Να υπογραμμίσει την αξία του αθλητισμού ως μέσου για να καθυστερήσει ή να μετριάσει τα αρνητικά αποτελέσματα της γήρανσης.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1 ο συντάκτης του αναφέρεται σε ένα στερεότυπο. Ποιο είναι αυτό και ποιες φράσεις θεωρείς ότι το καθιστούν εμφανές; Να συμπληρώσεις τον πίνακα γράφοντας με δικά σου λόγια το στερεότυπο και δύο φράσεις από το κείμενο που το συμπληρώνουν και το ενισχύουν.

Στερεότυπο:

Φράσεις:

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο κείμενο 1, ο Ονορέ αποφεύγει φανερά να χρησιμοποιήσει ορισμένες λέξεις για την ηλικία των 50+. Ποιες είναι αυτές οι λέξεις και ποια διάκριση κάνει μεταξύ αυτών και των λέξεων που προτιμά να χρησιμοποιεί; Να εξηγήσεις τους λόγους για τους οποίους ο Ονορέ απορρίπτει τις πρώτες και προτιμά τις δεύτερες.

Μονάδες

15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τον ρόλο που διαδραματίζει η φύση στην αγάπη του αφηγητή για τη μάνα του (μονάδες 10). Ποιες σκέψεις σου δημιουργεί η ανάγνωση του αποσπάσματος (μονάδες 5); Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1.

Γέλιο: Βάλτε το στη ζωή σας τώρα!

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα άρθρου της Έλενας Αρώνη που δημοσιεύθηκε στη διαδικτυακή πύλη <https://www.all4fun.gr/portal/psychologia> στις 3 Μαΐου 2017.

Έχετε διαπιστώσει πως, όταν γελάτε, «φωτίζει» το πρόσωπό σας και φαίνεστε ομορφότεροι και νεότεροι; Οι αρχαίοι Έλληνες έλεγαν ότι ο άνθρωπος είναι «ζώνον γελαστικόν», προσδίδοντάς του την ιδιότητα να γελά, κάτι που τον ξεχωρίζει από τα υπόλοιπα όντα, όπως ακριβώς η νόηση και η γλώσσα. Το γέλιο είναι ένας τρόπος να χαρούμε, να νιώσουμε καλά, να χαλαρώσουμε, να διώξουμε το άγχος, να έρθουμε πιο κοντά, να ενθαρρύνουμε τους άλλους - ακόμη και τον εαυτό μας. Είναι τόσο απλό και συγχρόνως τόσο πολύτιμο, όχι μόνο για τις σχέσεις μας με τους άλλους, αλλά και για τον ίδιο τον οργανισμό μας. Είναι πράγματι εντυπωσιακό, το πόσο καλό κάνει το γέλιο στην ψυχική και σωματική μας υγεία, αν και πρέπει να παραδεχτούμε πως είναι ένα από τα πράγματα που θεωρούμε δεδομένα, επειδή όλοι μπορούμε να το κάνουμε. Αν είναι έτσι, όμως, τότε γιατί δεν αναρωτιέστε πόσο, αλήθεια, γελάσατε σήμερα;

Όποια και αν είναι η απάντησή σας, να θυμάστε, ότι μέρα χωρίς γέλιο είναι μια μέρα χαμένη. Τι συμβαίνει στον οργανισμό μας όταν γελάμε:

Αφού δεχτούμε το ανάλογο - αστείο - ερέθισμα, προκαλείται στο τμήμα του εγκεφάλου όπου ελέγχονται η διάθεση και τα συναισθήματα, μια σειρά χημικών αντιδράσεων, με αποτέλεσμα ο άνθρωπος να αρχίσει να γελά, διακριτικά, πιο έντονα, ή να ξεκαρδίζεται. Όταν γελάμε, εισπνέουμε περισσότερο αέρα από ό, τι συνήθως. Η αναπνοή μας γίνεται πιο βαθιά, οι φωνητικές μας χορδές πάλλονται και ενεργοποιούνται τουλάχιστον 400 εκατομμύρια πνευμονικές κυψελίδες, δηλαδή αριθμός σχεδόν τριπλάσιος από αυτόν που ενεργοποιείται όταν αναπνέουμε κανονικά. Έτσι οξυγονώνονται καλύτερα οι μύες του προσώπου, οι πνεύμονές μας, αλλά και γενικότερα ο οργανισμός μας.

Το γέλιο είναι δώρο και μπορείτε να το έχετε όποτε θελήσετε. Είναι πολύτιμο χωρίς να κοστίζει και, όταν έχει αγνές προθέσεις, μόνο καλό μπορεί να κάνει. Πριν από μερικές δεκαετίες, οι υγιείς ενήλικες γελούσαν κατά μέσο όρο 20 λεπτά την ημέρα ή και περισσότερο, ενώ σήμερα γελούν περίπου 5 λεπτά την ημέρα ή και ακόμη λιγότερο. Αυτή είναι μία από τις πιο δυσάρεστες συνέπειες του σημερινού τρόπου ζωής. Σκεφτείτε ότι υπάρχουν άνθρωποι που πληρώνουν (κλαμπ γέλιου, γιόγκα γέλιου, γελωτοθεραπεία) για να κερδίσουν τις ευεργετικές επιδράσεις του γέλιου.

www.paideianet.com

Βάλτε το γέλιο στη ζωή σας, μοιραστείτε το, εκφραστείτε μέσα απ' αυτό και νιώστε χαρά και ανακούφιση. Αντιμετωπίστε μικρο-ατυχίες, τις προκλήσεις και ό,τι άλλο, με το γέλιο. Όταν είμαστε σε θέση να γελάμε με πράγματα που μας προβληματίζουν, τότε αυτά ξαφνικά μοιάζουν πιο «μικρά». Δεν παύουν να υπάρχουν και να μας επηρεάζουν, αλλά δεν μας κυριεύουν πια. Το γέλιο διώχνει μακριά τα αρνητικά συναισθήματα, εξομαλύνει εντάσεις και μας απελευθερώνει. Μην αφήσετε ούτε μια μέρα να πάει χαμένη. Η καλύτερη ώρα να ξεκινήσετε είναι τώρα. Δεν υπάρχουν κατάλληλες στιγμές, αν δεν τις κάνουμε εμείς να γίνουν. Μην το αναβάλλετε άλλο!

Κείμενο 2

Χαμόγελο

Το ποίημα είναι του Ιωάννη Παπουτσάκη και ανήκει στη συλλογή «Η θάλασσα της σιωπής» (Αθήνα, 2020, εκδ. Βακχικόν).

Όταν οι ουρανοί είναι μελαγχολικοί 1

Και μια θλιμμένη βροχή πέφτει στο χώμα
εμείς βρίσκουμε τον τρόπο
ν' αντισταθούμε στη θλίψη

με το πιο σημαντικό όπλο 5

που διαθέτει ο άνθρωπος: το Χαμόγελο.

Για να μοσχομυρίσουν ξανά
τα τσακισμένα ρόδα
στα περιβόλια της ψυχής μας.

Για να ξαναβγεί ο ήλιος 10

σεργιάνι στις καρδιάς τα μέρη.
Αντιστεκόμαστε στον χειμώνα
Προσμένοντας την Άνοιξη.
Χαμογελώντας.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Η συντάκτρια του κειμένου 1 στον επίλογο προτρέπει έντονα τους αναγνώστες να βάλουν το γέλιο στη ζωή τους. Να αντιστοιχίσεις τις παρακάτω πληροφορίες (υπογραμμισμένες στο κείμενο) που αφορούν τα οφέλη του γέλιου με τον τομέα όπου κάθε όφελος ανήκει.

Λέξεις/Φράσεις του Κειμένου	Τομείς
1. οξυγονώνονται	Α. Υγεία
2. αρνητικά συναισθήματα	
3. πιο κοντά	Β. Κοινωνική ζωή/Σχέσεις
4. εντάσεις	Γ. Συναισθηματική ζωή/Ψυχολογία
5. ακόμη και τον εαυτό μας	

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχίσεις κάθε φράση του κειμένου 1 (στήλη 1) με μία μέθοδο επιχειρηματολογίας (στήλη 2).

Φράσεις κειμένου	Μέθοδος επιχειρηματολογίας
1. (κλαμπ γέλιου, γιόγκα γέλιου, γελωτοθεραπεία)	α. Ιστορική αναφορά
2. Οι αρχαίοι Έλληνες έλεγαν ότι ο άνθρωπος είναι «ζώνον γελαστικόν».	β. Επιστημονικά δεδομένα
3. ... οι φωνητικές μας χορδές πάλλονται και ενεργοποιούνται τουλάχιστον 400 εκατομμύρια πνευμονικές κυψελίδες...	γ. Στατιστικά δεδομένα
4. Πριν από μερικές δεκαετίες, οι υγιείς ενήλικες γελούσαν κατά μέσο όρο 20 λεπτά την ημέρα ή και περισσότερο, ενώ σήμερα γελούν περίπου 5 λεπτά την ημέρα ή και ακόμη λιγότερο.	δ. Παραδείγματα
5. Βάλτε το γέλιο στη ζωή σας, μοιραστείτε το, εκφραστείτε νιώστε χαρά και ανακούφιση. Η καλύτερη ώρα να ξεκινήσετε είναι τώρα.	ε. Συναισθηματική προσέγγιση με συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

ευεργετικές επιδράσεις του γέλιου

*διώχνει μακριά τα αρνητικά συναισθήματα
να χαλαρώσουμε*

Με τις παραπάνω λέξεις να δημιουργήσεις μια σύντομη διαφημιστική αγγελία (30-40 λέξεις) μετασχηματίζοντας τα παραπάνω ρήματα και χρησιμοποιώντας άμεσο, ζωντανό λόγο προκειμένου να διαφημίσεις ένα κλαμπ γέλιου, ώστε να προτρέψεις τον αναγνώστη να συμμετάσχει.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Πώς λειτουργεί το χαμόγελο στην ανθρώπινη ζωή, σύμφωνα με το Κείμενο 2; Εσύ συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση του ποιητικού υποκειμένου; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε 100 - 150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Παρέα εφήβων, το αντίδοτο στη μοναξιά

Το παρακάτω διασκευασμένο άρθρο δημοσιεύτηκε στον ιστοχώρο της εφημερίδας Καθημερινή στις 26/04/2019 και υπογράφεται από την Ιωάννα Φωτιάδη. Αναφέρεται στην οργάνωση Αποστολή ΑΝΘΡΩΠΟΣ που έχει ως στόχο τη διαγενεακή επικοινωνία και την καταπολέμηση της μοναξιάς των ηλικιωμένων.

Τραγούδησαν και χόρεψαν μαζί, έφτιαξαν κουλουράκια, φούσκωσαν μπαλόνια, ανακάλυψαν το google earth, μοιράστηκαν αναμνήσεις και μυστικά. Ο λόγος για εννέα 16χρονους μαθητές του Ελληνοαμερικανικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος που επί έξι μήνες ανά δύο Σαββατοκύριακα κρατούσαν παρέα στους τρόφιμους στην Εκκλησιαστική Στέγη Φροντίδας Ηλικιωμένων «Παναγία η Ελεούσα» στη Νέα Ιωνία. Το ρηξικέλευθο πρόγραμμα «Μαζί με τον παππού και τη γιαγιά», που υλοποίησε η οργάνωση Αποστολή ΑΝΘΡΩΠΟΣ, είχε ως στόχο τη διαγενεακή επικοινωνία και την καταπολέμηση της μοναξιάς των ηλικιωμένων, η οποία αποδείχθηκε το σοβαρότερό τους πρόβλημα.

Οι πρώτες επισκέψεις, ομολογουμένως, ήταν αμήχανες. «Στην αρχή δεν ήξεραν πώς να ξεκινήσουν τη συζήτηση με τους ηλικιωμένους», θυμάται η κ. Άννα-Μαρία Κορακίτη, φοιτήτρια Ιατρικής και είχε αναλάβει, καθότι πλησιέστερη ηλικιακά με τους εφήβους, τον ρόλο της συντονίστριας. «Από τη δεύτερη φορά, όμως, προσαρμόστηκαν στις ανάγκες των ηλικιωμένων και εφάρμοσαν πολύ πρωτότυπους τρόπους επικοινωνίας». Έτσι, όταν μια κυρία μίλησε με νοσταλγία για την ιδιαίτερη πατρίδα της, το Γύθειο, το οποίο δεν είχε επισκεφθεί για περίπου 50 χρόνια, ο νεαρός συνομιλητής της, τη ρώτησε «θα θέλατε να δείτε πώς είναι σήμερα το Γύθειο;». Σε κλάσματα δευτερολέπτου, χάρη στο Διαδίκτυο και σε ένα «έξυπνο» κινητό, η ηλικιωμένη παρατηρούσε εντυπωσιασμένη τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί στην πατρίδα της – σε πραγματικό χρόνο! Αντίστοιχα, μέσω της τεχνολογίας οι έφηβοι δημιούργησαν μια playlist με τραγούδια της εποχής των ηλικιωμένων, τα οποία ξεσήκωσαν τους ίδιους, αλλά και τους νεαρούς επισκέπτες, που χόρεψαν με μπρίο...

Ωστόσο, για πολλούς από τους συμμετέχοντες, η κορυφαία στιγμή ήταν το κόψιμο της πρωτοχρονιάτικης πίτας, κατά την οποία οι έφηβοι διέκριναν την παιδιάστικη αγωνία και χαρά των ηλικιωμένων, που διεκδικούσαν όλοι τους το φλουρί... «Αντιλήφθηκαν ότι και οι ηλικιωμένοι

διατηρούν πάντοτε μια νεανική, ακόμα και παιδική πλευρά, όπως και ότι οι πεποιθήσεις και τα γούστα του ανθρώπου παραμένουν αναλλοίωτα όσα χρόνια και αν περάσουν», επισημαίνει η κ. Όλγα Πολυχρονοπούλου, διευθύντρια στη Σχολή Βοηθών Νοσηλευτών του «Ευαγγελισμού» και εθελόντρια στην Αποστολή ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Και μπορεί το πρόγραμμα να αφορούσε μόνον τη λεκτική επικοινωνία, όμως χάρη στην οικειότητα που δημιουργήθηκε, πολλά παιδιά στις τελευταίες επισκέψεις έμειναν περισσότερο από το καθορισμένο δίωρο με τους τροφίμους, χωρίς να διστάσουν να αναλάβουν και άλλα καθήκοντα, π.χ. να τους ταΐσουν. «Μέσα από αυτή την εμπειρία συνειδητοποιείς την αξία της ζωής και πόσο τυχεροί είμαστε που είμαστε νέοι», παρατηρεί ο Γιώργος, «δεν είναι, άλλωστε, τυχαίο ότι όταν ρώτησα τους παππούδες ποιο ήταν το αγαπημένο τους τραγούδι απάντησαν όλοι, με μια φωνή, “να ’ταν τα νιάτα δύο φορές”».[...]

Κείμενο 2

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ (1912 – 1991)

Μοναξιά δεν υπάρχει

Από τη συλλογή Το βάθος του κόσμου (1961) του Νικηφόρου Βρεττάκου. Πηγή: Νικηφόρος Βρεττάκος, η εκλογή μου, ποιήματα 1933-1991 (εκδ. Ποταμός, 2008)

Μοναξιά δεν υπάρχει εκεί που ένας άνθρωπος

σκάφτει ή σφυρίζει ή πλένει τα χέρια του.

Μοναξιά δεν υπάρχει εκεί που ένα δέντρο

σαλεύει τα φύλλα του. Εκεί που ένα ανώνυμο

έντομο βρίσκει λουλούδι και κάθεται,

που ένα ρυάκι καθρεφτίζει ένα άστρο,

εκεί που βαστώντας το μαστό της μητέρας του

μ’ ανοιγμένα τα δυο μακάρια χειλάκια του

κοιμάται ένα βρέφος, μοναξιά δεν υπάρχει.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Από το πρόγραμμα «Μαζί με τον παππού και τη γιαγιά» πιστεύεις ότι ωφελήθηκαν μόνο οι ηλικιωμένοι; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου (50-60 λέξεις).

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να αντιστοιχίσεις τις παρακάτω πληροφορίες του κειμένου με τα πεδία του πίνακα.

1. διαγενεακή επικοινωνία 2. καταπολέμηση της μοναξιάς των ηλικιωμένων) 3. Τραγούδησαν και χόρεψαν μαζί 4. ανακάλυψαν το google earth 5. έφτιαξαν κουλουράκια 6. Αντιλήφθηκαν ότι και οι ηλικιωμένοι διατηρούν μια νεανική πλευρά 7. δημιούργησαν μια playlist με τραγούδια 8. συνειδητοποιείς την αξία της ζωής 9. (αντιλήφθηκαν) ότι οι πεποιθήσεις και τα γούστα του ανθρώπου παραμένουν αναλλοίωτα όσα χρόνια και αν περάσουν» 10. οικειότητα που δημιουργήθηκε	I. Στόχοι προγράμματος II. Αλληλεπίδραση (δράσεις) III. Αποτελέσματα αλληλεπίδρασης
---	--

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Στο κείμενο 1 ακούγονται οι «φωνές» όσων συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Για ποιους λόγους πιστεύεις ότι η συντάκτρια επιλέγει αυτόν τον τρόπο παρουσίασης του θέματος; Θεωρείς ότι υποστηρίζει αποτελεσματικότερα τον σκοπό του προγράμματος;

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις την ψυχολογική κατάσταση στην οποία βρίσκεται το ποιητικό υποκείμενο, σύμφωνα με τα νοήματα που εκφράζονται στο Κείμενο 2 (μονάδες 10). Συμφωνείς ή διαφωνείς με τους συλλογισμούς που κάνει και γιατί; (μονάδες 5). Να αποδώσεις την ερμηνεία σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

«Όταν δανείζεσαι μια αγγλική λέξη δεν την προφέρεις όπως ο Άγγλος»

Απόσπασμα από συνέντευξη του καθηγητή Γλωσσολογίας και πρώην προέδρου του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, Γιώργου Ξυδόπουλου στην εφημερίδα Iifo και στον Δ. Λαμπράκη.

Ψάχνοντας να βρω κάποιες άγνωστες σ' εμένα λέξεις από διάφορες αργκό, συνειδητοποίησα πως υπάρχει τρομερή ζωντάνια μέσα στη διαδικασία δημιουργίας λέξεων, φράσεων και τρόπων ομιλίας. Ζωντάνια που δεν μπορεί να μεταφερθεί από τη σχολική διαδικασία, που όμως αποτελεί οργανικό κομμάτι της εκμάθησης όλων των γλωσσών.[...] Πλήθος λέξεων και εκφράσεων από την αργκό χρησιμοποιείται ασυναίσθητα απ' όλους και όλες μας, ειδικά στις πιο κάζουαλ περιστάσεις. Οι αργκό μπολιάζουν όλες τις γλώσσες, ανανεώνοντάς τες διαρκώς και η κοινή νέα ελληνική δεν θα μπορούσε να έχει διαφορετική μοίρα. Απευθύνθηκα, λοιπόν, στον καθηγητή Γλωσσολογίας και μέχρι πρότινος πρόεδρο του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών Γιώργο Ξυδόπουλο που έχει ασχοληθεί εκτενώς με τις αργκό και όχι μόνο. Ξεκινήσαμε συζητώντας για αργκό και διαλέκτους για να φτάσουμε σε ευρύτερα ζητήματα που άπτονται της γλώσσας.

— Τι είναι οι αργκό και ποια η διαφορά τους από τις διαλέκτους;

Καταρχάς, και τα δύο αφορούν τη γλωσσική ποικιλία. Η μία είναι περισσότερο γεωγραφικά προσδιορισμένη, γι' αυτό λέγεται γεωγραφική διάλεκτος. Υπάρχει όμως και ένας άλλος όρος, η «κοινωνιόλεκτος», για μια ποικιλία που βασίζεται σε κοινωνικές παραμέτρους (ηλικία, φύλο, κοινωνική τάξη, επάγγελμα κ.λπ.). Η αργκό ή αλλιώς αγοραία γλώσσα, σλανγκ ή περιθωριακή γλώσσα, όπως αποκαλείται πολλές φορές στη βιβλιογραφία, είναι ο τρόπος χρήσης της γλώσσας και το λεξιλόγιο που αφορούν τη μη τυπική χρήση της γλώσσας από συγκεκριμένες ομάδες. Μη τυπική χρήση της γλώσσας μπορεί να κάνουμε κι εμείς, ασχέτως της δουλειάς μας – κι εγώ στις ανεπίσημες περιστάσεις επικοινωνίας με τους φίλους μου, που αισθάνομαι πιο οικεία, μπορώ να χρησιμοποιώ κάλλιστα και σλανγκ. Δεν υπάρχουν σαφείς διαχωριστικές γραμμές μεταξύ αυτών που τη χρησιμοποιούν και των υπολοίπων.

— Έχετε ασχοληθεί επίσης και με τον εξαγγλισμό της ελληνικής γλώσσας.

Ναι, και είναι ακόμα σε εξέλιξη αυτή η έρευνα. Όπως και η σλανγκ, με την οποία ασχολούμαστε, έτσι και ο εξαγγλισμός μάς κάνει μεγάλη εντύπωση. Ειδικότερα η πίεση η οποία ασκείται από την αγγλική στα νέα ελληνικά, την οποία ως επιστήμονες πρέπει να την παρατηρούμε και να την περιγράφουμε. Δεν στεκόμαστε φοβικά απέναντι σε αυτό το φαινόμενο. Εκεί είναι η μεγάλη διαφορά. Είναι κάτι το οποίο δεν μπορείς να σταματήσεις. Για να το σταματήσεις θα πρέπει να κλείσουν τα πάντα, να σταματήσουμε την οποιαδήποτε επαφή με τον έξω κόσμο, να σταματήσει δηλαδή η φυσιολογική ζωή, έτσι ώστε να μην κινείται τίποτα. Ε, δεν γίνεται αυτό το πράγμα.

— Υπάρχει όμως μια διάθεση να τεθούν κάποιοι περιορισμοί, μη κλίνοντας, για παράδειγμα, τις ξένες λέξεις.

Οι ξένες λέξεις μπορεί να κλίνονται ή να μην κλίνονται. Από τη στιγμή που προφέρονται στα νέα ελληνικά, αποτελούν λέξεις της νέας ελληνικής. Το πρώτο επίπεδο ενσωμάτωσης των λέξεων είναι η φωνητική-φωνολογική. Όταν δανείζεσαι μια λέξη από τα αγγλικά δεν την προφέρεις όπως ο Άγγλος. Όσο κι αν θες να μιμηθείς λίγο την προφορά ενός αγγλόφωνου, δεν το κάνεις. Το ίδιο και με τα γαλλικά. Δε λες γεστογάν, λες ρεστοράν. Λες ασανσέρ, δε λες ασανσέγ. Αυτό που παρατηρούμε, και το παρατηρούμε με μεγάλο ενδιαφέρον, είναι ότι πολλά πράγματα που θα μπορούσαμε να τα λέμε με διαφορετικό τρόπο στα ελληνικά, επιλέγουμε να τα λέμε στα αγγλικά, κι αυτό πάλι το αντιμετωπίζουμε ως απόλυτα φυσιολογικό.

Κείμενο 2

«Νεκρή ζώνη»

Άρης Αλεξάνδρου, Ποιήματα 1941-1974, Υψίλον/Βιβλία

Με τις λέξεις σου να είσαι πολύ προσεχτικός
όπως είσαι ακριβώς μ' έναν βαριά τραυματισμένο
που κουβαλάς στον ώμο.
Εκεί που προχωράς μέσα στη νύχτα
μπορεί να τύχει να γλιστρήσεις
στους κρατήρες των οβίδων
μπορεί να τύχει να μπλεχτείς στα συρματοπλέγματα.
Να ψαχουλεύεις στο σκοτάδι με τα γυμνά σου πόδια
κι όσο μπορείς μη σκύβεις
για να μη σούρνονται τα χέρια του στο χώμα.

Βάδιζε πάντα σταθερά
σαν να πιστεύεις πως θα φτάσεις
πριν σταματήσει η καρδιά του.
Να εκμεταλλεύεσαι
κάθε λάμψη απ' τις ριπές των πολυβόλων
για να κρατάς σωστόν τον προσανατολισμό σου
πάντοτε παράλληλα στις γραμμές των δυο μετώπων.
Ξεπνοϊσμένος έτσι να βαδίζεις
σαν να πιστεύεις πως θα φτάσεις
εκεί στην άκρη του νερού
εκεί στη πρωινή την πράσινη σκιά ενός μεγάλου δέντρου.
Προς το παρόν, να 'σαι πολύ προσεχτικός
όπως είσαι ακριβώς μ' έναν μελλοθάνατο
που κουβαλάς στον ώμο.

ΘΕΜΑΤΑ

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιες από τις παρακάτω διατυπώσεις αποτελούν απόψεις του δημοσιογράφου, ποιες του καθηγητή που δίνει συνέντευξη στο κείμενο 1 και ποιες συνιστούν κοινή διαπίστωση;

	Άποψη Δημ/φου	Άποψη Καθηγητή
1. Είναι απολύτως φυσιολογική διαδικασία η δημιουργία κοινωνιόλεκτων.		
2. Η αργκό σχετίζεται με περιστάσεις, στις οποίες η χρήση της γλώσσας δεν είναι τυπική.		
3. Το σχολείο δεν μετέχει στη δημιουργία και χρήση όρων της αργκό.		
4. Για να μάθεις καλά μια γλώσσα, πρέπει να γνωρίζεις και στοιχεία από τις αργκό της.		
5. Η μη τυπική χρήση του λεξιλογίου δεν αφορά μόνο σε ορισμένες ομάδες ανθρώπων, αλλά σε όλους τους ομιλητές μιας γλώσσας,		

ανάλογα με την κοινωνική περίσταση.		
6. Οι αργκό πλουτίζουν ουσιαστικά τις γλώσσες και τις ανανεώνουν.		
7. Το φαινόμενο της χρήσης ξένων λέξεων δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως θανάσιμος κίνδυνος για την ελληνική γλώσσα.		
8. Είναι αδύνατον να σταματήσουμε την εισροή ξένων λέξεων όσο υπάρχει επικοινωνία με άλλους λαούς.		
9. Οι ξένες λέξεις, άκλιτες ή κλιτές, εφόσον αποδίδονται με εξελληνισμένη προφορά, αποτελούν μέρος της ελληνικής γλώσσας.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιον θεωρείς κύριο σκοπό της συνέντευξης; Πώς τον εξυπηρετούν οι ορισμοί στη 2η παράγραφο του κειμένου 1;

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις καθεμία από τις λέξεις ή φράσεις (στήλη 1) με έναν χαρακτηρισμό που δείχνει τα επίπεδα του λεξιλογίου (στήλη 2) που αξιοποιούνται στο κείμενο 1.

1. εξαγγλισμός	α. εισαγόμενο λεξιλόγιο
2. φωνητική-φωνολογική	β. λαϊκό λεξιλόγιο
3. κάζουαλ	γ. επιστημονικό λεξιλόγιο
4. μπολιάζουν όλες τις γλώσσες	δ. επίσημο λεξιλόγιο
5. ευρύτερα ζητήματα που άπτονται της γλώσσας	ε. καινούργιο λεξιλόγιο

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Με ποιον τρόπο συμβουλεύει το ποιητικό υποκείμενο να μεταχειρίζεται κανείς τις λέξεις που χρησιμοποιεί; Να απαντήσεις βασισμένος/η σε στοιχεία που σου δίνει το ποίημα (μονάδες 10). Για ποιον λόγο πιστεύεις ότι χρειάζεται ιδιαίτερη φροντίδα στον τρόπο διατύπωσης των απόψεών μας (μονάδες 5); Να οργανώσεις την απάντησή σου σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Οι μεθοδεύσεις του κωμικού

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα κεφαλαίου από το βιβλίο του Κωστή Παπαγιώργη Τα γελαστά ζώα, Εκδόσεις Καστανιώτη, 2^η έκδοση, Αθήνα 2004, σελ. 118-120.

Κάθε κυνήγι έχει τον τόπο του και το κωμικό δεν μπορεί να θηρευτεί¹ εκτός του καθαυτού ανθρώπινου στοιχείου. Ό,τι γελάει ή φέρνει γέλιο έχει το άρωμα ή την μπόχα της ανθρωπιάς. Ένα τοπίο είναι όμορφο, χαριτωμένο, ασήμαντο ή άσχημο· για να γίνει γελοίο, θα πρέπει να υπεισέλθει κάτι ανθρώπινο. [...] Εντούτοις, ο Μπερζόν στο βιβλίο του *Le rire*², έχοντας αποδεχθεί ότι μόνο το ανθρώπινο είδος γελάει, θα ταυτίσει δικαιολογημένα το κωμικό με τις ανθρώπινες εκφράσεις. Αν τύχει να γελάσουμε με τις κινήσεις ενός ζώου, η αιτία είναι προφανής: εντοπίσαμε κάτι τι ανθρώπινο στη στάση του (ο παπαγάλος που μιλάει, η μαϊμού που ανθρωποφέρει, η γάτα που ανακλαδίζεται σαν γόησσα και τα λοιπά).

Άρα, ο άνθρωπος δεν είναι μόνο «το ζώο που ξέρει να γελάει», όπως θα έλεγε ο Ραμπλαί, αλλά κυρίως το ζώο που «προκαλεί γέλιο» [...]. Αυτός ο τομέας τού ανήκει, οπότε μόνο σε ανθρώπινες συνάξεις, σε ομίλους [...] θα ακούσουμε τα ξεσπάσματα του κωμικού. Το γέλιο θέλει ανθρώπινη συνάφεια· πιο σωστά λαλιά και αντίλαλο, καθότι δεν πρόκειται για μια αυτόνομη έκφραση, αλλά για κάτι που άρχεται³ απότομα και «μετακυλιέται⁴ σαν τη βροντή μέσα στα βουνά». Η ευθυμία είναι ανθρωποκεντρική· εύθυμη συντροφιά, εύθυμος κύκλος, εύθυμη ομάδα. Η εμπειρία διδάσκει σε αυτό το σημείο ότι το γέλιο ανήκει σ' εκείνους που το προκαλούν, το ασκούν ή το υφίστανται. Στο βαγόνι του τραίνου, όπου λόγω του ταξιδιού η συμπεριφορά των επιβατών μεταλλάσσεται συμπαθητικά και εξομολογητικά, λέγονται πολλές ιστορίες και το κουπέ⁵ ξεχειλίζει από τα γέλια. Αλλά για να μετάσχει και ο ακριανός επιβάτης, θα πρέπει να μπει στο κλίμα, να τον δεχτούν στην ομήγυρη.

Δεν γελάμε με τα ξένα αστεία, όπως δεν κλαίμε σε μια ξένη κηδεία. Το

¹ να αποτελέσει στόχο κυνηγιού, (μεταφορικά) να εντοπιστεί

² στα ελληνικά ο τίτλος του βιβλίου είναι «Το Γέλιο»

³ αρχίζει

⁴ μετατοπίζεται κυλώντας

⁵ διαμέρισμα βαγονιού σε επιβατικό τρένο

πρωταρχικό είναι το κλίμα της λανθάνουσας⁶ συνενοχής. [...] Οι πολλοί γελούν περισσότερο, επειδή ακριβώς είναι περισσότεροι. Είναι κάτι που τους δίνει βαθύτερη ταυτότητα, εθιμική και γλωσσική. [...] Το παραπάνω κείμενο του Μπερξόν μάλιστα γίνεται συμβουλευτικό και προτείνει τη στάση του αδιάφορου παρατηρητή: πάρτε απόσταση από τη ζωή και δείτε την με ψυχρό μάτι. Αίφνης⁷ όλα τα δράματα φαίνονται αστεία.

Κείμενο 2

ΚΑΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ

Απόσπασμα από το ομότιτλο διήγημα της Αλεξάνδρας Παπαδοπούλου, στο βιβλίο «Κόρη ευπειθής και άλλα διηγήματα», εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 1993.

Ήτο γάμος συμφέροντος. Εκείνος ήτο εις ώριμον ηλικίαν, υπάνδρευσε και την τελευταίαν αδελφήν του, ώστε ηλαφρώθη αρκετά το θυλάκιόν του⁸ και ησθάνθη την ανάγκην να ανανεώσει όσα επήραν οι τρεις γαμβροί του και να φέρη οικοδέσποιναν εις τον οίκον του.

Εις εκ των γνωστών του, γέρων σεβάσμιος, ο οποίος εις χρόνια περασμένα επηγγέλετο τον προξενητήν⁹, κληρονομήσας το επάγγελμα εκ της μητρός του, περιωνύμου¹⁰ προξενήτριας, ανέλαβε να του εύρη βαλάντιον¹¹ και οικοδέσποιναν. Ο σεβάσμιος γέρων ήτο τώρα απλούστατα ερασιτέχνης, διότι αι εποχαί ήλλαξαν και δεν έχουν πλέον ανάγκην μεσιτών τα συνοικέσια.

Εκείνη ήτο κόρη καλής οικογενείας, ορφανή πατρός, με καλήν ανατροφήν και συνηθισμένη να περνά ένα μήνα του θέρους εις Κέρκυραν, πατρίδα της μητρός της, η οποία από φυσικὴν φιλοπατρίαν, αν και προ τριακονταετίας κάτοικος της πόλεώς μας, έπεμψεν όμως, με όλην την πικρίαν του χωρισμού, τα κοράσιά της¹² να εκπαιδευθώσιν εις το εν Κερκύρα Αρσάκειον.

Η Ελίζα ήτο πολύ χαρίεσσα¹³, ελάτρευε την μουσικὴν και επόθει τας φυσικάς

⁶ κρυφής, αφανούς

⁷ ξαφνικά

⁸ η τσέπη του

⁹ είχε ως επάγγελμα να είναι προξενητής, έκανε τον προξενητή

¹⁰ ξακουστής

¹¹ χρήματα

¹² τα κορίτσια της

¹³ χαριτωμένη

καλλονάς της Κερκύρας, αν και έζη εις μίαν εκ των ωραιότερων πόλεων της οικουμένης.

Κακαί γλώσσαι έλεγον ότι ο λογισμός της¹⁴ εφέρετο προς ένα ζωγράφον Κερκυραίον και τα θαυμασίας τοπογραφίας της Κερκύρας προυτίμα¹⁵ να τας βλέπη επί των πινάκων του καλλιτέχνου.

Ολίγαι συγγενείς του Γεωργίου, εν αις και η μεγαλυτέρα αδερφή του, επανέλαβον αρκετά υψηλοφώνως τους ψιθύρους των κακών γλωσσών, με την γλυκείαν ελπίδα να ματαιώσωσι το συνοικέσιον. Η αδερφή ίσως εφοβείτο μήπως χηρεύση και ύπανδρος ων¹⁶ ο Γεώργιος, δεν δυνηθή να φανή χρήσιμος εις αυτήν.

Ο Γεώργιος δια τους λόγους τους οποίους ανέπτυξα και οι οποίοι ήσαν αποχρώντες¹⁷, έκλεισε τα ώτα του και ενυμφεύθη την Ελίζαν.

ΘΕΜΑΤΑ

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποιο νόημα αποδίδει ο συγγραφέας στη λέξη «μεθοδεύσεις» που περιλαμβάνεται στον τίτλο του κειμένου 1;

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Στη 2η § του κειμένου 1 ο συγγραφέας χρησιμοποιεί ένα παράδειγμα. Να αποφασίσεις ποιες από τις παρακάτω διατυπώσεις (δεν) υποστηρίζει η λειτουργία του παραδείγματος.

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
«το ζώο που ξέρει να γελάει»		
σε ανθρώπινες συνάξεις, σε ομίλους		
πρόκειται για μια αυτόνομη έκφραση		
Η ευθυμία είναι ανθρωποκεντρική		
θα πρέπει να μπει στο κλίμα		

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

¹⁴ η σκέψη της

¹⁵ προτιμούσε

¹⁶ όντας παντρεμένος

¹⁷ σοβαροί

Να αντιστοιχίσεις κάθε επιλογή ρηματικού προσώπου που περιέχεται στα αποσπάσματα του κειμένου 1 (στήλη 1) με την υφολογική διάσταση που προσδίδει στον λόγο (στήλη 2).

1. Δεν γελάμε με τα ξένα αστεία όπως δεν κλαίμε σε μια ξένη κηδεία.	Α. ουδέτερο Β. οικείο Γ. προτρεπτικό
2. Στο βαγόνι του τραίνου [...] λέγονται πολλές ιστορίες και το κουπέ ξεχειλίζει από τα γέλια.	
3. Είναι κάτι που τους δίνει βαθύτερη ταυτότητα, εθνική και γλωσσική.	
4. το κωμικό δεν μπορεί να θηρευτεί εκτός του καθαυτού ανθρώπινου στοιχείου.	
5. πάρτε απόσταση από τη ζωή και δείτε την με ψυχρό μάτι.	

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια στοιχεία συνθέτουν το «γάμο συμφέροντος» στην Κωνσταντινούπολη του 19ου αιώνα στο Κείμενο 2; Ποιες είναι οι δικές σου απόψεις για τον γάμο και τους λόγους που οδηγούν σε αυτόν; Παράθεσε την απάντησή σου σε ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Πίτερ Μάκριτζ: «Κοιτάτε προς τα πίσω, χάνετε το μέλλον»

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί απόσπασμα από τη συνέντευξη που είχε παραχωρήσει ο Πίτερ Μάκριτζ, ομότιμος καθηγητής Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, στον Γιάννη Μπασκόζο στις 23/03/2013 για λογαριασμό της εφημερίδας «Το Βήμα» (ανακτήθηκε στις 22/11/2022).

Κύριε καθηγητά, πώς βλέπετε τη σημερινή ελληνική γλώσσα με τα μεικτά στοιχεία της;

«Είναι αξιοθαύμαστο ότι σήμερα, [...], η ελληνική γλώσσα είναι υγιέστατη. Είναι ευέλικτη, πλούσια σε λέξεις, μπορεί να καλύψει όλες τις ανάγκες της χώρας. Πολλοί Έλληνες φοβούνται ότι απειλείται από δύο παράγοντες: την αγγλική γλώσσα, επειδή θεωρούν ότι θέλει να παραγκωνίσει την ελληνική, και τις δάνειες λέξεις από τα αγγλικά, επειδή την υπονομεύουν. Δεν ευσταθεί, κατά τη γνώμη μου, κανένας από τους δύο φόβους. Μου κάνει εντύπωση η καλή χρήση της ελληνικής γλώσσας από τους νέους στο Διαδίκτυο σε σχέση με τη χρήση της αγγλικής από τα αγγλόπαιδα. Υπάρχουν πολλές απειλές στη χρήση της γλώσσας σε όλον τον κόσμο, κυρίως από την επίθεση που δέχεται από τον κόσμο της εικόνας και του Διαδικτύου. Αλλά είναι ένας κοινός κίνδυνος για όλες τις γλώσσες. Όσο για τις προσμείξεις, δεν τις φοβάμαι. Μην ξεχνάτε ότι και η αρχαία ελληνική γλώσσα είχε προσμείξεις με ξένες λέξεις. Δεν υπάρχει μια απόλυτα καθαρή γλώσσα, όπως δεν μπορεί να υπάρξει απόλυτα καθαρή φυλή. Αυτό είναι απόλυτα φυσιολογικό.

Το πρόβλημα με τα ελληνικά είναι ότι τα ουσιαστικά που έχουν εισαχθεί από την αγγλική και παλαιότερα από τη γερμανική γλώσσα είναι άκλιτα. Το θέμα είναι ότι οι δάνειες λέξεις δεν συμπεριφέρονται όπως οι άλλες και οι Έλληνες πρέπει να βρουν έναν τρόπο να επιλύσουν αυτό το ζήτημα. Πιθανόν κάποιες να παραμείνουν άκλιτες. Κάποια πρόοδος έχει σημειωθεί τελευταία, π.χ. τα ονόματα που λήγουν σε “α” κλίνονται στη γενική. Δεν βρίσκω τον λόγο να μην κλίνονται κάποιες ξένες λέξεις, αν προσιδιάζουν στις αντίστοιχες ελληνικές».

Αυτό που φοβούνται οι εθνικιστές στην Ελλάδα είναι ότι οι μετανάστες και η πολυπολιτισμική κοινωνία θα αλλοιώσουν και θα διαβρώσουν τη γλώσσα μας.

«Αυτή η πρόσμειξη της ελληνικής κοινωνίας με τους μετανάστες έγινε πολύ γρήγορα. Οι μετανάστες μαθαίνουν τα ελληνικά με διάφορους ρυθμούς, αλλά τα παιδιά των μεταναστών που γεννιούνται στην Ελλάδα μαθαίνουν τα ελληνικά σωστά και έχουμε περιπτώσεις παιδιών μεταναστών που αριστεύουν. Όταν μιλάς μια γλώσσα, παίρνεις ταυτόχρονα και τα στοιχεία του πολιτισμού που αυτή κουβαλάει. Περνώντας τα χρόνια, τα παιδιά των παιδιών των μεταναστών θα είναι ολοκληρωτικά Έλληνες. Η εκμάθηση της γλώσσας είναι ο ασφαλέστερος τρόπος ένταξης των

μεταναστών στον πολιτισμό και στην κοινωνία μιας χώρας. Το κράτος πρέπει να ενθαρρύνει τους μετανάστες να μαθαίνουν τη γλώσσα».

Ένα τμήμα των διανοουμένων και των μικρών εκδοτικών οίκων γοητεύεται ακόμη από το πολυτονικό. Μήπως ήταν λάθος που το εγκαταλείψαμε;

«Δεν νομίζω. Πιστεύω ότι ο καθένας θα πρέπει να είναι ελεύθερος να γράφει με όποιο σύστημα θέλει. Το κράτος δεν μπορεί να επιβάλει κάτι τέτοιο. Το μονοτονικό είναι το πιο βολικό σε σχέση με τους πολύπλοκους κανόνες του πολυτονικού. Και παλαιότερα λίγα παιδιά μάθαιναν σωστά το πολυτονικό. Για λόγους εκπαίδευσης και συνεννόησης είναι επιβεβλημένο το μονοτονικό. [...]»

Κείμενο 2

Δώρος Λοΐζου (1944-1974)

[Και μένα μη μου μιλάς...]

Το ακόλουθο ποίημα του Κύπριου ποιητή Δώρου Λοΐζου ανήκει στη συλλογή Ψωμί και Ελευθερία (Αθήνα, Κέδρος, 1974, σ. 39).

Και μένα
μη μου μιλάς
για χλωμά φεγγαροπερπατήματα,
μελιστάλακτα όνειρα, φτερωτούς άγγελους,
εύκολες ευτυχίες, αρρωστημένα συναισθήματα.

Βρες κάποιον άλλον.

Εγώ ξέρω. Είμαι πικρός.

Αν το νομίζεις

ότι πρέπει να μου μιλήσεις,

μίλα μου

με πύρινα δάκρυα

με ρίγος κι αγωνία

μίλα μου

με φωτιά και κεραυνούς

με μουγκρητά και αίματα.

Μα μη μου γεμίζεις τ' αυτιά
με παράτονους άχρηστους ήχους.

ΘΕΜΑΤΑ

1° υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια/ες από τις παρακάτω διατυπώσεις αποδίδει/ουν, κατά τη γνώμη σου, τις απόψεις του Πίτερ Μάκριτζ, όπως αυτές αναδύονται στο κείμενο 1;

Ο Πίτερ Μάκριτζ θεωρεί ότι	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. η ελληνική γλώσσα απειλείται περισσότερο από άλλες γλώσσες.		
2. η ελληνική γλώσσα είναι μία καθαρή γλώσσα ήδη από την αρχαιότητα.		
3. οι ξένες λέξεις που εισέρχονται ως δάνεια στην ελληνική γλώσσα δημιουργούν πρόβλημα λόγω του ότι είναι άκλιτες.		
4. όποιος μαθαίνει μία γλώσσα γίνεται κοινωνός του πολιτισμού της.		
5. η κατάργηση του πολυτονικού ήταν λανθασμένη.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Οι ερωτήσεις που κάνει ο δημοσιογράφος προκύπτουν από τις προηγούμενες απαντήσεις του καθηγητή ή σου φαίνεται πως τις είχε έτοιμες; Να δικαιολογήσεις την απάντησή σου.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Να αντιστοιχίσεις τα παρακάτω χωρία του Κειμένου 1 (μονάδες 1) με τον τρόπο που διατυπώνεται το μήνυμά τους (μονάδες 2).

1. ... μπορεί να καλύψει όλες τις ανάγκες της χώρας.	α. πρόθεση
2. ... θέλει να παραγκωνίσει την ελληνική, και τις δάνειες λέξεις από τα αγγλικά, επειδή την υπονομεύουν.	β. πιθανότητα
3. Πιθανόν κάποιες να παραμείνουν άκλιτες	γ. βεβαιότητα
4. Και παλαιότερα λίγα παιδιά μάθαιναν σωστά το πολυτονικό	δ. υποχρέωση
5. ... ο καθένας θα πρέπει να είναι ελεύθερος να γράφει με όποιο	ε. δυνατότητα

σύστημα θέλει.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις, με σχετικές αναφορές στο Κείμενο 2, την απαίτηση του ποιητικού υποκειμένου από τον/την συνομιλητή/συνομιλήτριά του (μονάδες 10). Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση του; (μονάδες 5) Να απαντήσεις τεκμηριωμένα σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεων.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Μόδες και ερωτήματα: Από τα ρούχα ως τα τραγούδια

Το κείμενο είναι διασκευασμένο άρθρο του Νότη Μαυρουδή και δημοσιεύθηκε στις 5 Φεβρουαρίου 2019 στον ιστότοπο www.ogdoo.gr.

Συχνότατα ακούμε «Αυτό είναι της μόδας» ή άλλες φορές το «μόδα είναι θα περάσει», τυπικές φράσεις των εποχών, τις οποίες χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να αναγνωρίσουμε μια ομαδική συνήθεια για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, μια συνήθεια που επηρεάζει όχι μόνο την ένδυση και υπόδηση, αλλά και ιδέες, κοινωνικές συμπεριφορές και πολιτιστικές εκφάνσεις. Συνήθεια που έρχεται, φεύγει και συχνότατα επανέρχεται... Η μόδα υπάρχει στα πάντα. Στα παντός είδους προϊόντα γυναικείας και ανδρικής κατανάλωσης, στα σουξέ της δισκογραφικής βιομηχανίας, στα ευπώλητα βιβλία, στην κινητή τηλεφωνία και σε κάθε τι που καταναλώνεται μαζικά στην αγορά. Έτσι ήταν, έτσι είναι, έτσι θα είναι, ο κανόνας που καθορίζει τη ζωή μας.

Η κάθε μόδα έχει σχεδόν... ως αξίωμά της το να μην διαρκεί πολύ, ώστε να υπάρχει πάντα η ανάγκη να ανανεωθεί, να αναθεωρηθεί και να επανατοποθετηθεί ως προϊόν. Επομένως, ένα βασικό χαρακτηριστικό της μόδας είναι να έρχεται, να παρέρχεται και να επανέρχεται με διαφορετική μορφή. Να κάνει τον κύκλο της ως όμορφο προϊόν και να εξαφανίζεται μόλις παρουσιάσει κηλίδες παλιομοδίτικης... σκουριάς και «μυρίσει» πως είναι ξεπερασμένη.[...]

Αυτές λοιπόν οι αναβιώσεις μιας μόδας μετά από χρόνια ή η επιστροφή σε αισθητικές παλαιότερων εποχών και όλα αυτά τα χρονικά πηγαινέλα, διακινούνται – λένε – σύμφωνα με το τι ζητάει ο κόσμος, πλήρως αβέβαιη και αμφίβολη διαβεβαίωση. Οι βιομηχανίες της γυναικείας μόδας, των τραγουδιών, των αυτοκινήτων κ.λ.π. δε θα περιμένουν το τι θέλει ο κόσμος, αλλά θα συνδυάσουν και θα προετοιμάσουν το κλίμα και την περιρρέουσα ατμόσφαιρα της εποχής, καθώς και τις τάσεις που συχνά οσφραίνονται και επιβάλλουν οι βιομηχανικοί σχεδιαστές μέσω των επιλογών τους.[...]

Εάν εξετάσουμε μάλιστα τα τραγούδια της μόδας συναντάμε ό,τι πιο ελαφρύ, ρηχό, άχρωμο και αποκρουστικό. Στηρίχτηκε στο θέαμα, στα εξωμουσικά στοιχεία και

στην αναγκαία τηλεοπτική προβολή, για να φανούν κυρίως και όχι για να ακουστούν.

[...]

Η μόδα είναι ανθρώπινη ανάγκη και η αναγκαιότητα της ανανέωσής της είναι αυτή που κυρίως συμβάλλει στην μετεξέλιξή της σε κεντρικό κοινωνικό στοιχείο που κινεί την πρόοδο. Όσο η μόδα περιέχει εντός της πνευματικά στοιχεία, βοηθάει τον κόσμο να αναζητήσει μια καλύτερη ποιότητα ζωής. Όταν γίνεται έρμαιο και παιχνίδι του χρήματος, θα καταντήσει μίζερη.

Κείμενο 2

Ύμνος δοξαστικός για τις γυναίκες π' αγαπούμε (απόσπασμα)

Το παρακάτω ποίημα είναι του Νίκου Εγγονόπουλου και ανήκει στην ποιητική συλλογή: Έλευσις, 1948

[...] έχουνε οι γυναίκες π' αγαπούμε θεία την ουσία

κι όταν σφιχτά στην αγκαλιά μας

τις κρατούμε

με τους θεούς κι εμείς γινόμαστ' όμοιοι

στηνόμαστε ορθοί σαν άγριοι πύργοι

τίποτε δεν είν' πια δυνατό να μας κλονίση

με τα λευκά τους χέρια

αυτές

γύρω μας γαντζώνουν

κι έρχονται όλοι οι λαοί

τα έθνη

και μας προσκυνούνε

φωνάζουν

αθάνατο

στους αιώνες

τ' όνομά μας

γιατί οι γυναίκες π' αγαπούμε

την μεταδίνουν

και σ' εμάς

αυτή

τη θεία τους

ουσία

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ποια από τα παρακάτω αναγνωρίζεις ως στόχους του συντάκτη στο κείμενο 1;

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
1. Να περιγράψει την αντίληψή του για το τι είναι η μόδα.		
2. Να πείσει πως η μόδα ακολουθεί τις ανάγκες των ανθρώπων.		
3. Να πείσει πως κυρίως η βιομηχανία είναι αυτή που κατευθύνει τη μόδα.		
4. Να πείσει πως μόδα και μουσική ποιότητα δεν πάνε μαζί.		
5. Να πείσει πως η μόδα έχει μόνο αρνητικές πλευρές.		

Μονάδες 10

2° υποερώτημα (μονάδες 10)

Παρακάτω σου δίνονται επτά (απλοποιημένα) αποσπάσματα του κειμένου 1. Να επιλέξεις τα τέσσερα από αυτά με τα οποία μπορεί να σχηματιστεί η συλλογιστική πορεία του συντάκτη για τη διατύπωση των επιφυλάξεών του για τη μόδα.

1. (Η μόδα είναι) μια ομαδική συνήθεια για συγκεκριμένη χρονική περίοδο, που επηρεάζει όχι μόνο την ένδυση και υπόδηση, αλλά και ιδέες, κοινωνικές συμπεριφορές και πολιτιστικές εκφάνσεις.
2. Η μόδα υπάρχει στα πάντα [...], σε κάθε τι που καταναλώνεται μαζικά στην αγορά.
3. Οι βιομηχανίες της μόδας δε θα περιμένουν το τι θέλει ο κόσμος, αλλά θα προετοιμάσουν το κλίμα, την ατμόσφαιρα και τις τάσεις που επιβάλλουν οι βιομηχανικοί σχεδιαστές μέσω των επιλογών τους.
4. Εάν εξετάσουμε μάλιστα τα τραγούδια της μόδας συναντάμε ό,τι πιο ελαφρύ, ρηχό, άχρωμο και αποκρουστικό.
5. Η μόδα είναι ανθρώπινη ανάγκη και η αναγκαιότητα της ανανέωσής της είναι αυτή που κινεί την πρόοδο.
6. Όσο η μόδα περιέχει εντός της πνευματικά στοιχεία, βοηθάει τον κόσμο να αναζητήσει μια καλύτερη ποιότητα ζωής.
7. Όταν γίνεται έρμαιο και παιχνίδι του χρήματος, θα καταντήσει μίζερη.

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (μονάδες 15)

Στην πρώτη περίοδο του κειμένου 1 ο συντάκτης αναφέρει σχετικά με τη μόδα πως «υπάρχει πάντα η ανάγκη να ανανεωθεί, να αναθεωρηθεί και να επανατοποθετηθεί ως προϊόν.»

α) Σε τίνοος την ανάγκη αναφέρεται, κατά τη γνώμη σου (μονάδες 6);

β) Γιατί χρησιμοποιεί παθητική σύνταξη στα υπογραμμισμένα ρήματα (μονάδες 9);

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Ποια στάση υιοθετεί στο Κείμενο 2 το ποιητικό υποκείμενο απέναντι στη γυναίκα (μονάδες 10) και ποιες σκέψεις σου δημιουργεί αυτή η στάση (μονάδες 5); Ανάπτυξε σε 100 – 150 λέξεις την απάντησή σου.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

[Ο διάλογος ... τότε και τώρα]

Το κείμενο αντλήθηκε από το Διαδίκτυο, από τον ιστότοπο www.iefimerida.gr, δίνεται συντομευμένο και ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Τι θα έκαναν ο Σωκράτης, ο Πλάτωνας, και γενικά οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι στον σημερινό κόσμο των social media; Μπορεί τότε να μην είχαν Twitter ή Tik Tok, αλλά σίγουρα θα μπορούσαν να μας δώσουν πολύτιμες συμβουλές για το πώς θα έπρεπε να τα χρησιμοποιούμε.

Έναν ενδιαφέροντα παραλληλισμό των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με την αγορά στις αρχαιοελληνικές πόλεις-κράτη κάνει σε άρθρο του BBC, ο Νέιθαν Ντιφόρ με τίτλο: «Θα τουίταρε ο Πλάτων; Ο αρχαίος ελληνικός οδηγός για τα social media». Σε αυτό, αναπτύσσει τη σκέψη του πως η ανοικτή επικοινωνία ιδεών, στα πλαίσια της αρχαίας αγοράς, δεν διαφέρει και πολύ από τη σημερινή σφαίρα των social media.

Συγκεκριμένα, γράφει στο BBC: «Όταν βρίσκομαι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, μερικές φορές νιώθω ότι βρίσκομαι σε μια σύγχρονη, εικονική εκδοχή της Αγοράς των Αρχαίων Ελληνικών πόλεων-κρατών. Αυτό ήταν το κέντρο της πόλης, τόσο ως προς την πραγματική του διάσταση, αλλά και οικονομικά και κοινωνικά – το μέρος όπου γίνονταν δουλειές, αγοράζονταν και πωλούνταν αγαθά και ανταλλάσσονταν ιδέες. Και το φαντάζομαι αυτό για πολύ συγκεκριμένους λόγους: Το επάγγελμά μου είναι να κάνω βίντεο με μουσική ή άλλες μορφές περιεχομένου, συχνά και με αρχαία φιλοσοφία, και να προσπαθώ να το διαδώσω στο Διαδίκτυο. Και έτσι, καλώς ή κακώς, οι διάφορες πλατφόρμες στις οποίες δραστηριοποιούμαι είναι οι σύγχρονες «δημόσιες πλατείες» στις οποίες ασκώ το επάγγελμά μου και προβάλλω την «πραμάτεια» μου.

Αλλά ένα ταξίδι σε αυτήν την Αγορά μπορεί να είναι αγχώδες – προσωπικά, οικονομικά και ιδεολογικά. Πρέπει να συνεργαστώ με αυτό το άτομο; Πρέπει να αγοράσω αυτό το προϊόν; Πρέπει να αγοράσω αυτήν την ιδέα; (Και θα αγοράσει κανείς τη δικιά μου;).

Διότι η αρχαιοελληνική Αγορά δεν ήταν απλώς μια αγορά. Ήταν η σκηνή όπου εκτυλίσσονταν τα δράματα της καθημερινής ζωής και του λόγου. Σήμερα, και περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο φυσικό μέρος, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν πλέον

αυτόν τον χώρο. Από πολλές απόψεις, σε μια τέτοια σκηνή – δημόσια, πολυσχιδή και χαοτική – εφαρμόστηκε για πρώτη φορά η αρχαία ελληνική φιλοσοφία». [...]

Ο πιο διάσημος ίσως αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος, ο Σωκράτης, κατάφερε να διαδώσει τις ιδέες του χωρίς ποτέ να γράψει τίποτε απολύτως. Ο Σωκράτης, όπως έχουμε μάθει, πραγματοποιούσε φιλοσοφικές συνομιλίες, συνήθως σε δημόσιους χώρους, στις οποίες αμφισβητούσε τη συμβατική σοφία για διάφορα θέματα, προκαλώντας τους συμπολίτες του και – μοιραία για τον ίδιο – και την εξουσία. Η τέχνη του ήταν λεκτική, αλλά οι εκφράσεις του ήταν τόσο παροδικές όσο ένα tweet ή μια ανάρτηση, ένα ενάρετο τρολ στα σχόλια της αθηναϊκής πνευματικής ζωής.

Τα κατορθώματά του έφτασαν σε εμάς από τα γραπτά των μαθητών του, με πιο γνωστό τον Πλάτωνα. Με πολλούς τρόπους, αυτούς τους σωκρατικούς διαλόγους, οι οποίοι είναι η πηγή ολόκληρης της φιλοσοφικής παράδοσης που ακολούθησε, θα μπορούσε σήμερα να τους δει κανείς σαν την μυθιστορηματοποιημένη βιογραφία ενός influencer καριέρας: «Η Πλήρης Συλλογή των Tweets του Σωκράτη», ίσως βάσει κάποιας «ποιητικής αδείας» επανεφευρεμένα, αλλά πιστά στο ίδιο πνεύμα. [...]

Κείμενο 2

Πάθη

Ο Τίτος Πατρίκιος (γενν. 1928) είναι ποιητής, πεζογράφος και μεταφραστής της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς. Το 1994 τιμήθηκε με το Ειδικό Κρατικό Βραβείο Λογοτεχνίας. Ο Τίτος Πατρίκιος ασχολείται συχνά στην ποίησή του με υπαρξιακές αναζητήσεις.

Ποιο πάθος λες;

Αυτό ν' αφήνεσαι ρευστός

σε κάθε ερεθισμό του χώρου σου;

Το πάθος ν' απαντάς σα στρείδι;

Το πάθος να παλεύεις με τα πάθη σου

δε λογαριάζεις;

Κι έπειτα

για ποια λευτεριά του αδέσμευτου μιλάς;

Μες στη σκλαβιά τη θέλω εγώ τη λευτεριά σου.

Μες στη σκλαβιά, που για να καταλύσεις,

αναγνωρίζεις πρώτα κι αποδέχεσαι.

(Αντιδικίες, 1955)

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Το κεντρικό θέμα του Κειμένου 1 είναι:

- A. Τα πλεονεκτήματα της αρχαίας αγοράς σε σχέση με τα social media
- B. Τα μειονεκτήματα της αρχαίας αγοράς σε σχέση με τα social media
- Γ. Η διαφορά μεγεθών ανάμεσα στην αρχαία αγορά και τα social media
- Δ. Τα κοινά σημεία ανάμεσα στην αρχαία αγορά και τα social media

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Ο συντάκτης του κειμένου 1 συγκρίνει τα social media με την αρχαία αγορά για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι:

- A. Είναι λιγότερο εύκολο να διαδοθούν οι απόψεις που εκφράζονται στα social media από ό,τι αυτές που ακούγονταν στην αρχαία αγορά.
- B. Τα social media είναι μια μοντέρνα εκδοχή της αρχαίας αγοράς.
- Γ. Τα social media έχουν μεγαλύτερη επίδραση στην κοινωνία από ό,τι οι είχαν ιδέες που ακούγονταν στην αρχαία αγορά.
- Δ. Στα social media οι σημερινοί φιλόσοφοι εκφράζουν τις ιδέες τους όπως ακριβώς έκαναν οι αρχαίοι φιλόσοφοι στην αγορά.

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Ο Νέιθαν Ντιφόρ στο άρθρο του με τίτλο «*Θα τουίταρε ο Πλάτων; Ο αρχαίος ελληνικός οδηγός για τα social media*» κάνει έναν παραλληλισμό ανάμεσα στα social media και την αρχαία αγορά.

Σε αυτόν τον τίτλο, χρησιμοποιεί λεξιλόγιο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης σε ένα πλαίσιο που έχει να κάνει με την αρχαία Ελλάδα.

Γιατί πιστεύεις ότι το κάνει αυτό;

Να γράψεις την απάντησή σου στην ερώτηση.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Στην αρχή του ποιήματος το ποιητικό υποκείμενο «απαντά» στο ερώτημα του πρώτου στίχου με τρεις ερωτήσεις / ενδεχόμενες απαντήσεις. Αν υποτεθεί ότι οι ερωτήσεις αφορούν εσένα προσωπικά (τον πιθανό αποδέκτη τους), τι θα έγραφες σ' ένα κείμενο 120-150 λέξεις, για να εκθέσεις τον προβληματισμό που σου θέτουν; Διάβασε προσεκτικά ολόκληρο το ποίημα πρώτα, για να συλλάβεις τα μηνύματά του.

Μονάδες 15

Κείμενο 1

Η ενδυμασία και η σημασία της για τον άνθρωπο

Το παρακάτω κείμενο έχει αντληθεί από το σχολικό βιβλίο της Οικιακής Οικονομίας Γυμνασίου (2012), με τίτλο *Η ενδυμασία και η σημασία της για τον άνθρωπο*, σσ. 90-91. Υπ. ΠΔΒΜΘ, «Διόφαντος» ΙΤΥ και Εκδ. (διασκευή).

Η ενδυμασία αποτελείται από κάθε τι με το οποίο ο άνθρωπος καλύπτει και στολίζει το σώμα του. Περιλαμβάνει δηλαδή τα ρούχα και τα συμπληρώματά τους (αξεσουάρ), όπως είναι τα παπούτσια, οι τσάντες, τα καπέλα, τα γάντια και άλλα. Σ' αυτήν περιλαμβάνονται επίσης τα κοσμήματα, το μακιγιάζ, ακόμα και το χτένισμα.

Η ενδυμασία έχει πολύ μεγάλη σημασία στη ζωή του ανθρώπου. Καταρχάς, είναι απαραίτητη για την υγεία, γιατί προστατεύει το σώμα από τις άσχημες καιρικές συνθήκες. Όμως, συνδέεται και με τον χαρακτήρα του ανθρώπου. Καθένας διαλέγει τον τρόπο με τον οποίο ντύνεται ανάλογα με την προσωπικότητά του. Ακόμη, υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ ενδυμασίας και ανθρώπινης συμπεριφοράς. Γι' αυτό, όταν κάποιος θέλει να κάνει μια σημαντική αλλαγή στη ζωή του, φροντίζει να αλλάξει το ντύσιμό του προς το καλύτερο. Εκφράζει μ' αυτόν τον τρόπο τη διάθεσή του για αλλαγή και βελτίωση του εαυτού του. Εξάλλου, όταν κάποιος είναι ωραία ντυμένος, νιώθει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, γεγονός που αντανακλάται στη συμπεριφορά του. Τέλος, τα χρώματα που διαλέγει ο άνθρωπος για το ντύσιμό του όχι μόνο αποκαλύπτουν την προσωπικότητά του, αλλά επιδρούν και στη διάθεσή του.

Η ενδυμασία μπορεί να δηλώνει την κοινωνική τάξη ενός ανθρώπου και τον ρόλο του μέσα σ' αυτήν (π.χ. οι ειδικές βασιλικές ενδυμασίες), κάτι που συνέβαινε ιδιαίτερα στο παρελθόν. Επιπλέον, φανερώνει το φύλο του ανθρώπου. Για παράδειγμα, στον δυτικό πολιτισμό το φόρεμα αποτελούσε το χαρακτηριστικό γυναικείο ρούχο και τα παντελόνια το αντίστοιχο αντρικό. Η ενδυμασία μπορεί, επίσης, να δείχνει την ηλικία, όπως συνέβαινε με τα κοντά παντελόνια που παλαιότερα τα φορούσαν μόνο τα μικρά αγόρια. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα ρούχα, ιδίως οι στολές, φανερώνουν το επάγγελμα ενός ατόμου. Άλλες φορές, η ενδυμασία δηλώνει την εθνικότητα (π.χ. οι χαρακτηριστικές εθνικές ενδυμασίες), τη θρησκεία (π.χ. το μαντήλι που καλύπτει συχνά το πρόσωπο των μουσουλμάνων γυναικών) ή την ιδεολογία του ανθρώπου (π.χ. το ντύσιμο των χίπς).

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ενδυμασίας αποτελεί η μόδα. Μόδα είναι οι αλλαγές στον τρόπο ντυσίματος που χαρακτηρίζουν μια χρονική περίοδο. Οι αλλαγές της μόδας εξαρτώνται από τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες, από τις αισθητικές αντιλήψεις κάθε περιόδου, καθώς και

από την εξέλιξη της τεχνολογίας. Σήμερα η μόδα καθορίζεται κυρίως από τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με την ενδυμασία.

Σε γενικές γραμμές, η ενδυμασία αποτελεί ένα είδος κώδικα επικοινωνίας. Είναι μια σιωπηλή γλώσσα που φανερώνει πολλά, όχι μόνο για τα άτομα, αλλά και για το κοινωνικό σύνολο και το πολιτισμικό περιβάλλον στο οποίο αυτά ζουν.

Κείμενο 2

Τα χελιδόνια της Καμπούλ¹ (απόσπασμα)

Γιασμίνα Χάντρα² (γενν. 1955)

Στην Καμπούλ, πρωτεύουσα του Αφγανιστάν, ο Μοσέν και η Ζαϊρά, ζευγάρι με πανεπιστημιακή μόρφωση και παντρεμένοι από έρωτα, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις καριέρες τους κάτω από το ασφυκτικό περιβάλλον που έχει διαμορφώσει η τυραννία των Ταλιμπάν. Στο απόσπασμα που ακολουθεί, η Ζαϊρά αρνείται την πρόταση του Μοσέν να βγουν μια βόλτα στην πόλη φορώντας το τσαντόρ.

[...]

Η Ζαϊρά νεύει αρνητικά:

-Δεν θέλω να γυρίσω με βαριά καρδιά, Μοσέν. Θα χαλάσω άσκοπα τη μέρα μου μ' ό,τι υπάρχει στο δρόμο. Δεν μπορώ να περάσω μπροστά από κάτι φριχτό και να κάνω σαν να μη συμβαίνει τίποτα. Κι από την άλλη, αρνούμαι να φορέσω το τσαντόρ³. Απ' όλα τα σαμάρια, είναι το πιο εξευτελιστικό. Ο χιτώννας του Νέσσου δεν θα 'βλαπτε την αξιοπρέπειά μου περισσότερο απ' αυτό το ολέθριο, γελοίο ντύσιμο, που με καταντά πράγμα, σβήνοντας το πρόσωπό μου και δημεύοντας την ταυτότητά μου. Εδώ, τουλάχιστον, είμαι στο σπίτι μου, Ζαϊρά, γυναίκα του Μοσέν Ραμάτ, τριάντα δύο χρόνων, μια δικαστίνα που ο σκοταδισμός⁴ τής στέρησε τη δουλειά δίχως αποζημίωση ή δίκη [...] Μ' αυτό το

1 Το μυθιστόρημα μεταφέρθηκε στις κινηματογραφικές οθόνες (animation–επίσημη συμμετοχή στο Φεστιβάλ Καννών 2019, υποψήφιο για καλύτερη ταινία κινούμενων σχεδίων στα Βραβεία της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας Κινηματογράφου 2019).

2 Ο Αλγερινός Μοχάμεντ Μουλεσεχούλ, ενώ ήταν ήδη αξιωματικός του στρατού, άρχισε να δημοσιεύει κείμενα με το γυναικείο ψευδώνυμο Γιασμίνα Χάντρα. Αργότερα, κάτω από την πίεση του στρατιωτικού κατεστημένου και της συντηρητικής πολιτικής κατάστασης στη χώρα του, αποχώρησε από τον στρατό, για να μετακομίσει στη νότια Γαλλία, όπου ζει μέχρι και σήμερα.

3 Φαρδύ μακρύ ρούχο, το οποίο φορούν σε δημόσιους χώρους σε μερικές μουσουλμανικές χώρες οι γυναίκες πάνω από τα υπόλοιπα ρούχα τους, για να καλύψουν το κεφάλι και το σώμα τους.

4 Η τάση για αντίδραση σε κάθε προσπάθεια εκσυγχρονισμού και προόδου στον χώρο της παιδείας και του πολιτισμού.

καταραμένο πέπλο, δεν είμαι ούτε άνθρωπος ούτε ζώο, μονάχα κάτι προσβλητικό ή επονείδιστο⁵, που πρέπει να το κρύβουμε σαν αναπηρία. Είναι πολύ σκληρό για να τ' αντέξω. Ιδιαίτερα για μια πρώην δικηγόρο, αγωνίστρια για το γυναικείο ζήτημα. Σε παρακαλώ, μη σκεφτείς πως κάνω νάζια. Δυστυχώς, καλύτερα να 'κανα! Μου λείπει το κουράγιο. Μη μου ζητάς ν' απαρνηθώ το όνομά μου, τα χαρακτηριστικά μου, το χρώμα των ματιών μου, το σχήμα των χειλιών μου, για μια βόλτα μες στη μιζέρια και την κατάθλιψη· μη μου ζητάς να 'μαι λιγότερο από σκιά, μια ανώνυμη φορεσιά που θροϊζει καταμεσής ενός εχθρικού κόσμου.

Τα χελιδόνια της Καμπούλ, μτφ. Ζ. Μπιενκούρ – Μ. Μακρόπουλος, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004, σσ. 63 – 65.

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (Μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (Μονάδες 10)

Να χαρακτηρίσεις, με βάση το κείμενο 1, ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμιά από τις παρακάτω διαπιστώσεις.

- α. Η ενδυμασία εξυπηρετεί μόνο πρακτικούς σκοπούς.
- β. Η εμφάνιση επηρεάζει την ψυχολογία του ατόμου και συμβάλλει στην εξέλιξη της προσωπικότητάς του.
- γ. Η ενδυμασία, σήμερα, περισσότερο από άλλοτε μπορεί να εκφράσει την κοινωνική τάξη και τον ρόλο ενός ατόμου στην κοινωνία.
- δ. Οι προσωπικές προτιμήσεις καθορίζουν τις τάσεις στη μόδα.
- ε. Τα αξεσουάρ έχουν μόνο διακοσμητικό ρόλο στην ενδυμασία των ανθρώπων.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (Μονάδες 10)

⁵ ντροπιαστικό

Από τις παρακάτω φράσεις του κειμένου 1 να επιλέξεις τις κατάλληλες για να σχηματίσεις τον βασικό συλλογισμό του κειμένου 1 που αποτελεί και την θέση του κειμένου, τοποθετώντας στο συμπέρασμα και την κατάλληλη διαρθρωτική λέξη που θα επιλέξεις από τον παρακάτω πίνακα.

- Σ' αυτήν περιλαμβάνονται επίσης τα κοσμήματα, το μακιγιάζ, ακόμα και το χτένισμα.
- Περιλαμβάνει τα ρούχα και τα συμπληρώματά τους.
- Εκφράζει τη διάθεσή του για αλλαγή και βελτίωση του εαυτού του.
- Συνδέεται και με τον χαρακτήρα του ανθρώπου, με την προσωπικότητά του.
- Για παράδειγμα, στον δυτικό πολιτισμό το φόρεμα αποτελούσε το χαρακτηριστικό γυναικείο ρούχο και τα παντελόνια το αντίστοιχο αντρικό.
- Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της ενδυμασίας αποτελεί η μόδα.
- Η ενδυμασία έχει πολύ μεγάλη σημασία στη ζωή του ανθρώπου.
- Προστατεύει το σώμα από τις άσχημες καιρικές συνθήκες.

Επιλογικά θα λέγαμε ότι...

Συνεπώς...

Με άλλα λόγια...

Μ' αυτόν τον τρόπο...

Προκείμενες	Συμπέρασμα
1.	
2.	
3.	

Μονάδες 10

3° υποερώτημα (Μονάδες 15)

α. Ποια από τα παρακάτω στοιχεία του κειμένου 1 πιστεύεις ότι φανερώνουν πως πρόκειται για κείμενο σχολικού βιβλίου (7μονάδες);

Πολύ μεγάλες περίοδοι	Απλή σύνταξη	Μεταφορικός λόγος	Χρήση παραδειγμάτων	Σκοπός η συγκίνηση και η συναισθηματική διέγερση	Απλό λεξιλόγιο	Ειδικό λεξιλόγιο, επιστημονική ορολογία

β. Αν το παρακάτω απόσπασμα ήταν γραμμένο σε ένα προσωπικό blog αυτοβελτίωσης, τι ρηματικό πρόσωπο θα χρησιμοποιούσε ο συγκεκριμένος συντάκτης; Να εξηγήσεις σύντομα το επικοινωνιακό αποτέλεσμα που θα είχε η συγκεκριμένη επιλογή (μονάδες 8).

Γι' αυτό, όταν κάποιος θέλει να κάνει μια σημαντική αλλαγή στη ζωή του, φροντίζει να αλλάξει το ντύσιμό του προς το καλύτερο. Εκφράζει μ' αυτόν τον τρόπο τη διάθεσή του για αλλαγή και βελτίωση του εαυτού του. Εξάλλου, όταν κάποιος είναι ωραία ντυμένος, νιώθει μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, γεγονός που αντανακλάται στη συμπεριφορά του. Τέλος, τα χρώματα που διαλέγει ο άνθρωπος για το ντύσιμό του όχι μόνο αποκαλύπτουν την προσωπικότητά του, αλλά επιδρούν και στη διάθεσή του.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του Κειμένου 2 να αναπτύξεις τον προβληματισμό που δημιουργείται σε αυτό για τη θέση της γυναίκας σε ορισμένες κοινωνίες και την προσωπική σου τοποθέτηση απέναντι σε αυτή την κατάσταση (120-150 λέξεις).

Μονάδες 15